

Kyberšikana v (post)partnerském vztahu jako forma domácího násilí

Ing. Kateřina Formánková

Bakalářská práce
2019

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ing. Kateřina Formánková**
Osobní číslo: **H15220**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Kyberšikana v (post)partnerském vztahu jako forma domácího násilí**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti kyberšikany, teorie domácího násilí a partnerského soužití.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvalitativního výzkumu formou rozhovoru.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BUSKOTTE, Andrea. Z pekla ven: žena v domácím násilí. Přeložil Monika BURGER. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-1786-6.

CONWAY, Helen L. Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007. Praha: Albatros, 2007. Albatros Plus. ISBN 978-80-00-01550-7.

ČERNÁ, Alena. Kyberšikana: průvodce novým fenoménem. Praha: Grada, 2013. Psyché(Grada). ISBN 978-80-210-6374-7.

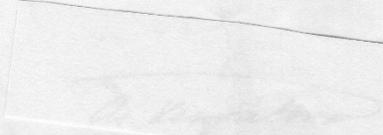
HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0219-6.

KENNEY, Karen Latchana. Domestic violence. United States of America: ABDO Publishing Company, 2011. ISBN 978-91783-133-1.

ŠPATENKOVÁ, Naděžda. Krizová intervence pro praxi. Praha: Grada, 2004. Psyché (Grada). ISBN 80-247-0586-9.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Renáta Matušů**
Ústav pedagogických věd
Datum zadání bakalářské práce: **10. ledna 2019**
Termín odevzdání bakalářské práce: **26. dubna 2019**

Ve Zlíně dne 10. ledna 2019

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval.
V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 8. 4. 2019

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydávající zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce počítovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělků dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce s názvem „Kyberšikana v (post)partnerském vztahu jako forma domácího násilí“ je rozdělena do dvou částí. Teoretická část seznamuje s terminologií z oblasti domácího násilí a kyberšikany. Popisuje jednotlivé znaky, formy, subjekty domácího násilí a dále důsledky domácího násilí na oběť a tři pilíře pomoci. Zaměřuje se i na kyberšikanu, na její typy, prostředky, aktéry a v neposlední řadě na identifikaci kyberšikany a její legislativní úpravu. Praktická část popisuje samotný výzkum, který má kvalitativní pojetí. Pro získání sběru dat byl zvolen polostrukturovaný rozhovor, který byl zpracován za pomoci interpretativní fenomenologické analýzy.

Klíčová slova: domácí násilí, syndrom týrané ženy, posttraumatická stresová porucha, stockholmský syndrom, stalking, tři pilíře pomoci, kyberšikana, prevence a legislativní úprava kyberšikany, IPA

ABSTRACT

Bachelor thesis titled "Cyberbullying in (post)partner relationship as a form of domestic violence" is divided into two parts. The theoretical part introduces the terminology from the field of domestic violence and cyberbullying. Describes the individual characters, forms, subjects of domestic violence and on the consequences of domestic violence on the victim and the three pillars of the assistance. It focuses on cyberbullying, its types, means, actors and last but not least, to identify cyberbullying and its legislative regulation. The practical part describes the research that has a qualitative concept. For the acquisition of data collection was chosen semi-structured interview, which was processed by interpretative phenomenological analysis.

Keywords: domestic violence, battered wife syndrome, post-traumatic stress disorder, stockholm syndrome, stalking, the three pillars of aid, cyberbullying, prevention and legislation of cyberbullying, IPA

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí své práce Mgr. Renátě Matusů za její cenné, odborné rady, svým třem dětem za trpělivost a rodičům za bezmeznou podporu.

„Tyran nadává, kritizuje, zesměšňuje, vyhrožuje, je nespravedlivý, hrubý, uzurpuje si práva, která nemá, vnucuje vlastní pohled i formy řešení. Při vší té hrůze bývá závislý na své oběti víc, než ona na něm. Není ho bez oběti. Oběť, pokud plní vzorně danou roli, nechá si vnutit jeho pohled na život, náladu i zaměření, místo, aby žila vlastní život, jen se trápí. Tyran s ní není věčně spokojen, nemá pro ni vlídné slovo, křivdí jí. A ona se tak snaží. Neumí říci ne.“ (Novák, 2005, s. 48)

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 DOMÁCÍ NÁSILÍ	13
1.1 ZNAKY A CYKLUS DOMÁCÍHO NÁSILÍ	14
1.2 FORMY DOMÁCÍHO NÁSILÍ	16
1.3 PŘÍČINY DOMÁCÍHO NÁSILÍ	18
1.4 SUBJEKTY DOMÁCÍHO NÁSILÍ	19
SHRNUÍ KAPITOLY	23
2 DŮSLEDKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ	24
2.1 SYNDROM TÝRANÉ ŽENY	25
2.2 STOCKHOLMSKÝ SYNDROM	28
2.3 PSYCHOSOMATICKÉ DOPADY	28
2.4 UKONČENÍ NÁSILNÉHO VZTAHU	29
2.5 (POST)PARTNERSKÉ NÁSILÍ	30
2.6 LEGISLATIVNÍ RÁMEC DOMÁCÍHO NÁSILÍ	32
SHRNUÍ KAPITOLY	33
3 KYBERŠIKANA	34
3.1 TYPY KYBERŠIKANY	35
3.2 PROSTŘEDKY KYBERŠIKANY	37
3.3 AKTÉŘI KYBERŠIKANY	38
SHRNUÍ KAPITOLY	41
4 IDENTIFIKACE A ŘEŠENÍ KYBERŠIKANY JAKO FORMY DOMÁCÍHO NÁSILÍ	42
4.1 PREVENCE KYBERŠIKANY	42
4.2 PREVENTIVNÍ PROGRAMY V BOJI PROTI KYBERŠIKANĚ	44
4.3 ODHALENÍ A POSTUPY ŘEŠENÍ KYBERŠIKANY	45
4.4 LEGISLATIVNÍ RÁMEC KYBERŠIKANY	47
SHRNUÍ KAPITOLY	49
II PRAKTICKÁ ČÁST	50
5 METODOLOGIE VÝZKUMU	51

5.1	VÝZKUMNÝ PROBLÉM A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	51
5.2	VÝZKUMNÝ CÍL.....	52
5.3	POJETÍ VÝZKUMU	52
5.4	VÝZKUMNÝ SOUBOR	53
5.5	METODA SBĚRU DAT	56
5.6	METODA ANALÝZY DAT.....	57
5.7	PŘEDVÝZKUM	59
5.8	REALIZACE VÝZKUMU	60
5.8.1	Limity výzkumu	61
	SHRNUTÍ KAPITOLY.....	62
6	ANALÝZA DAT.....	63
6.1	REFLEXE VÝZKUMNÍKA S FENOMÉNEM	63
6.2	VÝSLEDKY ROZHOVORU S P1	64
6.3	VÝSLEDKY ROZHOVORU S P2	69
6.4	VÝSLEDKY ROZHOVORU S P3	73
6.5	VÝSLEDKY ROZHOVORU S P4.....	78
6.6	VÝSLEDKY ROZHOVORU S P5	82
6.7	VÝSLEDKY ROZHOVORU S P6	86
6.8	VÝSLEDKY ROZHOVORU S P7	90
6.9	VÝSLEDKY ROZHOVORU S P8	93
6.10	VÝSLEDKY ROZHOVORU S P9	97
6.11	VÝSLEDKY ROZHOVORU S P10.....	101
6.12	SPOLEČNÁ TÉMATA	105
7	INTERPRETACE DAT	111
8	DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	115
9	ZÁVĚREČNÁ DISKUZE	117
	ZÁVĚR.....	120
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	121
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	128
	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	129
	SEZNAM TABULEK	130
	SEZNAM PŘÍLOH.....	131

ÚVOD

Předkládaná bakalářská práce se zabývá problematikou kyberšikany v (post)partnerském vztahu jako formy domácího násilí. Motivem k napsání práce je fakt, že se jedná o fenomén, kterému ve světle veřejnosti, ať již odborné či laické, stále není věnována dostatečná pozornost, kterou by si zasloužila. Snahou práce je upozornit na to, že ženy, které se potýkají s domácím násilím¹, se mohou stát obětí právě kyberšikany ze stran (ex)partnera či jeho „příznivců“. Domácí násilí (v jakékoliv formě) oběť zraňuje a zanechává často nedozírné následky, kyberšikanózní agrese pak bezesporu může přispět k jejich prohloubení. Agresor svými útoky způsobuje zejména dehonestaci či devalvaci osobnosti oběti. Záměrem práce je nejen analyzovat a interpretovat zkušenost obětí s fenoménem kyberšikany v (post)partnerském vztahu jako formy domácího násilí, ale také zmapovat problematiku kyberšikany jako formy domácího násilí. Práce by měla poskytnout orientaci v základních pojmech, upozornit na důležité momenty a předložit podstatné informace, které mohou pomoci k včasnému odhalení kyberšikany jako formy domácího násilí v partnerském či post partnerském vztahu a k odpovídající či vhodné reakci nejen ze stran oběti, ale také Policie ČR či zařízení sociálních služeb.

Domácí násilí a stejně tak i kyberšikana lze shodně označit jako sociálně patologické jevy, které jsou jedním z nejzávažnějších problémů současného společenského vývoje. A to problémem, který se stále dynamicky vyvíjí a u kterého způsoby dosud uplatňované při jeho řešení obvykle nelze hodnotit jako účinné. Sociálně patologické jevy velmi úzce souvisejí se stavem společnosti a citlivě reagují na společenské změny a jejich následky. Charakteristickým rysem dnešní doby je, že do pozadí ustupuje smysl pro povinnost, zodpovědnost, disciplínu, poctivost, ohleduplnost či skromnost před takovými hodnotami, jako je bohatství, prožitky, schopnost sebeprosazování, a hlavně úspěch především materiální povahy, a to za každou cenu. Podíl části společnosti na existenci těchto jevů je aktivní, a ještě větší část členů společnosti se na příčinách a podmínkách sociálně patologických jevů podílí pasivním konzumem (Marešová, 2010, s. 52). Sociální pedagogika

¹ V předkládané práci se orientujeme na **ženy jako na oběti prožívaného fenoménu**. Ty totiž tvoří 94-96% obětí domácího násilí. Celkový podíl žen, které zažily alespoň jednu z forem násilí v partnerském vztahu, činí 38% (Buskotte, 2010, Bednářová, 2009, Appletova a kol., 2010), což jsou bezesporu alarmující čísla, zejména v kontextu porušování základních lidských práv a svobod. OSN dokonce oficiálně vyhlásila 25. listopad Mezinárodním dnem proti násilí na ženách.

je vědou, která by se měla snažit pomáhat člověku po celou dobu jeho života. Pomáhá jedinci vyřešit složité životní situace, u kterých sám netuší, jak se k nim postavit. Díky sociální pomoci mu pomůže stabilizovat se tak, aby byl schopen se sám o sebe postarat a mohl zase zcela běžně a samostatně fungovat (Bakošová, 2008, s. 58). V případě fenoménu kyberšikany v (post)partnerském vztahu jako formy domácího násilí jde o sociální pomoc oběti, která se střetává s velice těžkou životní zkušeností a sama často netuší, jak se s danou problematikou vypořádat či jak čelit vzniklým problémům, nejen psychickým, ale také sociálním.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou samostatných částí. Teoretická část obsahuje čtyři kapitoly. První kapitola definuje domácí násilí, jeho znaky, formy, příčiny, cyklus a subjekty, tedy osoby násilné, osoby ohrožené a svědky. Druhá kapitola se věnuje dopadům domácího násilí na oběť z hlediska krátkodobých i dlouhodobých následků, kdy je popsán Stockholmský syndrom a syndrom týrané ženy, který je rozdělen do tří kategorií: posttraumatické stresové poruchy (PTSP), naučené bezmocnosti a sebezničujících reakcí. Dále je věnována pozornost ukončení násilného vztahu, pokračujícímu násilí ze stran expartnerů (zejména formou stalkingu) a právnímu rámci problematiky domácího násilí. Třetí kapitola definuje kyberšikanu, techniky provedení kyberútoků, prostředky a aktéry, tedy oběti, agresory a publikum. Čtvrtá kapitola se zabývá identifikací a řešením kyberšikany jako formy domácího násilí, prevencí a preventivními programy, netiketou a v neposlední řadě také legislativní úpravou této problematiky. Praktická část práce popisuje skutečnou realizaci výzkumu, který je proveden za pomoci polostrukturovaných rozhovorů se záměrně vybraným výzkumným souborem. Se získanými daty je pracováno metodou interpretativní fenomenologické analýzy (IPA), která je zacílena na vhled do osobního života člověka, který se s daným fenoménem setkal. Za pomoci této metody bylo získáno dostatečné množství informací k odpovědím na stanovené výzkumné otázky a také na následné doporučení pro praxi.

Hned v úvodu je nutno zdůraznit, že bakalářská práce přesahuje stanovenou normu stran, avšak domníváme se, že vzhledem k hlubokému poznání tohoto (nepříliš prozkoumaného) fenoménu, je nadstandardní rozsah nezbytný.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DOMÁCÍ NÁSILÍ

„Domácí násilí není soukromou záležitostí – netýká se pouze obětí a násilníků. Je to problém celé společnosti.“ Buskotte (2008, s. 149)

Domácí násilí je terminologicky pokládáno za zvláštní, samostatný a komplikovaný fenomén. Zahrnuje v sobě všechny projevy fyzického, sexuálního, psychického, ekonomického a sociálního násilí. Domácí násilí je většinou definováno jako *situace*, která vystavuje v nebezpečí bezpečnost či blaho členů rodiny. Jde o použití fyzické či emocionální síly, anebo vyhrožování k fyzickému násilí, sexuálnímu násilí, v rámci rodiny či domácnosti. I přes to, že jde dnes o jednu z nejrozšířenějších forem násilného chování vůbec, samotný pojem *domácího násilí*, není v odborné literatuře zcela jednoznačně definován. Domácí násilí má mnoho různých podob a forem, které je velmi obtížné shrnout do jedné definice. Proto tedy i subjekty zabývající se společnou problematikou, mohou nahlížet na daný fenomén dosti rozdílně. Kupříkladu občanské sdružení Bílý kruh bezpečí rozumí domácím násilím všechny projevy fyzického, sexuálního a psychického násilí (nejčastěji se jedná o hrubé slovní urážky, ponižování, ubližování na zdraví, znásilnění, zneužívání, permanentní kritiku, zesměšňování, výhrůžky a vydírání, včetně ekonomického, nevšímavost či odmítání), ke kterým dochází uvnitř rodinného kruhu (Vitoušová a Vedra, 2009, s. 21). Čírtková (2008, s. 9) uvádí, že „*domácí násilí je definováno jako opakované, dlouhodobé a zpravidla eskalující násilí fyzického, psychického, sexuálního, sociálního a ekonomického rázu, které vytváří jednoznačně asymetrický vztah a vede ke stabilnímu rozdělení rolí na násilnou a ohroženou osobu.*“ Jiní autoři zdůrazňují, že se jedná o násilí páchané mezi osobami, které k sobě pojí blízký osobní, rodinný či příbuzenský vztah. Například Ševčík a Špatenková (2011, s. 24) označují domácím násilím všechny projevy fyzického, sexuálního a psychického násilí páchaného *mezi* jednotlivými členy rodiny (partnery, předky a potomky, sourozenci), které se týká všech rodinných vztahů, a to mezi dospělými (rodiči) a dětmi, mezi dětmi navzájem, mezi partnery (manžely), mezi dospělými (rodiči) a prarodiči. Dále poukazují na to, že může jít také o vztah založený pouze na sdílení soukromého prostoru, domácí násilí je tedy i násilí, jež se děje mezi osobami sdílejícími společnou domácnost, a to bez ohledu na to, zda jsou či nejsou spojeni příbuzenskými vztahy (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 25). Taktéž Buzawa (1996, s. 4) uvádí, že domácí násilí je násilí páchané mezi heterosexuálními dospělými jedinci, kteří společně žijí anebo společně žili.

Ucelenou definici podává Bednářová (2009, s. 6), která domácím násilím rozumí „*týrání a násilné jednání, odehrávající se mezi osobami blízkými žijícími spolu ve společném bytě nebo domě, kdy jedna násilná osoba získává a udržuje nad druhou moc a kontrolu.*“ Jedná se o fyzické i slovní útoky, tělesné týrání, omezování osobní svobody, vydírání, sexuální zneužívání, výhrůžky apod. Toto chování může v oběti vyvolat trvalý strach ze svého trýznitele, a tak je násilníkovi umožněno udržovat nad obětí neomezené mocenské postavení a donutit ji k úplnému podřízení. Násilník pak svou neustálou a opětovnou kontrolu nad obětí považuje za samozřejmost.

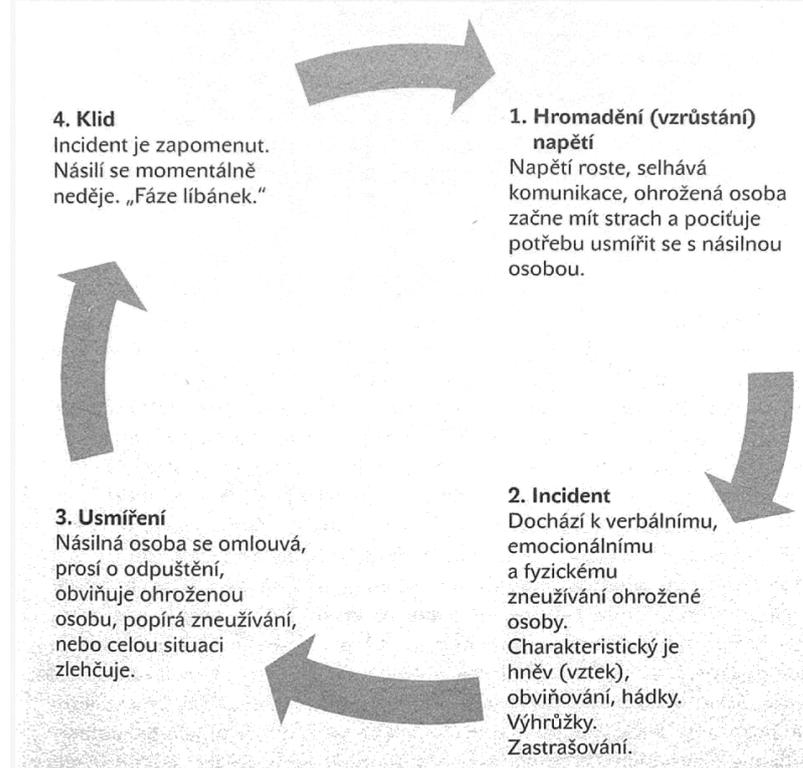
1.1 Znaky a cyklus domácího násilí

Domácí násilí má své charakteristické znaky, kterými ho lze odlišit od běžných partnerských hádek či konfliktů. Aliance proti domácímu násilí (2006) vymezuje znaky domácího násilí následovně:

- **Opakování a dlouhodobost:** z jednoho útoku jakéhokoli charakteru ještě nelze určit, zda jde o domácí násilí. Může to však být jeho začátek.
- **Eskalace:** domácí násilí se stupňuje od útoku proti lidské důstojnosti k fyzickým útokům až k závažným trestným činům ohrožujícím zdraví a život.
- **Jasně a nezpochybnitelné rozdělení rolí** na ohroženou osobu a násilnou osobu, domácím násilím tedy nejsou vzájemná napadání, hádky, rvačky, spory, kde je rovné nebo střídavé postavení stran incidentu.
- **Neveřejnost:** domácí násilí probíhá zpravidla za zavřenými dveřmi bytu či domu, stranou společenské kontroly.

Aby se jednalo o domácí násilí, musí být zastoupeny všechny tyto znaky. Pokud některý chybí, jedná se o jinou podobu rodinného problému (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 38).

Domácí násilí se sice může jevit jako nepředvídatelné, ale ve skutečnosti má určitý typický vzorec – tzv. **cyklus domácího násilí**, který jako první popsala Lenore Walkerová ve své knize *The Battered Woman*. Cyklus domácího násilí lze přirovnat k zužující se spirále. Jak je patrné z obrázku č. 1, jedna fáze navazuje na druhou, poslední fáze navazuje ihned na první. Typickým znakem je, že se období mezi jednotlivými fázemi zkracují. Všechny fáze se neustále opakují, ale jejich intenzita vzrůstá. Vzniká tak kruh vytváření závislosti oběti na agresorovi.

Obrázek 1: Cyklus domácího násilí (Zdroj: Ševčík a Špatenková, 2011, s. 53)

První fáze – vytváření napětí: partner bývá často podrážděn i pro nepatrnou věc. Oběť dává vinu sama sobě a snaží se být dokonalejší, poslušnější a pracovitější, aby se partner choval jako na počátku jejich vztahu. Verbální komunikace mezi partnery je nahrazena z velké části komunikací neverbální. Partnerova verbální a neverbální komunikace si odporuje. Jinými slovy něco řekne, ale zachová se jinak. Tento stav neustálého napětí má na oběť neblahý vliv, dochází k tzv. destabilizaci, oběť si není jistá, zda to, co vnímá, je skutečně přehnané nebo se jí to jen zdá. **Druhá fáze – násilí:** začíná objevovat i na veřejnosti, slovní týrání se může vystupňovat v násilí fyzické. Násilí je chladné a opakující se. Pokud se oběť vzbouří, násilník ji označí za „hysterku“ a upozorní ji na její agresivitu. To vede k tomu, že se oběť cítí vinna a dochází k oslabení jejích obranných reakcí. **Třetí fáze – líbánek:** partner se omluví a po nějakou dobu se opět chová vlídně. Avšak brzy se situace začne znovu opakovat a často s vyšší intenzitou. **Čtvrtá fáze – klid:** násilí je zapomenuto. Nastal klid, který je ovšem pomíjivý. Skutečností koloběhu domácího násilí je, že s každým začínajícím cyklem se zvyšuje brutalita útoků a sílí fáze týrání, ta se překrývá s fází líbánek. V konečném výsledku tvoří fáze líbánek nepatrný zlomek v celém cyklu. Dochází k neustálému střídání fází napětí, týrání a slibů, což oběť paralyzuje a ztrácí sílu násilí vzdorovat, kruh se uzavřel (Bednářová, 2009, s. 22).

Taktéž autoři Boon a Sheridan (2002, s. 83–105) rozlišují šest fází cyklu domácího násilí, jejichž cílem je taktéž upoutání oběti na agresora: 1. fáze zastrašování a uplatňování moci, 2. fáze sociální izolace a sociálního stažení oběti, 3. fáze kritiky a deptání sebevědomí oběti, 4. pokus oběti o oddělení nebo vzpouru, 5. fáze násilí – násilná osoba reaguje fyzickým, sexuálním násilím, 6. fáze falešného usmiřování.

1.2 Formy domácího násilí

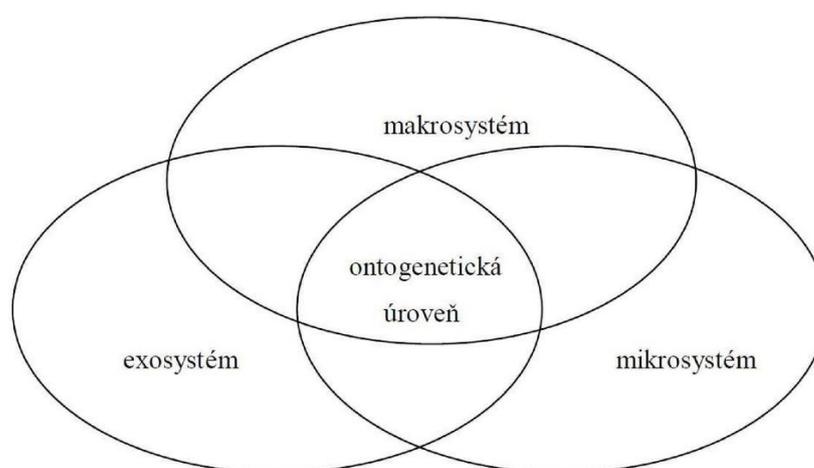
Domácí násilí nabývá různé formy, od psychického týrání, přes fyzické útoky až po sexuální napadení. Pro oběť, která v násilném vztahu dlouhodobě žije, je někdy těžké se zorientovat v tom, co se *doma* děje. Dle dostupné literatury je základní rozdělení domácího násilí následující: **Psychické či emocionální násilí** je nebezpečné tím, že je těžko popsatelné. Projevuje se postupně a pomalu. Oběť psychického násilí si není jista, zda není jen precitlivělá. Má nejrůznější projevy, a to od ponižování, občasných nadávek až po promyšlený psychický teror. Buskotte (2008, s. 41–42) uvádí, že emocionální násilí je vlastně citové vydírání typu: „*když to neuděláš, tak se zabij, zabij Tebe nebo děti nebo Ti je vezmu, nebo vyhrůžky z ohrožení života příbuzných oběti.*“ Je také orientováno na zvířata a věci, ke kterým má oběť citový vztah. **Fyzické násilí** definuje Ševčík a Špatenková (2011, s. 48) jako „*široké spektrum chování, jehož cílem je ublížit, zastrašit, přivodit bolest, zranění a fyzické utrpení.*“ Fyzické násilí může v konkrétních případech nabývat různých podob, jako nejčastější projevy vypočítává Conway (2007, s. 14): „*fackování, rány pěstí, bití, pálení, kousání, kopání, pokusy o škrcení, třesení nebo zmltání, strkání ze schodů, bodání.*“ Fyzické násilí se může objevovat od začátku vztahu, ale může k němu začít docházet až po delší době psychického týrání. Při **ekonomickém násilí** dochází nejčastěji k omezení či celkovému zamezení přístupu k financím, a to i vlastním. Dále sem patří vydírání a vynucování přepsání bytu či nemovitosti. Oběť si musí o peníze říkat, a poté přesně vyúčtovat za co je utratila. Veškeré finance musí odevzdávat agresorovi. U **sexuálního násilí** se nejčastěji setkáváme s vynucováním sexuálního styku či různých sexuálních praktik proti vůli oběti. Při **sociálním násilí** jde zejména o izolaci od ostatních lidí, zákaz kontaktu s rodinou, kamarády či známými, až po zákaz volnočasových aktivit či zákaz vycházení z bytu. Domácí násilí se často vyskytuje v několika formách současně. V některých případech jsou přítomny všechny formy domácího násilí, v některých pouze jedna. Čím trvá domácí násilí déle, tím nebezpečnějším se stává. Jinými slovy může násilí v průběhu času postupovat od slovního napadání až po použití fyzického násilí či vyhrožování zbraní

1.3 Příčiny domácího násilí

Neexistují žádné specifické faktory, které jsou příčinou domácího násilí. Příčinou násilného chování v rodině může být zejména selhání člověka v komunikaci se sebou samým. Znáмым faktem je, že lidé, kteří mají problémy v sociální komunikaci, projevují častěji sklony k agresivnímu chování. Odborníci i laici se shodují v tom, že hlavní příčinou chování agresora ve scénách domácího násilí je osobnost a povahové založení partnera. Dalšími subjektivně předpokládanými příčinami domácího násilí jsou alkohol, domácí neshody a psychická nemoc. Mezi osobní rizikové faktory jsou řazeny veškeré přímé či nepřímé zkušenosti s násilím. Může se jednat o různé zkušenosti s násilím v rodině, ve škole, zkušenosti z války, zkušenosti se zneužíváním v rodině. Pokud se dítě ve své rodině někdy setkalo s násilím, zvyšuje se pravděpodobnost, že se z něj taktéž stane agresivní člověk (Buskotte, 2008, s. 69-70). Voňková a Huňková (2004, s. 55-56) uvádí jako příčinu domácího násilí sociální situace, které vyvolávají stres, jedná se o tzv. *situační faktory*, kam spadá konkrétní sociální prostředí a životní situace (např. nezaměstnanost, sociální izolace, finanční problémy a jiné stresující situace).

Prvotní pokusy, jak vysvětlit příčiny vzniku domácího násilí byly založeny na jednofaktorových teoriích. Tyto koncepce se však většinou opíraly o výjimečné či ojedinělé případy, nejsou proto schopny postihnout komplexnost domácího násilí. Jednofaktorové teorie lze rozdělit do tří skupin, a to na psychologické, sociologické a biologicko-genetické teorie domácího násilí (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 32-34). **Psychologické teorie** předpokládají, že příčiny týrání partnera tkví v povahových vlastnostech pachatele a specifických povahových vlastnostech možné oběti, jako je např. snížené sebevědomí. Vzápětí se však vynořila otázka, zda snížené sebevědomí není spíše důsledkem domácího násilí než jeho příčinou. Taktéž svádění příčin domácího násilí na opakující se deprese, alkoholické excesy či akcentovanou osobnost agresora se již teoreticky přežilo (Čírtková, 2004, s. 244). **Sociologické teorie** vysvětlují domácí násilí podobně jako feministické přístupy, společně ho vnímají jako produkt typicky mužské společnosti a zdroje násilí spatřují v sociokulturních jevech, souvisejících se vznikem a uplatňováním moci a kontroly ve společnosti (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 34). **Biologicko-genetické teorie** byly schopné vysvětlit pouze obecné predispozice k agresivnímu chování, a nikoli konkrétní situace v důsledku kterých dochází k domácímu násilí, opomíjejí tedy vliv sociálních a kulturních faktorů (Čírtková, 2004, s. 245). Podle Čírtkové a Vitoušové (2009, s. 238-240) dnes převládají **multifaktorové přístupy**, které spojují jednofaktorové teorie vzájemnými

vazbami do tzv. interaktivního modelu, který vyjadřuje složitost a komplexnost domácího násilí. Jako nejznámější koncepce je uváděn kauzální model **D. G. Duttona**, který popisuje čtyři strukturální roviny příčin domácího násilí: **makrosystém** (sleduje příčiny domácího násilí ve společnosti z pohledu hierarchie hodnot, kdy vychází zejména z nadvlády a dominance mužů), **exosystém** (jedná se o bezprostřední sociální okolí jedinců), **mikrosystém** (týká se rodiny samotné) a **ontogenetická úroveň** (hledá příčiny v individuálních charakteristikách osoby ohrožené i násilné a zkoumá jejich vzájemné interakce).

Obrázek 3: Kauzální model Duttona (Zdroj: Ševčík a Špatenková, 2011, s. 36)

1.4 Subjekty domácího násilí

Výzkum otázek násilí v rodině je poměrně novou záležitostí všude ve světě (více než 20 let se tomuto problému věnují například v Austrálii, USA, nověji ve Velké Británii, Nizozemí). Výsledky prvních šetření a výzkumů v těchto státech přinesly údaje o značném rozsahu násilí v rodinách, avšak společnost zpočátku reagovala na tyto údaje velmi odmítavě. Postupně se však ukázalo, že přestože se počet a charakter případů v jednotlivých zemích liší, domácí násilí je vážným problémem, ke kterému dochází ve všech zemích a sociálních vrstvách, bez ohledu na vzdělání, náboženskou orientaci, věk či etnickou příslušnost (Glendenning a Kingstone, 1999, s. 173). V České republice proběhl sociologický reprezentativní výzkum o domácím násilí pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR, a.s., realizovaný agenturou STEM,

a to v roce 2001² (1724 respondentů starších 15. ti let z celé ČR). Tento udává, že minimálně 16 % populace trpí domácím násilím, v 84 % zasažených domácností vyrůstají děti a v 69 % z těchto domácností se násilí mezi dospělými partnery dokonce odehrává v přítomnosti dětí. Následný výzkum, v roce 2006³, zjistil, že 14 % populace starší 15. ti let trpí domácím násilím, v 80 % domácností vyrůstají děti, které se v 57 % stávají přímými svědky tohoto násilí. Výzkum ale zároveň upozorňuje, že údaje vycházejí z odpovědí lidí ochotných o svých osobních zkušenostech vypovídat a lze předpokládat, že skutečná míra domácího násilí mezi partnery je v naší republice s velkou pravděpodobností vyšší.

Násilné osoby

Neexistuje jeden typ násilníka, neboť pachatel násilí pochází z různých společenských vrstev s odlišným stupněm vzdělání, avšak mnoho z nich vykazuje podobné rysy chování. Voňková a Spoustová (2008, s. 49) uvádějí několik motivů, způsobů chování a charakteristik, které jsou typické pro pachatele domácího násilí. Patří mezi ně: nízká sebeúcta a sebehodnocení, avšak vysoká sebedůvěra; slabá funkce ega; nedostatečná kontrola svých impulsů; chorobná žárlivost; reakce na stres, kterou se pachatel snaží ovládnout např. pomocí alkoholu, který bývá velmi často spouštěčem agrese, nikoli však jeho příčinou; užívání sexu jako agresivního činu sloužícímu ke zvýšení sebeúcty; víra v tradiční a patriarchální rodinu, kde hlavní slovo měl muž. Podobně pachatele domácího násilí vymezuje Vágnerová (2004, s. 637), která zmiňuje, že *„tyto osoby mívají některé rizikové vlastnosti, jsou nespokojení, nejistí a úzkostní, mívají nízké sebehodnocení, které kompenzují násilnickým chováním, mají zvýšenou pohotovost reagovat vztekem, jsou výbušní, mívají problémy s ovládnutím vlastního chování.“* Jejich vztah k násilí je tedy pozitivní, chápou ho jako vhodný prostředek k řešení čehokoli. Obvykle nemají potřebné sociální kompetence, které by jim umožnily zvládat běžné problémy únosnějším způsobem.

² *Reprezentativní výzkum, 2001 – STEM*. Dozupné z: <http://www.domacinasili.cz/statistiky/reprezentativni-vyzkum-2001-stem/>

³ *Reprezentativní Výzkum, 2006 – STEM*. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/statistiky/reprezentativni-vyzkum-2006-stem/>

Voňková a Huňková (2004, s. 62) uvádí následující kategorizaci agresorů:

- čistý domácí agresor (onen muž dvojí tváře),
- generalista (násilník doma i na veřejnosti),
- situační domácí agresor (např. v důsledku nevěry, nezaměstnanosti),
- pachatel domácího násilí závislý na drogách nebo alkoholu,
- výjimkou jsou sadističtí pachatelé.

Osoby ohrožené domácím násilím

Stejně jako u agresora nelze klasifikovat jeden konkrétní typ, tak ani profil oběti, po stránce sociologické, psychologické a ekonomické není jednoznačný, neboť ani u oběti domácího násilí nezáleží, jestli je z vysoké, střední či nízké sociální vrstvy, ani jaký má etnický původ. Obětí domácího násilí se tedy může stát téměř každý z nás, a proto bývá poměrně složité oběti domácího násilí rozpoznat. Pro pachatele je mnohem jednodušší vybrat si někoho z rodiny, komu bude ubližovat, protože oběť je mu často na blízku a vše se děje za zavřenými dveřmi, pachatel tak není viděn a ve společnosti může být vnímán pozitivně (Kenney, 2011, s. 6).

Žena jako oběť domácího násilí

Obětí násilí v rodině se může stát kterýkoli její člen, nejčastějšími oběťmi se však stávají ženy a děti. Rodina tak přestává plnit roli útočiště a stává se nebezpečným místem (Giddens, 1999, s. 177). Ženy jsou tradičně pojímány jako slabší polovina, muži jsou zase biologicky a geneticky předurčeni k fyzické převaze. Dle různých průzkumů a zkušeností z praxe je nejčastěji násilnou osobou, která páchá domácí násilí muž, a to přibližně v 92 % až 98 % (Bednářová, 2009, s. 24) a totéž potvrzuje Appeltova a kol. (2010, s. 40), která uvádí, že až 95 % obětí domácího násilí tvoří ženy, přičemž násilníci jsou současní nebo bývalí partneři. Také podle kriminologických statistik tvoří ženy z 90% oběti domácího násilí, přičemž muži jsou z 90 až 95 % pachateli domácího násilí.⁴ Významnou roli v posilování práv žen a potírání násilí na ženách zastává Organizace spojených národů, kdy Valným shromážděním OSN byla přijata Deklarace o odstranění násilí páchaného na ženách, jež ve svých úvodních člancích obsahuje nerozšířenější vymezení pojmu násilí na ženách vůbec. Článek první

⁴ Zpráva: *Muži a násilí v České Republice*. 2016. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/zprava-muzi-a-nasili-v-ceske-republice-150013/>

definuje násilí na ženách jako „*jakýkoli projev rodově podmíněného násilí, které vede nebo může vést k fyzické, sexuální nebo duševní újmě či utrpení žen, včetně hrozeb takovými činy, zastrašování a svévolné omezování osobní svobody, a to jak ve veřejném, tak v soukromém životě.*“ (Voňková a Huňková, 2004 s. 16)

Špatenková a kol. (2004, s. 109) sestavila následující portrét týrané ženy:

- materiálně závislá na svém partnerovi,
- vystrašená, podřízená a poslušná,
- udržuje málo sociálních kontaktů s dalšími lidmi,
- často omlouvá mužovo chování jeho náladou nebo nepříjemnostmi, které prožil v práci, či jako důsledek zážitků z dětství,
- s pocitem vlastní bezmocnosti a bezcennosti,
- s intenzivními pocity viny a přesvědčením, že to, co se jí přihodilo, si zaslouží,
- myslí si, že situace nemá řešení, ačkoliv už nemůže déle snášet partnerovo násilí,
- rychle si zdůvodní, že je to poslední zbití, které ji potkalo,
- stydí se vyprávět o svých zkušenostech a způsobech, jakými s ní partner zachází,
- extrémně emocionálně závislá na partnerovi.

Děti jako svědci domácího násilí

Děti jsou současně se ženami nejčastější skupinou, která se stává oběťmi násilí v rámci rodiny. Děti jsou buď přímé oběti domácího násilí, nebo jsou jeho svědci a tím se stávají oběťmi sekundárními. Na děti má domácí násilí v rodině vždy negativní vliv, mají před sebou patologický model chování: agresi a závislost. Děti následkem domácího násilí mohou trpět nižší sebekontrolou, nízkým sebevědomím, poruchami chování (agresivitou nebo naopak úplným stažením se do sebe), hůře navazují vztahy s vrstevníky, jsou úzkostní až depresivní. Stejně tak mohou mít potíže s pamětí, špatně se soustředí, jsou unavení. Děti, které samy zažily násilí, ať jeho svědci tak i oběti, se mohou chovat násilně, mohou převzít toto chování za normální a přirozené. Jindy pod vlivem prožitého násilí naopak mohou v budoucnu převzít roli oběti. „*Svědectví násilí v dětství vyvolává v dospělosti deprese, posttraumatické symptomy, nízkou sebeúctu mezi ženami a posttraumatické symptomy mezi muži.*“ (Kraus a Hroncová, 2007, s. 14)

Děti, ať již přímé či nepřímé oběti domácího násilí, vykazují stejné symptomy jako děti se syndromem týraného a zneužívaného dítěte, tj. se syndromem CAN⁵ (Ševčík a Špatenková, 2011, s. 121).

Shrnutí kapitoly

Domácí násilí je většinou definováno jako jakákoliv forma fyzického, sexuálního anebo psychologického násilí, která vystavuje v nebezpečí bezpečnost či blaho členů rodiny. Jde o použití fyzické či emocionální síly, anebo vyhrožování k fyzickému násilí, sexuálnímu násilí, v rámci rodiny či domácnosti. Cílem je získávání a **udržení moci a kontroly** násilníka nad obětí. Domácí násilí má své charakteristické znaky, jedná se o opakování, dlouhodobost, eskalaci, jasné a nezpochybnitelné rozdělení rolí a neveřejnost. Domácí násilí nabývá různé formy, od psychického týrání, přes fyzické útoky až po sexuální napadení. Domácí násilí se sice může jevit jako nepředvídatelné, ale ve skutečnosti má určitý typický vzorec – tzv. **cyklus domácího násilí**, který lze přirovnat k zužující se spirále. Typické je, že období mezi jednotlivými fázemi se zkracují, až v konečném důsledku vznikne kruh vytvoření závislosti oběti na agresorovi.

Prvotní pokusy, jak vysvětlit příčiny vzniku domácího násilí, byly založeny na jednofaktorových teoriích. Dnes však převládají **multifaktorové přístupy**, které spojují jednofaktorové teorie vzájemnými vazbami do tzv. interaktivního modelu, který vyjadřuje složitost a komplexnost domácího násilí. Osobnost a povahové založení je považováno za hlavní vysvětlující příčinu pro chování agresora ve scénách domácího násilí. Agresivní chování je z velké části naučené v dětství a mládí jako způsob řešení konfliktů a problémů.

Mezi subjekty domácího násilí jsou řazeny osoby násilné, osoby ohrožené domácím násilím, kterými bývají až **95% ženy** a svědky domácího násilí, kterými nejčastěji bývají děti.

⁵ Child Abuse and Neglect - syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte. Jedná se o soubor nepříznivých příznaků v nejrůznějších oblastech zdravotního stavu a vývoje dítěte i jeho postavení ve společnosti, především v rodině. Je výsledkem úmyslného ubližování dítěti, způsobeného nebo působeného nejčastěji jeho nejbližšími vychovateli, hlavně rodiči (Hanušová, 2006, s. 6).

2 DŮSLEDKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ

„Agrese je – stejně jako většina ostatního lidského chování, tedy třeba jako tanec, vaření nebo hra na kytaru – naučená, to znamená, že si ji osvojíme na základě zkušenosti.“ Řičan a Janošová (2010, s. 35)

Prožitek oběti domácího násilí je vzhledem k blízkému vztahu k pachateli odlišný od napadení neznámým člověkem. V oběti vyvolává nízké sebevědomí a pocit vlastní viny, což může znesnadňovat odpoutání se od násilné osoby a odhodlání oběti věc včas a adekvátně řešit. Mezi symptomy, které se u ženy mohou vyskytovat i dlouhou dobu po prožitém násilí, může patřit např. bušení srdce, problémy s intimitou a prožíváním pocitů blízkosti, poruchy spánku, problémy s koncentrací, výbušnost rychlé střídání emocí a pocity viny, že žena nezabránila, aby byly násilí přítomny děti, že se ženě nepodařilo partnera změnit, a že žena neopustila násilný vztah dříve. Dobu, po kterou žena zůstává v násilném vztahu, ovlivňují různé faktory. Kromě cyklu násilí, psychických důsledků prožitého traumatu, strachu z výhrůžek a dalšího násilí, ekonomické závislosti na pachateli, hraje důležitou roli také systém postojů a hodnot. Žena chce zachovat dětem úplnou rodinu, ale náboženství, sociální a právní systém nereaguje citlivě a efektivně, proto trpí nedostatkem podpory v okolí, sociální izolací, strachem a bezmocí (Vargová a kol., 2008, s. 46-50). Buskotte (2008, s. 75) v této souvislosti uvádí, že *„pokud je osoba doma týrána, zneužívána nebo je s ní špatně zacházeno, nemá žádné místo, kde by mohla nalézt svůj klid a bezpečí, které každý z nás potřebuje. Nikdy si nemůže opravdu odpočinout a neustále žije v očekávání, že brzdy přijde další katastrofa.“*

Dopad domácího násilí na oběť má bezprostřední, ale i dlouhodobé následky. Ke **krátkodobým** následkům jsou řazeny pocity zklamání, frustrace a zrady. Z psychosociálního hlediska jde o střet s krizí, kterou nemůže oběť vlastními silami ani za pomoci okolí zvládnout. Typickými tělesnými reakcemi na krizi bývají: napětí, bolest, narušení fyziologických procesů. U **dlouhodobých** obětí domácího násilí je pozorována zvýšená psychická zranitelnost, ztráta sebevědomí, ztráta životních iluzí, pocit bezmoci, osamělosti, viny, strachu, oddanost vůči agresorovi, emocionální labilita, vymizení radosti ze života, ztráta osobních perspektiv, nedůvěra ve vlastní síly, sebedestrukční nebo depresivní ladění. Sopková (2001, s. 303) upozorňuje, že *„chronicky týraní lidé často působí velmi bezmocně a pasivně.“* Přibližně čtyři až šest týdnů po traumatickém zážitku nastupuje stav, označovaný jako ztráta vnímání času. Může trvat až půl roku, je to fáze potlačení. V tomto období si traumatizované osoby nemohou vzpomenout na to, co se stalo, nejsou

schopné identifikovat časové vztahy. Mezi dopady domácího násilí na oběť řadíme zejména syndrom týrané osoby, posttraumatickou stresovou poruchou a Stockholmský syndrom (Voňková a Huňková, 2004, s. 75-76).

2.1 Syndrom týrané ženy⁶

Termín syndrom týrané ženy (battered woman syndrome) byl vytvořen psychologkou Lenore Walkerovou s cílem pojmenovat širokou paletu psychických symptomů a vzorců chování, které jsou důsledkem přítomnosti dlouhodobého partnerského násilí. Pro rozvoj tohoto syndromu musí, podle Walkerové, dojít alespoň *dvakrát* k zopakování celého cyklu násilí. Walkerová vymezuje čtyři charakteristiky tohoto syndromu:

- Žena věří, že za násilí nese vinu ona,
- žena si nedovede představit, že by za násilí mohl být odpovědný někdo jiný než ona,
- žena má pocit, že násilník je všudypřítomný a vševědoucí,
- žena se bojí o svůj život a životy svých dětí (Vargová a kol., 2008, s. 40-41).

Psychický stav oběti domácího násilí popisuje Čírtková (2009, s. 16) jako „*soubor specifických charakteristik a důsledků zneužívání, které vedou ke snížené schopnosti ženy efektivně reagovat na prožívané násilí.*“ Dále uvádí, že syndromem týrané ženy se vysvětluje široká škála projevů, které na sobě nese týraná žena, přičemž závisí na konkrétním případě, jaké symptomy se projeví, a jaké zůstanou v pozadí. Dle Vágnerové (2004, s. 637) se může stát obětí domácího násilí jakákoli žena, a to v důsledku selhání obranného mechanismu. Obecnou příčinou selhání obranného mechanismu je nejčastěji tendence přijímání odpovědnosti za vzniklou situaci zcela bezdůvodně a přijímání role oběti, tedy týrané ženy. Rovněž popisuje, že kromě násilí fyzického, psychického či sexuálního rázu, trpí týrané ženy často sociální izolací a manipulací ze strany agresora, za účelem ztráty kontaktu s blízkým okolím, přičemž cílem je, aby se oběť stala zcela závislá na agresorovi. Oběť ztrácí sebeúctu a postupně se ani nepokouší bránit, protože nevěří, že by toho byla

⁶ V rámci genderové rovnosti se setkáváme také s pojmy syndrom týrané osoby (battered person syndrome) nebo syndrom týraného partnera (battered spouse syndrome), které naznačují, že oběti domácího násilí nemusí být pouze ženy.

schopna. Syndrom týrané ženy rozdělujeme do tří kategorií. Jedná se o příznaky spadající pod posttraumatickou stresovou poruchu, naučenou bezmocnost a sebezničující reakce.

Posttraumatická stresová porucha (PTSP)

Tímto termínem označuje Čírtková a Vitoušová (2007, s. 31) „řadu různých poruch chování a prožívání, včetně somatických reakcí, které vznikají jako důsledek extrémního stresového prožitku přesahujícího běžnou lidskou zkušenost.“ Záludnost této nemoci spočívá mimo jiné i v tom, že rozmanité příznaky mohou propuknout až po delším časovém úseku od prožité krize. V případě domácího násilí dochází k opakování traumatizující zkušenosti, přičemž v kontextu dynamiky násilného vztahu obvykle dochází ke stupňování násilí, větší míře brutality, a tudíž i prohlubování traumatu. Podstatou násilného vztahu je nerovnováha kontroly a moci. Oběť, která se uzdravuje z prožitého traumatu, nemá kontrolu nad tím, kdy dojde k dalšímu násilí. Vzhledem k tomu, že v průběhu vztahu se intervaly mezi násilnými incidenty zkracují, má oběť stále méně času na zpracování traumatu a rozvíjí se další symptomy, které se mohou začít projevovat ihned nebo až po delší době. K nejdůležitějším příznakům pro rozpoznání této poruchy patří: **Existence traumatické události** – traumatické události lze rozdělit na záměrně způsobené člověkem, neúmyslně způsobné člověkem a přírodní katastrofy, **znovuprožívání traumatické události** – spontánně se vybavující nutkavé vzpomínky na krizovou situaci, noční můry, náhlé pocity, jakoby krize nastala, intenzivní psychická bolest při setkání s okolnostmi symbolizujícími původní krizi, **nápadné vyhýbání se podnětům souvisejícím s traumatickou událostí** – zjevné úsilí obejít činnosti evokující vzpomínky na krizi, neschopnost rozpomenout se na důležité momenty krizového děje, pocit izolace a odcizení vůči ostatním, neschopnost autenticky prožívat city, **přetrvávání příznaků zvýšené aktivační hladiny** – zvýšená podrážděnost a ataky hněvu, zhoršená schopnost koncentrace (Čírtková a Vitoušová, 2007, s. 34).

Naučená bezmocnost

Zvláštní následek týrání blízkou osobou je ztráta respektu k sobě sama. Podstata naučené bezmocnosti tkví v tom, že se oběť domácího násilí postupem času naučí, že nemá žádnou kontrolu nad situací, která vznikla. Rovněž má pocit, že snaha o změnu nastalé situace je zbytečná. Neustálým týráním přestává oběť věřit v sama sebe a tím také klesá její sebevědomí. Oběti mohou zaujímat pasivní i aktivní postoje. Při *aktivním postoji* se oběť v první fázi cyklu domácího násilí aktivně postaví agresorovi (např. nahlášením policii, vyhledáním instituce zabývající se problematikou domácího násilí). Díky tomuto postoji

jsou později oběti ochotné a schopné reagovat na možné další násilí a tím mají větší šanci od násilného partnera odejít. Také jsou schopné spolupracovat s různými institucemi a vyhledávat různou pomoc. Naopak je tomu u oběti, které se staví do *pasivního postoje*. Ta nereaguje na vzniklou situaci nijak. Neustále dává násilnému partnerovi další a další šanci a stále věří, že se jeho chování změní. Tyto oběti vyhledávají pomoc až v případě, kdy jsou v ohrožení vlastního života. Symptomy doprovázené naučenou bezmocností jsou nerozhodnost, ztráta sebeúcty, nejistota, posunutí běžných měřítek norem a hodnot. Oběť, která se nechová pasivně, prochází následujícím vývojem v situaci, kdy hodlá celý cyklus týrání zastavit: **Popření** – oběť odmítá přijmout fakt, že ve vztahu existuje násilí. Omlouvá násilné chování partnera a věří, že se již situace nebude opakovat. **Vina** – nyní již oběť přijímá myšlenku, že násilí je přítomno, přičemž veškerou zodpovědnost za něj připisuje sobě. **Získání náhledu** – oběť stále věří, že je možno vztah udržet a problém vyřešit. Již nebere zodpovědnost za násilí na sebe a uvědomuje si absurditu vztahu. **Zodpovědnost** – v případě, že se násilník nesnaží týrání zastavit, se oběť rozhoduje ze vztahu odejít za novým životem bez násilí (Vargová a kol., 2008, s. 41-42).

Sebezničující reakce

Dle Čírtkové (2008, s. 29) je základním faktorem sebezničující reakce odpověď na zneužívání týraných žen označována jako „manipulace s realitou“. Žena často danou realitu přetváří a nevěří svému vlastnímu úsudku. Násilí si vysvětluje nějakým přijatelným, zdánlivě logickým způsobem, doplňuje Buriánek (2006, s. 27-28). Oběť si agresorovo počínání vysvětluje přemírou alkoholu, špatnou sociální situací či svou vlastní vinou, a naopak vyzdvihuje partnerovy kladné stránky. Týraná žena má tendenci celou věc zlehčovat a bagatelizovat, přičemž nevnímá vážnost situace, popírá samotnou podstatu týrání a vniklému zranění přisuzuje jiný význam, popisují Střílková a Fryšták (2009, s. 20). Autoři také uvádí, že oběť domácího násilí popírá jakoukoli možnost pomoci a v mnoha případech se vrací zpět k týrajícímu partnerovi. Bednářová (2009, s. 16) se domnívá, že „*velmi silnou zbraní v rukou násilníka je izolace, do které jeho oběť upadá.*“ Ta pak nemá možnost se konfrontovat s okolím, a tak postupem času ztrácí cit pro to, co je normální. Normální se pro ni stává její každodenní realita. To je násilí. Zároveň přejímá partnerův pocit, že násilí je zasloužené a může si za něj ona sama. Veškeré její chování se soustřeďuje na to, aby se chovala *správně*, aby partnera zbytečně neprovokovala a nedávala mu tak záminku k dalšímu útoku.

2.2 Stockholmský syndrom

Jednou z nelogických reakcí obětí domácího násilí je chování, které je označováno jako *Stockholmský syndrom*. Tímto termínem jsou označovány dočasné projevy náklonnosti oběti vůči násilné osobě a vytvoření emocionální vazby k násilníkovi. Jde o jev, který se objevuje u týraní obecně. Obdobné projevy byly pozorovány u vězňů z koncentračních táborů za druhé světové války, válečných zajatců, politických vězňů a objevují se i u týraných dětí. Stockholmský syndrom vzniká u lidí izolovaných od okolního světa. Cítí se ohrožení a jejich situace jim přijde bezvýchodná. Zároveň se k nim násilná osoba chová přechodně laskavě a tím udržuje v oběti naději na zlepšení. Oběť uvěří, že agresor není tak zlý a dává mu další šanci na změnu (Bednářová, 2009, s. 16). Tento fenomén byl popsán v 70. letech minulého století na základě studií psychických důsledků obětí, které byly drženy jako rukojmí při přepadení banky v Stockholmu. O Stockholmském syndromu můžeme hovořit, jsou-li splněny následující kritéria: 1. Život oběti je v ohrožení. 2. Oběť je přesvědčena, že není úniku. 3. Oběť je izolována. 4. Oběť pociťuje přechodnou náklonnost k násilníkovi. „*Pokud jsou tyto podmínky splněny, oběť si vytváří k pachateli specifické pouto.*“ (Vargová a Vavroňová, 2006, s. 39)

Pokud tedy násilný partner projeví občas i svou „vlídnou tvář“, přátelskost nebo dopřeje oběti čas k tomu, aby se z prožitého násilí vzpamatovala a zažila chvíle klidu, oběť získává novou naději a vztahuje se k této „vlídné“ tváři pachatele. Díky tomu je ochotna dát partnerovi ještě jednu šanci, má tendenci věřit, že se partner změní a že jeho nenásilné chování převládne nad projevy agrese. Klasickým důsledkem tohoto syndromu je aktivní bránění partnera při řešení akutní krize v domácnosti příslušníky policie, kdy ho hájí a snaží se mu pomoci.

2.3 Psychosomatické dopady

Základem posttraumatické stresové poruchy (z hlediska domácího násilí) je počáteční stres vyvolaný vztahovým nedostatkem nebo zvýšenou agresivitou tyрана. Jedná se o opožděnou protahovanou reakci na vyvolanou stresovou situaci. Týrané ženy vykazují projevy posttraumatických reakcí ve formě únikových tendencí, tedy popírání, apatie, strnulost, izolace, deprese, disociace, bagatelizace a četné flashbacky. Objevuje se zvýšená vznětlivost, úzkostnost, přecitlivělost, panika, obsese, hyperaktivita, nervozita, snížené sebevědomí apod. U týraných žen můžeme identifikovat také zvýšenou úroveň pocitu

bezmocnosti a bezradnosti, strachu a deprese jako reakce na ztrátu iluzí ve vztahu ke světu, prvotního sebepojetí, ztrátu pocitu smysluplnosti (Špatenková a kol., 2004, s. 108-109). Oběti domácího násilí jsou v neustálém napětí a jejich organismus ve stavu pohotovosti. Tyto faktory vedou k celkovému vyčerpání fyzickému i psychickému. Možnými důsledky mohou být různé psychosomatické potíže, kterými si tělo vytváří obrannou reakci při nadměrném stresu. **Krátkodobě** se mohou projevovat jako návaly horka, svalové křeče a třesy, roztřesené vidění apod. K těm závažnějším psychosomatickým problémům patří migrény, poruchy spánku, astma nebo také zažívací potíže. Většinou mají tyto problémy **dlouhodobý** charakter. Oslabení organismu a imunitního systému může člověka vést k větší náchylnosti ke všem nemocem, a to nejen běžným, ale i vážným a někdy chronickým onemocněním.

2.4 Ukončení násilného vztahu

Ukončit násilný vztah, překonat všechny překážky, strach a nejistotu bývá pro oběť velmi vysilující. Partnerské násilí představuje souvislý, dlouhodobě probíhající proces, kdy týraná žena žije ve dvou konfliktních realitách. U první se jedná o realitu, která zahrnuje kladné aspekty vztahu. Je falešná a podporovaná partnerem i okolím. Druhá představuje týrání, kterého se partner vůči ní dopouští. Násilí je skutečné, ovšem žena se ho vlivem první reality snaží podceňovat. Vlastní identitu týraná žena ztrácí tím, že se snaží dát tomuto pokřivenému prolínání obou realit smysl. Mnoho žen se domnívá, že na celé věci nesou přinejmenším stejnou vinu jako jejich partner. V průběhu násilného vztahu žena prochází různými fázemi. Jedná se o dlouhodobý proces, kdy na sebe jednotlivé fáze navazují, navzájem se prolínají a hranice mezi nimi nemusí být zcela zřetelné. Jmenovitě jde o tyto: Fáze **připoutání se**: rozvíjí se vztah i násilí. Charakteristiku partnera oběť vnímá skrze to, co ona sama považuje za fungující vztah. Žena se snaží vyhovět a chování svého partnera jako násilné nevnímá. První varovné signály jsou podceňovány. Fáze **snášení násilí**: násilí se stupňuje, zaujímá stále větší část vztahu. Přesto je žena ochotna násilí tolerovat. Velmi vysoce hodnotí fáze klidu, chce věřit partnerovým slibům. Postupem času násilí eskaluje a žena nemůže ve vztahu ani zůstat, ani odejít. Právě tyto pocity předcházejí dalšímu stupni, a to uvědomování si a hodnocení situace. Fáze **osvobození od násilného vztahu**: týrání se stává hlavní doménou vztahu. Žena je ochotna hledat pomoc, je odpovědná k sobě samé a začíná si uvědomovat, že v takovém vztahu ztrácí její život smysl. V této fázi se neúměrně zvyšuje riziko sebevražd. Fáze „uzdravení se“, **odpoutání se**: po rozhodnutí opustit násilného

partnera se začíná budovat její vztah k sobě samé, soustředí se na přežití a zvládnutí situace. Získává rovnováhu a přizpůsobuje se novým okolnostem po odchodu z násilného vztahu.

Doba, po kterou žena setrvává v násilném vztahu, je individuální. Rozhodnutí takový vztah ukončit je kombinací intrapsychických, sociálních a ekonomických faktorů. Vedle těchto faktorů hraje důležitou roli v rozhodování systém postojů a hodnot. Ten určuje, jaké chování je přípustné, co vhodné je a co již nikoli. Pro ženy je typické učit se neupřednostňovat naplnění vlastních potřeb před potřebami ostatních. Další důvody, proč ženy zůstávají v násilném vztahu, jsou dynamika násilí, zachování úplné rodiny, náboženské a kulturní postoje, citový vztah k partnerovi, víra v lepší budoucnost, ekonomická a sociální závislost na partnerovi, malá podpora okolí, nesprávně nastavený sociální a právní systém a v neposlední řadě bezmoc (Vargová a kol., 2008, s. 47-52).

2.5 (Post)partnerské násilí

Je nutno zmínit, že po odchodu oběti od agresora násilí zcela nekončí, spíše naopak, může dojít k jeho prohloubení, a to nejčastěji formou pronásledování čili tzv. **stalkingu**. Spojitosti mezi expartner stalkingem a domácím násilím tvoří především přetrvávající touha po kontrole a moci nad obětí a její izolace, úzkostná vazba na oběť, vydírání, zastrašování až nebezpečné vyhrožování. Čírtková (2008, s. 48) poukazuje na souvislosti mezi domácím násilím a následným expartner stalkingem, když uvádí, že *„v určitém počtu případů nefunguje prostorové ani právní oddělení partnerů jako cesta k ukončení domácího násilí. To pokračuje, ovšem jinou formou a v nových podmínkách.“* Bývalý partner formou stalkingu svou oběť pronásleduje a obtěžuje. Souhrnně lze pronásledování charakterizovat jako soustavné (systematické) a excesivní (tj. evidentně z normy vybočující) obtěžování jiné osoby projevy nevyžádané a umanuté pozornosti, podněcené v zásadě buď údajným či skutečným obdivem (erotickou náklonností) nebo pocíťovanou záští, nenávistí či pomstou (Čírtková, 2008, s. 55). S tímto tvrzením souhlasí i Buskotte (2008, s. 46-47), která uvádí, že *„pronásledování může být motivováno údajným nebo skutečným obdivem a láskou či naopak, zlobou a nenávistí.“* Vargová a kol. (2008, s. 53) definují stalking jako obtěžující a zastrašující chování, které může mít podobu vyhrožování, pozorování, sledování, docházení do místa bydliště či pracoviště oběti, opakovaných obtěžujících telefonátů či SMS zpráv, zanechávání psaných zpráv, předmětů nebo ničení osobního vlastnictví, přičemž toto chování vyvolává u oběti strach. Pronásledování bývá často doprovázeno výhrůžkami či vlastním fyzickým násilím a může mít pro oběť závažné psychické i zdravotní důsledky. Ve

stanovisku odboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra je popsán stalking jako *specifická forma vztahového násilí*. Jeho podstatou je totiž násilné a nežádoucí pronikání do privátní sféry oběti, a to takovým způsobem, že u oběti vzniká důvodný pocit ohrožení. Podstatné je, že stalking se vždy točí kolem vztahů, nejčastěji vzniká stalking v konfliktních intimních vztazích⁷. Stalker svým chováním vždy omezuje osobní svobodu své oběti, a to svobodu jednání či svobodu volného pohybu. Typické je, že pronásledovatel nenechá svou oběť na pokoji (i přes její výslovné odmítání, odmítání společného kontaktu či rozhovoru s ním). Ve většině případů se v takových momentech jeho naléhání a obtěžování naopak ještě vystupňuje (Buskotte, 2009, s. 49). Čírtková (2008, s. 66) uvádí pět hlavních motivačních vzorců, které mohou vést pachatele, i po ukončeném násilném vztahu, k pronásledování: reakce na odmítnutí, hledání intimity a blízkosti za každou cenu, ventilování hostility a nenávistnosti, pronásledování z nedostatku kompetencí řešit vzniklou situaci jinak a pronásledování jako důsledek útočné agresivity. Velmi podobně nahlíží na motivaci pachatele i Fiedler (2006, s. 30-34), který jako motivační faktory uvádí: znovu obnovení bývalého vztahu, přání či touhu po intimním vztahu, nedostatečné sociální dovednosti, nemilost a zloba vůči oběti a záludný, sexuálně motivovaný stalking.

Mezi varovné signály pokračujícího násilného chování ze stran expartnerů je řazeno jednání s partnerkou jako s vlastnictvím, projevy úzkostné vazby na partnerku (časté zdůrazňování extrémní potřeby vztahu s partnerkou a nemožnosti žítí bez ní), silné emocionální výkyvy od naprosté oddanosti k náhlým výbuchům agrese a také falešné usmiřování v podobě proseb o odpuštění, slibování nápravy apod. Typicky se projevují formou osočování partnerky, vyhrožování a nadávek na její adresu, ničení a poškozování věcí oběti, zapojování příbuzenstva do kampaně vedené proti partnerce a snaha získat je na svou stranu, ale také rozličné útoky na partnerčiny blízké osoby (Čírtková, 2008, s. 47-52). Voňková a Spoustová (2008, s. 48) dodávají, že *„čím více partner pozbývá sebedůvěry, tím vyšší je pravděpodobnost agresivních reakcí.“*

⁷ Linhart, M. *Stanovisko odboru bezpečnostní politiky k některým problémům spojeným s výkladem skutkové podstaty nebezpečné pronásledování*. Praha: Ministerstvo vnitra, 2010. Dostupné z: [file:///C:/Users/vlastik/Downloads/DPPR_2015_1_11220_0_380472_0_172639%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/vlastik/Downloads/DPPR_2015_1_11220_0_380472_0_172639%20(1).pdf)

2.6 Legislativní rámec domácího násilí

Právní či legislativní rámec problematiky domácího násilí zakotvuje tři vzájemně propojené pilíře pomoci. Prvním pilířem je **policie**, která zasahuje na místě incidentu mezi blízkými osobami nebo mezi jinými osobami, které spolu žijí ve společném obydlí, a při splnění podmínek uplatní institut vykázání násilné osoby. Cílem tohoto zásahu je zastavit násilí a poskytnout ochranu a bezpečnost ohrožené osobě. Druhý pilíř plní zejména funkci sociální a je tvořen **intervenčními centry**, která poskytují ohroženým osobám psychologickou, sociální a právní pomoc. Oznámení o vykázání zasílá policie příslušnému intervenčnímu centru do 24 hodin od vstupu do společného obydlí, kde vykázání provedla. Třetím (fakultativním) pilířem je **soudní ochrana**. Ohrožená osoba se může na soud obrátit s žádostí o vydání předběžného opatření, které směřuje k prodloužení doby vykázání, případně může řešit další otázky, které se týkají jejího soužití s násilnou osobou – podat návrh na rozvod manželství či na úpravu styku s nezletilými dětmi apod.⁸

Konkrétní zákony, týkající se problematiky domácího násilí:

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů: upravuje zřízení a provoz intervenčních center (IC).

Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím: jeho podstatou je možnost zásahu státu do vztahu dvou osob, v jejich společném obydlí, pokud je jedna osoba druhou ohrožena. Tímto zásahem je institut vykázání⁹.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů: upravuje oprávnění policisty rozhodnout o vykázání ze společného obydlí, zákazu vstupu do něj a zákazu navazování kontaktu s osobou ohroženou.

Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník: upravuje trestní postih projevů domácího násilí.

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

⁸ Prokúpková, A. *Policie ČR, IC, soudy – tři pilíře pro realizaci pomoci obětem DN*. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/mezinarodni-setkani-k-domacimu-nasili.aspx>

⁹ Institut vykázání je opatřením netrestního charakteru (10 dní, lze ale předběžným opatřením zvýšit na 1 měsíc, max. 1/2 roku) - jedná se o preventivní opatření.

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů: upravuje postavení dětí, které jsou ohrožovány násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za jejich výchovu, popřípadě násilím mezi dalšími fyzickými osobami.

Shrnutí kapitoly

Dopad domácího násilí na oběť má bezprostřední, ale i dlouhodobé následky. Ke krátkodobým následkům je řazen zejména pocit zklamání, frustrace a zrady. Typickými tělesnými reakcemi na krizi bývají: napětí, bolest, narušení fyziologických procesů. U dlouhodobých obětí domácího násilí je pozorována zvýšená psychická zranitelnost, ztráta sebevědomí, ztráta životních iluzí, pocit bezmoci, osamělosti, viny, strachu, oddanost vůči agresorovi, emocionální labilita, vymizení radosti ze života, ztráta osobních perspektiv, nedůvěra ve vlastní síly, sebedestrukční nebo depresivní ladění. Mezi dopady domácího násilí na oběť je řazen zejména **syndrom týrané ženy**. Pro rozvoj tohoto syndromu musí podle Walkerové dojít alespoň dvakrát k zopakování celého cyklu násilí. Syndrom týrané ženy je rozdělen do tří kategorií. Jedná se o příznaky spadající pod posttraumatickou stresovou poruchu, naučenou bezmocnost a sebezničující reakce. Jednou z nelogických reakcí obětí domácího násilí je chování, které je označováno jako **Stockholmský syndrom**. Tímto termínem jsou označovány dočasné projevy náklonnosti oběti vůči násilné osobě a vytvoření emocionální vazby k násilníkovi. Základem **posttraumatické stresové poruchy** z hlediska domácího násilí je počáteční stres vyvolaný vztahovým nedostatkem nebo zvýšenou agresivitou tyрана. Jedná se o opožděnou reakci na vyvolanou stresovou situaci. Ukončit násilný vztah, překonat všechny překážky, strach a nejistotu bývá pro oběť velmi těžké a vysilující, avšak ani tehdy nemusí být násilí definitivně ukončeno. Pronásledováním či **stalkingem** je označováno obtěžující a zstrašující chování, které může mít podobu vyhrožování, pozorování, sledování, opakovaných obtěžujících telefonátů či SMS zpráv nebo ničení osobního vlastnictví, přičemž zásadním rysem je, že toto chování vyvolává u oběti strach. Pronásledování bývá často doprovázeno výhrůzkami či vlastním fyzickým násilím a může mít pro oběť závažné psychické i zdravotní důsledky.

Právní rámec problematiky domácího násilí zakotvuje **tři vzájemně propojené pilíře pomoci**. Konkrétně se jedná o Policii ČR, intervenční centra a soudní ochranu.

3 KYBERŠIKANA

„Pro současnou dobu je charakteristické rychlé šíření a využívání tzv. nových médií. K nim především patří média elektronická, ovšem za nové médium lze považovat také mobilní telefon. Jde totiž o nejrychleji rozvíjející se technologii v českých domácnostech.“ Pospíšil a Závodná (2009, s. 79)

Kyberšikanou je označován jev, který je mezi sociálně patologickými jevy relativně nejmladší, avšak co do rychlosti šíření a počtu postižených, již zaujímá první příčky mezi nejrozšířenějšími sociálně patologickými jevy. Prvotní nadšení z informačních systémů, výpočetní techniky a mnoha komunikačních prostředků a netušených možností, které daly lidstvu, se v současném světě mění ve strach z jejich zneužití, a to nejen vůči jednotlivci je užívajícímu, ale i proti společnosti a jejím členům i institucím obecně. Tyto obavy jsou opodstatněné, bez ohledu na to, že užívání těchto prostředků komunikace není přístupno všem (Marešová, 2010 s. 52). Za autora pojmu kyberšikana je považován Kanadčan Bill Belsey, který formuloval definici: *„Kyberšikana zahrnuje využití informačních a komunikačních technologií k podpoře záměrného, opakovaného a nepřátelského chování jednotlivce nebo skupiny, jež má v úmyslu způsobit újmu druhým.“* (Belsey 2012, s. 3) Price a Dalgleish (2010, s. 51) ji definují jako kolektivní označení těch forem šikany, které používají elektronická média, a která mají za cíl někoho agresivně a úmyslně poškodit. Stejně jako domácí násilí i kyberšikana zahrnuje nepoměr sil mezi agresorem a obětí. Jde o urážlivé zprávy zaslané e-mailem, výhrůžné textové zprávy, pokusy někoho sociálně vyloučit, šíření fám a pomluv o oběti. Jedním z klíčových znaků kyberšikany je anonymita, kterou mohou internet a další komunikační technologie poskytnout. Šmahaj (2014, s. 42) upozorňuje na to, že technologický vývoj a častější užívání ICT na jednu stranu umožňují přístup k důležitým informacím, spojení s přáteli, rodinou, na druhou stranu však, stejně jako v jiných on-line sociálních interakcích, představují ICT potenciální prostor pro střet s negativními vlivy, například se silicím vlivem kyberšikany.

Většina autorů shodně uvádí, že kyberšikana je agresivní, úmyslné jednání prováděné skupinou či jednotlivcem, využívající elektronické formy kontaktu, a je opakovaně a dlouhodobě zaměřené proti oběti, která se nemůže snadno bránit. Informační a komunikační technologie už několik let zažívají opravdový boom. Setkáváme se s nimi všude, prostoupily všechny oblasti lidské činnosti. Stávají se nezbytnou součástí života, lidé je potřebují

prakticky denně, ať už k práci, studiu či v osobním životě. Používání informačních, komunikačních technologií se stává běžným standardem (Krejčí, 2010, s. 8).

3.1 Typy kyberšikany

Jednotlivé typy kyberšikany se odlišují zejména technikami provedení útoku. Společným zastřešujícím rysem je ovšem úmyslné napadení oběti s cílem jí ublížit. Často dochází ke kombinovanému útoku, při kterém agresor použije různé techniky. Nebezpečné ICT jsou tedy velmi úzce spojeny s jednotlivými typy kyberšikany, mezi které řadíme:

Flaming je krátkodobá a ohnivá hádka mezi dvěma nebo více protagonisty. Flaming je nejčastější v diskusích, v rámci hry či v chatovacích místnostech, tedy v prostředí veřejné komunikace. Jeho typickým znakem je skrývání násilí a hrozeb, ale ne vždy musí jít o hrozby reálné. „*Také popudlivé SMS zprávy či e-maily jsou být označovány za flaming*“ (Vašutová, 2010, s. 85). **Harassent** znamená opakované posílání útočných, urážlivých nebo nevyžádaných zpráv (Rogers, 2011, s. 35). Oproti flamingu má dlouhodobější charakter. Dalším charakteristickým znakem, který harassent od flamingu odlišuje, je to, že jde o jednostranné obtěžování. **Denigration** neboli *očerňování* je šíření škodlivých zpráv, které mají oběť poškozovat. Jak uvádí Willard (2007, s. 7-8), mohou tyto zprávy být zveřejňovány on-line nebo také zasílány jednotlivcům, např. pomocí e-mailu. Účelem takového jednání je poškození pověsti oběti či jejich vztahů s okolím. Tato činnost zahrnuje šíření pomluv. Míni také, že specifickou kategorií očerňování je zveřejňování snímků, které byly digitálně upraveny za účelem předložit falešný obraz, jako je například umístění obličeje do fotky se sexuálním motivem. **Impersonation** je posílání zpráv pod cizím jménem. Agresoři mnohdy zveřejní informace, které ukazují oběť v negativním slova smyslu. *Předstírání* se dá uskutečnit pouze tehdy, pokud kyberšikanující má schopnost vydávat se za oběť. Tento druh kyberšikany se může postupně vyvinout do ostatních druhů kyberšikany (Willard, 2007, s. 8). **Outing** dle Rogers (2011, s. 35) znamená „*sdělování cizích tajemství a citlivých informací bez souhlasu dotyčných*.“ Willard (2007, s. 8) outing popisuje jako veřejné publikování či rozesílání osobní komunikace nebo jiných informací o oběti, které jsou oběti nepříjemné. **Trickery** znamená navádění oběti, aby prozradila svá tajemství či jiné citlivé informace. „*Jakmile toto oběť udělá, agresor tyto informace zveřejní na internetu*.“ (Rogers, 2011, s. 35)

Exclusion je záměrné vyloučení oběti z on-line skupiny (Rogers, 2011, s. 35). Toto se projevuje nejvíce ve skupinových konverzacích, do kterých je vstup podmíněn heslem. **Cyberstalkingem**¹⁰ Rogers (2011, s. 35) označuje „*intenzivní a opakované obtěžování a ponižování, které zahrnuje výhrůžky i zastrašování.*“ **Cyberthreats** zahrnuje přímé hrozby, prohlášení o plánu někomu ublížit nebo spáchat sebevraždu. Obsahuje informace o záměrech, které má agresor v plánu. Stresující informace jsou zveřejňovány on-line a vedou k emočnímu rozrušení oběti, což může oběť vést ke zranění někoho jiného či sama sebe. V krajních případech může dojít až ke spáchání sebevraždy (Vašutová, 2010, s. 88). **Kybergrooming** je internetová hrozba, která není v povědomí veřejnosti až tak moc rozšířená. Jde o psychickou manipulaci prostřednictvím moderních komunikačních technologií s cílem získat důvěru oběti, kterou chce vylákat na schůzku a ve většině případů ji také sexuálně zneužít. **Happyslapping** vysvětluje Rogers (2011, s. 33) jako „*natáčení oběti při fyzickém napadání či zesměšňování a tyto záběry jsou následně zveřejněny on-line.*“

Dle Policie ČR jsou nejčastěji za kyberšikanu považovány následující projevy:

- Zasílání urážlivých, zastrašujících zpráv nebo pomluv (e-mail, SMS, chat, ICQ, Skype) či výhrůžné telefonáty.
- Pořizování zvukových záznamů, videí či fotografií, jejich upravování a následné zveřejňování s cílem poškodit vybranou osobu (předem připravený fyzický útok, natáčení apod.)
- Vytváření internetových stránek, které oběť urážejí, pomlouvají nebo ponižují, kde je oběť různými způsoby (verbálně, graficky, zvukově) zesměšňována nebo také vyvěšení pornografických fotografií s tváří oběti na internetu.
- Zneužívání cizího účtu neboli krádež identity (e-mailového, diskusního apod.), jsou známy i případy, kdy agresori získají hesla a identifikační údaje oběti a pod jeho/jejím jménem zasílají ostatním vulgární zprávy, fotografie, videa.
- Vydírání pomocí mobilního telefonu nebo internetu.

¹⁰**Cyberstalking** je druh stalkingu, kdy pronásledovatel využívá informační a komunikační technologie k zastrašování, vydírání a obtěžování oběti. Cyberstalkingem označujeme komplex chování, při kterém jedinec, skupina nebo organizace používá informace a komunikační technologii k obtěžování jiného jedince, skupiny nebo organizace. Takové chování může zahrnovat výhrůžky nebo falešná obvinění, krádež identity, zničení údajů nebo zařízení, monitorování počítače, hledání nezletilých za sexuálním účelem, a jakoukoli formu agrese (Krejčí, 2010, s. 25-27).

- Obtěžování a pronásledování voláním, psaním zpráv nebo prozváněním.¹¹

3.2 Prostředky kyberšikany

Lze rozlišit různé prostředky, které se dají využít ke kyberšikaně, jako např. mobilní telefon, internet atd. Bezesporu jsou přínosem a jsou využívány většinou populace, ale spolu s výhodami také přichází jistá hrozba, kterou v sobě mohou skrývat v podobě zneužití vůči druhým lidem. Mezi prostředky, které jsou v současné době používány ke kyberšikaně nejčastěji, jsou řazeny:

Textové zprávy jsou názvem pro službu dostupnou na většině mobilních telefonů. Tyto lze posílat mezi mobilními telefony, jinými zařízeními, na pevné telefony nebo přes internet. Na jejich zneužití upozorňuje Rogers (2011, s. 33): „většinou se jedná o zprávy s výhrůžným nebo útočným obsahem.“ Dále uvádí, že mohou mít SMS zprávy také podobu opakovaného „zahlcování oběti velkým počtem textových zpráv.“ Na trhu jsou k dostání SIM karty, které lze po vyčerpání kreditu vyměnit, oběť se tak nedozvídá, kdo ji tímto způsobem obtěžuje.

Mobilní telefonáty jsou jednou ze základních služeb mobilních operátorů. Agresori své oběti mnohdy napadají neustálými telefonáty, popřípadě je opakovaně prozvánějí, a pokud je telefon obětí zvednut, neodpovídají. Dochází také k případům, kdy je oběti telefon odcizen a je použit k obtěžování dalších, což má za následek, že je oběť mylně považována za útočníka (Rogers, 2011, s. 34). **E-maily** lze taktéž nazvat jako elektronická pošta či komunikace. Její výhody popisuje Hulanová (2012, s. 43-44), která uvádí, že mezi tyto nepochybně patří snadné použití, ekonomická výhodnost, rychlost atd. Umožňuje zůstat v kontaktu s lidmi kdekoli. Je možné zasílání souborů a dá se použít jako doklad komunikace. Ale upozorňuje také na to, že e-mail je výborným prostředkem právě pro kyberšikanu, a to z důvodu snadného odeslání zpráv spoustě jiných uživatelů během velmi krátké doby. Černá (2013, s. 30) poukazuje na to, že „výhodou pro útočníka je také použití anonymity.“ Je těžké odhalit, komu která e-mailová adresa patří. **Chatovací místnosti** jsou dalším prostředkem, pomocí kterého mohou lidé komunikovat. Ovšem pouze v tom případě, že nejsou porušena žádná bezpečnostní opatření. V opačném případě se mohou lehce stát prostředkem kyberšikany ve formě zastrašování a výhrůžek (Rogers, 2011, s. 33). **Instant messengery**

¹¹ Burýšková, L., *Policie ČR. Víte, co je to kyberšikana?* Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/vite-co-je-kybersikana.aspx>

jsou internetové služby, umožňující svým uživatelům sledovat, kteří jejich přátelé jsou právě připojeni, a dle potřeby jim posílat zprávy, přeposílat soubory mezi uživateli, ale i jinak komunikovat. V ČR jsou pro tuto formu komunikace nejčastěji využívány Skype nebo ICQ (Rogers, 2011, s. 34). Oproti e-mailu je posílání zpráv v reálném čase, vidíme, kdo z uživatelů je právě připojen (Hulanová, 2012, s. 42). Černá (2013, s. 29) uvádí, že nejčastějším způsobem kyberšikany pomocí IM patří posílání zpráv, které mají ubližovat, dále také smazání ze seznamu kontaktů, pronásledování či zahlcování zprávami. **Sociální sítě** jsou v současné době stále více rozšířeny a nabízejí uživatelům snadné spojení s ostatními, sdílení fotografií, videí atd. Rogers (2011, s. 33) upozorňuje na to, že *„pokud se na sociálních sítích neuplatňují bezpečnostní pravidla, mohou být jednoduše zneužity k rozšiřování pomluv.“* Dále také popisuje častou snahu být populární díky počtu následovníků a „přátel“. Což může vést i k tomu, že lidé přijmou „žádost o přátelství“ od těch, které ve skutečném životě neznají. Tím jim poskytnou přístup ke svým osobním informacím, a to je činí zranitelnými. Není těžké si na sociálních sítích vytvořit falešný účet a kontaktovat oběť pod vymyšlenou či cizí identitou, to následně umožní agresorům zachovat si anonymitu a sledovat tak svou oběť. **Internetové stránky** jsou dnes běžné nejen pro firmy, ale také pro jednotlivce. Jejich vytvoření není až tak složité, tudíž mohou být vytvářeny kýmkoliv. Za zneužití považujeme např. vytvoření stránek, kde jsou agresorem zveřejňovány informace o oběti, které oběť zveřejnit nechce. Rogers (2011, s. 33) zmiňuje jako jeden z příkladů také *„situaci, kdy agresor na stránkách, které se zabývají například anketami, vytvoří anketu právě o oběti.“*

Výše uvedený přehled není zcela kompletní, existuje totiž ještě spousta dalších prostředků, které se dají pro zrealizování kyberšikany využít. Pro pachatele není v současné době těžké najít si cestu k oběti, protože převážná většina lidí využívá alespoň některý prostředek z moderních technologií.

3.3 Aktéři kyberšikany

Hlavními aktéry kybernetické šikany jsou oběti, agresori a publikum.

Oběť

Stejně jako je tomu u agresorů kyberšikany, ani u jejich obětí nezáleží na věku, pohlaví, fyzické síle, postavení v sociální skupině či úspěšnosti ve společnosti. V elektronické komunikaci jsou tyto aspekty potlačeny a nemají takový význam, jako při komunikaci tváří

v tvář (Krejčí, 2010, s. 12). Vyhledávání obětí kyberšikany je stejně složité jako určování obětí jakéhokoliv psychického násilí – to totiž na oběti nezanechává žádné zjevné stopy, na rozdíl od modřin a šrámů, které mohou doprovázet fyzické násilí. Oběti kyberšikany jsou často uzavřené do sebe a nekomunikují o problémech s okolím. Důvodů pro takové chování může být více (např. strach, stud). Dopad útoků na oběť výrazně prohlubuje pocit beznaděje, který je vyvolaný minimálními možnostmi obrany proti anonymnímu útočníkovi. Látal (2014, s. 14) zmiňuje, že „obětí kyberšikany se může stát kdokoli“ a Macháčková (2007, s. 9) dodává, že „agresori mohou terorizovat kohokoliv na světě.“

Černá (2013, s. 86–91) rozděluje dopady kyberšikany u obětí podle časového sledu, ve kterém se projevují, a to na akutní, krátkodobé dopady, dopady přetrvávající a chronické dopady. K **akutním** či bezprostředním **dopadům** jsou řazeny takové pocity, které se u jedince projevují bezprostředně po kybernetickém útoku, např. po obdržení urážlivého e-mailu. Mezi takové pocity patří smutek, hněv, obavy, bezmoc, sebeobviňování nebo pláč. **Přetrvávající dopady** nastávají v případě, že se urážlivé či útočné e-maily stupňují a mohou mít následky v oblasti fyzické i emocionální. V případě *fyzických dopadů* se jedná o tzv. psychosomatické potíže, které se projevují bolestmi břicha, hlavy, poruchami spánku, nevolnostmi či nechutenstvím. *Emocionální dopady* – krátkodobé negativní pocity jako bezmoc, strach, vztek, smutek se postupně mohou rozvinout do trvalejších emocí (pocity úzkosti, osamělosti, kolísání nálad, deprese). V případě, že kyberšikana byla ukončena a jedinec se s tím nadále nemůže vyrovnat, se jedná o **dlouhodobé dopady**. U déle přetrvávajících dopadů kyberšikany se nejčastěji vyskytují problémy se zdravým sebevědomím, sníženým sebehodnocením, sebedůvěrou, odevzdaností či apatií. Oběť žije v domnění, že si kyberšikanu zaslouží, protože si myslí, že je pro okolí méněcennou či zbytečnou. V krajních případech se oběti kyberšikany mohou uchýlit až k pokusu o sebevraždu. Černá (2013, s. 24-27) v této souvislosti uvádí tři medializované případy kyberšikany, které oběti dohnaly až sebevraždě (Anna Halman, Megan Meier, Ryan Halligan)¹².

¹² **Anna Halman** (14 let, Polsko, 2006) byla podrobena sexuální šikaně. Celý incident spolužáci nahráli na video a vyhrožovali zveřejněním na YouTube, což později udělali jako pomstu za to, že Anna odmítla chodit s jedním z chlapců. Anna trauma neunesla a spáchala sebevraždu oběšením. **Megan Meier** (13let, USA, 2006)

Agresor

Jedinec, který je agresorem, se vyznačuje problémovým chováním, které často souvisí se sociálně patologickými jevy. U kyberšikany, stejně jako u domácího násilí není výjimkou, že agresorem se stává i jedinec s vysokým IQ, který však nemá rozvinutou empatii. Pro ubližování ostatním využívá své dovednosti a získané poznatky (Vágnerová, 2009, s. 89). Agresoři mohou být uznáváni a mít velký okruh přátel. Někteří mají vyšší sociální dovednosti i sebevědomí a využívají je k obratnému manipulování ostatních (Černá, 2013, s. 64). Agresoři, pokud nevidí svou oběť, ztrácejí zábrany a dochází u nich k tzv. disinhibičnímu efektu. Útočník si při kyberšikaně obvykle dovolí mnohem více, než by si dovolil vůči oběti tváří v tvář. Disinhibice je posílena anonymitou, časovou a fyzickou vzdáleností a absencí komplexních smyslových vjemů (Vašutová, 2010, s. 91). Podle Rogers (2011, s. 32) si agresoři kyberšikany mohou zachovat „*určitý odstup od oběti, díky kterému získají anonymitu a pocit bezpečí, že na ně nikdo nepřijde.*“ Také je pro ně jednodušší minimalizovat pocit viny za své chování, jelikož nevidí důsledky svého chování. Říčan a Janošová (2010, s. 54–56) uvádí tuto charakteristiku agresorů: útočník bývá většinou statné, silné postavy; z gest a výrazů v obličeji je možné rozpoznat určitou zlost, hrubost; většina agresorů má sklony k rvačkám; agresoři se často vyznačují nízkým svědomím; velmi často si agresor svými útoky řeší své problémy; typickou charakteristikou agresora je panovačnost; ovládání druhých, dominance; dalšími častými vlastnostmi útočníka jsou zlomyslnost, nemilosrdnost, škodolibost; schopnost empatie, vcítit se do druhého člověka, agresoři většinou postrádají.

se při přestupu na novou školu virtuálně seznámila s šestnáctiletým chlapcem, do kterého se zamilovala a čekala na další milostnou zprávu. Místo toho jí přišla zpráva nenávistná, že je odporná a že by byl svět bez ní lepší. Megan náhlý nepřátelský obrat nezvládla a několik minut po přečtení se oběsila v koupelně. Při vyšetřování případu se ovšem zjistilo, že pod identitou se neskrývá neznámý mladík, ale matka jedné z kamarádek Megan, která se jí chtěla pomstít za to, že se přestala kamarádit s její dcerou. **Ryan Patrick Halligan** (13 let, USA, 2003) byl nejprve obětí fyzické šikany, avšak když se postavil na odpor, spolužáci k potrestání jeho drzosti zveřejnili na školním webu pomluvu o jeho homosexualitě a vyzvali zbytek školy, aby přidával zesměšňující fotografie na zvlášť vytvořenou pomlouvačnou webovou stránku. Patrick pod tlakem spáchal sebevraždu.

Publikum

Mezi další účastníky procesu kyberšikany patří publikum či příznivci agresora, kdy největší rozdíl, oproti domácímu násilí, je patrný v jeho velikosti. Zatímco svědkem domácího násilí většinou nebývá (krom nezletilých dětí) nikdo, svědkem kyberšikany se může stát prakticky každý, kdo využívá ICT technologie. Publikum může nabývat různého počtu lidí, může se jednat o desítky, stovky, ale také miliony lidí, kteří jsou aktivními uživateli komunikačních technologií, ke kyberšikaně se tím přidávají stále další a další osoby, až se publikum stane nekonečně početným. Podle Černé (2013, s. 69–70) se publikum dělí na několik typů:

- Ti, kteří podporují chování agresora, následují ho a sami aktivně šikanu páchají.
- Ti, kteří agresora otevřeně podporují a jeho chování schvalují, ale osobně oběti neublíží.
- Pasivní podporovatelé, kteří agresora podporují, ale ne otevřeně.
- Nezúčastnění pozorovatelé.
- Ti, kteří s šikanou nesouhlasí, stojí za obětí, avšak agresorovi se nepostaví.
- Ti, kteří se snaží oběť šikany otevřeně bránit.

Shrnutí kapitoly

Kyberšikanou je označován jev, který můžeme řadit mezi **nejmladší sociálně patologické jevy**. Většina autorů shodně uvádí, že kyberšikana je agresivní, úmyslné jednání prováděné skupinou či jednotlivcem, využívající elektronické formy kontaktu, a je opakovaně a dlouhodobě zaměřené proti oběti, která se nemůže účinně a snadno bránit.

Jednotlivé typy kyberšikany se odlišují zejména technikami provedení útoku, často však dochází ke kombinovanému útoku, při kterém agresor použije různé techniky. Mezi typy kyberšikany je řazen zejména flaming, harassment, denigration neboli očerňování, outing či kyberstalking. Nejčastějšími prostředky jsou pak textové zprávy, telefonáty, e-maily či sociální sítě.

Hlavními aktéry kybernetické šikany jsou **oběti, agresoři a publikum**. Oběti kyberšikany na řešení svých problémů často zůstávají samy, což může vést k tomu, že situaci nezvládnou. Dopad útoků na oběť výrazně prohlubuje pocit beznaděje, který je vyvolaný minimálními možnostmi obrany proti anonymnímu útočníkovi. Dopady kyberšikany na oběť mohou být krátkodobé, přechodné či dlouhodobé.

4 IDENTIFIKACE A ŘEŠENÍ KYBERŠIKANY JAKO FORMY DOMÁCÍHO NÁSILÍ

„Největším nebezpečím nejsou technologie, ale především lidský faktor.“ Kopecký a kol. (2012, s. 13)

Zjišťování kyberšikany a její dokazování má svá specifika. Přímé důkazy ve formě fyzického zranění, poškození věcí apod., které doprovází klasické domácí násilí, obvykle v případě kyberšikany neexistují. Zbraní rizikové komunikace je *jen* slovo či obraz v elektronické podobě. Rozpoznávání kyberšikany a získávání důkazů o ní tedy vyžaduje určité ICT znalosti a dovednosti. Agresor využívá při kyberšikaně *komunikační prostředky* a primárním důkazem o probíhající kyberšikaně je tedy zachycení, uložení a dokumentování této komunikace, např. uložení a vytištění e-mailů, uložení a vytištění obrazovek s chatem apod. Dobrým monitorovacím prostředkem je sdílení a ukládání stavu pracovní plochy počítačů agresora i oběti.

Z principu věci se jedná o násilí psychické, při které nedochází k fyzickému napadání. Různí autoři definují kyberšikanu s drobnými odlišnostmi, hlavní charakteristické rysy však uvádějí stejně: agresor napadá oběť samoúčelně, s úmyslem ublížit jí a z případného úspěchu má agresor uspokojivý pocit. Agresor využívá své mocenské převahy nad obětí, na rozdíl od domácího násilí se zde často jedná o technologickou převahu, agresor ovládá informační a komunikační technologie lépe než oběť, která se pak nemůže napadení bránit.

4.1 Prevence kyberšikany

Domácí násilí i kyberšikana lze shodně označit termínem sociálně patologické jevy, které Pokorný a kol. (2003, s. 14) vymezují jako chování jedince, které se vyznačuje nezdravým životním stylem, porušováním nebo nedodržováním sociálních norem, předpisů, zákonů a etických hodnot. Primární prevenci sociálně patologických jevů definují jako „*konceptní, komplexní, cílený, plánovitý, flexibilní a efektivní soubor opatření, odborných činností a nabídek, zaměřený na posilování a rozvoj společensky žádoucích postojů, hodnot, zájmů, forem zdravého životního stylu, chování a jednání jednotlivců i skupin.*“

Je jisté, že lepší než kyberšikanu řešit, je se jí vyhnout. Kopecký a kol. (2012, s. 17-18) upozorňují na to, že mnohým případům kyberšikany by se dalo předejít, kdyby se její oběti alespoň minimálně chránily. Dále popisují, že zatímco v reálném životě si od dětství pěstujeme obranné mechanismy (např. v podobě zábran) a před různými nástrahami jsme

opakovaně varování, informovanost o virtuálních rizicích je minimální. V reálném světě jsou lidé schopni vnímat pravdu a lež, humor, nadsázku. Oproti tomu ve virtuálním prostředí tato vodítka chybí, a to napomáhá agresorům v různých manipulacích, které oběť jen těžko rozezná. Obecný rámec chování v internetovém světě vymezuje tzv. **netiketa**, kterou Kopecký (2007, s. 11) definuje jako pomyslnou „*sbíрку pravidel a zásad, která by se měla dodržovat v internetovém světě.*“ Stoprocentní ochrana před kyberútoky pochopitelně neexistuje (nechceme-li se zcela zříci komunikačních technologií), riziko lze pouze snížit, například za pomoci následujících pravidel, která formuloval Patrick Sullivan z institutu pro počítačovou etiku ve Washingtonu:

1. Nepoužiješ počítače ke škodě jiného.
2. Nebudeš ničivě zasahovat do práce druhých lidí.
3. Nebudeš slídit v souborech jiných lidí.
4. Nepoužiješ počítače ke krádeži.
5. Nepoužiješ počítače pro křivé svědectví.
6. Nepoužiješ nebo nepořídíš kopii softwaru, který jsi nezaplatil (a).
7. Nepoužiješ neoprávněně počítačového zdroje jiných lidí.
8. Nepřivlastníš si intelektuální dílo jiného.
9. Budeš přemýšlet o společenských následcích programu, který jsi stvořil (a).
10. Budeš používat počítače ohleduplně a s úctou.¹³

Policie ČR shrnuje prevenci před kyberšikanou do čtyř bodů:

Nebuďte přehnaně důvěřiví, nikdy nevíte, kdo je druhé straně.

Nesdělujte citlivé informace (osobní údaje, osobní fotografie, hesla k účtům, apod).

Respektujte ostatní uživatele.

Seznamte se s pravidly služeb internetu a GSM sítí.¹⁴

¹³ Computer ethics institute. *Ten Commandments of Computer Ethics*. Dostupné z: <http://computerethicsinstitute.org/publications/tencommandments.html>

¹⁴ Papežová, Z. *Prevence – kyberšikana*. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/prevence-kybersikana.aspx>

4.2 Preventivní programy v boji proti kyberšikaně

Národní centrum bezpečnějšího internetu (NCBI)¹⁵ je neziskové nevládní sdružení, jehož cílem je zvyšovat obecné povědomí o hrozbách on-line komunikace a napomáhat při předcházení a snižování možných sociálních rizik, spojených s jejich užíváním. Pořádá konference, nabízí semináře, přednášky a školení, zaměřené na oblast bezpečnějšího užívání internetu a prevenci internetové kriminality. Pro uskutečnění stanovených cílů realizuje řadu projektů, snad nejvýznamnější z nich je **Saferinternet.cz**, který se snaží se o zvyšování povědomí bezpečnějšího užívání internetu. Další aktivitou NCBI jsou výchovně-vzdělávací webové stránky **Bezpečně online**, které se zaměřují na děti a dospívající s cílem podporovat u nich bezpečné a sebejisté používání internetu a nových komunikačních technologií. Hlavním tématem je důsledná ochrana soukromých informací před zneužitím a účinné využívání informačních technologií a internetu. **Horká linka** je kontaktní centrum, kam může kdokoli nahlásit ilegální obsah objevující se na internetu. Jejím hlavním úkolem je tedy snaha zamezit šíření škodlivého obrazového obsahu. Kromě toho se také snaží pomoci uživatelům Facebooku vypořádat se s nevhodným a závadným chováním, které se na této sociální síti často objevuje. Horká linka spolupracuje s Policií ČR. Dalším projektem NCBI je krizové centrum **Linka pomoci**, která věnuje pozornost zejména dětským obětem internetového násilí.

Linka bezpečí ONLINE¹⁶ (Internet Helpline) je první specializovanou linkou krizové intervence v České republice a jejím cílem je poskytovat první pomoc formou psychologické a sociální asistence při práci s internetem, a to zejména dětem, rodičům či pedagogům. Jedná se o asistenční službu, zřízenou sdružením Linka bezpečí a je součástí mezinárodního projektu Safer Internet Plus.

Nebud' obět'¹⁷ je občanské sdružení, které se zaměřuje na preventivní osvětu v problematice (ne)bezpečného užívání internetu a komunikačních technologií. Varuje před možným zneužitím osobních údajů a seznamuje s novými fenomény kyberprostoru.

¹⁵ Národní centrum bezpečnějšího internetu. Dostupné z: <http://www.ncbi.cz/>

¹⁶ Linka bezpečí. Dostupné z: <http://spolek.linkabezpeci.cz/o-nas/>

¹⁷ Nebud' obět'. Dostupné z: <http://www.nebudobet.cz/>

Projekt **E-Bezpečí**¹⁸ je celorepublikový projekt, realizovaný Centrem prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého ve spolupráci s dalšími organizacemi. Hlavními body jsou prevence a vzdělávání, intervence a osvěta spojená s rizikovým chováním na internetu.

ProFem¹⁹ je centrum pro oběti domácího násilí. Pořádá konference, workshopy a školení pro laickou i odbornou veřejnost. Poskytuje přímé poradenství a podporu osobám ohroženým domácím násilím. Snaží se o upozorňování společnosti na problematické oblasti, ve kterých dochází k domácímu násilí či jiným formám násilí.

Bílý kruh bezpečí (BKB)²⁰ je zapsán v Registru poskytovatelů sociálních služeb MPSV a jejich pomoc je celková, to znamená, že oběti mohou v jedné poradně řešit komplex svých aktuálních problémů a otázek, jak v oblasti práva, tak v oblasti psychické a sociální.

Každá z obětí kyberšikany jako jedné z možných forem domácího násilí v partnerském či (post)partnerském vztahu má možnost se obrátit na **intervenční** či **krizová centra** a na **Policii ČR**.

4.3 Odhalení a postupy řešení kyberšikany

Kyberšikana a domácí násilí mají jednu věc společnou: jejich cílem je někomu ublížit nebo ubližovat – ať fyzicky či psychicky. Kyberšikana v mnoha případech dokonce začíná jako doprovodný jev domácího násilí, jejich projevy se prolínají a doplňují. Odhalit domácí násilí je poměrně obtížné. Ovšem vzhledem k tomu, že domácímu násilí je v současné době věnována pozornost, ať již v rámci prevence, tak i v oblasti medializace, existují poměrně účinné nástroje jejího odhalení, diagnostiky a následného řešení. U kyberšikany je situace obtížnější. Při řešení kyberšikany můžeme narazit na celou řadu problémů, které nám naše snažení mohou velmi znesnadnit. Krejčí (2010, s. 14) je vymezuje následovně: **samotné rozpoznání obětí**, které může činit problémy svěřit se, **identifikace mnohdy anonymního pachatele** (např. pro zahraniční poskytovatele nebo správce služeb neplatí české zákony, nemusí tedy spolupracovat ani s Policií ČR), **zablokování poškozujícího obsahu**, pokud jej pachatel odmítne odstranit a jeho blokování neumožní ani správce služby (to může být opět

¹⁸ Projekt e-bezpečí. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/o-projektu/oprojektu>

¹⁹ ProFem. Dostupné z: <http://www.profem.cz/o-profem.aspx>

²⁰ Bílý kruh bezpečí. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/o-nas/poslani-a-cinnost/>

problém především u zahraničních poskytovatelů), **bránění v šíření poškozujícího obsahu sekundárním útočníkům** atd.

Pokud se osoba dostane do situace, kdy se stane obětí kyberšikany, je velmi důležité včas a správně zasáhnout. Existují nástroje, kterými se kyberšikaně může bránit oběť samotná, čímž může zmírnit intenzitu či důsledky tohoto nežádoucího jevu. Oběť by tedy měla: **Ukončit komunikaci** s útočníkem, v žádném případě by se neměla snažit agresora od počínání odradit, nevyhrožovat mu a nemstít se mu. Cílem útočníka je vyvolat v oběti jakoukoli reakci. Pokud oběť reaguje na útočnickovi podněty, poskytuje agresorovi pocit síly a kontroly. Čím více se bude oběť snažit s agresorem domluvit (resp. vyvrátit jeho tvrzení), tím více vyprovokuje agresora k dalším a tvrdším útokům. Pokud ovšem oběť zvládne s agresorem nekomunikovat, agresor dříve nebo později svou snahu ublížit vzdá, neboť nebude mít žádnou odezvu. Jde o poměrně účinný způsob, jakým lze agresora odradit od dalších útoků. **Blokovat útočníka** znamená, že oběť může agresorovi zamezit přístup k jejímu účtu, telefonnímu číslu nebo internetové službě, přes kterou agresor své útoky realizuje. Nevýhodou je, že stejně tak, jako si může internetovou identitu změnit oběť, může si ji změnit i agresor. Blokování agresora zcela nezabrání útočnému chování, ale může agresorovi toto chování značně ztížit. **Oznámit útok**: i když se oběť může cítit ponížena a mít obavy z reakce okolí, neměla by na řešení problému zůstat sama. Naopak by se měla obrátit na instituce, které mají více zkušeností a jsou schopni lépe posoudit nakolik je problém závažný a nakolik je zapotřebí do řešení situace zapojit specializované instituce (policii, psychology atd.). V případě studu se lze obrátit na výše uvedené linky. **Uchovat důkazy** o tom, že se stala obětí kyberšikany (SMS zprávy, zprávy z chatu a sociálních sítí, e-maily atd.). Na základě těchto důkazů může být následně proti agresorovi zahájeno vyšetřování či trestní stíhání (Krejčí, 2010, s. 16-18).

Vágnerová a kol. (2009, s. 91-96) uvádějí tři nejzákladnější pravidla, podle kterých by se měl řídit každý jedinec pracující s informačními a komunikačními technologiemi:

1. **STOP;**
2. **BLOCK;**
3. **TALK.**

Tedy: zamezit komunikaci s agresorem, následně jej zablokovat a říci o svém problému někomu dalšímu.

4.4 Legislativní rámec kyberšikany

Marešová (2010, s. 52) ve věci kyberšikany uvádí, že „*zásahy proti zneužití jsou zatím minimální nebo vůbec nejsou prováděny.*“ Ale přitom intenzita zneužití má v mnoha případech charakter kriminálního jednání. Ještě nedávno bylo deviantní jednání páchané v prostředí informačních systémů, výpočetní techniky, informačních a komunikačních technologií označováno jako počítačová kriminalita, dnes je užíváno nové označení, a to „informační kriminalita“, přičemž ve skutečnosti nebylo a není toto jednání jako kriminální zpravidla stíháno, natož postihovány konkrétní osoby. Pojmosloví se v této oblasti mění ze dne na den, aby se co nejvíce přiblížilo stále se měnícím projevům zneužívání možností, které technologický pokrok v prostředcích zpřístupňujících informace a rozšiřující možnosti sociálních kontaktů poskytuje. Výše uvedená autorka rovněž zmiňuje, že od roku 2009 je nejnovějším a nejrozšířenějším typem patologie v tomto prostředí zneužití Facebooku, konkrétně prostřednictvím sociálních sítí šířených aplikací a spamů. Jedná se o zneužití spamů spojených se seznamováním, vábením na cizí (falešné) profily a na vylákání zneužitelných osobních i dalších informací, přesměrování obsahu stránky konkrétní osoby na jiné nebezpečné stránky, žebrání o finanční příspěvky na falešné akce, falešné nabídky práce, vábení konkurenčních sociálních sítí či pochybných náboženských směrů.

Identifikace kyberšikany je bezesporu velice specifickou oblastí. Pro trestní zákon je toto pojmosloví neznámé, avšak pachatel se svým jednáním dopouští řady trestných činů. V rámci řešení kyberšikany se orgány činné v trestním řízení řídí těmito **zákony**:

Zákon 40/2009 Sb., Trestní zákoník – upravuje trestné činy, kterých se agresor kyberšikany může dopustit. Jmenovitě se jedná o tyto:

Trestné činy proti svobodě - § 175 Vydírání, § 176 Omezování svobody vyznání.

Trestné činy proti právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství - § 182 Porušení tajemství dopravovaných zpráv, § 183 Porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí, § 184 Pomluva.

Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti - § 191 Šíření pornografie, § 192 Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, § 193 Zneužití dítěte k výrobě pornografie.

Trestné činy proti rodině a dětem - § 202 Svádění k pohlavnímu styku.

Trestné činy proti majetku - § 230 Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací, § 231 Opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému

systemu a jiných takových dat, § 232 Poškození záznamu v počítačovém systému a na nosiči informací a zásah do vybavení počítače z nedbalosti.

Trestné činy obecně ohrožující - § 287 Šíření toxikomanie.

Trestné činy narušující soužití lidí - § 352 Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci, § 353 Nebezpečné vyhrožování, § 354 Nebezpečné pronásledování, § 355 Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob, § 356 Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod.

Zákon 89/2012 Sb., Občanský zákoník – vymezuje práva jedince na ochranu jeho života, zdraví, cti, důstojnosti a soukromí. § 3 (1) Soukromé právo chrání důstojnost a svobodu člověka i jeho přirozené právo brát se o vlastní štěstí a štěstí jeho rodiny nebo lidí jemu blízkých takovým způsobem, jenž nepůsobí bezdůvodně újmu druhým. (2) Soukromé právo spočívá zejména na zásadách, že *a)* každý má právo na ochranu svého života a zdraví, jakož i svobody, cti, důstojnosti a soukromí, *b)* rodina, rodičovství a manželství požívají zvláštní zákonné ochrany, *c)* nikdo nesmí pro nedostatek věku, rozumu nebo pro závislost svého postavení utrpět nedůvodnou újmu; nikdo však také nesmí bezdůvodně těžit z vlastní neschopnosti k újmě druhých, *d)* daný slib zavazuje a smlouvy mají být splněny, *e)* vlastnické právo je chráněno zákonem a jen zákon může stanovit, jak vlastnické právo vzniká a zaniká, *a f)* nikomu nelze odepřít, co mu po právu náleží.

Osobnost člověka - § 81 (1) Chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého. (2) Ochrany požívají zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy, § 82 (1) Člověk, jehož osobnost byla dotčena, má právo domáhat se toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek.

Podoba a soukromí- § 84 Zachytit jakýmkoli způsobem podobu člověka tak, aby podle zobrazení bylo možné určit jeho totožnost, je možné jen s jeho svolením, § 85 (1) Rozšiřovat podobu člověka je možné jen s jeho svolením. § 86 Nikdo nesmí zasáhnout do soukromí jiného, nemá-li k tomu zákonný důvod. Zejména nelze bez svolení člověka narušit jeho soukromé prostory, sledovat jeho soukromý život nebo pořizovat o tom zvukový nebo obrazový záznam, využívat takové či jiné záznamy pořízené o soukromém životě člověka třetí osobou, nebo takové záznamy o jeho soukromém životě šířit.

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (Evropská úmluva o lidských právech) - je nejdůležitější lidsko-právní úmluvou sjednanou v rámci Rady Evropy a

základem regionální mezinárodněprávní ochrany lidských práv v Evropě. Dle Článku 8 má každý „právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.“

Obecné nařízení na ochranu osobních údajů neboli GDPR je dosud nejvíce uceleným souborem pravidel na ochranu dat na světě. GDPR platí v celé EU jednotně od 25. května 2018. Nahrazuje právní úpravu ochrany osobních údajů v podobě směrnice 95/46/ES a související zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů. Osobními údaji jsou zejména: jméno, adresa, poloha, elektronický identifikátor (IP adresa), zdravotní údaje, příjem, národnost, vyznání, kulturní profil, a další.

Opatření na ochranu soukromí v online prostředí: míra soukromí v on-line prostředí je dána množstvím osobních dat, které o sobě uživatel internetu a on-line technologií zpřístupní ostatním. Čím více zpřístupněných dat, tím menší je míra soukromí.

Shrnutí kapitoly

Zjišťování kyberšikany a její dokazování má svá specifika. Přímé důkazy ve formě fyzického zranění, které doprovází klasické domácí násilí, obvykle v případě kyberšikany chybí. Zbraní rizikové komunikace je *jen* slovo či obraz v elektronické podobě. Rozpoznávání kyberšikany a získávání důkazů o ní tedy vyžaduje určité ICT znalosti a dovednosti. Obecný rámec chování v internetovém světě vymezuje tzv. **netiketa**, která je definována jako sbírka pravidel a zásad, která by se měla dodržovat v internetovém světě. **Preventivní programy** v boji proti kyberšikaně jsou zejména Národní centrum bezpečnějšího internetu, Nebud' obět', E-bezpečí, ProFem a jiné. Každá z obětí kyberšikany jako jedné z možných forem domácího násilí v partnerském či post partnerském vztahu má možnost se obrátit na **intervenční centra** či na **Policii ČR**.

Při řešení kyberšikany lze narazit na celou řadu problémů, které toto komplikují, až znemožňují. Existují však i nástroje, kterými se kyberšikaně může bránit oběť samotná. Tím pak zmírní intenzitu či důsledky. Oběť by tedy měla: ukončit komunikaci s útočником, blokovat útočníka, oznámit útok a uchovat důkazy o tom, že se stala obětí kyberšikany. Identifikace kyberšikany je tedy bezesporu velice specifickou oblastí. Pro trestní zákon je to pojmosloví neznámé, avšak pachatel se svým jednáním dopouští řady trestných činů.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 METODOLOGIE VÝZKUMU

„Existuje jen jedno dobro, a to je vědění. Existuje jen jedno zlo, a to je nevědomost.“

Sókratés

V teoretické části jsou ukotveny základní pojmy, je specifikováno domácí násilí, jeho formy, příčiny, subjekty, důsledky. Je poukázáno na složitost ukončení násilného vztahu a na možné pokračování násilí, zejména formou pronásledování oběti, tedy tzv. stalkingu. Dále je definován termín kyberšikana, její formy a projevy, účastníci a legislativní úprava. Následující část práce se věnuje praktické realizaci výzkumu. Záměrem je analyzovat a interpretovat zkušenost obětí s fenoménem kyberšikany v (post)partnerském vztahu jako formy domácího násilí. Tento záměr volíme i proto, že v odborné literatuře není této problematice věnována dostatečná pozornost. První část výzkumu se věnuje přípravám. Snažíme se dohledat výzkumy z oblasti kyberšikany v (post)partnerských vztazích jako formy domácího násilí v České republice, ale zjišťujeme, že žádný takový není k dispozici. Taktéž zjišťujeme, že existující výzkumy se zabývají buď domácím násilím, jako samostatným fenoménem, nebo kyberšikanou, páchanou zejména na dětech školního věku.

5.1 Výzkumný problém a výzkumné otázky

Výzkumným problémem práce je fenomén kyberšikany v partnerském či postpartnerském vztahu jako formy domácího násilí. Ve výzkumné části budeme detailně zkoumat, analyzovat a interpretovat prožitou (či prožívanou) zkušenost žen s tímto fenoménem. Usilujeme o hlubší vhled do problematiky kyberšikany jako formy domácího násilí a také o pochopení některých jejích aspektů. Již z této formulace vyplývá, že jsme nemohli zvolit jiné než kvalitativní pojetí výzkumu. Právě toto dovoluje jít do hloubky problematiky a umožňuje hluboké poznání daného fenoménu. Dále bychom chtěli upozornit na možné důsledky kyberšikany na oběť. Naší snahou je poukázat na to, že jde o poměrně zdlouhavý proces, jenž nemusí být vždy vyřešen. Tímto však nechceme zobecnit rysy, které provází kyberšikanu jako jednu z možných forem domácího násilí, ale spíše ilustrovat, jak je pro oběť těžké (někdy až nemožné) se s tímto nežádoucím jevem vyrovnat.

Jak již bylo zmíněno, výzkumný problém, kterým se v práci zabýváme, není v naší republice příliš prozkoumaný, neexistují žádné relevantní studie na toto téma, ve své podstatě i odborná literatura není dostatečná. Kyberšikana je poměrně novým a velmi závažným problémem dnešní doby, který je v neustálém vývoji a stále častěji se setkáváme s jeho

výskytem. V ČR kyberšikana jako samostatný fenomén nepatří mezi trestné činy, přesto některé její formy v trestném právu nalézáme. Jelikož si mnoho z nás neuvědomuje jaké, často i fatální následky, může tento fenomén mít, může být často přehlížena a neřeší se do takové míry, do jaké míry by řešena být měla.

„*Výzkumné otázky se skládají z otázky ústřední a dalších specifických otázek.*“ Hendl (2012, s. 144)

Hlavní (ústřední či centální) výzkumná otázka

- ✓ Jaká je zkušenost obětí (žen) s fenoménem kyberšikany jako formy domácího násilí?

Díličí (specifické) výzkumné otázky

- ✓ Jaké dopady tohoto fenoménu oběť prožívá?
- ✓ Jaká je zkušenost obětí s prožitým domácím násilím?

5.2 Výzkumný cíl

Hlavní výzkumný cíl práce vyplývá především z výše popsaného výzkumného problému, z již definovaných výzkumných otázek a s ohledem na zvolenou metodu analýzy dat jej formulujeme následovně:

Hlavním výzkumným cílem je popsat zkušenost žen s fenoménem kyberšikany jako formy domácího násilí.

5.3 Pojetí výzkumu

S ohledem na cíl, který zaměřujeme na subjektivní pohled výzkumného souboru, jsme zvolili kvalitativní přístup. Hendl (2012, s. 50) uvádí, že „*kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému.*“ Výzkumník vytváří komplexní holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách. Strauss a Corbinová (1999, s. 10) definují kvalitativní výzkum jako jakýkoliv výzkum, jehož výsledků se nedosahuje pomocí statistických procedur nebo jiných způsobů kvantifikace. Hendl (2012, s. 51) dále uvádí, že důležitým bodem kvalitativního přístupu je objasnit, jak se lidé v dané situaci snaží porozumět tomu, co se děje, jak jednají, jak reagují, jak organizují každodenní aktivity a interakce. Kvalitativní pojetí rovněž umožňuje osobní kontakt s výzkumným souborem a tím bližší porozumění danému tématu. Švaříček a Šedová

(2007, s. 31-43) ke kritériím *kvality* kvalitativního výzkumu řadí: pravdivost a platnost výzkumu (autentičnost, skutečná reprezentace jevů, pochopení), důvěryhodnost, přenositelnost (do jaké míry mohou být získané poznatky zobecněny na širší populaci) a spolehlivost (konzistence otázek, prepis nahrávek, konzistence při kódování).

5.4 Výzkumný soubor

Pro kvantitativní výzkum je základem, abychom si zvolili správnou strategii, abychom eliminovali chyby výběru a zajistili reprezentativitu souboru. U kvalitativního výzkumu nám obvykle nejde o reprezentativnost směrem k populaci, ale o reprezentaci konkrétního problému (Miovský, 2006, s. 114). Nejde tedy o náhodnost, ale o **záměrnou volbu** (Švaříček a Šedřová, 2007, s. 72), což platí v plné míře také pro náš výzkum. Pro naši práci jsme vybrali celkem 15 žen, na základě stanovených kritérií:

- Žena byla či je klientkou intervenčních či krizových center,
- žena skutečně prožila domácí násilí (bez ohledu na formu),
- žena skutečně prožila či prožívá kyberšikanu jako formu domácího násilí,
- žena podepsala informovaný souhlas.

Kontakt na výzkumný soubor byl získán prostřednictvím několika krizových a intervenčních center, jejichž služeb ženy využívaly či využívají. S ohledem na citlivost tématu ženy primárně zkontaktovaly jednotlivé organizace a teprve po (ženami) uděleném souhlasu, nám byly předány kontaktní údaje.²¹ Poté jsme tyto telefonicky oslovili a sjednali si s nimi osobní schůzku, kde byly obeznámeny s problematikou práce, cílem výzkumu a bylo jim nastíněno, jak bude výzkum vypadat. Na základě těchto kontaktních schůzek bylo do konečného výzkumného souboru vybráno celkem deset žen.²²

²¹ Takto jsme postupovali, protože si uvědomujeme závažnost a citlivost problémů, které ženy prožívaly či prožívají a nechtěli jsme v nich vzbudit zbytečné obavy.

²² Z 15 oslovených žen, tři po zvážení situace (pravděpodobně s ohledem na jejich momentální psychický stav), odmítly svou konečnou účast ve výzkumu a dvě ženy jsme v rámci rozhodování odmítli sami. Důvodem našeho zamítnutí bylo vnitřní nezpracování, ještě stále prožívaného domácího násilí obětí, kdy jsme nechtěli její stav nijak ohrožovat či zhoršovat.

Stručná charakteristika výzkumného souboru (participantek)²³:

Participantka (P1): věk 35 let, rozvedená, jedno dítě, vzdělání středoškolské. V průběhu osmi let soužití s násilným partnerem se projevilo psychické, fyzické a sociální násilí. Motivací k odchodu jí byl syn a nápomocí jí byli zejména rodiče. Na exmanžela podala trestní oznámení a tento byl pravomocně odsouzen k jednomu létu odnětí svobody nepodmíněně (s podmíněčným odkladem) za týrání osoby žijící ve společném obydlí a má zákaz styku s nezletilým. Žena zpětně vnímá, že kyberšikana se odehrávala již v průběhu vztahu, avšak po roce a půl po vynesení rozsudku došlo k jejímu zintenzivnění. Nyní je exmanžel participantky ve výkonu trestu za nebezpečné pronásledování a vyhrožování.

Participantka (P2): věk 42 let, rozvedená, dvě děti (nyní dospělé), vzdělání vyšší odborné v oblasti ekonomie. V průběhu dvaceti dvou let manželství se objevovalo podezírání z nevěry, psychické násilí, fyzické jen omezeně, ekonomické a sociální násilí. Motivem k odchodu z manželství byly děti, které ženu samy upozornily na nevhodné chování otce. Počátky kyberšikany spatřuje již v době manželství, kdy byl její telefon a e-mail zneužíván ke psaní zpráv a rozesílání jejich nahých fotografií cizím mužům. Po rozvodu se obrátila na Policii ČR a jejímu exmanželovi byla v přestupkovém řízení uložena pokuta ve výši 10 000 korun českých.

Participantka (P3): věk 29 let, svobodná, jedno dítě, vzdělání středoškolské. V průběhu deseti let vztahu žena zažila násilí psychické a sociální. Motivem k odchodu byla dcera, která začala přejímat otcovo chování. Kyberšikana se objevila krátce po definitivním konci vztahu, kdy ji obtěžoval neustálými telefonáty, textovými zprávami, rozšiřováním pomluv a sledováním, které vyústilo až k fyzickému napadení. Po tomto kontaktovala Policii ČR, expartner je nyní v protialkoholní léčbě.

Participantka (P4): věk 38let, rozvedená, dvě děti, vzdělání vyšší odborné. Žena odešla po 14 letech vztahu (9 let manželství). Domácí násilí se objevovalo postupně, formou sociální izolace, psychického, a nakonec i fyzického násilí. Kyberšikana se objevovala paralelně

²³ Dle prostudované literatury jsme zjistili, že zatímco pro kvantitativní výzkum se běžně užívá pojem *respondent*, v kvalitativním výzkumu se ustálil pojem *participant* (či informant), od kterého získáváme data a který odkazuje k hloubkové informaci, získané od účastníka výzkumu. Víme, že i v rámci kvalitativního výzkumu se běžně účastníci výzkumného souboru označují jako respondenti (či informanti), avšak nám se jeví jako nevhodnější pojem *particinati* (důvodem je zejména „spoluúčast“ výzkumného souboru na výzkumu). Účastnice výzkumu tedy nadále pojmenováváme jako **participantky**.

s domácím násilím, avšak po rozchodu došlo k jejímu zintenzivnění. Policie ČR čin klasifikovala jako přešůpek proti občanskému soužití, pro pokračování jednání byl odsouzen k nepodmínečnému trestu k odnětí svobody ve výši pěti let za týrání osoby žijící ve společné domácnosti a za nebezpečné vyhrožování a pronásledování.

Participantka (P5): 28 let, svobodná, bezdětná, středoškolské vzdělání. Po téměř třech letech partnerského násilí, psychického, fyzického i sociálního, žena ukončila, za pomoci svých rodičů, vztah. Dopad prožitých negativních zkušeností v ní vyvolal úzkost, strach, poruchy příjmu potravy, ale paradoxně jí přinesl i pozitivum – nový vztah. Tento se pokusila narušit kyberšikana, ze strany bývalého násilného partnera. Jelikož má velice dobré technologické schopnosti, je zatím nedohledatelný i pro Policii ČR. Kyberšikanu v postpartnerském vztahu bere žena jako nejzávažnější věc, která jí v životě potkala.

Participantka (P6): věk 32 let, svobodná, jedno dítě, středoškolské vzdělání. Po šesti letech soužití s agresorem, který jí izoloval od blízkých, dopouštěl se psychického i fyzického násilí, se žena, kvůli dítěti, rozhodla vztah ukončit. Dodnes si nevěří, že by byla atraktivní či něco v životě dokázala. V tomto jí utvrzovala i kyberšikana, která se v době soužití projevovala kontrolou mobilního telefonu, agresor také zneužíval její identitu, kdy jejím jménem psal nespočet zpráv. Po rozchodu však agresor začal využívat i jiné prostředky, zejména pak Facebook, kde jí očerňoval, urážel a vyhrožoval. Policie ČR se problémem zabývala a expartnera v trestním řízení odsoudila ke dvěma létům odnětí svobody za nebezpečné vyhrožování a sledování. Nyní je ve výkonu trestu.

Participantka (P7): věk 40 let, rozvedená, dvě děti, vysokoškolské vzdělání. Po deseti letech psychického, fyzického, sociálního i sexuálního násilí se žena rozhodla pro ukončení manželství. Po podání žádosti o rozvod se objevila kyberšikana, formou výhrůžných a zastrášujících textových zpráv či e-mailů. Participantka by uvítala možnost posouzení závažnosti jednotlivých skutků, sama se domnívá, že nejsou natolik závažné, nakolik se zdají být krizovému centru. I to je důvod, proč věc zatím neřešila oficiální cestou. Za zákeřnou kyberšikanu považuje v neustálém obtěžujícím chování agresora, kterému nelze účinně zabránit.

Participantka (P8): věk 43 let, rozvedená, jedno dítě, vzdělání vysokoškolské. Po pěti letech prožívání psychického, fyzického, ekonomického a sociálního násilí se žena odhodlala k rozvodu. Motivací jí byl syn i uvědomění si, že se jedná o patologický vztah. Určitou dobu pobývala v azylovém domě, kde jí kontaktoval OSPOD a konfrontoval ji

s digitálně upravenými nahými fotografiemi. Nyní je věc v kompetenci Policie ČR, která jí sdělila, že exmanžel je obžalován z trestných činů nebezpečné vyhrožování a sledování, týrání osoby žijící ve společném obydlí a hrozí mu trest odnětí svobody až na šest let.

Participantka (P9): 36 let, rozvedená, tři děti, vysokoškolské vzdělání. O rozvod žena požádala po patnácti letech psychického, fyzického, ekonomického, sociálního i sexuálního násilí. Kyberšikana probíhala již v době manželství, kdy agresor psal jejím jménem. Poté takto zneužíval i její profil na Facebooku a e-mailový účet. Exmanžel byl odsouzen ke čtyřem létům odnětí svobody nepodmíněně, za týrání osoby ve společné domácnosti, nebezpečné vyhrožování, znásilnění a mravní ohrožování výchovy nezletilých. Nyní je propuštěn a v kyberšikaně pokračuje dál. Participantka situaci oficiální cestou zatím neřeší.

Participantka (P10): 35 let, rozvedená, dvě děti, středoškolské vzdělání. Po dvanácti letech (10 let manželství) psychického, fyzického i sociálního násilí, se žena rozhodla ukončit vztah. Podala trestní oznámení a exmanžel byl pravomocně odsouzen ke čtyřem létům odnětí svobody nepodmíněně za týrání osoby ve společné domácnosti, za nebezpečné vyhrožování, za ohrožení mravní a morální výchovy dítěte. Kontrola telefonu byla v době soužití charakteristickým rysem, po ukončení vztahu žena změnila telefonní číslo, což vedlo k zintenzivnění (kyber)útoků. Veškeré důkazní materiály byly předány státnímu zástupci v rámci přípravného trestního řízení.

5.5 Metoda sběru dat

Hendl (2012, s. 161) popisuje tuto fázi výzkumu jako „*způsob shromažďování kvalitativních dat*.“ Mezi základní metody pro kvalitativní přístup patří pozorování, rozhovor, texty, dokumenty, audio a videozáznamy. Pro výzkum jsme zvolili metodu rozhovoru, jehož výhodu popisuje Hendl (2012, s. 48) tak, že *vede k porozumění zkušenosti*. Jak uvádí Chráska (2007, s. 182), rozhovor spočívá v bezprostřední verbální komunikaci výzkumného pracovníka a participanta. Švaříček a Šedřová (2007, s. 13) o rozhovoru píše, že jeho hlavním cílem je získat detailní a komplexní informace o studovaném jevu. **Hlubkový rozhovor** lze definovat jako „*nestandardizované dotazování jednoho účastníka výzkumu zpravidla jedním badatelem pomocí několika otevřených otázek*“ (Švaříček a Šedřová, 2007, s. 159). Jedním z hlavních principů kvalitativního výzkumu je zachytit odpovědi tak, jak je participant myslí, tedy v jejich přirozené podobě, čehož docílíme právě díky hlubkovému rozhovoru. Dle Švaříčka a Šedřové (2007, s. 160) lze hlubkový rozhovor rozdělit na dva

základní typy: polostrukturovaný rozhovor a nestrukturovaný rozhovor neboli narativní rozhovor. V naší práci jsme zvolili **polostrukturovaný rozhovor**, který se vyznačuje tím, že má připraven soubor otázek, aniž by bylo předem striktně stanoveno jejich pořadí. U tohoto typu rozhovoru můžeme pokládané otázky modifikovat, nezbytné ale je, abychom probrali všechny. Touto metodou sběru dat dáváme našemu výzkumu strukturu a hranice, ale také si necháme prostor na případné doptávání, objasnění a vyjasňování, kladení doplňujících otázek atd. Otázky použité v rámci výzkumu, tedy v polostrukturovaném rozhovoru, jsou uvedeny v Příloze I.

5.6 Metoda analýzy dat

Kvalitativní analýza dat je vlastně *uměním* zpracovat data smysluplným způsobem a snaží se nalézt odpověď na položenou výzkumnou otázku. Jelikož je záměrem výzkumné části předkládané práce detailně prozkoumat, popsat, analyzovat a interpretovat prožitou (či prožívanou) zkušenost žen s fenoménem kyberšikany v (post)partnerském vztahu jako formy domácího násilí, je k analýze dat použita **interpretativní fenomenologická analýza** (dále jen IPA), jejímž cílem je „*detailně prozkoumat, jak si participanté vytvářejí smysl svého osobního a sociálního světa*“ (Smith, 2003, s. 51).

V IPA jsou naše snahy o porozumění vztahů ostatních lidí ke světu nezbytně interpretativní a zaměřujeme se na jejich snahy vytvářet smysl v jejich aktivitách a ve věcech, které se jim dějí. IPA se zabývá detailním zkoumáním žité lidské zkušenosti a směřuje k provedení tohoto zkoumání tak, aby bylo možno tuto zkušenost vyjádřit svými vlastními výrazy spíše než podle předem definovaných systémů kategorií (Smith a kol., 2009, s. 11-32). Interpretativní fenomenologická analýza je přístup ke kvalitativnímu, zkušenostnímu a psychologickému výzkumu, který vychází z konceptů tří klíčových oblastí filosofie poznání: fenomenologie, hermeneutiky a idiografie. Hlavním cílem fenomenologického zkoumání je popsat a analyzovat prožitou zkušenost se specifickým fenoménem, kterou má určitý jedinec nebo skupina jedinců. Výzkumník se snaží vstoupit do vnitřního světa jedince, aby porozuměl významům, jež fenoménu přikládá. Výzkumník analyzuje získaná data, aby zachytil esenci prožité zkušenosti. V rámci fenomenologické studie se vytváří popis a interpretace sdělených prožitků. Výsledkem je text, který „zní pravdivě“ pro toho, kdo měl danou zkušenost s daným fenoménem, a poskytuje vhled pro toho, kdo ji neměl (Hendl, 2012, s. 126). Souvislost s **fenomenologií** se tedy projevuje v hledání individuální, a tudíž jedinečné zkušenosti člověka, jeho žité zkušenosti a v psychologii pak především

prozkoumáváním toho, jakým způsobem je svět zažíván (zakoušen) konkrétními lidmi v konkrétním kontextu a čase. *Žitá* zkušenost sama o sobě je tedy v IPA klíčovým termínem. Výzkumník v perspektivě IPA tedy fenomenologicky prozkoumává zkušenost konkrétního člověka z jeho perspektivy a zároveň si uvědomuje, že v tomto porozumění hraje ústřední roli také výzkumníkova zkušenost a jeho pohled na svět, stejně jako interakce mezi ním a participantem. Výzkumník tak otevřeně přiznává, že jeho osobní přesvědčení, postoje a interpretace jsou nezbytné k tomu, aby vůbec mohl porozumět žité zkušenosti jiného člověka.²⁴ Součástí výzkumného procesu IPA je práce s **hermeneutickým kruhem** a tzv. dvojí hermeneutika (double hermeneutics) – participant se snaží porozumět své zkušenosti s daným fenoménem, zároveň výzkumník se snaží porozumět tomu, jakým způsobem k tomuto porozumění participant dospívá. Výzkumník poskytuje kritické a konceptuální komentáře k tomu, jak participant přisuzuje své zkušenosti smysl. V průběhu analýzy se sice výzkumník od participanta vzdaluje a dává do analýzy více ze sebe, ale to, co pochází z něj, je spojeno se skutečně *žitou* zkušeností participanta a výsledek výzkumníkovy analýzy tak pochází ze společného úsilí. Zároveň je třeba zdůraznit, že výzkumník tvoří interpretace vždy s otazníkem a vždy je ponechán prostor pro další interpretační možnosti. Navíc interpretace jsou výhradně zakotveny v datech prostřednictvím přímých citací participantů. Třetím pilířem IPA je **idiografický přístup**, manifestující se v zaměření na konkrétní jedince, kteří ve svém životě zažívají specifickou situaci nebo událost. V důsledku toho IPA začíná detailním prozkoumáním jednoho případu a pokračuje v něm do té doby, než dosáhne určitého stupně porozumění nebo interpretačního tvaru, a teprve poté přechází k analýze dalšího případu. Jedinci totiž mohou nabídnout jedinečnou perspektivu ve vztahu ke zkoumanému fenoménu, a je-li jejich perspektiva bohatá, je zcela namístě zabývat se pouze jí (Řiháček a kol., 2013, s. 9-12).

Jednotlivé fáze IPA lze operacionalizovat do podoby konkrétních kroků²⁵:

Reflexe výzkumníkovy zkušenosti s tématem výzkumu je možné vnímat jako *nultou fázi* v procesu analýzy. Je užitečné reflektovat, jaký vztah máme k tématu výzkumu, součástí

²⁴ Na rozdíl od čistě fenomenologického postupu nejsou výzkumníkovy prekoncepce v IPA vnímány jako něco, co by mělo být eliminováno či usměrněno, jsou naopak nezbytné k tomu, aby byl vůbec schopen zformulovat, jaký význam pro participanta jeho zkušenost má (Fade, 2004).

²⁵ Tyto kroky popisuje Smith a kol. (2009) zejména k vysvětlení a poskytnutí praktických vodítek pro začínajícího výzkumníka.

toho je nejen uvědomění si vlastní motivace pro práci s daným tématem, ale i vlastních prekonceptů souvisejících s tématem.

- 1) Opakované čtení surových dat – slouží k tomu, aby se výzkumník co nejvíce přiblížil životnímu světu účastníka a „ponořil“ se do něj, pokusil se mu cele porozumět.
- 2) Úvodní poznámky – poznamenávání si všeho zajímavého a relevantního v nějaké formě na jeden okraj vedle přepisu.
- 3) Rozvíjení vynořujících se témat – redukce množství vstupních dat přesunem pozornosti od surových dat k úvodním poznámkám na jednom okraji papíru – shlukování souvisejících poznámek a jejich vhodné pojmenování abstraktnějším označením (nadřazeným pojmem), které bude reprezentovat „téma“, pod které budou tyto jednotlivé poznámky, které pod sebou stále mají konkrétní obsahy v surových datech, zapadat.
- 4) Hledání vztahů mezi vynořujícími se tématy – shlukování a logické zařazování vytvořených témat k sobě a jejich mapování.
- 5) Přejít k dalšímu případu: je důležité každý případ popisovat termíny tohoto nového účastníka (celý proces popsáný od bodu 1 se tímto opakuje).
- 6) Hledání vzorů napříč případy (Smith a kol., 2009, s. 82–100).

5.7 Předvýzkum

Předvýzkum je test výzkumných nástrojů, ověření toho, zda v praxi budou fungovat tak, jak jsme zamýšleli. Díky odhaleným nedokonalostem je možné provést dílčí úpravu technik. V našem případě byl předvýzkum realizován s náhodně vybranou účastnicí výzkumu k ověření srozumitelnosti a jednoznačnosti otázek a také k zjištění nejvhodnějšího prostředí pro výzkum. V rámci předvýzkumu jsme si ověřili, že námi pokládané otázky jsou srozumitelné, ale je zapotřebí se doptávat a objasňovat okolnosti, které bychom mohli subjektivně pochopit jinak. Taktéž jsme zjistili, že s ohledem na naše citlivé téma je nejlepší variantou realizovat výzkum v co nejvíce přirozeném prostředí, které participantky znají, kde se cítí v bezpečí a ve kterém se dokážou otevřít. Nejvhodnější variantou tedy bylo realizovat rozhovory v jednotlivých krizových či intervenčních centrech, kam ženy docházejí či docházely. Všechny organizace nám v tomto vyhověly a zajistily nám tak klidný

a nerušený prostor. Tímto bylo také zajištěno také to, že v případě potřeby by ženám byla poskytnuta okamžitá psychologická pomoc²⁶.

5.8 Realizace výzkumu

„Činnost výzkumníka se stala organickou součástí výzkumného procesu a analýza a pochopení jejího vlivu na tento proces se staly klíčovými tématy pro oblast validity, etiky atd.“ (Miovský, 2006, s. 69-77)

Náš výzkum byl realizován prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů se záměrně vybraným výzkumným souborem. Vedení hloubkového rozhovoru vyžaduje citlivost, koncentraci, interpersonální porozumění a disciplínu. Při rozhovoru patří mezi nejdůležitější aspekty přístup k dotazovanému a postoj vůči obsahu sdělení. Během rozhovoru musí tazatel vybízet dotazovaného k vyprávění určitým chováním, současně ale nesmí ovlivnit odpovědi tím, že by na ně kladně či záporně reagoval. Jeho chování tedy vyžaduje neutralitu a zároveň musí podněcovat participanta k dalším podrobnostem. Tazatel musí předem vědět, co je cílem rozhovoru a jaké informace se chce dozvědět, pokládat správné otázky, které povedou k informačně hodnotným odpovědím (Hendl, 2012, s. 407). Významné je dodržování etických zásad, tj. respektování osobnosti zkoumaných osob a získaných dat. K základním **etickým principům** patří důvěryhodnost, tedy že nebudou zveřejněna data, která by mohla zkoumaného identifikovat a tím vedla k jeho újmě (souvisí s ochranou soukromí i dat). Další princip souvisí se zdokumentováním poučeného souhlasu od účastníků výzkumu a zpřístupněním práce účastníkům výzkumu (Švaříček a Šedová, 2007, s. 43-50). Z etického hlediska tedy bylo samozřejmostí odstranění jmen účastníků výzkumu, měst či jakýchkoliv podobností, které se vyskytly v prepisech rozhovorů. Všichni účastníci výzkumu byli na toto upozorněni, a tím i uklidněni kvůli případnému poznání. Oslovené ženy jsme také požádali o možnost si náš rozhovor nahrávat na mobilní telefon s funkcí diktafonu, abychom se dále mohli věnovat našemu rozhovoru. Vždy jsme participantky na tento fakt připravili předem a následně jsme se ještě dotázali před samotným spuštěním nahrávání. Ženám byl předložen k podepsání informovaný souhlas, který je součástí Přílohy II. Navzdory tomu, že jde o velice citlivé téma a ženy se často musely vracet k událostem, které je velmi zasáhly, všechny

²⁶ Tohoto bylo využito pouze v jednom případě.

dokončily celý rozhovor, i když bylo patrné, že u něj zažily nepříjemné vzpomínky. Délka přímého rozhovoru byla individuální, obecně však trvaly od 25 do 50 minut.

5.8.1 Limity výzkumu

Je samozřejmostí, že každý výzkum s sebou přináší jistá omezení či limity. Kvalitativní výzkum má procesuální charakter, což znamená, že jeho postup je utvářen v průběhu sběru dat. Zkoumaná realita je studována velmi podrobně a do hloubky. Dostáváme tak spoustu informací o poměrně malém počtu jedinců. O redukci dat nerozhoduje výzkumník, ale zkoumané osoby, které nám o předmětu našeho výzkumu sdělují informace. Tento typ výzkumu prokazuje vysokou validitu. Mnohá zkruslení se minimalizují zejména tím, že data procházejí menším počtem transformací. Navíc díky tomu, že naše zkoumání má hloubkový charakter, zvyšuje se šance na porozumění zkoumaného fenoménu. Narážíme však na nízkou reliabilitu, neboť interpretace vycházejí od konkrétního výzkumníka a jsou jím ovlivněny (Olecká a Ivanová, 2010, s. 33-34). Během našeho výzkumu jsme reflektovali důležité limity, které jsou v něm obsaženy, a na které předem upozorňujeme. Prvním limitem je obrovský rozvoj ICT²⁷, který v současné době v dané oblasti probíhá, a který nemůžeme nijak ovlivnit. Druhým limitem je naše uvědomění si, že kdyby tentýž fenomén zkoumal jiný výzkumník, došel by možná k odlišným závěrům. Třetím možným omezením by mohl být náš výzkumný soubor, který je složen pouze z žen, avšak toto zdůvodňujeme v předchozích kapitolách, kdy podotýkáme, že žena je až z 95 % obětí. Při výběru metody analýzy dat bylo primárně uvažováno o zakotvené teorii, avšak tento fenomén přímo vybízí k výběru metody IPA. Výzkumník si uvědomuje, že by se dalo polemizovat nad jistou zaujatostí, vzhledem k osobnímu prožitku. Domnívá se však, že vzhledem k potřebnosti poznání daného fenoménu, jsou tyto potlačeny a ke každé ženě, posléze k rozhovoru, je přistupováno bez jakékoliv možné předpojatosti.²⁸ Lze také namítnout, že data mohla být zpracována formou případové studie jednotlivých participantek, ale jelikož jich bylo do výzkumu vybráno 10²⁹,

²⁷ Zde narážíme na fakt, že ICT neustále postupují vpřed, ať již se jedná o nové (zdokonalené) operační systémy typu Windows, Android, iPhone či iPad, ale také o bezpečnost v prostoru GPS (odposlechy, lokalizace).

²⁸ Navíc metoda IPA výzkumníka přímo vybízí k nepotlačování vlastních prekonceptů. Od výzkumníka se naopak očekává osobní prožitek s daným fenoménem, protože tak je schopen lépe pochopit a zformulovat zkušenost participantek s fenoménem.

²⁹ Uvědomujeme si, že vzhledem k výběru výzkumné metody je těchto více než se očekává, ale máme za to, že pro poznání daného fenoménu, se tento počet jeví jako nezbytný. Navíc IPA je považována za přístup, který

od tohoto jsme upustili. A v neposlední řadě si uvědomujeme, že pro celkovou *správnost* analýzy nebyla využita zpětná vazba, tzv. testimonial validity. A to z toho důvodu, že participantky nám sdělily vysoce citlivé informace, které je emocionálně vysilovaly a nezdálo se nám jako vhodná varianta tyto opětovně oslovovat. Adekvátnost analýzy je zajištěna formou přímé citace v textu.

Domníváme se, že uvedená omezení, rizika či limity jsou typická pro jakýkoliv kvalitativní výzkum, a to bez ohledu na řešenou problematiku a věříme, že jsme veškeré výše uvedené limity dokázali vzhledem k přípravě před zahájením výzkumu i postupu při jeho realizaci minimalizovat, a zabránit tak významnějším zkreslením tohoto výzkumu.

Shrnutí kapitoly

Výzkumným problémem práce je fenomén kyberšikany v partnerském či postpartneském vztahu jako formy domácího násilí. Záměrem výzkumu je získat hlubší vhled do problematiky tohoto (neustále se vyvíjejícího) fenoménu. Již z formulace tématu a výzkumného problému vyplývá, že jsme nemohli zvolit jiné než **kvalitativní pojetí** výzkumu, které nám umožňuje hluboké poznání daného fenoménu. Dále je naší snahou upozornit na následné dopady kyberšikany na oběť, a to zejména v oblasti sociální a v oblasti psychické. V kapitole jsou pojmenovány výzkumné otázky a cíle, metoda sběru dat – tedy **polostrukurovaný rozhovor**, který je veden se záměrně vybraným **výzkumným souborem**. Z 15 oslovených žen jsme do konečného výzkumu vybrali 10 participantek. Metodou analýzy dat je **interpretační fenomenologická analýza (IPA)**.

V průběhu realizace výzkumu jsme dodrželi základní etické principy, zejména pak podepsání informovaného souhlasu. V poslední části kapitoly se zamýšlíme nad možnými limity výzkumu, které se snažíme minimalizovat.

6 ANALÝZA DAT

„Abyste mohli dělat věci jinak, musíte je jinak i vidět.“ Paul Allaire

Informace, které jsme získali polostrukturovaným rozhovorem, jsme doslovně přepsali. Použili jsme *doslovné transkripce*, kdy se jedná o převod mluveného projevu z rozhovoru (Hendl, 2012, s. 208). Přepsaný rozhovor je součástí Přílohy III, kdy T je označení pro tazatele a P je označení pro participantku. Po přepisu jednotlivých rozhovorů, byly tyto vytištěny. Poté byla data zpracovávána pomocí interpretativní fenomenologické analýzy tak, jak je popsáno v subkapitole 5.6, to znamená, že po transkripci byly jednotlivé rozhovory (surová data) opakovaně čteny, dále byly na pravou stranu textu označovány počáteční poznámky a komentáře, naší snahou bylo zachytit vše, co je v rozhovoru významné a zajímavé. V následné fázi analýzy jsme pracovali se zformulovanými poznámkami a komentáři a docházelo tak k redukci objemu dat, označovali jsme významné pasáže z textu a poznámky shlukovali opět na pravý okraj. V další fázi analýzy jsme se zaměřili na nejvýznamnější části rozhovoru a soustředili jsme se na formulování tzv. vynořujících se témat, tyto jsme označovali na levou stranu textu. Posléze jsme již hledali souvislosti napříč tématy, kdy jsme mapovali jejich vzájemné propojení a vztah. V následující fázi jsme témata, dle podobnosti, shlukovali kolem tematického okruhu. Abychom předešli možnému zkreslení informací, témata jsme se snažili označovat slovy participantek.³⁰ Tento postup jsme opakovali ve všech rozhovorech.

6.1 Reflexe výzkumníka s fenoménem

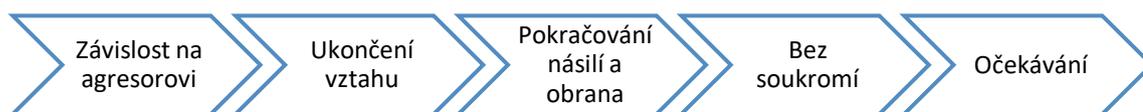
S fenoménem kyberšikany jako formy domácího násilí se výzkumník střetával v průběhu vlastního partnerského, posléze manželského vztahu. Jednalo se zejména o neustálou kontrolu mobilního telefonu, agresorovo vydávání se za výzkumníka v textových zprávách či e-mailech, očeřování na sociálních sítích atd. Po gradaci těchto kyberútoků výzkumník zrušil Skype, ICQ a profil na FB. Chtěl tím předcházet možným nedorozuměním. V prožívaném partnerském, posléze manželském svazku výzkumník zažil násilí psychické, fyzické, sociální, finanční i sexuální. Při konečném rozhodnutí vztah opustit, byla

³⁰ Detailní postup rozhovoru s P1 je patrný z příloh P IV – PVII. Citace vzešlé z rozhovorů jsou v analýze dat znázorněny kurzívou (pro celistvost a lepší čtivost textu nejsou tyto uvedeny v uvozovkách).

výzkumníkovi nápomocna nejbližší rodina, IC a právní zástupkyně. Exmanžel byl odsouzen na čtyři léta nepodmíněně. V průběhu jeho pobytu ve VT se výzkumník s kyberšikanózním jednáním setkával dále, zde již nebyl agresorem *on*, ale jeho nejbližší sociální okolí. Situace byla řešena několikrát, ale bezvysledně. Věc již výzkumník dále neřeší, avšak zajímaly jej postoje a zkušenosti jiných žen, které se s tímto fenoménem setkaly. Při oslovení jednotlivých KC a IC se výzkumník setkal s ochotou, vstřícností a otevřeností a také s touhou sociálních pracovníků fenomén kyberšikanu poznat více do hloubky. I ony totiž touží přiblížit se problematice a být tak připraveny na to, s čím se mohou v pracovním nasazení setkat. V subkapitolách 6.2 až 6.11 jsou zpracovány jednotlivé rozhovory s P1 – P10, zde vystihujeme **individualitu** každého případu. V subkapitole 6.12 jsou popsána témata **společná**.

6.2 Výsledky rozhovoru s P1

Z prvního rozhovoru vyplynulo 5 tematických okruhů a 17 témat.³¹

Obrázek 4: Grafické znázornění nadřazených témat č. 1 (Zdroj: vlastní)

Závislost na agresorovi

Jakože nejsou to hezké vzpomínky, to určitě ne...

a) Ačkoliv žena nahlíží na soužití s agresorem jako na katastrofu...*můj život v manželství byl jedna velká katastrofa*, uvádí hned v počátku rozhovoru, že do manželství vstoupila dobrovolně a založila s agresorem rodinu. *Ale přesto všechno jsem si ho vzala a porodila mu syna*. Žena rovněž často zmiňuje, že její manžel byl extrémně žárlivý a nedůvěřoval jí. *Nedůvěřoval mi, pořád měl utkvělou představu o tom, že jsem mu nevěrná. Nenechal si vyvrátit, že ne, že nevěry bych se nikdy nedopustila*. Participantka hodnotí agresora jako osobu, která sice dokáže druhé přesvědčit, avšak jen do té doby, dokud se neprojeví jeho agresivní sklony. *Já vím, že umí být přesvědčivý, laskavý, dokud teda neukáže svou pravou, agresivní tvář*. Při zpětných úvahách se žena zamýšlí nad nelítostným jednáním agresora. *Někdy přemýšlím nad tím, že ani žádný mozek nemá, že tam má prázdno*.

³¹ Seznam tematických okruhů a jim podřazených témat je zpracován vždy pro každý rozhovor zvlášť. K nahlédnutí v příloze P VIII.

b) V manželství se odehrávalo zejména násilí psychické a fyzické. Psychické násilí se projevovalo tím, že ženu...*manžel psychicky deptal*. Postupem času však psychické násilí přerostlo v násilí fyzické. *On mě potom začal i bít*. V průběhu těhotenství došlo ke zmírnění fyzických útoků. *Když jsem otěhotněla, fyzické útoky ustaly, na čas...* a žena se zamýšlí i nad tím, že...*možná kdybych byla pořád těhotná, tak už by mě nebil*. Po porodu došlo ke zintenzivnění útoků. *Pak si to ale vynahradil, doted' si vzpomínám, jak proti mně hodil židli...a ta židle letěla, zasáhla mě do břicha, bolelo to*. Exmanžel ženu udeřil mnohokrát, nejdříve se stopy násilí (tedy podlitiny, modřiny) daly skrýt, avšak později již byly viditelné i pro okolí. *To ani nejde spočítat, hlavně do břicha, pak i do obličeje, to už bylo horší, to šlo vidět*. Co se týká sociálního násilí, musela žena snášet izolaci zejména...*od známých, od kamarádů, od rodiny*.

c) V rámci prožívaného domácího násilí se žena stala apatickou a uvědomovala si, že jakákoliv reakce ztrácí smysl. *Když žijete v domácím násilí, naučíte se nereagovat. Jste taková jakoby apatická ke všemu...ať uděláte cokoli, vyjde to nastejno*. Žena ukončila násilný vztah po osmi letech soužití. *Osum let mi trvalo, než jsem odešla*. Sama hodnotí, že násilí tolerovala po dlouho dobu a důvody k setrvání ve vztahu spatřuje zejména v touze po úplné rodině, ale taktéž v tom, že se stala na agresorovi závislou. *Je to asi dost, ale já to nedokázala dřív...neodešla jsem, protože tam byl malý...protože na něm jsem byla závislá. Těžko se to popisuje, byl pro mě taková droga, nebo zlozvyk...zvykla jsem si na to soužití*.

Ukončení vztahu

Jste sama. On je pryč...

d) Postupem času žena dospívala k rozhodnutí násilný vztah opustit a motivací jí byla zejména touha po klidu pro sebe a pro dítě. *A co mě motivovalo? To, že už budu mít klid. Já a můj syn. My budeme mít klid*. Po definitivním ukončení vztahu, potrestání násilného partnera a uvědomění si nezdravosti vztahu se žena pokoušela začít nový život. *No a pak od něj odejdete. On dostane trest, vymaníte se z jeho vlivu a chcete žít...Uvědomíte si, že jste byla pouhou věcí, kusem nábytku, se kterým si on dělal, co chtěl a najednou je to pryč. Pomalinku nabýváte zpět své ztracené já...Doufáte, že ten krutý svět skončil*.

e) V rámci sociální izolace žena přišla o sociální vazby na přátele, i když sama vnímá, že před počátkem vztahu měla těchto dostatek a ani sama nedokáže přesně určit, kdy došlo k jejich omezení. *O kamarády mě připravil, s nikým se moc nestýkám...před tím, než jsem ho poznala tak jsem měla spoustu přátel...ani jsem si neuvědomila, kdy mi postupně začali ze života mizet*. Pomocnou ruku při odchodu participantce nabídla nejbližší rodina. *Až rodiče*

mi pomohli od něj odejít. A intervenční centrum, ke kterému doposud cítí jistý závazek. No vlastně nejen oni i paní z intervenčního centra. Intervenční centrum mi pomohlo moc a navždy jim budu svým způsobem zavázaná. O probíhajícím domácím násilí tedy věděli...jen rodiče a můj bratr...opravdu jsem nikoho jiného už neměla.

f) Při podání žádosti o rozvod se žena rozhodla věc řešit i oficiální cestou. *Podali jsme na něj trestní oznámení. Dostal rok podmínku. V tomto ohledu však žena vnímá nedostatečnost exmanželova potrestání. Na to všechno, co jsem s ním za tu dobu prožila, se mi to zdá jako výsměch...co to je oproti těm létům trápení? Nic! Výsměch!* Participantka zároveň zmiňuje ještě další soudní rozhodnutí. *No, a ještě má zákaz se přiblížit k malému.*

g) Jako největší následek násilného vztahu je ženou opakovaně zmiňován strach. Strach nejen obecně, ale i strach o společného potomka. *Bála jsem se ho, vlastně se bojím dodnes. A taky mám neskutečný strach o malého.* Dále žena trpí psychosomatickými problémy, které, dle její výpovědi, pramení především z neustálého stresu...*strach, úzkost, nervozitu, dost často mám žaludeční potíže, jako průjmy a pocity na zvracení, a bolí mě hlava, ale to je všechno ze stresu.* Participantka žije v neustálém napětí a upozorňuje na to, že...*nikdy nebudu vědět, co ten chorý mozek, ten jeho chorý mozek, zase vymyslí.*

Pokračování násilí a obrana

Chcete se bránit...Už nechcete mlčet...

h) Kyberšikanóznímu chování stran exmanžela čelila žena již v průběhu manželství, kdy se na sociální síti Facebook přidala do uzavřené skupiny a hledala útěchu pro svou nesnesitelnou životní situaci. *Na Facebooku jsem se přidala do skupiny Týraných žen...to bylo ještě v době manželství...když už jsem fakt nevěděla kudy kam...A psala jsem pod svým účtem – teda jako svým jménem a se svou fotkou o našem soužití. Již tehdy agresor svou ženu sledoval a shazoval ji před členy skupiny. Každopádně tam o mně psal, že si vymýšlím...a že jen čerpám informace, jak zničit svého muže. Ženou je také zmiňována kontrola mobilního telefonu již v době soužití. Za našeho manželství mi neustále kontroloval mobil, avšak na tuto si žena důsledkem přizpůsobení se násilnému vztahu zvykla. Na každodenní kontrolu telefonu jsem byla zvyklá.*

i) Bývalý manžel útočil prostřednictvím mobilního telefonu a sociální sítě Facebook. *Psal mi esemesky a pak mě začal napadat na Facebooku. Žena byla obtěžována textovými zprávami. Byl schopný mi za hodinu napsat deset zpráv a neustálým vyzváněním...ve dne, v noci.* Na sociální síť Facebook psal agresor pravidelně. *V podstatě vyvracel cokoliv, co jsem zmínila. Agresor přenášel vinu na oběť. Však ona je vina ne já. Tak to prezentuje všude.*

Jako o možném spouštěči kyberagresivního jednání, hovoří žena o alkoholu. *Třeba se napil, a to mu dalo kuráž? No, a hurá do mě.* To je pohled na agresora, který se snaží manipulovat s ženou i nadále a očerňovat ji před jejími blízkými. *Očerňovat v očích ostatních, rodičů, známých a tak...To byla jeho každodenní činnost.*

j) Snad důsledkem vysvobození se z násilného vztahu žena nabyla sebevědomí a začala se kyberšikaně bránit reagováním na zprávy a jejich vyvracením. *Udělal jsem blbost, odpověděla jsem mu. Snažila jsem se ty jeho zprávy vyvracet, ale marně.* Čím více se žena bránila, tím více agresor útočil a...*pokračoval dál.* Z tohoto hlediska je hodnocena i jistá nenapravitelnost agresora a...*ten výsměch...Osum let násilí, rok podmínka a pak si vesele může pokračovat dál...Podmínka vyprší a jedeme ji deptat dál.* V rámci uvědomění si skutečnosti, že reakcí na zprávy, agresora provokuje k dalším útokům, došlo k zablokování agresora ve skupině na Facebooku. *Sice ho správce skupiny zablokoval,* avšak agresor si zakládal nové a nové profily a...*šlo to znovu dokola.*

Bez soukromí

V podstatě rušil můj soukromý život...Ničil mi ho...

k) Intervenční centrum ženu upozornilo na to, že reakcí na zprávy ve své podstatě podněcuje exmanžela k dalším útokům. *To mi řekli na intervenčním centru – že vlastně, když mu odepisuju, tak ho jenom provokuju.* Tehdy se participantka rozhodla učinit opatření, která by ji před kyberšikanózním jednáním mohlo ochránit. V první řadě se jednalo o to, že žena zrušila Facebookový účet. *Ten už jsem smazala.* Uvědomila si, že opětovné čtení očerňujících komentářů a zpráv ji ničí a její odpor k ničemu nevede. *Pořád mě něco honilo si to číst a odporovat, ale teď už vím, že to nemá smysl.* Žena se taktéž rozhodla k pořízení nového telefonu, kdy kontakt na ni má jen nejbližší okolí. *Mám nový telefon, na který se mi dovolají jen naši a brácha, samozřejmě vedoucí z práce...no a školka...kvůli malému,* avšak zároveň si zanechala telefon původní. *Ten starý telefon mám taky – tam si může psát a zvonit, jak chce. Zvuk tam vypínám a na esemesky už nereaguju.*

l) Z počátku se participantka nikomu nesvěřovala. Důvodem je zejména úzký okruh ženě blízkých osob. *Skoro žádné kamarádky nemám, on mě od nich izoloval a kontakt s nimi už navázat ani nechci.* Rodinu žena nechtěla zatěžovat a pocítovala stud, který ji svazoval. *Naším jsem to říct nechtěla, opravdu jsem si říkala, že mi pomohli až moc a nechtěla jsem je tím zatěžovat. A taky jsem se styděla.* Pocit studu žena vnímala zejména z důvodu, že agresor již byl jednou soudem potrestaný. *On byl, jakože potrestaný,* ale také kvůli ponižujícím výrokům. *A ty zprávy byly tak ponižující, nechtěla jsem, aby to naši věděli.*

m) V průběhu kyberšikany žena zjistila, že ji očerňuje i před její rodinou. *Začal psát i našim a bráchovi, že se peleším s chlapama a malý to vidí. Že o malého se vůbec nestarám.* Toto se žena dozvěděla při návštěvě svého otce, kdy poznala...*že tuší...ne, že ví.* A tak otci ukázala celý průběh kyberšikany ve vztahu. *Tak jsem mu teda ukázala telefon, zahlcený zprávama od něho...Ani jednu jsem nesmazala...a ukázala, jak mě uráží na Facebooku.* Poté se zhroutila a dodnes si klade řadu otázek. *Proč jsem ho vůbec kdy potkala? Proč jsem neodešla dřív?* Na tyto otázky žena zatím bezcílně hledá odpovědi, protože si vše chce...*sama srovnat.* Svěření se otci a vložení důvěry do jeho rukou ženě přineslo očekávaný pocit úlevy. *Už tím, že jsem se konečně svěřila, věděla jsem, že v tom nejsem sama. Že za mnou někdo stojí...že mi pomůže...konečně tam byl i trošinku pocit úlevy.*

n) Policii ČR žena uvědomila na radu rodičů, IC a svého psychologa. Postoj P ČR k řešení problematiky byl však laxní. *Že by se k mému problému postavili nějak závažně, to ne, nebyli moc vstřícní...spíš jsem měla pocit, že je obtěžuju.* Až v rámci fyzického napadení, ke kterému kyberšikanózní jednání vedlo, začala žena postupovat jinak. *Začala jsem s rodiči jednat přes právníky. Osm přestupkových komisí, bez výsledku. Dvacet trestních oznámení na policii, bez výsledku.* Posléze žena opět oslovila IC a na jejich doporučení státního zástupce, který ženě vyšel...*velice vstříc, připravil obžalobu, donutil policii vyšetřovat a vzít v potaz důkazy, které jsem měla.* Momentálně je bývalý manžel ve výkonu trestu. *Ted' je ve vězení, na rok a půl.* V rámci policejního prošetřování případu, žena důrazně upozorňuje na jejich nečinnost, sama se obává toho, kam až by policie jednání agresora nechala zajít. *Kam až by to nechali zajít? To by mě nechali i zabít?*

Očekávání

Bez dobrých lidí vlastně nepomůže nic...

o) Dopady kyberšikany participantka spatřuje zejména v obrazném návratu do patologického vztahu. *Jde o to, že se vracíte zpátky...tedy já...jakože se cítím znovu být týrána...znovu v domácím násilí.* Žena se dostávala ven z posttraumatické poruchy...*a teď bum, esemeska, za sebe mohu říct, že jsem se cítila, jako kdybych s ním pořád byla.* Žena dále vyjmenovává zejména...*zoufalství, nejistota, strach, úzkost, zmatek...získaná sebedůvěra byla opět na bodu mrazu a opět je zmiňován neustálý strach. Bála jsem se, a ještě se pořád bojím.* Participantka rovněž zmiňuje, že se již cítila lépe. *Prostě už jsem se cítila být sama sebou.* Rovněž si vytvořila nové sociální vazby. *Udělala jsem si nové kamarádky.* A nyní se obává, že o tyto přijde. Žena má také pocit nepřímého sledování. *Nepřímo mě sleduje...mám pocit, že mě pořád sleduje, že ví o každém mojem kroku.*

p) Ženu prožívaná kyberšikana ve vztahu ovlivnila celkově. *Jakože navenek se tvářím, že je vše v pohodě, ale uvnitř jsem zase ta troska...ta nula...ta nic...a žena rovněž zmiňuje, že...je to těžké se s tím vyrovnat, ten přímý vliv domácího násilí tam už není, ale ten nepřímý nátlak na mě, na okolí je otravný, obtěžující, zraňující.* Žena se momentálně snaží brát situaci takovou jaká je, ale upozorňuje, že zatím není se vším zcela vyrovnaná. *Snažím se to nebrat osobně, holt se to stává...nejsem jediná...ale zatím se snažím tak trochu marně...zraňuje mě to...ubližuje.* Rovněž si klade otázky, zda je všemu konec. *To jako nikdy nebudu už žít normální život?* Taktéž zmiňuje, že i nadále v ní přetrvává pocit zjišťování o ní sdílených informací. *A pořád mám takové nutkání...jít na ten Facebook a zjišťovat, co o mě píše, co sdílí.* Agresor je totiž očima ženy nenapravitelný. *Ale na druhou stranu si myslím, že i kdyby tam byl sto let, tak mu to nepomůže.* A předpokládá, že...*on zas vymyslí něco jiného...nezastavím ho.*

q) Co se týče problematiky prevence kyberšikany zmiňuje, že prevenci ve své podstatě ani nezná. *Můj názor je takový, že prevence kyberšikany tady...jako v České republice...moc není.* Jisté doporučení, jak se možným kyberšikanózním útokům bránit, získala žena od státního zástupce. *Od státního zástupce mám seznam, co mám dělat.* Jelikož je žena přesvědčena, že se tento fenomén nedotýká jen jí, doporučuje o problematice více hovořit. *Mělo by se o tom víc mluvit...určitě nejsem sama, kdo se do tohoto problému dostal.* Participantka ženám, procházejícím stejnou situací, doporučuje zejména...*vyhledat pomoc, svěřit se, nebýt v tom sama, to je asi to hlavní.*

6.3 Výsledky rozhovoru s P2

Z druhého rozhovoru vyloučeno 5 tematických okruhů a 13 témat.

Obrázek 5: Grafické znázornění nadřazených témat č. 2 (Zdroj: vlastní)

Láška za každou cenu

Chtěla jsem mít pocit, že je tu někdo blízký, kdo mě svým zvláštním způsobem miluje...

a) V průběhu celého rozhovoru bylo patrné, že žena toužila zachovat úplnou rodinu, nejen kvůli dětem, ale také kvůli sobě samé. Jejím motivem mohlo být, že vlastní rodiče brzy zemřeli a širší rodinu také postrádala. *O rodiče jsem vinnou autonehody přišla z kraje dospělosti a sourozence jsem neměla. Oba mí rodiče byli také jedináčci, takže ani žádná*

širší rodina nebyla. Z tohoto ohledu vnímá jisté poškození a vnitřní zranění, které bezesporu ovlivnilo její život a rozhodnutí setrvávat v násilném vztahu. Já sama jsem postižená tím, že nemám rodiče, jejich úmrtí, náhlé a nečekané mě zranilo...a možná i to byl důvod, že jsem před jeho agresí zavírala oči. Žena tedy toužila po rodinném zázemí. Já chtěla svým dětem dopřát možnost plné, fungující rodiny. Zmiňuje, že svého muže...moc milovala. A také věřila ve změnu agresorova chování. Pořád jsem vnitřně věřila, že se změní a doufala v to. Participantka rovněž uvádí, že, přes všechny nesnáze, který jí bývalý manžel přichystal, ho i nadále postrádá. Na jednu stranu mi i chybí, byla jsem na něm hodně závislá...za těch dvacet let si člověk zvykne...přizpůsobí se.

b) *Dvacet let žena snášela psychické násilí. Byl to psychický teror. Toto bylo každodenní...exmanžel na mě útočil pořád...psychicky mě zraňoval a bolelo mě to. Fyzické útoky byly ojedinělé, s následnou omluvou. Fyzicky mě napadl jenom párkrát, ale omluvil se za to. Avšak jeden z těchto útoků byl závažnějšího charakteru. Jednou to bylo na hraně, to, když mě žduchl takovým způsobem, že jsem si rozsekla hlavu. Při následné návštěvě úrazové ambulance se snažil se ženou manipulovat. Pořád do mě tlačil, že mám říct, že jsem spadla...Tak jsem to řekla a památku mám – 10 stehů na hlavě. V době soužití byla patrná také žárlivost. Manžel byl strašně žárlivý. V této souvislosti žena rovněž uvádí, že vyhledala odbornou pomoc. V minulosti jsem kvůli jeho až chorobné žárlivosti vyhledala pomoc psychologa. Dvakrát tam byl ex se mnou, pak už nešel.*

c) *Participantka musela snášet rovněž finanční násilí, které se projevovalo zejména zákazem práce, kdy se bývalý manžel domníval, že je schopen rodinu sám zabezpečit, a přiděly finančních prostředků. A finančně mě držel v šachu. O peníze jsem si musela říkat, do práce jsem nemohla, protože mi to zakázal, nechtěl, abych pracovala.*

Rozvod díky dětem

Našla jsem si práci, začala znovu, od nuly...

d) *V průběhu soužití se chtěl prvně rozvést agresor, ale žena toto odmítala, s přetrvávající touhou po úplné rodině. No, prvně chtěl rozvod on, ale já mu to nepodepsala, byly tu tehdy ještě malé děti. O rozvod po 23 letech soužití požádala sama participantka. Stejně jsem nakonec odešla a rozvedla se s ním, ale to až byly děti dospělé. Motivací jí byly zejména děti a jejich vnímání situace. Děti, mé plnoleté děti mi řekli mami, běž od něj pryč, vždyť tě před všema uráží a shazuje, ponižuje. I když žena začala nový život, našla si práci, dodnes pociťuje následky soužití, a to v rovině psychické a sociální. Jsem hodně labilní, nedůvěřuji moc lidem a bojím se někomu otevřít...mám problémy se spaním.*

e) V průběhu rozhovoru se žena často vrací ke svým dětem. Od počátku je patrná tendence děti ochraňovat. *Snažila jsem se je před konflikty mezi námi ochránit.* Ale postupem času si žena uvědomila patologii vztahu a také to, jaký... *vzor vztahu jsem dala svým dětem do jejich budoucího života.* Nyní je si žena jistá tím, že děti si uvědomovali nezdravost soužití. *Dnes už vím, že vše vnímali, tu atmosféru doma.* Navzdory tomu je však přesvědčená, že děti, dnes již dospělé, si následky do budoucího života nenesou. V rámci konečného rozhodnutí vztah ukončit, podat žádost o rozvod, participantce pomohli opět její potomci. *Děti, děti, děti, nemusela jsem se svěřovat, našťástí mají dost rozumu a exmanžel se musí smířit s tím, že opravdu v životě vše nejsou jen peníze. Děti se s ním nevidají.*

Štvavá kampaň

Nevěřila jsem...Toto jsem nepochopila...

f) Participantka zjistila, že její tehdejší manžel komunikuje skrze její mobilní telefon s muži, s cílem zajistit si důkazy o její údajné nevěře při jím plánovaném rozvodu. *Náhodně jsem zjistila, že za mě píše zprávy...pak se ukázalo, že chce mít důkazy u soudu, že jsem mu nevěrná.* První kybernetický útok se tedy objevil v době soužití. *Pípla mi SMS z nějakého čísla, zda ta schůzka dnes večer u mě platí. Chtěla jsem odepsat, že se jedná o omyl, ale manžel se přirítíl, vyškubl mi telefon z ruky...ze mě udělal nevěrnici...žduchal mě, mlátil, všechno lítalo kolem, i ten telefon a děti, tehdy jim byli 4 a pět let, brečely, ječely, pištěly a já byla v tranzu. Doted' si to dokážu živě představit, každý detail.*

g) Žena dále objevovala, že manžel se za ni vydává i na osobním e-mailu. *Postupem času jsem zjistila, že za mě posílá i e-maily, prostě mi ukradl identitu.* Agresor se vydával za oběť a v době před rozvodem komunikoval s pěti muži, a to nejen se svými kamarády, ale také s muži cizími. *Když už jsem začínala tušit, o co jde, tak jsem zjistila, že je v neustálém kontaktu s pěti muži a s nimi si neustále píše mým jménem. Že k tomuto zneužil i kamarády, to jsem nevěděla. A dva cizí muže! Ti chudáci byli v domnění, že celou dobu komunikují se mnou.* V tomto případě nejen, že s nimi jménem oběti komunikoval, ale nebál se ani zneužití reálných nahých fotografií své tehdejší manželky, které mužům přeposílal. *A to jim poslal i mé nahé fotky...ano mé...stydím se za to, ale on měl rád, když jsem se nastrojila do nějakého prádýlka, které mi koupil a pak mě fotil...a ty fotky takto zneužil.*

h) Participantka se snažila dalším útokům zabránit mimo jiné opuštěním agresora a změnou telefonního čísla. *Navštívila jsem krizové centrum, nechala jsem se rozvést a změnila jsem si telefonní číslo.* Za nejzrádnější v kyberšikanózním jednání považuje participantka její

jednoduchost. *V tom, jak jde jednoduše zneužít Vaše jméno. Vydává se za Vás a Vy nic nevíte. Ani ve zlém snu by Vás něco takového nenapadlo.*

i) Žena, která si prošla kyberšikanou ve vztahu, se cítí být zrazená, zraněná a pocítuje také sociální dopady. *Zranilo mne to. Přišla jsem o těch pár přátel, které jsem měla. Jsem pořád taková jakoby více lekavá, labilní, uzavřená. Zároveň však pocítuje i vztek na sebe samou. Byla jsem naštvaná i na sebe, že jsem byla tak naivní. V rámci posílání reálných nahých fotografií se žena cítí být pošpiněná, zneužitá a...jakoby vnitřně znásilněná. Těsně po rozvodu měla participantka pocity, kdy se stávala až paranoidní. Na chvíli jsem se stala až paranoidní, měla jsem pocit, že ho všude vidím, za každým koutem, za každým rohem.*

Zákeřná kyberšikana

Jsou málo zabezpečené, lehko zneužitelné...

j) Žena se na radu krizového centra s věcí kybernetické šikany obrátila na Policii ČR. *Ano, na radu svého krizového centra jsem tento krok učinila. S řešením problematiky se však Policie ČR příliš nezaobírala. A jak se postavili k problému? Udělali zápis, ho předvolali, vyslechli a mě vyrozuměli, že není dostatek důkazů na to, aby bylo zahájeno trestní řízení. Participantka se na P ČR obrátila ještě několikrát, a nakonec došlo k přestupkovému řízení a napomenutí agresora. Nakonec jsem ho udala ještě několikrát, a tak v rámci přestupkového řízení dostal pokutu 10 tisíc a bylo mu rázně doporučeno, aby se takového jednání zdržel, nebo to už budou klasifikovat jako trestný čin.*

k) Žena udává, že se cítila jako...lovná zvěř. Upozorňuje, že kybernetická šikana ji zasáhla celkově a spatřuje také jisté omezení v kyberprostoru, kdy je svázána sebekontrolou. *I já osobně teď dávám větší pozor na to, co píšu a komu. Více se kontrolojuji, telefon využívám pouze pro komunikaci s dětmi a pro práci. Totéž e-mail. A taktéž žije v očekávání a napětí, co se kdy ještě může přihodit. Pravidelně je kontrolojuji a očekávám s napětím, kdy něco přijde. V případě dalšího útoku by se participantka obrátila opět na P ČR z důvodu až alarmujícího jednání agresora. Prostě, kdyby se cokoliv znovu přihodilo, neváhala bych a kontaktovala policii, okamžitě, ať je záznam.*

Klid

Je to nepochopitelné, prostě jsou věci, se kterými se asi nejde doživotně vyrovnat...

l) Žena nezná žádnou prevenci či preventivní programy v oblasti fenoménu kyberšikany. *Ona nějaká existuje? Jestliže ano, nevím o ní či o nich. Obětím kyberšikany v (post)partnerském vztahu doporučuje zejména zachovat klid a vyhledat pomoc. Doporučuji zachovat klid a mít pevné nervy. Vyhledat pomoc, protože nikdy v tom nejste sama. Řada žen*

má podobné zkušenosti, zkušenosti, se kterými se v životě musí porvat a nejde to snadno, bez pomoci to nejde.

m) Nyní zažívá participantka v životě relativní klid, ale upozorňuje také na to, že...*ted' je klid, tedy relativní. Také se zamýšlí nad tím, jak mohl mít agresor vše naplánované a bez vědomí oběti své plány realizovat. A jsou věci, o kterých ani nevíte a když se je dozvíte, tak se nestačíte divit, divit tomu, že může existovat někdo tak šílený, mít tak dokonalý plán.*

6.4 Výsledky rozhovoru s P3

Z tohoto rozhovoru vyplynulo 5 tematických okruhů a 18 témat.

Obrázek 6: Grafické znázornění nadřazených témat č. 3 (Zdroj: vlastní)

(Ne)chtěná láska

Nesmysl, který nešel vyvrátit....

a) Žena uvádí, že téměř před 10 lety potkala...*lásku svého života. Postupně zjistila, že partner není takový, za jakého ho původně považovala, chtěla ho opustit, ale otěhotněla. Naneštěstí...ano vím, že to zní špatně, ale tak jsem to tehdy cítila, chtěla jsem se s ním rozejít...no, ale otěhotněla jsem. Porodila zdravé dítě, dceru, avšak dodnes neporozuměla tomu, jak...celé těhotenství ustála.*

b) Žena poznala, že partnerství postrádá smysl, avšak agresor si tuto skutečnost neuvědomoval a toužil po svatbě. *Chtěl svatbu, za každou cenu. Ženě se sňatek podařilo oddalovat, až došlo k definitivnímu rozchodu. Ale nějakým způsobem se mi to podařilo oddalovat a oddalovat...až jsem se s ním rozešla. Násilný vztah opouštěla třikrát a vždy se vrátila. Odcházela jsem třikrát, třikrát jsem byla umluvena vrátit se zpět. Definitivním koncem vztahu byla agresorova žárlivost. Tajného milence hledal i v případě, že jsem šla vynést koš. Rozhodnutí ženy nesl partner těžce a...důvod stále spatřoval v tom, že mám milence. Neuvěřitelné doma miminko a milenec?*

c) V průběhu téměř desetiletého vztahu se projevovalo zejména násilí psychické, kdy docházelo k ponižování, až se žena opravdu začala domnívat, že bez partnera by nedokázala téměř nic. *Psychické nebo takové emocionální zraňování, ubližování slovy, která se člověka dotýkala tak, že postupem času jsem se opravdu cítila jako ta osoba, která v životě nic nedokázala a nebyť jeho, tak jsem už ztracená existence. Agresor projevoval k ženě*

majetnické sklony a podezřival ji z nevěry. *To neustálé obviňování z nevěry... To ponižování. Dále je patrná i sociální izolace. Ta izolace od přátel, od rodiny, od bráchy. V době soužití se fyzické násilí neprojevalo, ale sexuální ano. Všem jeho sexuálními choutkami jsem musela vždy vyhovět a věřte, že to nebylo nic pěkného.*

Motivy k odchodu

Nemysleli si, že by problém byl tak vážný...

d) Prvním motivem, proč se žena rozhodla ukončit násilný vztah, bylo přejímání chování dítěte, které se k matce chovalo stejně jako otec. *I když byl docela hodný táta, postupem času začala malá přejímat jeho chování. Ve svých třech letech mě hlídala, slídila kolem mě. Toto jednání dcery bylo ženě nepříjemné a docházelo také k tomu, že dítě muselo vše vyprávět otcí. Neuměla ještě pořádně mluvit a už se takto chovala. Žena si uvědomila, že dítě je tímto poškozováno. Bála jsem se, že kdyby to viděla dál, to jeho chování ke mně, třeba by se jednou stala také obětí.*

e) Druhým motivem, pomineme-li výše uvedenou žárlivost a dítě, byla sousedka ženy, která patrně procházela domácím násilím. *V okolí se pohybovala jedna žena. Když jsem ji začala potkávat, byla usměvavá...postupně se začala ztrácet před očima...měla moc modřin...byla jsem svědkem, jak na ni její snad manžel křičí...a ona se nebránila, jen šla po jeho boku. Najednou ženu přestala vídat, participantka neví, co se s ní stalo, ale tímto se utvrdila v patologii soužití. Nevím, co se s ní stalo, zda vůbec žije, ale uvědomila jsem si, že takhle dopadnout nechci...ona, ta neznámá žena pro mne byla motivem.*

f) Žena se z počátku nechtěla nikomu svěřit, avšak nakonec tak učinila s tím, že se prvotně obrátila na rodinu agresora. Ti se postavili na stranu syna, a dokonce ženu podporovali ke sňatku. *Prvně jsem vše řekla jeho rodičům, chtěla jsem jejich pomoc, ale ti to shazovali, a naopak po mě chtěli, abych si ho vzala...ani v té jeho žárlivosti neviděli problém. Posléze se obrátila na svého bratra a na rodiče. Potom jsem se svěřila bratrovi a nakonec rodičům. Tehdy se žena zhroutila. Složila jsem se...bratr ho chtěl jít zmlátit, ale já mu v tom zabránila. O pomoc známých, kamarádů či sociálních služeb v té době žena nežádala. Jinou pomoc jsem tehdy nehledala, nechtěla jsem.*

g) Po ukončení násilného vztahu žena trpěla výčitkami, že neopustila partnera dříve. *Měla jsem výčitky. Rovněž trpěla pocitem viny, kdy přejímala problémy svého partnera na sebe a nedokázala vztah opustit. Brala jsem jeho problémy za své a z toho vznikl pocit viny. Pocit viny, že jsem se mu nedokázala postavit hned zkraje a udělat rázný konec. Žena se snažila*

pracovat se sebou, vyrovnat se a uvědomit si, že druhého nelze změnit. *Musela jsem projít peklem, abych si uvědomila, že ho nezměním a plno věcí není moje zodpovědnost.*

Kontrolka v hlavě

Ale už tehdy mi měla blikat kontrolka v hlavě, že nebude stačit jen odejít...

h) Pár týdnů po definitivním rozchodu byla žena atakována lítostivými textovými zprávami, kde jí bývalý partner vyznával lásku. *Začaly přicházet esemesky, ve kterých mi pořád vyznával lásku. Někdy volal opilý a litoval toho, čeho se dopustil. Ve zprávách rovněž sliboval nápravu. Že už bude hodný, že už mi neublíží.* Participantka však ztratila důvěru a již se odmítla vrátit. Upozornila muže, že jeho city neopětuje a...*tenkrát to začalo.* Ženě denně telefonoval a psal textové zprávy. *Ve svých projevech ale nepovolil. Ráno jsem se vzbudila a měla na telefonu i přes sto nepřijatých hovorů.*

i) Žena se nadále pokoušela muži vysvětlit, že vztah skončil. Posléze ho začala ignorovat. *Snažila jsem se ho ale ignorovat a opakovala mu, že o něho nemám už zájem.* Bývalý partner pochopil, že vztah již neobnoví a začal ženu sledovat. *Začal mě hlídat.* Když někam šla, běžel za ní a zahlcoval ji výčitkami. *A vyčítal mi, že se bavím s jinými lidmi.* Řada nepřijatých telefonátů měla za následek, že participantka nakonec polevila a hovor přijala. *Když jsem to zvedla, tak mi pak nadával, kde jsem se válela, že jsem neodpověděla.* Jednoho dne se agresor rozhodl navštívit participantku v místě bydliště v podnapilém stavu. *Jednou přišel až k nám, byl opilý a snažil se vykopnout dveře bytu.* Tehdy žena oslovila poprvé Policii ČR. *To jsem už nevydržela a zavolala Policii.* Předpokládala, že po zásahu P ČR nastane klid. *Situace se ale neuklidnila...začal být agresivní.*

j) Agresor začal o ženě roznášet nesmyslné informace. *Začal o mně roznášet drby. Třeba tvrdil, že jsem s ním znovu otěhotněla a teď jsem v nemocnici na potratu s dítětem, které s ním čekám. To byl samozřejmě nesmysl.* Dále ženu obtěžoval vulgárními zprávami a vyhrožoval v telefonických hovorech. *Výhružné telefonáty, vulgární smsky.* Ženu také sledoval a očerňoval prostřednictvím sociální sítě Facebook. *Sledování a osočování na Facebooku...rozšiřoval o mě další a další nesmyslné drby.* K agresorovu očerňujícímu jednání se přidali i jeho rodiče, kteří...*mi vyhrožovali, pomluvili mě tak, že by si ode mne pes kůrku nevzal.* V neposlední řadě si na jméno participantky půjčoval finanční hotovost. *Dokonce na moje jméno dělal dluhy, půjčoval si hotové peníze s tím, že je vrátím.*

Rostoucí intenzita

Začala jsem se klepat, kdykoliv jsem ho viděla...

k) Následkem fyzického útoku žena prožívala neustálý strach. Zažívala pocity úzkosti, které byly vyprovokované jeho neustálou přítomností. Tomuto se žena snažila zabránit změnou místa a doby. *Snažila jsem se chodit jinudy a v jiné časy, ale on mě brzy zase vyhmátl a byl za mnou. Sledoval ji opětovně i v místě bydliště. Neustále mě sledoval v bytě, musela jsem mít stažené žaluzie. A také ve vlaku. Dojížděla jsem k rodičům vlakem, neštítel se jezdit se mnou a slovně mě napadat ve vagónu plném lidí. V té době žena usoudila, že situaci již sama nezvládne a svěřila se rodičům, kteří již tušili, že se něco děje. Tehdy mě poprvé napadlo, že to sama nezvládnou, že se musím někomu svěřit. Tehdy se do věci vložili rodiče, vyzvídali, dokud jsem jim všechno neřekla a oni zavolali policii.*

l) V loňském roce přesáhla agresorova žárlivost únosnou mez. Došlo k fyzickému napadení. *Na konci loňského roku došla jeho žárlivost tak daleko, že mě napadl. Při odchodu z restaurace, na které žena byla s bývalým spolužákem, je agresor zahlédl. On zrovna procházel kolem...úplně náhodou...asi chápete, že to myslím ironicky. Domníval se, že jeho bývalá partnerka navázala nový vztah. Začal na nás křičet, že ho podvádíme. My jsme na něj jen nevěřičně zírali. Pak se napřáhl a dal mi pěstí. Snad fyzický útok, ke kterému v rámci kyberšikanóznímu jednání došlo, donutilo ženu jednat. Konečně jsem se rozhodla jednat a podala na něj trestní oznámení.*

m) Agresor má soudně nařízenou protialkoholní léčbu. *Ted' je na protialkoholní léčbě. Věc má policie v řešení, ale žena byla uklidněna tím, že je jeho skutek...už natolik závažný, že po protialkoholním léčení, jistě půjde do vězení. Je si vědoma, že ji ještě čekají psychicky velmi vysilující situace. Vím, že mě ještě čekají těžké věci, výpovědi v trestním řízení. Avšak Policií ČR byla nakontakována na krizové centrum, které jí poskytuje oporu v nelehké situaci. Ale policie mě nakontakovala na krizové centrum, kam docházím a jednají tam se mnou laskavě a mírně...nikdy mi nikdy neřekl, proč jste tady nebyla už dřív? Nemuselo by to zajít tak daleko...Docházím teď pravidelně i za tamní psycholožkou.*

n) Žena si na radu krizového centra zabezpečila e-mailový účet. *Až na radu krizového centra jsem si zabezpečila účet e-mail. Na sociální síť Facebook nepřispívá, ani komentáři, ani sdílením fotografií. Facebook, na ten opravdu nepřispívám, žádné fotky tam nedávám. A rovněž pro předcházení kyberšikanózního jednání došlo k pořízení nového telefonního čísla. Změnila jsem si telefonní číslo...to mají k dispozici jen ti nejbližší.*

Ničivý koloběh vzpomínek a očekávání

Objevují se přede mnou znovu a znovu prožité situace...

o) Žena se obává toho, co se bude dít, až její bývalý partner opustí protialkoholní léčeni či avizovaný výkon trestu. *Jen nevím, jak to bude, až vyjde ven. Co bude, až se vrátí, nevím. Doufá, že s agresorem bude ve věznici pracováno, pro zajištění neopakování kyberšikanózního jednání. Nevím, jen doufám, pro dobro své a své dcery, že s ním pracují a budou s ním pracovat a budu mít klid.* Participantka se pro zajištění bezpečí nastěhovala zpět ke svým rodičům. *Po svůj vnitřní klid jsem se nastěhovala zpátky k rodičům.*

p) Žena uvádí, že ji kyberšikana zasáhla komplexně. *Ublížilo mi to jako celek.* Problém tohoto jednání vidí v neumožnění nového života po opuštění partnera. *V tom, že odejdete ze vztahu, ve kterém se cítíte špatně, jako nula, nic a chcete začít znovu žít a on vám to neumožní, naopak své útoky zintenzivní a začne na vás házet špínu, pomlouvát, a nakonec vás fyzicky napadne.* Toto fyzické napadení, které se odehrálo v rámci kyberšikanózního jednání partnera jí ublížilo snad nejvíce, po fyzické stránce. *To mi ublížilo, nevím, jestli nejvíce, ale fyzicky ano, protože to pořád bolí.* Participantku také zradil postoj jeho rodičů. *Co mě spíš zarazilo, byl přístup jeho rodičů k celé té věci...neochota, pomlouvání.*

q) Žena je i nadále ovlivněna prožitou kyberšikanou. Uvědomuje si, že minulost již nelze změnit. *Minulost už nepředělám.* A tak má snahu o to, aby našla... *sílu žít přítomností.* I nadále však bojuje s úzkostnými pocity. *Pořád se mi vrací pocity bezmoci, křivdy, ponížení lidské důstojnosti, pocity nulové hodnoty jako ženy a matky.* Pokouší se nepřemýšlet o minulosti. *Mám snahu nemyslet na prožité situace.* Když však na ni tíha vzpomínek dolehne, snaží se... *myslet na něco pozitivního a vědomě se ujišťovat, že tento koloběh vzpomínek mě ničí.* Také podotýká, že je poměrně hodně unavená a v noci se jí prožité situace ve snech opakují. *Jsem poměrně hodně unavená... usínám okolo osmé hodiny, ale v noci se několikrát budím se vzpomínkami.* Žena také zažívá pocity sklíčenosti, nemá chuť pracovat a... *dělat věci, které jsem dělala ráda.* Taktéž si uvědomuje, že její aktivita je potlačena. *Byla jsem poměrně aktivní člověk, ale nemám teď sílu aktivně žít.*

r) V rámci řešení situace se žena snažila samostatně se dopátrat pomoci, avšak marně. *No, víte, hledala jsem na internetu, když se začal ozývat...snažila jsem se k něčemu dopátrat, jestli tady něco je, někdo, kdo je v této problematice znalý a pomohl by mi, ale nenašla jsem nic...vše se týkalo jen dětí, nikde jsem nenarazila na dospělé.* Na krizové centrum, které je s fenoménem kyberšikany mírně obeznámeno, se obrátila na doporučení Policie ČR. *V podstatě až Policie mi pomohla nakontaktovat se na to krizové centrum, kde už se asi touhle*

problematikou začínají trochu zaobírat, ale stejně jsou víc zaměřeni na domácí násilí. Dle jejího názoru oběti neví, kam se obrátit. Tady chybí nějaká osvěta, aby oběti hned věděli, kam se obrátit, co dělat, kdo jim může pomoci.

Co se řešení problematiky týče, doporučuje žena...nic nezlehčovat, nečekat a jednat hned, než bude pozdě...a obrnit se trpělivostí a tím, že řešení oficiální cestou, tedy přes policii trvá. Za podstatné považuje...důvěřovat a věřit sama v sebe.

6.5 Výsledky rozhovoru s P4

Z rozhovoru s participantkou P4 vplynuly 4 tematické okruhy a 14 témat.

Obrázek 7: Grafické znázornění nadřazených témat č. 4 (Zdroj: vlastní)

Umělé manželství

Byla jsem přesvědčena o tom, že s naprostým přesvědčením vím, koho si беру...

a) *Svého, dnes již bývalého manžela si participantka vzala z velké lásky. Chodili jsme spolu...měla jsem pocit, že je to ten pravý na celý život. Žena o muži a o společném vztahu zpočátku hovoří velice pozitivně. Byl to zodpovědný muž a asi nejlepší táta pod sluncem pro naše děti. Žili jsme si jako v pohádce. Měli jsme dostatečné finanční zázemí. Z manželství vzešly dvě děti, které byly...zdravé...hodně aktivní. Jako rodina spolu prožívali téměř veškeré volnočasové aktivity. Společně jsme trávili volný čas, dovolené, výlety. Měli jsme hodně známých a náš život byl takový barevný veselý kolotoč. Podotýká rovněž, že to byl možná jen její úhel pohledu. Asi jsem to i sama tak chtěla vidět. Ale čas ukázal, jak hluboce jsem se spletla.*

b) *Postupně, se manžel začínal měnit a začala se projevovat jeho podrážděnost. A začal mi vyčítat v podstatě všechno. Když žena chtěla jít jednou za čas do společnosti...bylo to vždy s výčítkami, že on je doma sám a já se mu nevěnuji. Participantka se musela vracet přesně ve stanovený čas...jinak jsem měla druhý den nebo ještě ten den proslov jaká jsem špatná manželka a takového muže si nezasloužím. Ze začátku jsem se bránila, argumentovala. Ale časem od toho ustoupila. Ale posléze jsem rezignovala a dělala to, co chtěl.*

c) *Žena chtěla především zabezpečit klid pro sebe a pro společné potomky. Cítila jsem, že potřebuji, abych já i děti žily v klidu. Avšak o harmonii ve vztahu se mluvit nedalo. Byl to*

spíše jen pocit...*relativního, umělého klidu, když nebyl doma*. Jakmile se tehdejší manžel objevil doma, vše se změnilo. *Když přišel domů, nic nebylo dobře. To byla snad jediná jistota, kterou jsme zažívaly*. Participantka uvádí, že žila v podstatě jen pro děti. *Jediné, co mne drželo při životě, byly děti*. Rodinná atmosféra byla tak neúnosná, že se u ženy objevily i značné zdravotní problémy. *Přestávala jsem mluvit a začalo se mi špatně dýchat*.

d) Za 14 let soužití se projevovalo násilí psychické, fyzické i sociální. Psychické násilí mělo podobu znemožňování ženy, její ponižování, což vedlo ke snížení sebedůvěry. *Psychicky mě vydíral zejména tím, že mi neustále zdůrazňoval, jaká jsem špatná manželka, jak si ho nezasloužím a já tomu nakonec i uvěřila*. Po narození druhého dítěte se situace na čas uklidnila. *Když se nám narodilo druhé dítě, měla pocit, že u nás zase zavládla spokojenost. Bylo to, ale opět jen na chvíli. Zanedlouho se objevilo i násilí fyzické. Pak mě začal i fyzicky napadat. Žena měla...vytrhané vlasy, podlitiny na těle, nalomený prst, do teďka mám jizvu na zádech od toho, jak mi strhl řetízek z krku*. Fyzické útoky byly stále častější a...*brutálnější*. Sociální násilí se projevilo postupným zákazem udržovat sociální vazby s přáteli a známými. *Postupně jsem nemohla chodit nikam ven*.

Klid jménem smrt

Přemýšlela jsem o tom, že jediné smrt mi pomůže...o tom, zda mám právo na takové řešení...

e) Fyzické útoky byly sice časté a brutální, avšak nejsilnějším zážitkem, který se ženě vryl natrvalo do paměti, byl útok poslední. *Pamatuji si na ten silný zážitek. Stála jsem u zdi v garáži a on mlátil dřevěnou tyčí okolo mě...Já jsem si v tu chvíli přála, aby mě zabil a všechno by skončilo...Ten poslední fyzický atak byl pro mě tak hrozný, že jsem opravdu chtěla umřít, jen ať mám klid. V tu chvíli jsem snad ani nemyslela na děti*.

f) Ženu její pocit, že jediné smrt ji vysvobodí, překvapil. *Do té doby jsem si myslela, že mám dostatek sil se mu bránit a ochraňovat naše děti před jeho chováním*. Žena si uvědomovala zodpovědnost za život nejen svůj, ale hlavně dětí. *Stále jsem si opakovala, že mám zodpovědnost za dvě děti*. V rámci hledání pomoci žena telefonicky oslovila linku obětem domácího násilí a uvádí, že...*jejich profesionální přístup mi hodně pomohl*. Uvědomovala si, že ke konečnému řešení musí dojít sama, ale hledala pomyslnou útěchu a také jistotu, že to, co prožívá, není v normálním vztahu běžné. *V tu chvíli jsem potřebovala, aby mě někdo nestranný vyslechl a řekl, že to, co zažíváme, není normální*.

g) Žena má neustálé obavy. *Mám hrozný strach, co bude*. Pro zajištění pocitu bezpečí se doma zamyká. *Stále se doma zamykám, aby se náhodou manžel neobjevil a nezačal další životní horor*. Přetrvávající strach také pramení z toho, že se žena obává, že ji i bývalý

manžel bere i nadále jako...*majetek a nikdy se ho nebude chtít vzdát i když je mu k ničemu.* Žena zažívá i situace, kdy se obává o svůj život. *Mám opravdový strach z exmanžela, že mi nikdy doopravdy nedovolí od něho odejít, že mi raději něco udělá.* Ale patrné jsou i psychosomatické projevy. *Nemohu dýchat, polykat.*

Životní peklo

A pak to začalo...kdyby nebyl policií v jednání zastaven, bůh ví, kam by to až zašlo...

h) Ženou je zmiňována kontrola telefonu v době soužití, která je však brána jako norma patologického vztahu. *To, že za dobu našeho soužití i manželství jsem měla kontrolovaný telefon snad ani zmiňovat nemusím, myslím, že toto je takový doprovodný jev soužití s násilníkem.* Po posledním fyzickém útoku, po odchodu od agresora však byla žena neustále obtěžována sledováním. *Pronásledoval mě.* Dále posíláním řady SMS. *Posílal mi stovky zpráv.* Dále zmiňuje i obtěžující telefonické hovory. *Neustále mi volal.*

i) Participantka se nesvěřovala své rodině, ani blízkým. Důvodem jsou patrně komplikované vztahy s rodiči. *Blízkým, rodině jsem se nesvěřila...u nás jsou rodinné vztahy trochu komplikovanější.* Takto se rodina o problémech ženy dozvěděla až v rámci přípravného trestního řízení. *Ti se vše dozvěděli až v trestním řízení.* Žena tedy využila služeb telefonní linky pro oběti domácího násilí. *Telefonovala jsem na linku pomoci obětem domácího násilí, ale tam se spíše jednalo o problém domácího násilí.* Poté pro zajištění pomoci kontaktovala intervenční centrum. *Navštívila jsem intervenční centrum.*

j) Ženě se i nadále v myšlenkách vrací zpět. *Vzpomínky se mi stále vrací.* Opětovně pocítuje bezmoc. *Vrací se pocity bezmoci a znovu prožitých situací.* Je patrné, že žena nepostrádá jistou dávkou odvahy, protože agresora opustila a pochopila, že život je jen její zodpovědnost. *Musím přiznat, že odejít od násilníka není cesta jednoduchá a rozvodem to nekončí, ale najít v sobě odvahu být zodpovědná za svůj život, najít odvahu s nespravedlností bojovat, stojí za to.* Snaží se své nutkavé myšlenky směřovat jinou cestou, leč zatím marně. *Snažím se myslet na jiné věci, ale tyto myšlenky se stále vrací.* Sama usuzuje, že má ještě čas. *Čas na vyrovnání se s prožitou kyberšikanou. Je to teprve pár měsíců, co nastoupil do výkonu trestu, proto si říkám, že organismus má ještě nějaký čas se se vším vyrovnat.*

Hranice normálnosti

Potřebovala jsem pořád ujištění, že to, co koná, překračuje hranici normálnosti...

k) Na Policii ČR se participantka obrátila zejména pro přetrvávající obavy. *Jelikož jsem začala mít opravdu strach, zašla jsem na policii.* Případ byl nejdříve posuzován jako přešůpek proti občanskému soužití. Na radu intervenčního centra se na P ČR žena obrátila

ještě několikrát, a tak došlo k překlasifikování agresorova jednání. *Byl podezřelý ze dvou trestných činů. Obtěžoval mě a vyhrožoval likvidací mou a dětí. To už nešlo neřešit. V rámci vynesení rozsudku byl agresor odsouzen k nepodmíněnému trestu k odnětí svobody 3 léta za týrání osoby žijící ve společné domácnosti a za nebezpečné vyhrožování a pronásledování. Momentálně je ve výkonu trestu. Tak máme relativní klid. Při jednání s P ČR se žena setkala s ochotou a očekávanou pomocí. Postavili se k problému čelem, byli vstřícní, ochotní, jednali radikálně a hned.*

l) V době rozhovoru upozornila participantka na důležitou skutečnost, která bezesporu může ovlivňovat její současný psychický stav. *Z vězení mi poslal dopis s nepřímou výhrůžkou zabitím, zatím není jisté, jak se to mohlo stát, jak to mohlo projít vězeňskou kontrolou. Žena se s nadějí obrátila na Policii ČR a spoléhá na jejich činnost. Tohle je v řešení, tedy plně v kompetenci policie. Já už se snažím to vypouštět. V této souvislosti žena uvádí: jsem ráda, že situace je řešitelná.*

m) Žena vnímá, že její strach bude i nadále přetrvávat. Zejména se obává, co se vše může stát po propuštění exmanžela. *Ale obavy z toho, co bude dál, mám a budu mít. Respektive obavy z toho, co se bude dít po jeho propuštění. I když žena usiluje o zabezpečení klidu pro sebe a pro děti, uvědomuje si, že sama již situaci nezvládá. Snažím se na to nemyslet, věnovat se dětem, sobě, ale moc to nejde. Vše kolem kyberšikanózního jednání na ženě zanechalo následky, které vedly k prohloubení psychických a psychosomatických potíží. Někdy mám pocit, že vše, co se děje se děje tak nějak mimo mě snažím se začít znovu žít, ale zatím to nejde. Hlavní věci jako péči o děti zvládám, ale děti usnou a já třeba i čekám, kdy ten telefon zazvoní či kdy mi zazvoní u dveří třeba s nožem. Usuzuje, že nastal čas, aby svůj psychický stav konzultovala s odborníky. Pravděpodobně bude nutné vyhledat pomoc odborníka, bránila jsem se tomu, ale už to sama asi nezvládám.*

n) Žena pocítovala, vzhledem k prožitému, obavy a chtěla se ICT zřici úplně. *Měla jsem nutkání se všech těchto technologií zbavit. Ale nakonec toto neudělala, dokonce nezměnila ani telefonní číslo, ani si nezabezpečila e-mailový účet. A telefonní číslo mám stejné, jako jsem měla tehdy a e-mailový účet také. Jiné prostředky, které by se daly ke kyberšikaně použít, např. sociální sítě, žena nepoužívá. Ne, nevyužívám a po zkušenostech na tom nehodlám nic měnit. K dotazu ohledně znalosti prevence a preventivních prostředků, uvádí... nemůžu říct, protože takové neznám.*

6.6 Výsledky rozhovoru s P5

Z rozhovoru s participantkou P5 vplynuly následující 4 tematické okruhy a 16 témat.

Obrázek 8: Grafické znázornění nadřazených témat č. 5 (Zdroj: vlastní)

On, agresor

Dva roky života, které mi už nikdo nikdy nevrátí...

a) Participantka před seznámením se s násilným partnerem žila obyčejným životem, bydlela u rodičů a užívala si života. *Vedla jsem poměrně normální život jako každý jiný člověk. Žila jsem se svými rodiči v rodinném domě, vedla jsem zájmové kroužky, měla jsem spoustu kamarádů, a hlavně chuť si užívat života naplno.* Poté nastoupila na vysokou školu a poznala přítele. Budoucího agresora. *Pak jsem nastoupila na vysokou školu, do jiného města a seznámila se s přítelem...vše se změnilo.*

b) Žena udržovala vztah s násilným partnerem a po čase se přestěhovala k němu do bytu. *Chodila jsem s ním necelý rok a pak jsme se sestěhovali k němu.* Motivací obou partnerů ke společnému bydlení byla možnost každodenního kontaktu. *Takto jsme mohli být téměř pořád spolu.* Žena si neuvědomovala, že postupně se jí začalo snižovat sebevědomí. *Neuvědomovala jsem si to, ale z veselé holky se postupně stávala troska.* V násilném vztahu žena pociťovala násilí psychické formou zakazování sociálního okolí – tedy kontaktu s kamarády a rodinou. *Psychické ve smyslu omezování, zakazování, nejen kamarádů a známých. Moc jsem se nemohla stykat s rodiči, což mi ubližovalo asi nejvíc, jsem jejich jediné dítě.* A také jídla. Agresorovi se žena zdála být...*přehnaně baculatá, což nemohla být pravda.* Vlivem omezení přísunu jídla klesla váha ženy ze 70 na 50 kg, při výšce 170 cm. *A to už prý bylo dobré, tak už jsem se mu líbila, postupně jsem se s tím smířila. Takto jsem s ním žila dva roky. Dva roky téměř bez kontaktu s rodiči, se známými...Dva roky násilí a omezování jídla... Jsou pryč... Utekly...*

c) Fyzické násilí se začalo projevovat po roce vztahu. *Mlátit mě začal přesně na den po roce od seznámení.* V den výročí ženu agresor napadl tak, že...*na to nikdy nezapomenu.* Participantka se snažila podlitiny tajit. *Rodičům jsem řekla, že jsem spadla z kola.* Snad ze strany rodičů došlo k uvěření, ale postupně, když bylo násilí častější a viditelnější, již nedůvěřovali. *Ale později, když se modřiny opakovali, už nevěřili.* Fyzické ataky nabývaly

na četnosti a intenzitě. *Fyzické ataky pak byly taky časté...vždy si našel i nepatrnou záminku a dostala jsem...mlátil mě hlava nehlava.* Snad snížené sebevědomí mohlo za to, že žena nepovažovala agresivní chování tehdejšího partnera za patologické. Naopak toto považovala za nutné zlo a byla ráda, že ji má někdo rád. *A hlavně já si neuvědomovala, že žiji s násilníkem, považovala jsem to tak nějak za nutné zlo našeho vztahu. Za to, že mě někdo miluje, i když zvráceným způsobem, ale miluje.*

Nová naděje

Jednoznačně mi pomohli rodiče a můj nynější přítel...

d) Žena se zpočátku nikomu nesvěřila, důvodem byl zejména pocíťovaný stud, nejen za modřiny, ale také za své tělo. Stud za tělo byl jistě ovlivněn poruchou příjmu potravy, kterou začala vlivem omezování jídla žena trpět. *Svěřit se, to je těžké, když se stydíte, stydíte se za sebe, za své tělo, za modřiny...je vám ze sebe špatně...opravdu je to těžké a nejde to hned.* Participantce při opuštění násilného vztahu pomohli primárně rodiče. *Jednoznačně mi pomohli rodiče...Rodiče mě stáhli pod svoji ochranu.*

e) Žena se tedy vrátila zpět k rodičům, opustila vysokou školu, kterou nedokončila a začala nový život. *Postupně jsem začínala znovu žít...vysokou jsem nedokončila.* Při návratu do místa bydliště ženě pomáhali zejména rodiče, jelikož vlivem sociální izolace docházelo ke ztrátě sociálního okolí. *Kamarádů ubývalo, až nezůstali téměř žádní. Ženě však zůstal jeden dobrý kamarád, se kterým se znala od útlého věku. Nevím, jak se to stalo, ale z jednoho dobrého kamaráda, kterého jsem znala odmalička, se vyklubal můj současný přítel.* Samotná participantka si uvědomuje, že nový vztah navázala rychle po ukončení vztahu násilného, ale podotýká, že některé věci nelze ovlivnit. *Možná to bylo rychlé, ale někdy se tak věci dějí...Jsou věci, které nemůžeme ovlivnit.*

f) Žena pocíťovala...*úzkost, strach, nízké sebevědomí.* Vyjmenovává však také...*poruchu příjmu potravy,* která u ní přetrvává i nadále. Ukončení násilného vztahu však ženě do života vneslo novou naději na láskyplný život. *Paradoxně mi však přineslo super přítele, se kterým se budeme brát.* Sama uznává, že málokdo má takové štěstí. *Zdá se to až neuvěřitelné, myslím, že málo žen má takové štěstí.* Novým, nenásilným vztahem došlo k tomu, že téměř všechny negativní vzpomínky zůstaly potlačeny či vymizely. *Všechna prožitá traumata byla smazána...tedy všechna ne, nejde vše vypustit z hlavy, jisté úzkosti či strachy budu mít pořád.*

Doznívající rozchod

Vždy se jednalo o ty samé věci. O věci, které dělaly ze mě tu špatnou...

g) Půl roku po ukončení vztahu se agresor ženě ozval poprvé, prostřednictvím sociální sítě Facebook, pod záměrně smyšleným profilovým účtem. Nejdříve se všechno jevilo jako hloupý vtip, ale po delší době se situace zhoršovala. *Myslela jsem si, že jde o nějaký vtip, že ta osoba, která mi přes Facebook napsala, doopravdy existuje.* Přestože se žena domnívala, že jde o legraci, snažila se zjistit, o koho jde a...*proč mi takové věci napsal.* Participantku zarazilo, že se zpráva týká jejího současného přítele. *Vztah byl tehdy ještě v začátcích...Nehledě na to, že šlo o poměrně důvěrnou zprávu.*

h) Během následujícího půl roku se nikdo neozval, ale začal psát ženě partnerovi. *Tyto zprávy se vztahovaly k mé osobě, kdy agresor psal pod mým jménem nebo o mě.* Agresor vždy využíval internetové SMS brány. Útočník využíval lživých tvrzení, kterými se snažil ovlivňovat úsudek ženina partnera. *Bylo zřejmé, že se nás snažil rozdělit. Pokaždé, když jsem šla s někým ven, přítel díky agresorovým zprávám ihned věděl, kde se nacházím a s kým. V případě, že jsem byla venku někde s osobou opačného pohlaví, bylo všechno přibarvené.* Díky těmto zprávám se začal vztah rozpadat a důvěra, která v něm byla, se začala měnit v podezřívavost. *V té době jsem začala podezírat přítele. Napadlo mě, jestli si mě náhodou nehlídá a nechce si mě takto jen pojistit.*

i) Žena zpočátku opravdu netušila, kdo je agresorem, nenapadlo ji, že by to mohl být násilný, bývalý partner. *Postupem času, kdy mi zprávy začaly chodit i na mobilní telefon, jsem intenzivněji přemýšlela, kdo by to mohl dělat a kdo všechno má moje telefonní číslo.* Nejprve na nikoho podezření neměla, ale asi za půl roku od počátku kyberšikany přišla změna. *Agresor už nepsal jen mě a příteli, ale také kamarádům. Opět pod mým jménem.* Taktéž začal agresor znovu napadat participantku. *Nejen že o mně psal, jak jsem tlustá, vyžraná, hrozná a jiné věci, ale už dokonce začal tvrdit, že moji kamarádi nejsou vlastně moji kamarádi, že se za ně vydávají.*

j) Agresor si vytvářel falešné profily, kdy vystupoval buď...*pod mým jménem, nebo použil zcela vymyšlená jména.* Zpočátku žena nevydržela a reagovala na zprávy okamžitě. *Na první zprávy jsem se snažila reagovat. Odepisovala jsem a snažila se komunikovat.* Dotyčného se žena snažila shazovat, ale marně. *Nikdy ho nezajímalo to, co mu napíšu, a tak dále útočil.* Kyberútoky se odehrávaly zejména přes sociální síť Facebook a mobilní telefon. *Začalo to Facebookem, pokračovalo SMS.*

Negativní jevy ICT

Informační technologie, ač jsou nezbytnou součástí dnešního života, sebou nesou negativní jevy, které si ani v nejhorsích snech neumíme představit...

k) Žena se obrátila s prosbou o pomoc na své nejbližší přátele, kteří se to snažili vyřešit, ale marně. *Každý se pokoušel vystopovat agresora, ale bohužel to nikdy k ničemu nevedlo. Kyberútoky se dále stupňovaly a zraňovali nejen participantku, ale i jejího současného přítele a sociální vazby na přátele pomalu zanikaly. Všichni kamarádi se začali odvracet, dokonce i ti nejlepší. On věděl vždy tolik informací, že kamarádi začali pochybovat o mě a o mém tvrzení, že za tím vším stojí někdo jiný.*

l) Na základě zpráv, které ženě chodily na mobil, si změnila své telefonní číslo. *Díky tomu mě agresor přestal atakovat prostřednictvím SMS zpráv, ale jeho útoky stále pokračovaly přes Facebook. Různá opatření v podobě změn hesel a zablokování žena již provedla, ale agresor si vždy našel způsob, jak ji mohl kontaktovat. Agresorovo atakování pokračovalo dál. Začala jsem být zoufalá. Participantka si také začala uvědomovat závažnost situace.*

m) Vzniklá situace ženu dohnala až k tomu, že sama začala pátrat po dotyčném. *Pomocí internetových rad jsem s partnerem dokázala vypátrat agresorovu IP adresu, ze které mě vždy kontaktoval. Poté oslovila Policii ČR. Předala jsem jim veškeré materiály, které mi chodily od agresora...Policie řekla, že je to bezpředmětné. Po čase se útoky zintenzivnily. V té době nebyl pro agresora problém vytvořit si až 20 profilů denně a...pomocí nich mi znepříjemňovat život. Žena se domnívá, že P ČR jí nepomohla a ani již situaci s nimi řešit nechce. S policií už to řešit nechci! Celý náš systém je tak špatně nastavený, že dokud Vám ten dotyčný něco neudělá, tak se nic neděje, nic s tím neudělají. Agresora také udal ženin nový přítel, leč bezpředmětně. Nic se neřeší.*

n) Žena nakonec došla k poznání, že za kyberagresivními útoky stojí její bývalý, násilný partner. *Všichni už víme, kdo to je, ale nechápu, proč to dělá. Vždyť jsme se rozešli a já vedla spokojený život a navíc, nejde mu to dokázat. Žena vyjadřuje svůj vděk zejména rodině a partnerovi. Jsem vděčná za oporu rodičů, kamarádů a zejména svého budoucího manžela, který se i přes jisté počáteční pochybnosti, ode mne neodvrátil, a naopak se budeme brát.*

o) O kyberšikaně žena poprvé slyšela asi na střední škole, kde...jsme se o tom bavili. *Nebyly to nijak zvlášť velké informace, jen co to ta kyberšikana je. Postupem času se žena o této problematice doslýchala ze zpráv a z článků na internetu. Přesto si však myslí, že prevence je nedostatečná. Jsem toho názoru, že by se o kyberšikaně mělo více mluvit, a že prevence v České republice je nedostačující.*

p) Žena a její partner krátce před konáním rozhovoru oslovili krizové centrum...*ale vše je zatím v řešení.* Kyberagresivní chování bývalého partnera se projevuje i v současné době. Za nejbolestivější dopad žena považuje strach. *Nejhorší je strach, který zažívám každým dnem a zoufalství...mám jen strach, že už to nikdy nepřestane.* Veškerá snaha zabránit agresorovi dalšímu kontaktu ženu přešla. Kyberšikanu shledává jako velice zákeřnou, a to zejména z toho důvodu, že vypátrat agresora se nemusí nikdy podařit, *i když přesně víte, kdo to je.* V rámci doporučení před kyberagresí žena zmiňuje zejména...*stáhnout se a přilnout co nejvíce ke svým nejbližším, tam najdete pocit bezpečí. Jako to mám já s rodiči a s budoucím manželem.*

6.7 Výsledky rozhovoru s P6

Z tohoto rozhovoru vyloučily 4 tematické okruhy a 14 témat.

Obrázek 9: Grafické znázornění nadřazených témat č. 6 (Zdroj: vlastní)

Manipulátor

Ty jeho lži...Ty jeho lži...Byly promyšlené velmi důmyslně...

a) Žena uvádí, že její bývalý partner byl velmi rázný. *Trval na svém vždy a všude. Jednalo se i o úplné maličkosti.* Poprvé na ženu...*zvýšil hlas asi měsíc od seznámení.* Jelikož nikdy předtím se ženou žádný muž nemluvil tímto tónem, zaskočilo ji to, avšak přiznává, že do jisté míry i imponovalo. *Musím přiznat, že svým způsobem obdivuji jeho inteligenci.* Celý rozhovor se nesl v duchu agresorových lží a výmyslů. *Pamatovat si takové množství různých navazujících lží, které žijí v jeho hlavě, to nesvede jen tak někdo.* Úplnou pravdu se od agresora žena nedozvěděla nikdy. *Tu pravdu jsem si sama poskládala zpětně a veškeré jeho počínání mi začalo dokonale zapadat.*

b) Násilí mělo i v tomto případě více podob. Zpočátku je patrná zejména sociální izolace. *Ze začátku to byla hlavně tendence mě izolovat od všech lidí, které jsem znala a měla ráda.* Agresor téměř nikoho nesnesl a...*každého nekonečně dlouho očerňoval, dokud mě nenahlodal.* Snažil se ženě...*otevřít oči a vysvětlit mi, že jsem celý život žila v bludu.* *Že se obklopuji lidmi, kteří mě nemají rádi, pomlouvají mě, využívají a podobně.* Psychické násilí začalo brzy, objevovalo se zejména tehdy, když se agresor domníval, že nad ženou ztrácí nadvládu. *Příšerná scéna byla kvůli tomu, že jsem si jedno odpoledne šla s kamarádkou*

zakouřit na terasu...bál se nechat mě s kamarádkou samotnou...Bál se, že by mi ho kamarádka mohla nějak rozmlouvat. Další alternativou domácího násilí bylo finanční násilí ve formě existenciálních starostí, které všechny byly jen na ženě. Stále po mně chtěl peníze. Já už skoro žádné neměla, nutil mě si půjčovat a bylo čím dál těžší mu odolat. Kvůli penězům mě dokázal citově vydírat nekonečné hodiny všemi možnými způsoby.

c) Emocionální násilí, ve smyslu degradace ženy, se začalo objevovat během těhotenství. V těhotenství si jen málokterá žena připadá atraktivní, naopak potřebuje spíše povzbudit. Tohoto agresor využíval a...*stále mi opakoval, že nebýt jeho, nikdo jiný by se mnou dítě neměl, ať se na sebe podívám a jiné ponižující výroky. Vše uvedené postupovalo a fyzické násilí na sebe nenechalo dlouho čekat. Nejdříve jen sem tam šfouchnutí, rozbíjení věcí, demolování nábytku, ale postupem času šlo už o nefalšované fyzické napadání...Lámal mi ruku a škrtil mě. Pro agresora nebylo ani těhotenství překážkou. Stále jsem se mu snažila vysvětlit, že tím, že ubližuje mně, poškozuje své dítě. Celkem marně.*

(Snad) radikální řešení

Jako kdybych se probudila ze snu...

d) Ke konci vztahu se agresor ženě dokonce přiznal, že toužil mít dítě hlavně proto, aby měl polehčující okolnost, pokud by mu mělo v budoucnu hrozit vězení. Někdy však zase mluvil o rodičovství velmi pěkně. *V zimě budou holčičce tři roky a tohle je jediná věc, ve které nemám dosud jasno. Žena je si jistá, že ji muž nikdy nemiloval, avšak jeho city k dítěti jí doposud nejsou jasné či pro ni pochopitelné. To, že mě nikdy nemiloval a jen vyždímal, co to šlo, to už jsem pochopila, ale jestli svoji dceru opravdu miluje, nebo se tak tváří jen proto, že ona je jeho doživotní záchytný bod na cestě k nějakému příjmu, to je věc, kterou jsem ještě nerozklíčovala.*

e) Jelikož bývalý partner nijak nečelil dluhům, které měl, váhala žena, zda opravdu vstoupit do manželství. Z dluhů mu na krátkou dobu chtěla pomoci i rodina ženy, avšak nakonec od tohoto kroku ustoupila. *Nehodlal se nijak postavit ke svým dluhům, které na něho praskly vlastně jen náhodou. Naivně si myslel, že je moje rodina zaplatí, když už jsem těhotná a chceme se brát. Jeden čas dokonce rodina pomoci chtěla, ale přítel nespolupracoval, tak z toho nic nebylo. Žena se dokonce radila i s právníky, ale...nikdo mi tehdy nedokázal zaručit, že mě nějaká předmanželská smlouva může plně ochránit. Postupně docházelo k vytvoření averze participantčiny rodiny vůči agresorovi a žena se definitivně rozhodla svatbu zrušit. Tak jsem to zrušila.*

f) Asi šest let setrvala žena v tomto patologickém vztahu. S odstupem času si uvědomuje, že mohla jednat dříve. *Je pravda, že dnes jsem už chytřejší. Vím, že jsem svůj problém mohla řešit mnohem dřív, kdybych oslovila některou z institucí, které se domácímu násilí věnují.* Motivací k odchodu, ke zrušení svatby jí bylo společné dítě. Láska k dítěti a z ní pramenící zodpovědnost za zdravý psychický vývoj donutily ženu být radikální. *Když jsem ležela na zemi a přítel po mně plival a kopal do mě, zatímco má sotva sedící holčička to pozorovala a zoufale plakala, tehdy jsem našla sílu skutečně jednat.*

g) Žena sama uvádí, že se nesvěřovala nikomu pro pocit studu, ale také pro možný pocit nepochopení okolí. *Nesvěřovala jsem se nikomu. Styděla jsem se, a navíc jsem věděla, že by si každý ťukal na čelo, proč s takovým člověkem jsem.* Při odchodu ženě pomohla rodina. A to nejen rodina vlastní, ale také rodina násilného partnera. *Pomohla mi rodina, rodiče, to především. Potom také rodina onoho přítele.* S rodinou násilného partnera se žena dodnes stýká a má s ní...*velmi dobré vztahy.*

Ohrožující lži

A před jeho lživými tvrzeními se nešlo schovat...

h) Kyberšikana se odehrávala již v průběhu patologického vztahu. Žena snášela kontrolu mobilního telefonu. *Každý den večer jsem mu musela odevzdávat telefon, aby si prošel, s kým jsem si psala, kdo mi psal, s kým jsem telefonovala, chtěl vědět detaily hovorů.* Po definitivním ukončení vztahu, zrušení svatby se však kyberútoky stupňovaly. *Po rozchodu to ale začalo být horší, to kolem mě začal slídit, tolik zpráv mi napsal na e-mail, na telefon, neustále mě prozváněl, ve dne v noci, potom Facebook.* Agresor ženu prostřednictvím sociální sítě Facebook očerňoval, shazoval a zakládal si řadu profilů. *Pomlouval mě, očerňoval prostřednictvím Facebooku. Založil si x profilů. Tam mě pomlouval, shazoval.*

i) Ještě za dobu partnerského vztahu psal i participantčíným jménem, tím pak přišla o známé, o kamarády, protože...*oni jeho lžím uvěřili.* Zpočátku měla žena tendenci kyberagresivní útoky vyvracet, postupem času však tuto iniciativu vzdala. *Vše jsem vyvracela, ale postupně? Vzdala jsem to...nebylo to k ničemu.*

j) Denně bývalý partner posílal ženě řádově desítky SMS zpráv, neustále jí telefonoval, navštěvoval v bytě, kam se vždy pokusil...*bez mého souhlasu vstoupit.* *Když se mu podařilo do bytu vejít, odmítl jej opustit. Chodil nejen domů, ale vyhledával mě na hřištích, kde jsem se zrovna nacházela.* Při těchto ženou nechtěných střetnutích se choval velice vulgárně a agresivně. *Dokonce mě i fyzicky napadal.*

Únava z kyberprostoru

Ale jsem z toho zničená...unavená...

k) Žena, která byla poznamenána násilným vztahem, byla nucena čelit kyberútokům, které ji poznamenaly celkově. *To mě ničilo...užíralo...Ten pocit, neustálé kontroly a moci nade mnou...Všechno mi to ublížilo.* Žena se zpočátku nespěchovala, ale pro pocitovanou beznaděj se nakonec obrátila na své nejbližší, protože...*to ohrožovalo mě a mé dítě. Prvně jsem se svěřila rodině mé, ale také jeho. Postavili se k tomu zodpovědně a jsem jim za pomoc vděčná.* V ženě přetrvává pocit osamocení a nadbytečnosti. *Zůstala jsem doma...zavřená, sama. Cítila jsem se zbytečná...nechtěná.* Dodnes je žena raději, když si jí nikdo moc nevšímá, důvodem je zejména únava ze sociálních kontaktů. *Jsem radši, když si mě nikdo nevšímá...když mi nikdo nevolá.* Na Facebooku měla žena jméno a příjmení a fotku. *To jsem ponechala, ale telefon, e-mail a místo bydliště a narození jsem smazala. Navíc jsem teď spíš jenom tichý pozorovatel.* Ke změně telefonu či e-mailu u ženy nedošlo. *Telefon mám stejný, e-mail taky.*

l) Omezující kyberagresivní chování žena snášela poměrně dlouho. Protože však agresor nepřestával, a naopak četnost i intenzitu svých útoků stupňoval, žena nabyla reálných obav. *Opravdu jsem se bála o život i zdraví jak mé, tak dcery, proto jsem se nakonec obrátila na Policii.* K řešení problému se Policie ČR postavila velmi vstřícně. *Problém byl vyřešen. V den, kdy jsem to se sestrou šla nahlásit, tak mě hned nakontaktovali na intervenční centrum, doporučili mi, jak se mám zachovat při jakémkoliv dalším útoku...neunesl rozhod... nakonec byl pravomocně odsouzen, na dva roky je ve vězení.*

m) Kdyby nebyla žena informována o možnostech ochrany před kyberšikanózním jednáním stran agresora, nevěděla by o prevenci zhora nic. *Na policii mi bylo řečeno, kam se obrátit, na intervenčním centru taky, ale kdybych toto nevěděla od nich, tak netuším vůbec nic. Je to smutné, ale je to tak.* Žena se domnívá, že neznalost prevence se projevuje i v jiných případech. *A myslím, že kdokoliv, kdo se ocitne ve stejném nebo podobném problému, tak taky neví.* V rámci doporučení před kyberšikanou, žena doporučuje okamžité svěření se, zachování trpělivosti a víru v oporu okolí. *Aby se svěřily hned, aby nečekaly, než se něco přihodí, aby zašly na policii a aby se obrnily trpělivostí a láskyplným okolím, kterému mohou důvěřovat.*

6.8 Výsledky rozhovoru s P7

Z následujícího rozhovoru vzešlo 5 tematických okruhů a 14 témat.

Obrázek 10: Grafické znázornění nadřazených témat č. 7 (Zdroj: vlastní)

Monstrum jménem exmanžel

Byl to psychický teror, který začal hned po svatbě, kdy jasně určil pravidla a stanovil mi povinnosti...

a) Participantka opustila před čtyřmi léty společnou domácnost, kterou sdílela s násilným partnerem, posléze manželem. Uvádí, že změna v jeho chování byla patrná téměř ihned po svatbě. *Ten, koho jsem si vzala, se změnil...a to okamžitě po svatbě. Ženě určil pravidla, úkoly a...vládl pevnou rukou despoty. Žena se nestačila divit a nechápala důvody k jeho jednání. Stala jsem se pouhopouhou služkou a rohožkou a nevěděla jsem jak a proč... nechápala jsem, co se děje, co bylo příčinou, co jsem udělala špatně. Po večerech byl z oken společné domácnosti slyšet agresorův křik. Žena se pak cítila ponížena. Bylo mi trapně, před sousedy, před okolím...šileně jsem se styděla a neříkala nikomu nic. Sama uvádí, že po svatbě měli pociťovat radost a společné štěstí, ale nebylo tomu tak. *Měli jsme přece být šťastní, ale nebyli jsme. Žena manželovi neodporovala, naopak se mu snažila vyhovět. Nebojovala jsem. Snažila jsem se být lepší, chtěla jsem vyhovět. Brala jsem na sebe vinu. Ustupovala jsem, prosila za odpuštění, žehlila, co se dalo.**

b) V době soužití bylo zpočátku patrné násilí psychické, zejména typu citového vydírání. *Citově mě vydíral...tak třeba s naším tříměsíčním synem v náručí mi oznámil, že se mu bud' omluvím za utrpení, které mu působím, nebo že ho hodí na zem. Žena je si jistá, že hrozba byla myšlena vážně. Byl by schopný to udělat, o tom jsem pevně přesvědčena. Při agresivních výstupech exmanžela žena tiše vyčkávala na jejich odeznění. Při jeho agresi jsem seděla v koutě a čekala, až se bouře přežene. Agresor postupem času k citovému vydírání či násilí psychickému přidal i násilí fyzické. *Házel s věcmi...Smykal se mnou a nedovolil mi opustit místnost...fackoval mě, kopal do mě...bral si mě, kdy chtěl. Žena také upozorňuje, že v rámci psychického násilí se objevovalo i vyhrožování sebevraždou. *Mockrát se chtěl zabít.***

c) Žena vydržela v tomto patologickém soužití deset let. Myslela si, že vše vydrží. Důvodem byla touha po úplné rodině pro společné děti. *Říkala jsem si, že vydržím všechno, jen aby děti měly úplnou rodinu. Rozvod ženě připadal jako...sprosté a urážlivé slovo. Ale i když se*

snažila zachovat rodinu pro děti, začínala si uvědomovat, že je celková rodinná atmosféra ovlivňuje. *Jak dorůstaly, začalo je víc a víc ovlivňovat, to, co se dělo kolem nich.* Nezletilé děti byly svědky všeho, co se doma dělo. *Scény, kdy malý syn visel na svém otci a s pláčem křičel, ať už nechá maminku na pokoji, nebyly ničím výjimečným. Dcera se zase strachem schovávala do skříně.*

Konec!

Hlavně jsem ale za sebou zanechala exmanžela, který se proměnil v monstrum....

d) Jednoho dne již trpělivost participantky dospěla do bodu, kdy si uvědomila, že to, co zažívá, ona a děti, není život. Sebrala tedy všechnu sílu a vyslovila ultimátum: buď psychiatr, nebo rozvod. *Vybral si psychiatra. Měla jsem sice radost, ale ta netrvala dlouho.* Psychiatr sdělil ženě diagnózu bývalého manžela, která zněla...*komplikovaná porucha osobnosti s dominantními narcisistickými a hysterickými rysy. Prý si sám pomoci nemůže.* Bývalý manžel ženy není schopný soucitu nebo lítosti. Veškerých blízkých osob bez výjimky využívá, až zneužívá k vlastnímu emocionálnímu uspokojení. *Když se bude chtít léčit, bude to trvat léta a prognóza je nejistá. Když se nebude chtít léčit, musím se prý postarat o sebe a děti.*

e) Ženě bylo psychiatrem porazeno dostat děti do bezpečí. Do prostředí, kde můžou vyrůstat v klidu, bez pokřívování jejich osobnosti jeho chováním. *Tento doktor mi sdělil, že pokud nechávám děti v takto nezdravém prostředí, sama se na jejich zneužívání podílím. Víc jsem slyšet nepotřebovala.* Následovala série neúspěšných pokusů o agresorovo léčení. Muž si ale odmítal připustit, že je něco v nepořádku. *On je zdrav, cítí se skvěle a pomoci potřebujeme my...my všichni okolo.* Tento psychiatr pomohl ženě věci si ujasnit a dal jí tím impuls k zásadnímu kroku, k rozvodu.

f) Participantka se cítí být člověkem vesměs pozitivním. *Vždy hledám i na zlém kapku toho dobrého.* Proto tvrdí, že domácí násilí na ní nezanechalo skoro žádné stopy. *S ohledem na děti tvrdím, že téměř žádné.* Upozorňuje však na psychické obtíže...*jistě ten strach, prožívaná úzkost či ataky paniky ty tu budou pořád.* Avšak uvádí, že...*to není nic, s čím bych se nedokázala vyrovnat.*

Blížkost zla

Vůbec nic mě nepřipravilo na to, co následovalo poté, co jsem podala žádost o rozvod...

g) Po podání žádosti o rozvod se v postpartnerském vztahu začala odehrávat kyberšikana. *Otec mých dětí mě pronásledoval všude. Domů, do práce, na ulici, na každém kroku.* Agresor páchal demonstrativní sebevraždy, častokrát ženě přes den telefonoval a posílal mi vulgární

a výhrůžné zprávy. *V telefonních hovorech i ve zprávách vyhrožoval únosem dětí, také tím že nám zabije psa. Pak že podpálí dům. Budu-li prý trvat na rozvodu, podepišu si tím rozsudek smrti.* Žena se domnívá, že v té době se cítila být...*tak blízko zlu, jak jen lidská bytost může být.*

h) Prostředky, které agresor v tomto případě využíval, byly hlavně textové zprávy a telefonáty. *Textové zprávy a telefonní hovory, neustálé...vyhrožující, svazující, omezující, pak zoufalé, s pokusy o sebevraždu.* Internet měla žena zakázaný, v rámci agresorových posvatebních pravidel. *Sociální sítě mi byly zapovězeny a takto to zůstává dodnes. Na tom nehodlám nic měnit.* S ohledem na novou práci však začala používat e-mail a agresor se...*nějakým způsobem se dozvěděl mou adresu a jeho momentální doménou je šikanovat mne skrz něj.*

i) Před časem agresor změnil taktiku. *Z psychopata, který bez rozmyslu nenávisťně kope kolem sebe, se převlékl do role trpícího otce, který postrádá své milované děti.* Obrátil se na celou řadu institucí a...*dokázal být velmi přesvědčivý až manipulativní.* Prvotně došlo k tomu, že...*místní soud mu povolil omezený počet návštěv pod dozorem.* Děti tak měly možnost utvořit si na biologického otce vlastní názor. *Mají svůj názor a umí ho prezentovat. Po několika týdnech zvědavého ořukávání nechtěly mít se svým biologickým otcem nic společného.* Nyní agresor sprádá nové scénáře. *Děti prý trpí syndromem zavrženého rodiče. Příčinou jsem zase já.* Údajně ho žena z vlastní nenávisti k agresorovi v dětských očích očernila. Mezitím alarmuje další instituce a dožaduje se intervence. *A oni mu to věří. I pro ně jsem to já, kdo je příčinou toho, že děti nevidí svého milovaného tátu. To, čím si jejich dušičky v tom nejkřehčím věku musely projít, na to nebere nikdo ohled.*

Odchod do neznáma

Prostě mi chtěl ubližovat, chce a bude chtít...

j) Veškeré agresorovo jednání u ženy vyvolalo pocit, že v bezpečí se snad bude cítit jen v jiném prostředí. *Opustila jsem rodiče, dům, kde jsem vyrostla, práci, která mi přinášela radost, a přátele, kteří se mnou posledních několik let procházeli peklem.* Hlavně však za sebou zanechala exmanžela, který se za dobou soužití...*proměnil v monstrum.* Po odstěhování se ženiny rány začaly pomalu hojit. *Uvědomila jsem si, že jsem dokázala něco, co mnoho žen přede mnou dokázat nemohlo. Dostat sebe a děti do bezpečí dřív, než bylo pozdě. On to samozřejmě nevzdal. Léčit se nikdy nezačal.*

k) Po odstěhování si žena několikrát změnila telefonní číslo, avšak toto bylo bezúčelné. *Stejně se mé číslo opět dozvěděl. Z pohledu jeho kyberšikanózního jednání se žena necítí*

zcela v bezpečí, ale...pokud bych se tím nechala ovládnout, nemohla bych vykonávat svoje každodenní aktivity. Ženě je prožívaná kybershikana nepříjemná. Nikdy nevím, co opět v e-mailu najdu, kterou instituci opět osloví a ti mě budou uhánět. Žena se domnívá, že je mu snad...polehčující okolností jeho diagnóza, ale informuje o tom úřady? Nemyslím si.

l) Žena se s prožívaným kybershikanózním jednáním svěřila jen...svým blízkým přátelům. Nevyhledala pomoc Policie ČR, jen se na radu právníka šla poradit do krizového centra. Nelze řešit oficiální cestou každá zpráva, každý e-mail, to bych nedělala nic jiného. Spíše sama jsem narazila na nějaké články. Žena by uvítala možnost rozeznat míru závažnosti toho, kdy...ten člověk už přestřelil, co už je nadmíru. Krizové centrum v určitých zprávách shledává větší míru závažnosti, než těmto přisuzuje participantka. Ale kde je ta hranice?

Nezbytné nebezpečí

Ta ochrana a pocit bezpečí v kyberprostoru prostě nejsou...

m) Žena zmiňuje, že k Policii ČR má celkově negativní vztah a nedůvěřuje jí, proto přes ni celkovou situaci neřešila. *K policii celkově mám negativní vztah, proto ani nepovažuji za nutné s nimi jednat...Policii nevěřím.* A kdyby jednou došlo k situaci, že by se musela na Policii ČR obrátit, primárně by vše...projednala se svým právníkem. V budoucnu žena neočekává klid. *Pokud se nestane zázrak, zdá se, že máme před sebou ještě léta odrážení útoků na soudním i soukromém poli.* Hodně času bude pravděpodobně i nadále trávit komunikací s úřady, které se k ženě chovají...jako k otravnému hmyzu, protože se domáhám základních lidských práv pro mě a své děti.

n) Pocit nebezpečí v kyberprostoru je ženou vnímán jako nezbytná součást tohoto prostředí a internet celkově chápe jako...nutné zlo. Už jen tím, že člověk na internet jde, se dle ženy, může dozvědět různé výstrahy a informace. *Myslím si, že mladí lidé jsou s tímto seznámení spíš, než starší a střední generace. Takže ti by s tím mohli mít větší problém, pokud nejsou dobře informovaní. Stejně jako já.*

6.9 Výsledky rozhovoru s P8

Z tohoto rozhovoru vyplynuly 4 tematické okruhy a 15 témat.

Obrázek 11: Grafické znázornění nadřazených témat č. 8 (Zdroj: vlastní)

(Ne)nalezená láska

Zamilujete se...myslíte, že máte nejlepšího muže na světě a pak první rána, druhá, třetí...

a) Žena zmiňuje, že vždy byla studijní typ a časem se jí podařilo vypracovat se...*na ředitelku společnosti. Ke štěstí jí chyběla jen osoba, která by ji milovala, a kterou našla. Až na lásku, kterou jsem nakonec objevila. Po pár měsících vztahu se muži žena nastěhovala. Často spolu trávili společný čas. Jezdili o víkendech na hory, kde mě vzal mezi kamarády. Z ničeho nic se ženě začalo dělat zle od žaludku a cítila se více unavená. Příčina byla brzy jasná. Lékař potvrdil, že jsem těhotná. Žena, s ohledem na práci váhala, zda má zůstat doma. Tak dlouho to do mě hustil, že jsem nakonec na mateřskou odešla předčasně. V době těhotenství se uskutečnila rychlá svatba. Dva svědci, dva podpisy, bleskovka.*

b) Po porodu se v manželském svazku začaly objevovat problémy. *Vadilo mu, že věčně kojím, přebaluji, žehlím, že se věnuji jen malému a jeho zanedbávám. Muž ženě často předhazoval, co jiné ženy dokážou, a divil se, jak žena vůbec mohla někoho řídit, když je tak neschopná. Umím mluvit prý nanejvýš tak o pamperskách, on k nám nemůže nikoho pozvat, komu by se chtěl chlubit s tak hloupou ženskou? Začal ženu úkolovat, co všechno musí přes den udělat a...běda mi, když to nesplním! Kontroloval, jestli nejsou kapky od vaření na sporáku, vlasy v hřebenu, kolik přibral syn. Postupně se projevovalo i násilí finanční ve formě přidělu peněz. Přiděloval mi peníze s přednáškou „ty se tady váliš, nic neděláš a já musím na tebe vydělávat!“*

c) První fyzický útok se odehrál tehdy, když se žena rozhodla muže napomenout. *Napomenula jsem ho, ať nevzbudí dítě. On se rozzuřil a udeřil mě tak silně, až jsem spadla. Od tohoto dne ji začal bít pravidelně. Čím dál častěji jsem musela nosit tmavé brýle, abych skryla modřiny, a vymýšlet historky, jak se mi ty úrazy staly. Sama si uvědomuje, že v době manželství docházelo i sociální izolaci. Ostatně, nebylo to ani komu vyprávět, protože mě odsekal od přátel...s většinou se pohádal nebo oni sami neměli chuť se s ním vidat. Agresorovým jednáním bylo ovlivňováno i malé dítě. Když se vracel z práce, malý zalezl vždycky v pokojíčku do dětského stanu, kam si nanosil hračky, aby nemusel ven.*

d) K snad nejhorší scéně došlo v den, kdy byla žena bývalou kolegyní upozorněna na to, že byl agresor, pro pozdní příchody a alkohol, sesazen ze svého pracovního postu. *Bývalá kolegyně mi opatrně telefonovala, ať se připravím na to, že je hrozně naštvaný, protože ho pro nespolehlivost sesadili na bezvýznamný post za méně peněz. Následnou realitou bylo, že doma svou zlobu obrátil proti ženě. Nejprve rozbíjel, co se dalo, a pak řval: „To tys mě zničila, já jsem mohl být dnes někdo, rozumíš?“ ...v ruce držel nůž. Na toto jednání žena*

reagovala vyběhnutím z bytu a oslovením sousedů. *Pak jsem omdlela a otevřela oči, když nade mnou už stáli policisté.*

Potřeba bezpečí

Psychicky jste na dně...vyčerpaná...zdeptaná...zoufalá...

e) Po zásahu Policie ČR byla žena umístěna v azylovém domě. Tehdy si uvědomila, že syn byl patologickým vztahem hodně ovlivněn, avšak ve svých dětských pocitech se nedokázal sám zorientovat. *V azylovém domě, kde jsem konečně našla klid, mi řekl malý, že mu prý táta shání jinou maminku, ale on jinou nechce. Házel po dětech hračky, křičel nadávky, které znal z domova, vzápětí plakal a tulil se ke mně. Žena kontaktovala pracovníci OSPOD, že dočasně se synem pobývá v azylovém domě, ale sociální pracovníce jí oznámila, že otec už u ní byl. Plakal a tvrdil, že se o syna dobře nestarám, prý mě bavilo jen být ředitelkou firmy, ale jako matka jsem neschopná.*

f) V tomto nezdravém vztahu zůstala žena pět let. Důvodem bylo její nízké sebevědomí a pocíťovaná láska k agresorovi. *Je těžké si to přiznat, ale nikdy jsem se necítila nějak atraktivní...ale toužila jsem po opravdové lásce a on mě uchvátil. Byl tak krásný, tak laskavý, milovala jsem ho. Když pak přišla radikální změna jeho chování a domácí násilí se projevovalo denně, žena se přizpůsobila. Nějak jsem se naučila v tom chodit.*

g) Žena hodnotí, že patologický vztah na ní zanechal následky zejména psychické...*bušení srdce. Má také problémy s intimitou a prožíváním pocitů blízkosti. Myslím, že již nebudu schopna navázat nějaký vztah. Žena má také problémy se spánkem a cítí se být...zrazená, depresivní. Nedůvěřuje lidem a její sebevědomí kleslo. Pro své problémy dodnes dochází za psycholožkou, sídlící v azylovém domě a... snažím se se vším vyrovnat.*

Tvrdá realita

Takto to začalo... připadám si jak v blbém trapném filmu...

h) Už v době manželství si žena všimla toho, že se její tehdejší manžel v rozčilení podřekl a sdělil jí skutečnosti, které věděla jen ona samotná. *Například s kým a co si píšu na mobilním telefonu. Když se takto podřekl i o místech, kam chodím, začalo mi to vrtat hlavou. Žena neváhala a navštívila Policii ČR. V rámci prověřování případu nechala provést policii zkoumání telefonu, kde byla nalezena aplikace sledující veškerou činnost ženy. Tato byla zabudována přímo do telefonu. Data byla odesílána na e-mailový účet, ke kterému byl zaznamenán přístup převážně z místa bydliště participatky a agresora. A šlo o e-mailovou adresu mého manžela.*

i) Po čase ženu navštívil OSPOD a konfrontoval ji s jistými materiály. Sociální pracovnice po ženě chtěla, aby se k tomu vyjádřila. *Vůbec jsem nechápala, o co jde. Ženě byly to mé fotografie...tedy můj obličej přidaný k nahému ženskému tělu...jednalo se opravdu o až lascivní fotografie a věřte nebo ne, tyto byly vyvěšeny na různých erotických seznamkách.*

j) Na základě toho, co P ČR zjistila, byla žena donucena k pořízení nového mobilu, tím zajistila, že ji již agresor nemohl sledovat. *Tomu se mi podařilo zabránit, jelikož mám nový telefon, jiný mobil.* Pro zajištění bezpečí si žena zařídila i nové telefonní číslo. *Pak jsem si změnila telefonní číslo. Ale jinak již postrádala sílu argumentovat, že...se jedná o fotomontáže, že to já ne. Jen OSPODu jsem měla snahu to vysvětlit, ale se zlou jsem se potázala. Žena nezná žádnou prevenci či preventivní programy. Zním jen doporučení od policie – nekomunikovat, shromažďovat důkazy a pak se na ně obrátit. Jinak nevím.*

Naivita (nejen) obětí

Nemusí nic vědět, a přitom se toho kolem ní může tolik díť...

k) Mezi pocity, které v ženě prožitá kyberšikana vyvolala, řadí zejména stud a strach. *Cítím strach, úzkost, a stud, hrozný stud.* Také se zamýšlí nad jistým nevděkem bývalého manžela. *Jak mi to mohl udělat? Vždyť mi mohl být vděčný, že jsem nechtěla domácí násilí řešit formou trestního oznámení. Žena má pocit, že fotomontáže shlédl každý. Stydím se pořád a před všemi...že ty fotografie viděl.* V této souvislosti se opět vrací k sociálním pracovním orgánům SPOD. *OSPOD, ten se k tomu zpočátku postavil až arogantním způsobem, chtěli mi syna odebrat a svěřit do péče otce.*

l) Policie ženě pomohla po výše uvedeném fyzickém napadení a s ohledem na kyberšikanu ženě sdělila, že...*se prý jedná o kyberstalking, za který může jít do vězení až na šest let a totéž co se týká těch fotografií.* Pro choulostivost celé věci zatím žena nic neřeší, ale vyjadřuje vděk Policii ČR. *Uvidíme, co se bude díť, víte je to nepříjemné, choulostivé, takže v tomto ohledu si cením vůbec toho, že se tím policie zabývá a řeší to jako trestný čin.*

m) Za zákeřnost kyberšikanózního jednání agresora považuje žena zejména naivitu obětí této trestné činnosti. *V té naivitě obětí. Nemusí nic vědět, a přitom se toho kolem ní může tolik díť.* Sama si dnes již uvědomuje, že kdokoliv může kohokoliv přes internet vyličit...*v takové podobě, jak potřebuje. Tak jako se to stalo mě.* Fotomontáže ženy, vyvěšené na erotickou seznamku byly agresorem přeposlány OSPOD. *Opravdu s tím OSPODem to byla kapitola sama o sobě, ty důvěřivé a naivní pracovnice mi nevěřili, důvěřovali mu...nechali se zmanipulovat.* V tomto děkuje žena své rodině, že za ni dokázala boj o syna vyhrát. *Alespoň prozatím.*

n) Prožitá kyberšikana ženu ovlivnila zásadním způsobem. *Snad ještě větším než domácí násilí.* Toto jednání je pro ni nepochopitelné jako celek. *Policie ho vykáže...jdete s dítětem do azylového domu...snažíte se domácí násilí vytěsnit...chcete jen klidný život pro sebe a pro své dítě, ale pak zjistíte, že to nebylo jen o domácím násilí.* Žena si uvědomuje spojitost domácího násilí a kyberšikany. *I když ono to spolu asi souvisí...monitorování...sledování na každém kroku...pak ty obscénní fotky.* Žena uvádí, že následky kyberšikanózního jednání budou doživotní nejen pro ni, ale taktéž pro syna. *Vždyť já i syn si poneseme následky do konce života.* Participantka ví, že důvěru a jistotu, kterou bezesporu k životu potřebuje, najde u rodičů, u psychologů a taktéž u Policie ČR. *Naštěstí mám rodiče, v případě nouze vím, že zastání naleznu i u policie a u psychologů.*

6.10 Výsledky rozhovoru s P9

Z rozhovoru s participantkou P9 jsme získaly 4 tematické okruhy a 13 témat.

Obrázek 12: Grafické znázornění nadřazených témat č. 9 (Zdroj: vlastní)

Klid versus násilí

Hned jsem věděla, jak na tom jsem...jestli to bude v pohodě nebo ne...

a) Patnáct let zažívala žena domácí násilí. *Patnáct let...byl to můj první chlap.* Hodnotí, že pro soužití bylo charakteristické střídání klidu a napětí. *Nevím, jak to přesně říct, ale bylo to střídání násilí a klidu.* Žena nikdy nevěděla, s jakou náladou dorazí agresor domů, proto zavedla jistá opatření. *Měla jsem už v pět hodin vše uklizené, děti vykoupané a pro něho nachystanou večeři.* Někdy však ani toto opatření nepomohlo. Žena uvádí, že ve stresu žila trvale a permanentně. *Ale žila jsem pořád ve stresu...pořád a trvale.* Žena nikdy nevěděla, s jakou náladou dorazí do společného bydliště. *Nikdy jsem nevěděla, co bude, jaký bude na mě, jaký bude na děti.*

b) Za dobu soužití a následného manželství žena vyjmenovává snad všechny formy násilí. Fyzické násilí se projevilo již z počátku vztahu. *Ruku na mě vztáhl poprvé už na začátku vztahu, ale to o tom nikdo nevěděl.* Posléze se fyzické násilí stalo každodenní rutinou. *Ať už si do mě jen potřeboval kopnout nebo do mě strčit...Třikrát mě shodil ze schodů...Jednou i v těhotenství.* Psychické násilí prožívala žena hůře než násilí psychické. *Ty jeho slova-ty uměly ublížit...vždycky věděl, kam střelit...znal moje citlivá místa a velice dobře, po těch*

patnácti letech mě měl úplně přečtenou. Dále je patrná i sociální izolace. Navíc jsem v podstatě neměla nikoho blízkého – jako rodinu, tu ano, ale kamarádky? O ty jsem přišla...Zamykal mě doma...kolikrát jsem z baráku z okna musela dávat psa ven... a pak pro něho z okna lézt. Navenek se však agresor tvářil a choval jako ten nejpozornější manžel, ale i toto ustalo. Asi dva roky před tím, než jsem odešla, tak už se před rodinou nekontroloval. Žena byla tehdejší manželkou i sexuálně zneužita...ještě mě znásilnil, několikrát...to mě bolelo asi nejvíc – nemyslím jen fyzicky, ale i uvnitř.

c) Žena si nyní klade otázky typu...*proč jsem neodešla dřív?* A sama odpovídá, že logické zdůvodnění nenachází ani dnes. *Nevím, každý se mě na to ptá, ale logické vysvětlení nemám.* Snad chtěla participantka udržet rodinu pro sebe a pro společné potomky, jelikož na své dětství vzpomíná velice ráda. *Na své dětství mám krásné vzpomínky, a to jsem chtěla umožnit i svým dětem.* Vztah a manželství v této podobě však udržet nešlo. *Ale nešlo to, nebyl to zdravý vztah, bylo to něco patologického, něco, co poškozovalo nejen mě, ale hlavně ty děti...nebyli jsme normální rodina.*

Hledání pomoci

Na intervenční centrum jsem se vrátila s konečným rozhodnutím – podáme trestní oznámení...

d) Ženě v odchodu od násilného partnera pomohlo snad nejvíce intervenční centrum. Toto jí však odmítlo dále pomáhat, pokud se nerozhodne k řešení situace. *Intervenční centrum, kde mi řekli, že pokud od něj neodejdu, tak se mnou už nebudou spolupracovat, že to k ničemu nevede...Že pořád chodím jen s modřinama a nedělám nic.* Žena se tedy odhodlala k řešení a společně s IC podala na násilného manžela trestní oznámení. *Oni ho podali za mě, s mým souhlasem, ale stejně každý věděl, že to podávám já.* V ten samý den byla ženou podána i žádost o rozvod a žádost o...*svěření dětí do své péče.* Následujícího dne, po agresorově posledním fyzickém útoku žena opustila společně s dětmi společnou domácnost. *Neodešla jsem...utekla...utekli jsme v šest hodin ráno a v pyžamu...Ten den byl i vzatý do vazby...Za ty dva letní dny se toho odehrálo tolik, že to nejde ani přesně vyjmenovat.*

e) Kromě IC vyjmenovává žena i pomoc rodiny...*mí rodiče, můj syn – tehdy pětiletý a moje sestra.* Sestra participantky byla svědkem několika incidentů. *Třeba když mě škrtil kvůli šroubováku, který nemohl najít...ona do něho začala kopat, ať mě nechá být, ať mě pustí.* Musela však ženě slíbit, že o popisovaném útoku nikomu neřekne. *Ta byla první, pak už to pomalu bylo viditelné.* Žena prosila o pomoc i jeho rodiče. *Pak jsem prosila jeho matku, aby s ním něco udělala, že už to takhle dál nejde, tři děti, já nevyspaná, vystresovaná a on machr,*

frajer, ale agresivní, bez citu. Avšak zde se snažila marně. Ta mi nepomohla. Posléze se o probíhajícím násilí dozvěděli i rodiče participantky. A pak už to věděli i naši. Tito totiž často zasahovali u fyzických útoků, kdy na žádost dcery přijeli. Jednou museli i v noci, protože mě za nohu vytáhl z postele a já vůbec nepochopila proč, obviňoval mě z nevěry, prý jsem psala zprávy nějakému jeho spolupracovníkovi.

f) Žena k důsledkům prožitého násilí radí hlavně následky psychické. *A těch je hodně. Pořád chodím k psychiatrovi...užívám antidepresiva. Po odchodu od agresora nemohla žena spávat, nebo když jsem už usnula, tak jsem se pořád budila a v hlavě mi blikala kontrolka – máš vše uklizené, máš naskládané prádlo, tak jak si to přeje, máš vyžehlené košile, jak si to přeje. Dále žena vyjmenovává...úzkosti, strach, takové napětí, nebo očekávání, že něco přijde, neklid. V některých chvílích žena dokonce uvažovala o sebevraždě. Někdy jsem měla i pocit, že to nezvládnu, že bude lepší, když se zabiju – to mi totiž pořád opakoval – jsi k ničemu, nic jsi nedokázala.*

Kyberšikana jako psychické deptání

V očích okolí jsem byla a asi stále jsem znemožněná...

g) Již v době soužití se násilný partner vydával za ženu. *Psal esemesky pod mým jménem, z mého telefonu někomu jinému a s tím někým byl domluvený, jak má odpovídat...chlap, vždycky to byl chlap. Toto se žena dozvěděla až v přípravném trestním řízení. Takže tím telefonem to začalo, vždycky to byly zprávy, mým jménem, mým telefonem, jakože svádím jiného chlapa. Tři telefony agresor rozbil. Letěly o zeď, pro mě bezdůvodně, on asi nějaký důvod měl. Taktéž je zmiňována i kontrola mobilního telefonu. Když mi nedej bože přišla zpráva z neuloženého čísla třeba ve znění Tak se zatím měj krásně. Tak musel na to číslo okamžitě zavolat a zjistit, kdo to je.*

h) Na jedny z narozenin dostala žena od agresora notebook. *To byl teda dárek. Kdybych to věděla, co všechno může způsobit, tak ho ani nepřijmu. Agresor se začal za ženu vydávat i prostřednictvím elektronické komunikace. Psal za mě e-maily. A když si participantka založila profil na Facebooku tak i tam se vydával za ni. Žena, pro předcházení fyzickým útokům, sdělovala ochotně muži hesla k jednotlivým účtům. To, že jsem mu musela sdělit hesla, to je pochopitelné, nebo spíš v dané situaci to bylo pro moje dobro, na druhou stranu, pro moje nadcházející zlo.*

i) Žena zmiňuje, že agresor se jí snažil vylíčit v očích ostatních jako nevěrnou manželku. *Paradoxně to byl on, co byl nevěrný, pořád, ale to šlo nějak kolem mě. Dodnes se cítí být žena před okolím znemožněná. Ještě pořád je řada lidí, kteří mu, přes veškeré důkazy o jeho*

vinně, věří a pevně za ním stojí. Žena by snad i chtěla situaci nějak řešit, ale neví, na koho se obrátit. *Nechci být ta špinavá, ale pořád tu špinu na sobě nechávám, protože se nebráním...Ale jak se mám bránit? Na koho se mám obrátit?* Když žena oslovila Policii ČR tak došlo k tomu, že...*ta se mi jenom vysmála a v podstatě řekla, však už trest dostal, odseděl si to, tak už to nechte být.* Žena se domnívá, že agresorovi v kyberagresivním jednání napomáhá jeho sociální okolí. *Vím, kdo mu pomáhá...rodiče, jeho sestra a jeho příteli. Ti mají zapotřebí se ke všemu vyjadřovat a mě urážet a znemožňovat.*

Jednoduchá zneužitelnost

Nevím už, kdo by s tím dokázal pohnout...

j) Žena neměla tušení o kyberšikanózním chování násilného partnera. Nechácala, *o co vlastně jde...až postupem času všechno vycházelo na povrch...byla či je to nějaká síť kolem mě – jakoby někdo se vydává za mě a já o tom nic nevím.* Časem byla také upozorněna na uzavřenou skupinu na sociální síti Facebook, která se jí týkala. *Po vynesení rozsudku mě známí upozornili na existenci nějaké skupiny na FB a na její obsah – vše jen proti mně a pro něj.* Část sociálního okolí si agresor tímto konáním naklonil na svou stranu. *A jiní? Ti stáli a stojí při mně.* Žena doufá, že...*snad jednou pravda, ta skutečná, ne ta jeho smyšlená realita, vyjde na povrch.*

k) Již v době soužití si žena změnila telefonní číslo a zabezpečila si telefon heslem. *Po tom prvním incidentu jsem si změnila telefonní číslo a dala na telefon heslo, které neznal, ale to se mi moc nevyplatilo...zmlátil mě.* V době soužití tedy participantka žádná opatření či zabezpečení nemohla dělat. *Asi tak, když jsem s ním žila, tak jsem nemohla udělat nic.* Po odchodu však okamžitě změnila telefon. *Když jsem odešla, tak jsem změnila telefon, přístroj i číslo, to asi pomohlo.* Již nemůže za ženu psát textové zprávy, avšak participantka upozorňuje na jinou formu zneužití. *Co ale mohl a může, jsou odposlechy...Ty prý fungují na jiném principu.* Na tuto skutečnost žena přišla tak, že po telefonu byly sděleny...*důležité informace – mezi mnou a opravdu důvěrnou osobou – a on je věděl a vyrukoval s nimi u soudu.* Pro ověření...*jsme do telefonu zinscenovali něco jako past, úplnou dezinformaci a on se chytil, takže telefon je odposlouchávaný stále, i když nechápu, co z toho může mít.* E-mail má participantka založený nový...*respektive dva.* A na Facebooku má dvojitou identifikaci, tedy...*ověření telefonem, a to byste se divila, jak často mi chodí zprávy, že se chce někdo z někama přihlásit na můj účet. Já to nejsem.*

l) Zrádnost kyberšikany spatřuje žena v její jednoduchosti a snadné zneužitelnosti, ale také v psychickém ublížení. *V tom, jak to člověku dokáže psychicky ublížit a jde se s tím vším*

vůbec vyrovnat? Nevím. Za zákeřný považuje participantka i postoj sociálních sítí k problematice. *Kolikrát jsem ty fotky nebo obsah komentářů nahlásila na Facebook a dostalo se mi odpovědi, že na tom neshledali nic závažného, že si je mám zablokovat a nebude mě to obtěžovat.* Nevím už, kdo by s tím dokázal pohnout. Ženu také zarazil postoj Policie ČR k řešení problematice. *Byla jsem tam poslána státním zástupcem, který měl náš případ na starosti a čeho jsem dosáhla? Výsměchu? Žena již neví, na koho se obrátit. Nevím už, kdo by s tím dokázal pohnout.*

m) Nyní již žena ví, že si své údaje musí zabezpečovat. *Vím, že si musím své údaje chránit.* Proto provedla opatření, která jsou však jistým způsobem omezující. *Nesdělují nic soukromého přes telefon, na Facebook moc nepřispívám. Ale je to svazující, omezuje to volnost, kterou má každý normální člověk.* Prevenci a preventivní programy žena nezná žádné. *Preventivní programy? Jsou? Nevím o nich.* Za zásadní doporučení, které od ženy zaznívá je...*okamžitě odejít od násilníka, je to jedno, jestli je to násilí psychické, fyzické nebo kyberšikana, ale odejít. Jinak vás to pohřbí.*

6.11 Výsledky rozhovoru s P10

Z tohoto rozhovoru vzešly 4 tematické okruhy a 12 témat.

Obrázek 13: Grafické znázornění nadřazených témat č. 10 (Zdroj: vlastní)

Život jako přežívání

Nebyl to život, bylo to trápení, strach, nejistota, bolest psychická i fyzická...

a) Žena o svém životě s násilným partnerem mluví jako o přežívání. *Spíše bych mluvila o přežívání.* Pro získání pomoci a pro ujistění o závažnosti domácího násilím participantka obrátila na linku důvěry. *S pracovníci linky pro oběti domácího násilí jsem mluvila před koncem roku.* Následovalo vykázaní. *A byl poprvé vykázan ze společného obydlí.* Na doporučení odborníků se tehdy ještě manželé pokusili situaci řešit za pomoci psychologa. *Vypadalo to, že si svoje chování uvědomil, ale čas ukázal, na jak krátkou dobu to bylo.* Při dalším fyzickém útoku, byla zavolána Policie ČR. *Život byl opravdu nesnesitelný pro mě i děti.* Žena neváhala a podala žádost o rozvod a tehdejší manžel byl opět vykázan. *Vykázaní bylo postupně prodlužováno, ale i přes toto opatření došlo k fyzickému napadení ženy. Na*

rozhodnutí státní zástupkyně byl vzat do vazby...Ve vazbě byl až do soudu, který ho odsoudil za týrání osoby ve společné domácnosti, za nebezpečné vyhrožování, za ohrožení mravní a morální výchovy dítěte.

b) *Fyzické útoky byly v tomto případě velice časté a intenzivní. To nejde ani spočítat...Bylo toho tolik, že kdybych to měla sčítat tak bych se už sama před sebou musela stydět, že jsem toho tolik podstoupila. Násilný partner bil svou tehdejší manželku na jakoukoliv část těla. Žena tak měla...vyrvané vlasy, modřiny po celém těle, našťípý prst, jizva na uchu – to jak mi vythrl náušnici.*

c) *Sama žena hodnotí soužití jako psychický teror, rovněž zmiňuje neustálé kontroly. Neustálá kontrola, kam jdu, co dělám, přes den mi třeba padesátkrát volal, kde se nacházím. Bývalý manžel také ženu namátkově kontroloval doma. To vždycky přišel, otevřely se dveře, podíval se na mě, na děti, prošel celý byt, jestli je uklizené, jestli se tam někdo nenachází...Pak odešel, když se mu nezdálo dostatečně uklizené, sedl si do obýváku a čekal, až bylo vše v pořádku, sbalil se a odešel do práce. Žena se cítila zoufalá a hodnotí, že...fungovala jsem jako robot, bez života, bez elánu.*

d) *Touha po zachování úplné rodiny může v tomto případě pramenit z toho, že žena ve své podstatě žádné blízké příbuzné nemá. Maminka prodělala rakovinu a již odešla...Otec je pijan a násilník...A bratr? Ten je stejný jako otec, jen vysedávat v hospodě...Nestýkám se s nimi...Nemám potřebu je vidět a s něčím se jim svěřovat. Vlivem sociální izolace přišla žena také o kamarády. Postupem času mi ve vztahu zničil veškerá má přátelství...Kamarádky nemám. Žena se tak dokázala postavit domácímu teroru téměř sama. Našla jsem v sobě odvahu si říci o pomoc...linka bezpečí mi pomohla.*

Řízení života

Hrál si s mými emocemi....

e) *Žena vztah ukončila po 10 letech soužití s násilným partnerem. Motivací jí byla touha po normálním životě, beze strachu. Chci normálně žít. Chci vychovávat děti ve zdraví, v bezpečném prostředí. Uvědomuje si, že v tomto nezdravém soužití setrvala dlouhou dobu. Trvalo roky, než mi spadla ta moje léty budovaná životní hodnota – máma, táta a spokojené děti. Žena taktéž pocítila sociální izolaci a finanční násilí. Izoloval nás, mě a děti, ovládal naše finance a řídil každý malý aspekt malý života. Důvodem, proč žena nedokázala odejít dříve, může být i to, že se neustále cítila nejistá. Dokázal vytvořit konfliktní situace z čistého nebe, abych se neustále cítila mimo rovnováhu. Agresor byl schopen emocionálně*

ustoupit pouze tehdy, když měl pocit ztráty kontroly nad obětí. *Střídají své pravé a falešné já, takže než jsem prohlédla, cítila jsem se nejistá.*

f) Snad střídáním pravé a falešné tváře agresora se žena cítila nejistá, a ne plně v bezpečí. *Ani jsem si nebyla jistá, kdo je můj muž ve skutečnosti.* Fyzické následky závažnějšího charakteru na ženě domácí násilí nezanechalo. *Vše jsou to spíše takové psychosomatické problémy.* Žena uvádí zejména...*zažívací potíže a migrény.* Taktéž však uvádí, že není schopna se uvolnit, žije pod neustálým tlakem a...*očekáváním toho, co přijde.* Domácí násilí v ní zanechalo nedůvěru k okolí. *Nevěřím moc lidem, mám strach, spíše funguji jen já jako maminka a děti.*

Shazování a degradace

Shazování a má degradace byla jeho silnou stránkou...

g) Po vykázaní si žena změnila telefonní číslo. Snad i z tohoto důvodu, pomíneme-li vykázaní, ji agresor již nemohl kontrolovat. A tak své jednání změnil. Začal kontrolovat a ovlivňovat způsob, jakým oběť viděli druzí. *Hrál oběť, zatímco já jsem byla agresorem.* Také však participantku očerňoval a degradoval. *Vedl těžkou očerňující kampaň, hanobil mé jméno.* Žena netušila, proč se veškeré její kamarádky stáhly, ale nakonec pochopila. *Zasílal mým jménem a z mého e-mailu řadu scestných zpráv, mým známým... mému okolí se mě snažil vylíčit ve formě agresorky, pachatelky domácího násilí a ze sebe udělat oběť.* Doposud žena pociťuje stud. Stud kvůli tomu, že v očích okolí z ní udělal něco, co není, *psychopata, blázna a agresora, pachatelku domácího násilí, přičemž nikdo z nich neví, netuší, co vše jsem musela prožít.*

h) Jménem oběti se vydával i prostřednictvím elektronické komunikace. *Zasílal urážlivé zprávy z mého e-mailu.* Když se žena rozhodla založit si profil na sociální síti Facebook, ke svému velkému překvapení zjistila, že už tam svou stránku založenou má. *Dokonce se svou fotografií.* Po přečtení informací, které byly napsány na „jejím“ profilu, byla zděšena. *Stránky byly plné lží a pomluv, všechny měly velmi urážlivý charakter. Hanlivá byla také většina vzkazů, které mi posílali další uživatelé sociální sítě.*

i) Žena se z počátku s kyberšikanózním jednáním agresora nikomu nesvěřovala. Důvodem bylo sociální izolace a stud. *Zastání jsem našla zejména u psychiatra, který si můj příběh vyslechl a konstatoval, že musím být vnitřně velice silná a momentální emoční labilita je normálním způsobem, jakým se tělo a duše s celou situací vyrovnávají.* Po pohřbu své maminky našla žena přítelkyni, v ženě, od které by to neočekávala. *Paradoxně jsem našla jakousi spřízněnou duši, v mé tchýni, nyní již bývalé, ale přijala mě s dětmi pod svá mateřská*

křídla. Na svého syna by nejraději zapoměla, ale na ženu i s dětmi myslí. V nejtěžší chvíli svého života v ní tak participantka našla nejbližšího člověka. Nedala se zmanipulovat jeho tvrzeními, pochopila závažnost situace. Po opuštění azylového domu našla participantka nový domov právě u ní. Dnes již nebydlím u ní, ale bydlí kousek odsud a velice mi pomáhá s dětma, je to hodná žena a pro děti fajn babička.

j) Jak již bylo zmíněno, změna telefonního čísla participantce pomohla. *Nyní mi ani volat nemůže a doufám, že už se neozve.* Sociální síť Facebook již žena přestala používat. Po objevení „jejího“ profilu měla žena snahu vše uvést na pravou míru, ale obrátilo se to proti ní. *Tak jsem se zařekla, že to nemá smysl, že snad jednou všichni pochopí, jak se věci mají.*

Zlo jménem internet

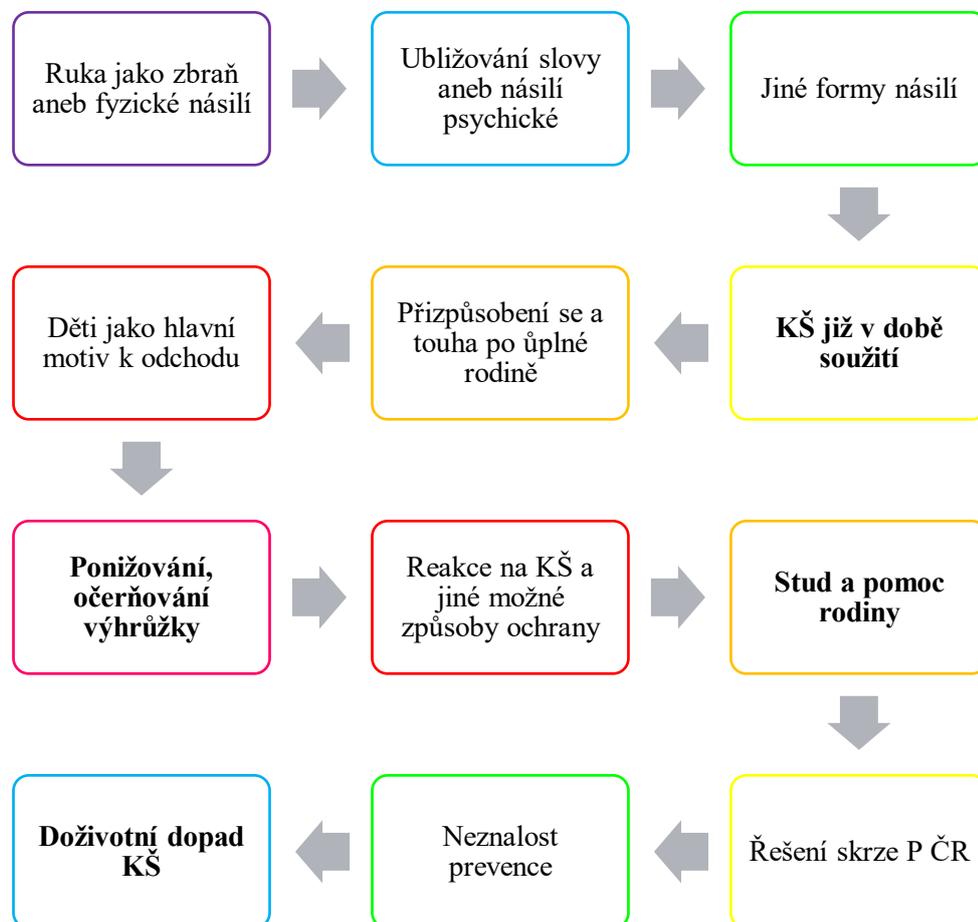
Zlo, které umí člověku udělat peklo na zemi...

k) Manipulaci a zradu považuje žena za nejzákeřnější dopad kyberšikan. *Ano, bolelo to a bolí se o sobě dočítat takové věci.* Uvědomuje si, že internet je místo veřejné a obává se, že na základě lživých, hanlivých či osočujících komentářů si o ní lidé vytvoří negativní obraz. *Každý si o mě již podle tohoto udělá obrázek. Vůbec netuším, zda budu schopná se uplatnit v pracovní sféře. Když do vyhledavače na googlu stačí zadat mé jméno a odkáže vás to na Facebook a na ty lži, urážlivé příspěvky od lidí, které ani neznám.*

l) Žena nezná žádné preventivní programy v boji proti kyberšikaně. Z celkového průběhu kyberšikanózního jednání si odnesla poučení. *Internet je zlo – to je to hlavní, co jsem si z toho odnesla.* Žena si již dnes uvědomuje rizika spojená s užíváním informačních a komunikačních technologií. *Jak budou děti dorůstat, musím je seznámit s internetem a s jeho snadnou zneužitelností a to, že ne vše, co si tam přečtou, musí být vždy pravda.* Za zásadní doporučení považuje žena nereagovat na zprávy. *Klíčové je, nekomunikovat a po prvním útoku tohoto typu utíkat. Protože prvním útokem to začíná.*

6.12 Společná témata

V následující části práce hledáme témata, vyskytující se (téměř) u všech oslovených participantek. A i když je každá z žen bezesporu svébytnou osobností, každý z rozhovorů probíhal v jiném prostředí a za jiných podmínek, v rozhovorech se některá témata vyskytovala velice podobně, až shodně. Jejich seznam je součástí Přílohy P VIII. Individuální témata jsou dle výpovědí jednotlivých participantek uvedena výše, proto následně věnujeme pozornost pouze tématům společným. Pro výstižnost a lepší orientaci předkládáme grafické znázornění jednotlivých společných témat.

Obrázek 14: Grafické znázornění společných témat (Zdroj: vlastní)

Ruka jako zbraň aneb fyzické násilí

Pak se přidalo i fyzické násilí...cloumal se mnou, házel nejenom s věcmi, ale i se mnou...fackoval mě, kopal do mě. (P7)

Kromě participantky P3, která fyzické násilí negovala, se toto projevilo ve všech případech. Ve většině vztahů se fyzické násilí objevovalo po určité době soužití, kdy plynule navazovalo na násilí psychické. Výjimkou je participantka P9, u které lze počátky fyzického násilí nalézt již v počáteční fázi vztahu. Z rozhovorů vyplývá, že po prvních fyzických útocích docházelo k jejich zintenzivnění. Toto již bylo viditelné pro okolí, neslo stopy na těle, ve formě různých pohmožděnin, modřin a ženy byly nuceny neustále hledat výmluvy, jak k tomuto došlo. Postupem času, když už bylo násilí téměř každodenní, si agresor našel ke svým útokům jakoukoliv, byť i nepatrnou, záminku. V některých případech došlo ke zmírnění fyzického násilí v průběhu těhotenství (P4). Někdy však ani těhotenství nebylo překážkou (P6, P9).

Ubližování slovy aneb násilí psychické

Slova jsou horší než facky, zvláště když víte, že by ty slova dokázal uskutečnit. (P9)

Psychickým či emocionálním násilím rozumí ženy zejména ubližování bez přítomnosti přímých fyzických útoků, slovy participantek se jedná o ubližování slovy, která se těchto dotýkala na citlivých místech a negativně ovlivňovala jejich úsudek. Paradoxně shodně uvádějí, že fyzické násilí se snášelo lépe než násilí psychické. Účastnice výzkumu udávají, že na veřejnosti vystupoval agresor vstřícně a otevřeně, avšak doma ženy zažívaly psychický „teror“, který ve většině případů začal krátce po seznámení, kdy agresor obětem jasně určil pravidla a stanovil jim povinnosti. Ženy poukazují na extrémní žárlivost bývalých partnerů, která postupně nabývala až patologickou povahu. Psychické násilí se dále projevovalo formou citového vydírání, např. pácháním demonstrativních sebevražd či vydíráním skrze společné děti. Agresor se také snažil snižovat sebevědomí žen, čímž (po určité době) logicky docházelo k tomu, že se oběť na agresora připoutala. Oběť si nedůvěřovala, vinu hledala spíše u sebe než u agresora. Vlivem tohoto jednání se participantky staly na agresorovi plně závislými.

Jiné formy násilí

Odekal mě od nich...s většinou se pohádal nebo oni sami neměli chuť se s ním vidat. (P8)

Ve všech případech, bez výjimky, agresor úspěšně usiloval o **sociální izolaci** oběti. Agresor nechtěl, aby se oběť stýkala s kamarády, známými, ale ani s rodinou. Toto oběti zraňovalo a ubližovalo, protože ve většině případů docházelo k postupnému ubývání sociálního okolí,

oběť ztrácela vazby na známé, kamarády a také na nejbližší rodinu. Oběť se cítila osamocená a jedinou blízkou osobu, krom potomků, viděla v agresorovi. V této fázi domácího násilí docházelo k ještě většímu upoutání participantek na partnera, agresora. Ženami bylo zmiňované i **finanční násilí** ve formě přidělu peněz či zákazu práce (P2). V některých případech došlo k využívání obětí k zabezpečení agresorova finančního blahobytu (P6). U participantky P5 docházelo k omezování jídla, čímž začala trpět poruchou příjmu potravy. O **sexuálním násilí** se zmínily dvě ženy (P3, P9).

Touha po úplné rodině a přizpůsobení se

Chtěla svým dětem dopřát možnost plné, fungující rodiny. (P2) Myslím, že ať uděláte cokoliv, vyjde to nastejno. (P1)

Na počátku soužití byly ženy přesvědčeny o tom, že ví, koho si berou či s kým žijí, avšak postupem času zjistily, že realita je poněkud jiná. Všechny se tomuto soužití postupně přizpůsobily. Participantky vypovídají, že pro jejich soužití bylo charakteristické střídání klidu a násilí. Agresor si „hrál“ s emocemi obětí, střídal pravé a falešné já, čímž se ženy cítily nejisté. Čím víc agresor ovládal emoce participantek, tím méně věřily své vlastní realitě. V některých případech bylo za dobu trvání vztahu využito odborné pomoci (P2, P10). A i když si ženy později začaly uvědomovat, že se jedná o patologické soužití, nedokázaly vztah opustit. Logické zdůvodnění pro to nemají, avšak důvodem mohla být i uvedená závislost na agresorovi. Oběti své násilníky milovaly a neuvědomovaly si či si nechtěly připustit, že žijí s násilníkem. Dalším důvodem, proč ženy v násilném vztahu zůstávaly, byla touha po úplné rodině. Tato byla patrná ve všech případech, vyjma jednoho (participantka P5 byla totiž jedinou z žen, která s agresorem nezaložila rodinu).

Děti jako hlavní motiv k odchodu

Uvědomila jsem si, jak ji poškozuje to soužití...bála jsem se, že kdyby to viděla dál...třeba by se jednou stala také obětí. (P3)

Děti v průběhu vztahu hrály nejrůznější role. Již v raném dětském období potomci přejímali role svých rodičů, ve většině případů agresora. Děti byly ve všech případech svědky všeho, co se doma dělo. Ženy si postupem času začaly uvědomovat, že se jedná o patologii, která by děti do budoucího života mohla negativně ovlivnit. Dále si ženy uvědomily, že osobnosti jejich dětí mohou být agresorovým chováním pokřívány. A to je motivovalo k řešení situace.

V rámci konečného rozhodnutí, tedy k definitivnímu ukončení násilného vztahu, participantky dospívaly postupně. Konečná délka trvání vztahu byla individuální, a to od

dvou do 23 let. *Osum let mi trvalo, než jsem odešla, je to asi dost, ale já to nedokázala dřív (P1). Skoro 23 let (R2). Asi deset let (P3). Celkem 14 let, 9 let a osm měsíců manželství a 5 let soužití s ním (P4). Takto s ním jsem žila dva roky (P5). Asi šest let (P6). Deset let. Říkala jsem si, že vydržím všechno (P7). Od svých 37 let, takže 5 let jsem v tom nezdravém vztahu zůstala (P8). Dlouho, patnáct let...byl to můj první chlap (P9). Konkrétně jsem manželství ukončila po téměř 10 letech (P10).*

Kyberšikana již v době soužití

To, že za dobu našeho soužití i manželství jsem měla kontrolovaný telefon snad ani zmiňovat nemusím, myslím, že toto je takový doprovodný jev soužití s násilníkem. (P4)

Počátky kyberšikany lze spatřovat v době manželského či partnerského soužití, zejména formou neustálé kontroly mobilního telefonu (P1, P4, P6). V některých případech již v době soužití docházelo k rozesílání zpráv z mobilních telefonů obětí, a to rukou agresora (P2, P6, P9, P10). Oběti o tom, že se agresor vydává za oběť, rozesílá jejich jménem lživá tvrzení či manipuluje s okolím, nevěděly. Ke zneužití digitálně upravených fotografií došlo u jedné ženy (P8) a reálných nahých fotografií u participantky P2. Tyto byly vytvořeny s cílem ženu znemožnit jako ženu či jako matku před orgány SPOD.

V jiných případech se agresor snažil oběť získat zpět, a to velice brzy po odchodu oběti, tedy v době, kdy se domníval, že lze ještě ženou manipulovat (P3, P7). Kontrola mobilních telefonů v době trvání partnerského soužití, sdělování hesel k elektronické komunikaci, byla oběťmi brána jako jakási „norma“ tohoto vztahu.

Ponižování, očerňování a výhrůžky

Vždyť se snaží o to, abych nežila spokojený život. (P5)

Krátce po ukončení vztahu agresoři v kyberútocích nepolevili a začali oběti zahlcovat textovými zprávami, obtěžovat nevyžádanými telefonáty, psát nespočet e-mailů. V těchto prosili o odpuštění, slibovali nápravu či naopak vyhrožovali. Když si agresoři uvědomili to, že ženy se k nim již opravdu nevrátí, začali jednat jinak. Oběti pomlouvali, shazovali a očerňovali před sociálním okolím prostřednictvím ICT prostředků. U všech žen se setkáváme se zneužitím mobilních telefonů a ve většině případů také e-mailu. Sociální síť Facebook byla zneužita v několika případech (P3, P9, P10). Profilové stránky obětí byly plné lží a pomluv, většina měla urážlivý charakter. Hanlivá byla také většina vzkazů, které posílali ostatní uživatelé.

Manipulace s okolím (očerňování, shazování, přenášení viny z agresora na oběť) měla v mnoha případech za následek, že se někteří lidé, i přes hmatatelné důkazy, obrátili proti oběti a přiklonili se na stranu agresora.

Reakce na kyberšikanózní agresi a jiné možné způsoby obrany

Snažila jsem se ty jeho zprávy vyvracet, ale marně. (P1)

Zpočátku se většina obětí snažila zprávy vyvracet a odpovídat na ně. Motivem k tomuto jednání mohlo být to, že se vymanily z násilného vztahu, postupně nabývaly ztracené sebevědomí a začaly nový život, bez násilí. Již nechtěly mlčet, chtěly se bránit. Neuvědomovaly si, že reakcí na zprávy agresora přímo vybízí k dalším útokům. Postupně však dospěly k rozhodnutí změnit si telefonní číslo (vyjma P4 a P6), ve většině případů toto řešení nebylo dostačující, jelikož agresor telefonní číslo opět zjistil či pokračoval ve svém konání, prostřednictvím sociálních sítí, dále. E-mailový účet mají oběti zabezpečený. Co se sociálních sítí týká, jsou ženy obezřetnější a snaží se možné či již vzniklé hrozby řešit. Obecně se oběti necítí na internetu v bezpečí (z pohledu možného agresorova kyberšikanózního jednání). Pocit nebezpečí v kyberprostoru je sice vnímán jako nezbytná součást tohoto prostředí, typická pro současnou dobu, avšak vede k jistým omezením a nezbytně také ke svázanosti a nedostatku volnosti v prostředí kyberprostoru.

Stud a pomoc rodiny

Svěřit se, to je těžké, když se stydíte. (P5)

V souvislosti s domácím násilím oběti shodně uváděly, že primárně hledaly pomoc a oporu v nejbližší rodině. Co se kyberšikany týká, shledávaly ženy, že situace je pro ně velmi citlivá, urážející a bolestivá. Za nejčastější příčinu nesvěřování se, je oběti zmiňován pocit studu, který jim toto znemožňuje. Postupem času však pomoc hledaly, protože samy si již rady nevěděly a měly oprávněné obavy o bezpečí a zdraví jak své, tak i svých blízkých. Prvotní útěchu a pomoc opět hledali u svých nejbližších, u sourozenců a rodičů. Participantky P3, P4 a P10 však mají situaci ztíženou, protože jejich rodiče zemřeli či s nimi mají komplikované vztahy.

Řešení skrze Policii ČR

Mrzí mě, že neexistuje jednoduchá rovnice. Někdo se tak chová a měl by za to nést zodpovědnost. (R10)

Co se týká názorů participantek na řešení kyberšikany oficiální cestou, můžeme spatřovat jejich různorodost. Některé ženy navštívily Policii ČR na radu IC či krizových center. Jiné ženy tak učinily samy. Postoj Policie ČR byl v každém případě jiný. Očima výzkumného

souboru vidíme pocit obtěžování (P1, P5). Dále vidíme pocit uklidnění oběti (P2, P3, P4, P6, P8). Z výpovědí P7 a P9 je patrný pocit zmaru, z toho, že Policie ČR se řešením případu nezabývala vůbec či jen minimálně. V některých případech proběhlo přestupkové či trestní řízení (P2, P4, P10). Trestný čin byl klasifikován různě, ve většině řešených případů došlo k vynesení rozsudku ve znění nebezpečné pronásledování a vyhrožování a agresor byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na 1–6 let.

Neznalost prevence

Nemůžu říct, protože takové neznám. (P4)

Před tím, než se participantky samy staly obětí tohoto fenoménu, o kyberšikaně jenom slyšely, ale nezajímaly se o ni. Participantky upozorňují na nedostatečnou osvětu v oblasti kyberšikany, a to zejména u dospělých jedinců. Ženám k zabezpečení účtů, telefonů a sociálních sítí napomohla až P ČR či intervenční centra. Na dotaz ohledně znalosti preventivních programů v oblasti kyberšikany odpovídají shodně, že žádný takový neznají.

Doživotní dopad kyberšikany

Co přijde dál? Co se bude dít? Kdy pípne zpráva, kdy zazvoní telefon? Co nového se o sobě dozvíte? (P6)

Po prožitém domácím násilí ženy toužily po klidu a doufaly, že jejich život již nebude dán střídáním klidu a napětí. Ovšem kyberšikana, která se projevila, ať již v průběhu vztahu nebo navazovala na ukončený vztah, měla na oběť řadu dopadů. Ženy vyjmenovávají zejména: zoufalství, nejistotu, strach, úzkost, zmatek či stud. Cítí se zneužitě, pošpiněné, labilnější, uzavřené, bez sebedůvěry či bez důvěry v okolí. Zmíněný strach je dán obavou z možného (osobního) kontaktu nejen s agresorem, ale také s „publikem“, které se k agresorovu konání přidalo a ve své podstatě se i nadále podílí na dehonestaci obětí. Ženy shodně uvádí, že kyberšikana jim ublížila komplexně, tedy jako celek, kdy problém kyberšikany je spatřován v její jednoduchosti, anonymitě a snadné zneužitelnosti, tedy ve snadném šíření pomluv, fám, hanlivých komentářů a fotografií obětí, za čímž již nestojí pouze agresor, ale také jeho „příznivci“. Vlivem kyberšikanózního jednání ze strany (ex)partnerů postupně docházelo k sociální izolaci, oběti jsou v očích kyberprostoru znemožněny a očerněny, což v konečném důsledku může vést i k omezení v pracovní sféře. Dodnes mají ženy problém se s vzniklou situací vyrovnat a zmiňují snadnou dostupnost či dohledatelnost osoby na internetu. Oběti kyberšikany jako formy domácího násilí doporučují zejména svěřit se někomu blízkému, prožívaný pocit úlevy, a dále upozorňují na důležitá pravidla – na nic nereagovat a nic nebagatelizovat.

7 INTERPRETACE DAT

„Když jste na pochybách, pozorujte a ptejte se. Když jste si jisti, pozorujte ještě pečlivěji a ptejte se na mnohem více věcí.“ (Miovský, 2006, s. 278)

V následující kapitole zodpovíme výše stanovené výzkumné otázky.

✓ **Jaká je zkušenost obětí (žen) s fenoménem kyberšikany jako formy domácího násilí?**

(Kyber)agresivní chování v průběhu trvajících vztahu, je úzce spojeno s žárlivostí a s touhou mít oběť jen pro sebe. Jedná se o kontrolu formou neustálého obtěžujícího volání, kdy oběť musí být neustále ve střehu, ale také o kontrolu mobilních telefonů, e-mailů, sdělování hesel, jak k telefonu, tak k e-mailu. Specifickou oblastí je ukradení identity oběti, kdy se agresor vydává za oběť, ve většině případů píše zprávy jménem ženy jejím známým či kamarádům. Tímto jednáním dochází k postupné sociální izolaci oběti. Někteří agresori se neštítí ani zveřejňovat, ať již digitálně upravené či reálné nahé fotografie oběti, nejen na sociálních sítích či erotických seznamkách, ale tyto také používají ve svůj prospěch pro znemožnění oběti jako matky či partnerky před orgánem SPOD nebo před soudem. Po rozchodu však agresori v (kyber)útocích nepolevují a začínají oběti zahlcovat textovými zprávami, obtěžovat nevyžádanými telefonáty, prozváněním a psát nespočet e-mailů. Když si uvědomí neměnnost stavu, definitivní odchod oběti, pozmění taktiku a začínají oběť napadat na sociálních sítích, kde ji očerňují, založí si řadu profilů, až se k jejich lživým tvrzením přidá sociální okolí oběti, tedy publikum, které se spolupodílí na degradaci oběti dodnes. Dalším specifickým prvkem je odposlech telefonních hovorů, který, ač není přímo legální, je často agresorem zneužíván, oběť tak i nadále nemá klid a důvodně se obává, že bývalý partner ji bude obtěžovat doživotně. Nejčastějším prostředkem k páchání kyberšikany je mobilní telefon, následován internetem, tedy e-maily a sociálními sítěmi (Facebookem).

V souvislosti s domácím násilím oběti primárně hledají pomoc a oporu v nejbližší rodině. Co se kyberšikany týče je situace citlivá, urážející, bolestivá a oběti mají pocitu studu, který jim znemožňuje svěřit se. Až oprávněné obavy o bezpečí a zdraví jak své, tak i svých blízkých, ženy nutí k řešení. Postupně dospívají k rozhodnutí změnit telefonní číslo, což však většinou není dostačující. E-mailový účet mají oběti zabezpečený, a to zejména na radu intervenčních či krizových center. Co se sociálních sítí týká, jsou ženy obezřetnější a snaží se možné či již vzniklé hrozby řešit. Ženy, používající sociální sítě, mají tyto zabezpečeny

dvojitou identifikací (tedy ověřením přes telefon), jiné své „profily“ smazaly. Řešení kyberšikany oficiální cestou je proces zdlouhavý a často (ne)dostatečně řešitelný. Některé oběti navštívily Policii ČR na radu intervenčních či krizových center, jiné tak učinily samy. Postoj P ČR byl v každém případě jiný, spatřujeme pocit obtěžování, pocit uklidnění oběti, ale také pocit zmaru. V některých případech proběhlo přestupkové či trestní řízení. V případech, kdy je nyní pachatel domácího násilí či kyberšikany ve výkonu trestu, došlo k relativnímu zklidnění situace. V ostatních případech agresor v kyberšikanózním jednání pokračuje dodnes. Oběti se nedomnívají, že by je (ex)partneři přestali obtěžovat, naopak se obávají možné eskalace kyberšikany.

Před tím, než se ženy samy staly obětí, o kyberšikaně pouze slyšely, ale nezajímaly se o ni. Oběti upozorňují na nedostatečnou osvětu a chybějící preventivní programy v oblasti kyberšikany, a to zejména u dospělých jedinců. Oběti však dávají větší pozor na informace, které prostřednictvím kyberprostoru, sdílí. Prožívaná kyberšikana je pro oběť problematickou oblastí. Oběť si není jistá hranicí závažnosti kyberútoků, proto často vzniklou situaci bagatelizuje, avšak níže vyjmenované dopady, ať již celkové, tak i v oblasti psychické i sociální, mají často nedozírné následky. Oběti doporučují zejména svěřit se někomu blízkému pro zajištění pocitu úlevy, vyhledat odbornou pomoc, zejména intervenčních či krizových center, psychologů či psychiatrů. Ženy také upozorňují, že důležité je nereagovat na kyberútoky a nekomunikovat s agresorem, protože právě tímto jednáním dochází k zintenzivnění kyberšikany.

✓ **Jaké dopady tohoto fenoménu oběť vnímá?**

Ztráta pocitu bezpečí může být u kyberšikanózního jednání výraznější, než je tomu u domácího násilí. Oběť kyberšikany je dosažitelná kdekoliv a kdykoliv. Páchat kyberšikanu je poměrně snadné, ale bránit se proti ní je bezesporu velmi složité. Kyberšikanózní agrese, probíhající v násilném vztahu, formou kontroly mobilních telefonátů či rozesíláním textových, popř. e-mailových zpráv, je obětí považována za nezbytnou součást tohoto patologického vztahu. Po prožitém domácím násilí však oběť touží po klidu, avšak kyberšikana, která navazuje na ukončený vztah, ji viktimizuje dále. Oběť, která se snaží vypořádat s psychickými či fyzickými stopami domácího násilí, se vinou kyberšikany vrací zpět, tedy dochází ke znovuprožívání traumatických událostí. Celkovými dopady rozumíme zejména zoufalství, nejistotu, úzkost, zmatek, ale také stud, kdy se oběť cítí být zneužitá, pošpiněná a uzavřená. Oběť cítí vnitřní strach, neklid, nedůvěru v okolí, ztrátu sebedůvěry a přetrvávající pocit, že agresor a také jeho „příznivci“ mají nad ní neustálou kontrolu a moc.

Oběť cítí agresorův nepřímý nátlak, kdy přímý vliv domácího násilí již patrný není, avšak oběť kyberšikany v (post)partnerském vztahu má neustále nutkavé myšlenky na věci budoucí, které jsou podmíněny tím, že expartner ji i nadále bere jako majetek, který mu patří, a to doživotně. Problém kyberšikany oběť vidí v její jednoduchosti, anonymitě a lehké neužitelnosti. Prožívaná kyberšikana vyvolává strach z kyberprostoru, zejména z rychlého šíření lživých informací o oběti. Dopad kyberšikanózního jednání ze strany expartnera je tedy dán nejen návratem do prožívaného domácího násilí a také obavou, že nově vzniklé sociální vazby budou kyberšikanou nabourány. Expartner znemožňuje oběti začít nový život, protože v kyberagresivním chování pokračuje a v mnohých případech je jeho manipulace tak dokonalá, že okolí oběti uvěří těmto nepravdivým tvrzením. Oběti kyberšikana ubližuje komplexně, tedy jako celek, kdy expartner se snaží její život neustále znepríjemňovat, znesnadňovat až znemožňovat.

V rámci prožitého domácího násilí je psychika oběti oslabena a dopady nabývají nejrůznějších podob. Jedná se zejména o psychosomatické problémy, mezi nejčastější patří zažívací potíže, migrény, neschopnost uvolnit se, pocit neustálého tlaku, problémy s intimitou a prožíváním pocitů blízkosti. Kyberšikana tyto negativní emoce prohlubuje a vzhledem k tomu, že většinou trvá po dlouhou dobu, způsobuje dlouhotrvající negativní emoce oběti a vede k její duševní nestabilitě. Psychické dopady kyberšikany na oběť jsou podobné těm, které tato prožívala v domácím násilí. Lze spatřovat pocity frustrace, úzkosti, bezmoci, zoufalství a strachu. Mezi vážnější příznaky pak řadíme deprese, nechutenství či úvahy nad sebevraždou. Oběť kyberšikany je často uzavřená do sebe a nekomunikuje o problémech s okolím. Vlivem kyberšikanózního jednání ze strany expartnerů postupně dochází k sociální izolaci oběti. Kyberšikana vede ke znehodnocení vztahů, kdy sociální okolí oběti (kamarádi, známí a v některých případech i rodina) se od oběti pomalu odklání, až sociální vazby definitivně ustanou. Jelikož se agresor svým jednáním dopouští dehonestace oběti, je tato v kyberprostoru znemožněna. Ženy upozorňují na vysokou schopnost manipulace agresora, díky níž se většina sociálního okolí přidá na stranu agresora, a to přes veškeré hmatatelné důkazy. Tímto krokem se vytváří skupina „příznivců“ agresora či publikum, a i *ta* pokračuje v dehonestaci (či viktimizaci) oběti v kyberprostoru. Vlivem kyberšikany ze strany agresora a publika dochází k omezování sociálních kontaktů, důvodem je zejména nedůvěra v okolí a obava, že agresor nově navázané sociální vztahy naruší či zničí.

✓ **Jak ženy zpětně nahlízejí na prožité domácí násilí?**

Na počátku soužití byly ženy přesvědčeny o tom, že ví, koho si berou či s kým žijí, avšak postupem času zjistily, že realita je poněkud jiná. Všechny oběti se tomuto soužití podvolily či přizpůsobily. Fyzické násilí se objevovalo již v počátku vztahu nebo plynule navazovalo na násilí psychické. Většinou po prvních fyzických útocích docházelo k jejich zintenzivnění. Postupem času, když už bylo násilí téměř každodenní, si agresor našel ke svým útokům jakoukoliv záminku. V některých případech došlo ke zmírnění fyzického násilí v průběhu těhotenství, někdy však ani těhotenství nebylo překážkou. Ženy shodně uvádějí, že fyzické násilí se snášelo lépe než násilí psychické. Psychickým či emocionálním násilím rozumíme zejména ubližování bez přítomnosti přímých fyzických útoků, jedná se o ubližování slovy, která se oběti dotýkala natolik, že postupem času se cítila jako osoba, které (nebýt agresora) v životě nic nedokázala. Čím víc agresor ovládal emoce obětí, tím méně věřily své vlastní realitě. Agresorovým chováním logicky docházelo k tomu, že se na něj oběť připoutala. Pachatelé domácího násilí na počátku vztahu vystupovali na veřejnosti vstřícně a otevřeně, avšak ke konci vztahu přestávali ovládat své emoce i navenek a jejich extrémní žárlivost nabývala až patologickou povahu. Psychické násilí se projevovalo také formou citového vydírání skrze společné děti či pácháním demonstrativních sebevražd. Ve všech případech se agresor snažil o sociální izolaci oběti. Nejčastěji docházelo k omezování či zakazování kontaktů nejen s kamarády či známými, ale také s rodinou. Finanční násilí se projevovalo zákazem práce, přidělováním finančních prostředků, ale i nucením k zabezpečení finančního blahobytu agresora formou půjček. O sexuálním násilí se zmínily dvě ženy, kdy šlo o nucení k nechtěným sexuálním praktikám a o znásilnění. Oběti zpětně nedokážou logicky vysvětlit dobu setrvávání v patologickém vztahu, důvodem mohla být plná závislost na agresorovi či touha po úplné rodině. Oběti své násilníky milovaly a neuvědomovaly si (či si nechtěly připustit), že žijí v násilném vztahu. Společné děti byly ve všech případech svědky všeho, co se doma dělo. Ženy si postupem času začaly uvědomovat, že se opravdu jedná o patologii, která by děti do budoucího života mohla negativně ovlivnit. V rámci konečného rozhodnutí, tedy k definitivnímu ukončení násilného vztahu, oběti dospívaly postupně. Motivací jim byla zejména touha po klidu a děti. Konečná délka trvání vztahu byla individuální, a to od dvou do 23 let. Odejít od násilného partnera není cesta jednoduchá, přesto všechno, se ženy odhodlaly situaci řešit a učinily tak jedno z nejzávažnějších rozhodnutí v životě.

8 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

V internetovém prostředí stále nejsou pevně dána pravidla komunikace, tak jak je tomu u osobního kontaktu. Doporučením výzkumu není omezení aktivit v kyberprostoru, spíše chceme zdůraznit jeho *nebezpečí*. Obecně je tedy zapotřebí poukázat na základní principy, které by se měly v kyberprostoru dodržovat, a to všemi:

- Každý jedinec si nese odpovědnost za vlastní názory.
- Internet je třeba brát kriticky, nelze ho tedy brát jako relevantní zdroj informací.

Oběti kyberšikany mluvily o následcích jak psychických, tak sociálních. Sociálním či společenským poškozením rozumíme nejen sociální izolaci, ale také snahu o zničení obrazu v kyberprostoru. Ten nabývá v dnešní době na důležitosti. Psychický stav oběti zhoršují samotné útoky, jejich intenzita, opakování, množství publika, ale také nevšímavost (někdy až netečnost) okolí.

Doporučení:

- Upozornit oběti, že nikdo nemá právo na nich páchat kyberšikanu.
- Informovat oběti o možnostech pomoci.
- Psychická podpora obětí kyberšikany s důrazem, že závažnější případy či pocíťovaná psychická nestabilita je vhodná řešit s odborníky, tedy psychology či psychiatry.
- Zaměřit se na podporu udržování *dobrého* obrazu v kyberprostoru.

Oběti kyberšikany v (post)partnerském soužití jako formy domácího násilí před tím, než se stali cílem kyberútoků, nevěnovali příliš pozornosti zabezpečení internetových a telefonních účtů. Změna přišla ve chvíli, kdy přestávali vnímat kyberprostor jako bezpečné místo a přizpůsobovali tomu své chování. S pocitem nebezpečí byly spojeny stavy psychické nepohody, strachu, studu, nestability, někdy až paranoidního strachu.

Doporučení:

Vytvořit kampaň na zvýšení povědomí o aktuálnosti tématu kyberšikany jako formy domácího násilí v (post)partnerkém soužití.

- Tato by se měla zaměřovat na zásady bezpečnosti užívání internetu a mobilních telefonů.
- V rámci kampaně je nutné zdůraznit, kde a jakým způsobem lze řešit prožívané negativní pocity spojené s kybernásilím.
- Informovat oběti o tom, jak si chránit účty a mobilní telefony.

Tolerance hodnocení hranice závažnosti jednotlivých kyberútoků je poměrně vysoká, to znamená, že oběti hodně činů berou jako „normu patologického vztahu“ či je hodnotí jako „méně závažné“.

Doporučení:

- Zdůraznit hranici závažnosti kyberšikany.
- Upozornovat na to, že agresorem se může stát i člověk blízký, zejména pak (ex)partner. Oběti kyberšikany shodně uváděly, že prevenci či preventivní programy v boji proti kyberšikaně neznají.

Doporučení:

- Vytvořit webové stránky či letáky, týkající se kyberšikany v (post)partnerském soužití.
- Větší medializace kyberšikany jako formy domácího násilí s důrazem na skutečnost, že pocíťovaná menší míra závažnosti může nabývat větších (sociálních, psychických, ale i celkových) dopadů.

Jako potřebná se také jeví podpora sociálních služeb (intervenčních a krizových center), kdy cílem by měla být **podpora prevence kybernetické šikany**. Jiným způsobem, jak pomoci obětem kyberšikany jako formy domácího násilí by mohlo být **zavedení poraden**, ať již internetových či telefonických. Tyto by pak mohly oběti nasměrovat na další, odpovídající služby. Jejich nespornou výhodou je anonymita (pro pocíťované pocity studu a psychické nepohody). V neposlední řadě nabývá na důležitosti také **zajištění interdisciplinární spolupráce a vzájemné informovanosti** mezi intervenčními a krizovými centry, poskytovateli internetových služeb a Policií ČR.

9 ZÁVĚREČNÁ DISKUZE

„Domov bývá často idealizován jako oáza jistoty a štěstí, ale přitom se stal nejnebezpečnějším místem v moderní společnosti.“ (Giddnes, 1999, s. 177)

Násilí páchané na ženách má mnoho podob. Deklarace Organizace spojených národů o odstranění násilí páchaného na ženách z roku 1993 jej vymezuje jako *„jakýkoliv rodově podmíněný čin, který vede, anebo který by mohl vést k fyzické, sexuální či psychické újmě, anebo zranění žen, včetně vyhrožování těmito činy, zastrášováním anebo svévolnému omezování svobody, a to ve veřejném i soukromém životě.“* Kyberšikana v partnerském či postpartnerském vztahu bezesporu je jednou z možných forem právě tohoto násilí. Toto tvrzení je ve shodě s Černou (2013, s. 49), která uvádí, že *„kyberšikana je sice novým fenoménem, protože se odehrává v novém, online prostředí, avšak často je velmi pevně propojena s „reálným“, offline světem.“* Výzkumem se podařilo prokázat, že počátky kyberšikany lze spatřovat již v době partnerského soužití, a to formou neustálé kontroly mobilních telefonů či dokonce krádeží identity. Hinduja a Patchin (2009, s. 5) definují kyberšikanu jako záměrné a opakované ubližování prostřednictvím počítačů, mobilních telefonů či jiných elektronických zařízení. U našeho výzkumného souboru bylo či je zneužíváno především mobilních telefonů a internetu, kdy v rámci (po)rozchodové situace, dochází k zintenzivnění kyberútoků (tzn., že přímý vliv agresora na oběť již patrný není, ale nepřímý – psychický a sociální nátlak nabývá na intenzitě).

Rogers (2010, s. 59) ve své publikaci uvádí, že *„cílem kyberšikany je někomu ublížit nebo ho zesměšnit za použití elektronických prostředků. Je to úmyslné, nepřátelské chování, které se obvykle opakuje. Jednotlivec, nebo skupina útočníků ubližuje takovým způsobem, že se oběť nemůže účinně bránit.“* Máme za prokázané, že oběť se primárně brání reakcí na kyberútoky, posléze od tohoto ustoupí a vyhledá odbornou pomoc, a to v případech, kdy se obává o život svůj a svých dětí. Bezesporu je pro oběť těžké vzniklou situaci řešit, zejména pro pocíťovaný pocit studu, bezmoci a odevzdanosti, proto je jedním z našich návrhů zavedení internetových či telefonických poraden, kde oběti zůstávají v anonymitě. Psychické dopady kyberšikany na oběti jsou ve své podstatě stejné jako u prožitého domácího násilí, avšak dochází k jejich prohlubování. Jedná se o problémy se zdravým sebevědomím, sníženým sebehodnocením, sebedůvěrou, odevzdaností, apatii a časté je také sebeobviňování. V krajních případech se oběti kyberšikany mohou uchýlit až k pokusu o sebevraždu. Nebezpečnost sociálních dopadů je dána tím, že agresor může komunikovat s

přáteli oběti a způsobit značné škody v jejich sociálních vztazích (Černá, 2013, s. 24-27). Očerňování, pomlouvání, lživé komentáře vedou k dehonestaci oběti a ke zničení jejího obrazu v kyberprostoru, který v současné době nabývá na důležitosti. Proto je nezbytné poukázat na dodržování netikety, kterou Kopecký a kol. (2007, s. 11) definuje jako pomyslnou „sbíрку pravidel a zásad, která by se měla dodržovat v internetovém světě.“ Nechceme-li se zcela zřici informačních a komunikačních technologií, musíme konstatovat, že stoprocentní ochrana před kyberútoky neexistuje, riziko však lze snížit, a to zejména důslednou osvětou a medializací kyberšikan v (post)partnerském soužití jako formy domácího násilí.

Pro oběti kyberšikan jako jedné z možných forem domácího násilí se jeví **sociální pomoc** jako nezbytná (výzkumem bylo jasně prokázáno, že oběti nevěděly, jak se bránit) a podle Krause (2008, s. 17) „pomáhá optimalizovat a usměrňovat životní situace a procesy, a to s akcentem na vnitřní potenciál člověka a jeho aktivitu.“ Cílem je nalézt postupy vedoucí k usnadnění procesů začlenění se osoby ohrožené tímto fenoménem zpět do běžného života a to, i přes neustále pociťované pocity strachu, úzkosti či emoční nestability. Náš výzkumný soubor hovoří shodně o obavách, že expartneri a jejich kyberútoky budou pokračovat nadále (až doživotně), zde je nezbytný návrh na **zajištění interdisciplinární spolupráce a vzájemné informovanosti** mezi krizovými a intervenčními centry a Policií ČR pro zajištění pocitu bezpečí obětí tohoto fenoménu.

Na závěr bychom chtěli zdůraznit, že si uvědomujeme jisté **limity** kvalitativního výzkumu, tedy, že získaná data nemusí být zobecnitelná na celkovou populaci, avšak nám se spíše jednalo o reprezentativitu výzkumu směrem k fenoménu, nikoliv k populaci. Dále je kvantitativnímu výzkumu vytýkáno, že výsledky jsou snadněji ovlivněny výzkumníkem a jeho osobními preferencemi, avšak naší snahou bylo nahlížet na fenomén „oči účastníků“ a cílem bylo hloubkové a komplexní pochopení problematiky.

Ve stručných bodech shrnujeme **přínos naší práce**:

- Zmapování problematiky kyberšikan v (post)partnerském soužití jako formy domácího násilí.
- Ucelení a prohloubení tohoto fenoménu.
- Práce může sloužit jako určitá příručka pro základní seznámení a utvoření představy o kyberšikaně v (post)partnerském soužití jako formy domácího násilí. Mohou ji využít jak pracovníci služeb sociální prevence (tedy intervenční či krizová centra), kteří se

zaměřují na pomoc ženám ohroženým domácím násilím, tak i samotné oběti tohoto fenoménu.

A dle výše uvedených doporučení **navrhujeme:**

- Zkvalitnit práci intervenčních či krizových center, s poukázáním na fenomén kyberšikany v (post)partnerském soužití jako formy domácího násilí. Cílem by měla být větší medializace problematiky, vytvoření webových stránek, letáků či zavedení internetových a telefonických poraden.
- Poskytnout významnější podporu obětí tohoto fenoménu, v oblasti psychické i sociální nejen intervenčními (a krizovými) centry, ale také Policií ČR.
- Zaměřit se na osvětu této problematiky, formou nejrůznějších kampaní či přednášek.
- Informovat nejen oběť, ale také sociální okolí o fenoménu kyberšikany jako formy domácího násilí.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala problematikou kyberšikany v (post)partnerském vztahu jako formy domácího násilí. Teoretická část práce seznamovala čtenáře se základním pojmoslovím, týkající se problematiky. První dvě kapitoly se orientovaly na domácí násilí, jeho znaky, formy, subjekty a příčiny, dále na důsledky domácího násilí na oběť a legislativní rámec domácího násilí. Třetí a čtvrtá kapitola popisovala kyberšikanu, její typy, prostředky, techniky provedení kyberútoků, prevenci a preventivní programy a v neposlední řadě také odhalování a řešení tohoto sociálně patologického jevu. Praktická část práce se zabývala samotným výzkumem. Ten měl kvalitativní pojetí, jako metoda sběru dat byl zvolen polostrukturovaný rozhovor a metodou analýzy dat byla interpretativní fenomenologická analýza. Participantky nám daly možnost nahlédnout do života obětí tohoto fenoménu. Čtenář mohl pochopit individualitu každého uskutečněného rozhovoru, ale také zastřešující společné prvky.

Kyberšikanózní jednání je agresivní, úmyslné, prováděné skupinou (často známými či přímo příbuznými agresora) či jednotlivcem, využívající elektronické formy kontaktu. Je opakovaně a dlouhodobě zaměřené proti oběti, která se nemůže účinně a snadno bránit, a to zejména kvůli pocíťovanému strachu či studu. Kvůli těmto pocitům zůstává oběť na řešení problémů často sama, což může v konečném důsledku vést k tomu, že situaci nezvládne. Dopad kyberútoků na oběť výrazně prohlubuje pocit beznaděje, který je vyvolaný pouze minimálními možnostmi obrany proti „anonymnímu“ útočníkovi. Zjišťování kyberšikany a její dokazování má svá specifika. Přímé důkazy ve formě fyzického zranění, které doprovází klasické domácí násilí, obvykle v případě kyberšikany chybí. Zbraní rizikové komunikace je *jen* slovo či obraz v elektronické podobě.

Lze konstatovat, že internet je místo veřejné, kde lze nalézt prakticky cokoli a dohledat kohokoliv a prožívaná kyberšikana tak má často nezanedbatelné sociální (či chceme-li společenské) dopady na oběť. Může ji poznamenat na celý život i mimo prostor, kde byla realizována, proto je doporučením práce zejména posílení povědomí veřejnosti o tomto fenoménu a významnější podpora jeho obětí. Technologický pokrok nelze zastavit. Přináší s sebou jistá pozitiva, ale také negativní stránku věci. A to jeho zneužití. „*Proč nám skvělá technika, která šetří práci a usnadňuje život, dosud přinesla tak málo štěstí? Odpověď je prostá: protože jsme se jí nenaučili rozumně užívat.*“ (Albert Einstein).

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

APPELTOVÁ, Michaela a kolektiv. *Ženy a česká společnost*. Praha: Otevřená společnost, 2010. ISBN 978-80-87110-19-5.

BAKOŠOVÁ, Zlatica. *Sociálna pedagogika ako životná pomoc*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského Bratislava, Filozofická fakulta, 2008. ISBN 978-80-969944-0-3.

BEDNÁŘOVÁ, Zdena. *Domáci násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. Praha: Acorus, c2009. ISBN 978-80-254-5422-0.

BOON, Julian a Lorraine SHERIDAN, ed. *Stalking and psychosexual obsession: psychological perspectives for prevention, policing, and treatment*. New York: Wiley, c2002. Wiley series in psychology of crime, policing, and law. ISBN 0471494593.

BURIÁNEK, Jiří a Jiří KOVAŘÍK, ed. *Domáci násilí - násilí na mužích a seniorech*. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-914-6.

BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Přeložil Monika BURGER. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-1786-6.

BUZAWA, Eve Schlesinger a Carl G. BUZAWA. *Domestic violence: the criminal justice response*. 2rd ed. Thousand Oaks: SAGE Publications, 1996. ISBN 1483365301.

CONWAY, Helen L. *Domáci násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. Praha: Albatros, 2007. Albatros Plus. ISBN 978-80-00-01550-7.

ČERNÁ, Alena. *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-210-6374-7.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domáci násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2207-8.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-213-4.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2014-2.

FIEDLER, Peter. *Stalking: Opfer, Täter, Prävention, Behandlung*. Beltz, PVU, 2006. ISBN 3621275886.

GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Argo, 1999. ISBN 80-7203-124-4.

GLENDENNING, Frank a Paul KINGSTON. *Elder abuse and neglect in residential settings: different national backgrounds and similar responses*. New York: Haworth Maltreatment & Trauma Press, c1999. ISBN 0789007517.

HANUŠOVÁ, Jaroslava. *Násilí na dětech - syndrom CAN*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-86991-78-4.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0219-6.

HINDUJA, Sameer a Justin W. PATCHIN. *Bullying beyond the schoolyard: preventing and responding to cyberbullying*. Thousand Oaks: Corwin Press, 2009. ISBN 978-1-4128-6688-7.

HULANOVÁ, Lenka. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-545-9.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1369-4.

KENNEY, Karen Latchana. *Domestic violence*. United States of America: ABDO Publishing Company, 2011. ISBN 978-91783-133-1.

KOPECKÝ, Kamil. *Moderní trendy v e-komunikaci*. Olomouc: Hanex, 2007. ISBN 978-808-5783-780.

KOPECKÝ, Kamil, René SZOTKOWSKI a Veronika KREJČÍ. *Nebezpečí internetové komunikace III*. Olomouc: Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3087-4.

KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.

KRAUS, Blahoslav a Jolana HRONCOVÁ. *Sociální patologie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. ISBN 978-80-7041-896-3.

KREJČÍ, Veronika. *Kyberšikana: Kybernetická šikana*. Olomouc, 2010, ISBN 978-80-254-7791-5.

- MACHÁČKOVÁ, Pavla. *Kyberšikana: ubližování bez hranic*. Psychologie dnes: časopis pro moderní psychologii. 2007, č. 9, s. 50-53. ISSN 1212-9607.
- MAREŠOVÁ, Alena. Sociálně-patologické jevy. In: *Trestně-právní revue*. 2. Praha: C.H.Beck, 2010, s. 49-55. ISSN 1213-5313.
- MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, ed. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-807-3678-180.
- MCCUE, Margi Laird. *Domestic Violence: A Reference Handbook: Contemporary World Issues*. ABC-CLIO; 2 edition, 2008. ISBN 978-1-85109-779-1.
- NOVÁK, Tomáš. *Přestaňte se podceňovat*. Praha: Grada, 2005. Psychologie pro každého. ISBN 80-247-1165-6.
- OLECKÁ, Ivana a Kateřina IVANOVÁ. *Metodologie vědecko-výzkumné činnosti*. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc, 2010. ISBN 978-80-87240-33-5.
- POKORNÝ, Vratislav, Anton TOMKO a Jana TELCOVÁ. *Prevence sociálně patologických jevů: manuál praxe*. Vyd. 3., rozš. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2003. Prevence sociálně patologických jevů. ISBN 80-86568-04-0.
- POSPÍŠIL, Jan a Lucie Sára ZÁVODNÁ. *Mediální výchova*. Kralice na Hané: Computer Media, 2009. ISBN 978-80-7402-022-3.
- PRICE, Megan a John DALGLEISH. *Cyberbullying: Experiences, Impacts and Coping Strategies as Described by Australian Young People*. *Youth Studies Australia*, 2010. ISSN 1038-2569.
- ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-984-2.
- ŘÍČAN, Pavel a Pavlína JANOŠOVÁ. *Jak na šikanu*. Praha: Grada, 2010. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-2991-6.
- SMITH, Jonathan A, ed. *Qualitative psychology: a practical guide to research methods*. Thousand Oaks, Calif.: SAGE Publications, 2003. ISBN 0-7619-7230-7.
- SMITH, Jonathan A, Paul FLOWERS a Michael LARKIN. *Interpretative phenomenological analysis: theory, method and research*. Thousand Oaks: Sage, 2009. ISBN 978-1-4129-0834-4.

SOPKOVÁ, Eva. *Piata žena: aspekty násilia páchaného na ženách*. Bratislava: Aspekt, 2001. ISBN 80-85549-28-X.

STRAUSS, Anselm L. a Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. SCAN. ISBN 80-85834-60-X.

ŠTRÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYŠTÁK. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: Key Publishing, 2009. Právo (Key Publishing). ISBN 978-807-4180-200.

ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.

ŠMAHAJ, Jan. *Kyberšikana jako společenský problém: Cyberbullying as a social problem*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4227-3.

ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krizová intervence pro praxi*. Praha: Grada, 2004. Psyché (Grada). ISBN 978-802-4705-866.

ŠPATENKOVÁ, Naděžda, Irena SOBOTKOVÁ, Dana SÝKOROVÁ, Anna SCHNEIDEROVÁ, Kateřina IVANOVÁ, Pavel VESELSKÝ, Michaela TRNOVÁ a Šárka CHYTILOVÁ. *Krizová intervence pro praxi*. Praha: Grada Publishing, 2004. Psyché. ISBN 80-247-0586-9.

ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ, 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese / Marie Vágnerová*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

VÁGNEROVÁ, Kateřina a Markéta BAJEROVÁ. *Minimalizace šikany: praktické rady pro rodiče*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-611-7.

VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-86131-76-4.

VARGOVÁ, Branislava a Marie VAVROŇOVÁ. *Od dobrého úmyslu k dobré spolupráci: manuál pro efektivní interdisciplinární spolupráci v případech domácího násilí*. Přeložil Dana POKORNÁ. Praha: Rosa, 2006.

VAŠUTOVÁ, Maria. *Proměny šikany ve světě nových médií*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2010. ISBN 978-80-7368-858-5.

VITOUŠOVÁ, Petra a Vladimír VEDRA. *Domácí násilí: (informace a praktické rady pro ohrožené osoby)*. 3., upr. vyd. Praha: MJF, 2009. ISBN 978-80-86284-85-9.

VOŇKOVÁ, Jiřina a Markéta HUŇKOVÁ. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: profem, 2004. ISBN 80-239-2106-1.

VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2., přeprac. vyd. Praha: profem, 2008. ISBN 978-80-903626-7-3.

WALKER, Lenore E. *The battered woman syndrome*. 3rd ed. New York, NY: Springer Pub. Co., c2009.

WILLARD, Nancy E. *Cyberbullying and cyberthreats: responding to the challenge of online social aggression, threats, and distress*. Champaign, Ill.: Research Press, c2007. ISBN 978-0-87822-537-8.

SEZNAM POUŽITÝCH INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

BELSEY, Bill. *Cyberbullying: An Emerging Threat to the "Always On" Generation*. [online]. 2012 [cit. 2017-10-14]. Dostupné z: http://www.cyberbullying.ca/pdf/Cyberbullying_Article_by_Bill_Belsey.pdf

BURÝŠKOVÁ, Lenka. *Policie ČR. Víte, co je to kyberšikana?* [online]. 2009 [cit. 2018-10-14]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/vite-co-je-kybersikana.aspx>

LÁTAL, Lukáš. *Prevence a diagnostika symptomů oběti kyberšikany pro pediatrii*. [online]. 2014 [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: http://nebudobet.cz/repo/publikace_prevence_a_odhaleni_symptomu_obeti_kybersikany.pdf

LINHART, Martin. *Stanovisko odboru bezpečnostní politiky k některým problémům spojeným s výkladem skutkové podstaty nebezpečné pronásledování*. [online] Praha: Ministerstvo vnitra, 2010. [cit. 2017-07-13]. Dostupné z: [file:///C:/Users/vlastik/Downloads/DPPR_2015_1_11220_0_380472_0_172639%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/vlastik/Downloads/DPPR_2015_1_11220_0_380472_0_172639%20(1).pdf)

PAPEŽOVÁ, Zdeňka. *Prevence – kyberšikana*. [online]. [cit. 2017-12-14]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/prevence-kybersikana.aspx>

PROKŮPKOVÁ, Alena. *Policie ČR, IC, soudy – tři pilíře pro realizaci pomoci obětem DN*. [online]. 2009 [cit. 2017-11-14]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/mezinarodni-setkani-k-domacimu-nasili.aspx>

SEZNAM POUŽITÝCH WEBOVÝCH STRÁNEK

Bílý kruh bezpečí [online]. [cit. 2018-11-01]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/>

Centrum pro oběti domácího a sexuálního násilí [online]. [cit. 2017-11-10]. Dostupné z: <http://www.profem.cz/>

Computar ethics institute. Ten Commandments of Computer Ethics. [online]. [cit. 2018-12-14]. Dostupné z: <http://computerethicsinstitute.org/publications/tencommandments.html>

Domácí násilí [online]. [cit. 2017-12-09]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/pomahajici-profesionalove/aliance-proti-domacimu-nasili/>

Linka bezpečí [online]. [cit. 2018-11-03]. Dostupné z: <https://www.linkabezpeci.cz/>

Národní centrum bezpečného internetu. [online]. [cit. 2017-12-12]. Dostupné z: <http://www.ncbi.cz/>

Nebud' oběť: Rizika internetu a komunikačních technologií. [online]. [cit. 2017-12-09]. Dostupné z: <http://www.nebudobet.cz/>

Projekt E-bezpečí [online]. [cit. 2018-11-10]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/>

Reprezentativní výzkum STEM. [online]. 2001 [cit. 2017-16-07]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/statistiky/reprezentativni-vyzkum-2001-stem/>

Reprezentativní výzkum STEM. [online]. 2006 [cit. 2017-16-07]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/statistiky/reprezentativni-vyzkum-2001-stem/>

Zpráva: Muži a násilí v České Republice. [online]. 2016 [cit. 2017-16-07]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/zprava-muzi-a-nasili-v-ceske-republice-150013/>

LEGISLATIVNÍ DOKUMENTY

Obecné nařízení na ochranu osobních údajů neboli GDPR. [online]. [cit. 2018-6-10]. Dostupné z: <https://www.gdpr.cz/>

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. [online]. [cit. 2017-10-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. [online]. [cit. 2017-10-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

Zákon č. 135/2006 Sb., zákon, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. [online]. [cit. 2017-10-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-135>

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. [online]. [cit. 2018-6-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>

Zákon 89/2012 Sb., občanský zákoník. [online]. [cit. 2018-7-2]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. [online]. [cit. 2018-7-5]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. [online]. [cit. 2018-7-4]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-292>

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. [online]. [cit. 2018-7-10]. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

a kol.	a kolektiv
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
BKB	Bílý kruh bezpečí
CAN	Child Abuse and Neglect (syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte)
č.	číslo
ČR	Česká republika
FB	Facebook
IC	Intervenční centrum
ICT	Information and Communication Technologies (informační a komunikační technologie)
IM	Instant messaging
IPA	Interpretativní fenomenologická analýza
KC	Krizové centrum
např.	například
NCBI	Národní centrum bezpečného internetu
OSN	Organizace spojených národů
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
P	participantka
P ČR	Policie České republiky
PTSP	posttraumatická stresová porucha
s.	strana
Sb.	sbírka
T	tazatel
tj.	to je
tzn.	to znamená
tzv.	tak zvaně (tak zvaný)

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obrázek 1: Cyklus domácího násilí</i>	15
<i>Obrázek 2: Duluthský model.....</i>	17
<i>Obrázek 3: Kauzální model Duttona.....</i>	19
<i>Obrázek 4: Grafické znázornění nadřazených témat č. 1.....</i>	64
<i>Obrázek 5: Grafické znázornění nadřazených témat č. 2.....</i>	69
<i>Obrázek 6: Grafické znázornění nadřazených témat č. 3.....</i>	73
<i>Obrázek 7: Grafické znázornění nadřazených témat č. 4.....</i>	78
<i>Obrázek 8: Grafické znázornění nadřazených témat č. 5.....</i>	82
<i>Obrázek 9: Grafické znázornění nadřazených témat č. 6.....</i>	86
<i>Obrázek 10: Grafické znázornění nadřazených témat č. 7.....</i>	90
<i>Obrázek 11: Grafické znázornění nadřazených témat č. 8.....</i>	93
<i>Obrázek 12: Grafické znázornění nadřazených témat č. 9.....</i>	97
<i>Obrázek 13: Grafické znázornění nadřazených témat č. 10.....</i>	101
<i>Obrázek 14: Grafické znázornění společných témat.....</i>	105

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Tematické okruhy rozhovoru č. 1	157
Tabulka 2: Společná témata	163

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: JÁDRO ROZHOVORU

Příloha P II: INFORMOVANÝ SOUHLAS

Příloha P III: DOSLOVNÁ TRANSKRIPCE ROZHOVORU

Příloha P IV: ANALÝZA ROZHOVORU METODOU IPA 1

Příloha P V: ANALÝZA ROZHOVORU METODOU IPA 2

Příloha P VI: ANALÝZA ROZHOVORU METODOU IPA 3

Příloha P VII: TABULKA TEMATICKÝCH OKRUHŮ ROZHOVORU Č. 1

Příloha PVIII: TEMATICKÉ OKRUHY P1-P10

Příloha PIX: TABULKA SPOLEČNÝCH TÉMAT

PŘÍLOHA P I: JÁDRO ROZHOVORU

Domácí násilí

- **Zkuste mi prosím stručně popsat, jaký byl Váš život s násilným partnerem?**
 - Jaké formy DN jste v násilném vztahu zažila?
- **Jak dlouho jste setrvala ve vztahu s násilným partnerem a proč?**
 - Co Vás motivovalo k tomu, abyste muže opustila?
- **Kdo Vám pomohl? Svěřila jste se někomu?**
- **Jaké následky na Vás DN zanechalo?**

Kyberšikana

- **Kdy se ve Vašem vztahu začala odehrávat kyberšikana?**
- **Jakou formu kyberšikany volil agresor?**
- **Jaké prostředky ke kyberšikaně využíval?**
- **Jakým způsobem Vás kyberšikana zasáhla?**
- **Svěřila jste se někomu?**
 - Vyhledala jste pomoc?
 - Útočil na Vás agresor v určitých pravidelných intervalech?
- **Jaké jste učinila opatření proti agresorovým útokům?**
 - Pokuste se vybrat jednu situaci, která Vám nejvíce ublížila.
 - Je rozdíl mezi tím, jak se cítíte nyní, a jak jste se cítila po prvním útoku?
- **V čem Vy osobně shledáváte kyberšikanu za tak zákeřnou?**
- **Uvědomila jste Policii České republiky?**
 - Jak se k Vašemu problému postavili?
- **Změnila Vám kyberšikana život?**
- **Jaký názor máte na prevenci a preventivní programy v České republice v oblasti kyberšikany?**
- **Jaká jsou Vaše doporučení pro ženy, které procházejí kyberšikanou jako formou DN?**

PŘÍLOHA P II: INFORMOVANÝ SOUHLAS

INFORMOVANÝ SOUHLAS

Informovaný souhlas týkající se bakalářské práce na téma: „*Kyberšikana v (post)partnerském vztahu jako forma domácího násilí*“.

Žádám Vás o souhlas s poskytováním výzkumného materiálu pro výzkumný projekt ve formě audio nahrávky rozhovoru.

Vzhledem k citlivosti zkoumané problematiky je náležitá pozornost věnována etickým otázkám a zajištění bezpečí participantek. Důraz je kladen zejména na:

- (1) Anonymitu participantek – v prepisech rozhovorů budou odstraněny (i potenciálně) identifikující údaje.**
- (2) Mlčenlivost výzkumnice ve vztahu k osobním údajům o účastnících výzkumu (s tím, že s výzkumným materiálem bude pracovat výhradně výzkumnice).**
- (3) Po přepsání rozhovorů dojde ke smazání audio nahrávky rozhovoru.**
- (4) Jako participantka máte právo kdykoli odstoupit od výzkumné aktivity.**

Děkuji za pozornost věnovanou těmto informacím a žádám Vás tímto o poskytnutí souhlasu s Vaší účastí ve výzkumu.

Ing. Formánková Kateřina

Podle nařízení č. 679/2016 o ochraně osobních údajů fyzických osob (neboli „GDPR“) uděluji souhlas s účastí v uvedeném výzkumném projektu a s poskytnutím výzkumného materiálu.

V dne Podpis:

PŘÍLOHA P III: DOSLOVNÁ TRANSKRIPCE ROZHOVORU

ÚVOD

T: Dobrý den, jmenuji se Kateřina Formánková a chtěla bych Vás poprosit o zodpovězení otázek pro mou bakalářskou práci s názvem Kyberšikana v partnerském soužití jako forma domácího násilí. Předem Vás upozorňuji na to, že náš rozhovor bude nahráván a také na to, že nemusíte odpovídat na otázky, které Vám budou nepříjemné. Souhlasíte?

P: Ano, souhlasím.

T: Jak se dnes máte?

P: Celkem dobře. A Vy?

T: Já se mám fajn, děkuji za zeptání. Dneska je venku krásně, vidíte?

P: No to máte pravdu, konečně svítí sluníčko. To je hned o něco lépe. Tak začneme?

T: Jistě a ničeho se nebojte, kdybyste kdykoliv chtěla ukončit rozhovor či si dát pauzu, tak řekněte, ano?

P: Ano. Děkuji...

JÁDRO

Domácí násilí

T: Takže teď Vám položím první otázku.... **Zkuste mi prosím stručně popsat, jaký byl Váš život s násilným partnerem?**

P: To je složité.... Můj život v manželství byl jedna velká katastrofa, manžel mě psychicky deptal, bála jsem se ho, vlastně se bojím dodnes, ale přesto všechno jsem si ho vzala a porodila mu syna. On mě potom začal i bít. Když jsem otěhotněla, fyzické útoky ustaly, na čas... možná kdybych byla pořád těhotná, tak už by mě nebil...nevím, nejsem si jistá, ale každopádně v těhotenství byl relativní klid, psychické násilí ale pokračovalo dál...Co mě trochu zpětně zaráží, je to, že nikdy nepochyboval nad tím, že syn je opravdu jeho, nedůvěřoval mi, pořád měl utkvělou představu o tom, že jsem mu nevěrná, ale možná věděl, že mě má tak zmáklou, že bych nemohla být nevěrná, nevím... Až rodiče mi pomohli od něj odejít, no vlastně nejen oni i paní z IC. ...Jakože nejsou to hezké vzpomínky, to určitě ne...Na jednu stranu si říkám, že je to pryč...teda to bití a to deptání, ale žila jsem s ním osm let. To je přece kus života...a neodešla jsem...Až když měl malý půl roku. Podali jsme na něj trestní oznámení. Dostal rok podmínku. Na to všechno, co jsem s ním za tu dobu prožila, se mi to zdá jako výsměch...Rok podmínka, vždyť se nad tím zamyslete, co to je oproti těm létům trápení? Nic! Výsměch! Výsměch týrané ženě...No a ještě má zákaz se přiblížit k malému...Ale na druhou stranu si myslím, že i kdyby tam byl sto let, tak mu to nepomůže...Takže asi tak...

T: Jste statečná žena a bojovnice. Tak přejdeme k druhé otázce. **Jaké formy DN jste v násilném vztahu zažila?**

P: Psychické deptání a fyzické jako bití rukou... jeho zbraň byla ruka, fackoval mě, udeřil mě mockrát...to ani nejde spočítat, hlavně do břicha, pak i do obličeje, to už bylo horší, to šlo vidět.... Jak už jsem říkala, bití

v těhotenství na čas přestalo... Pak si to ale vynahradil, doteď si vzpomínám, jak proti mně hodil židli, malému byly dva týdny, nakořila jsem ho a šla do kuchyně, nachystat mu oběd... a ta židle letěla, zasáhla mě do břicha, bolelo to, ale neskutečně... Taky se snažil mě izolovat, od známých, od kamarádů, od rodiny...

T: A jak dlouho jste setrvávala ve vztahu s násilným partnerem a proč? Co Vás motivovalo k tomu, abyste muže opustila?

P: Osum let mi trvalo, než jsem odešla, je to asi dost, ale já to nedokázala dřív... nešlo to... neodešla jsem, protože tam byl malý, neodešla jsem, protože na něm jsem byla závislá. Těžko se to popisuje, byl pro mě taková droga, nebo zlovyk... Nevím, jak to pojmenovat... zvykla jsem si na to soužití... A co mě motivovalo? To, že už budu mít klid. Já a můj syn. My budeme mít klid. Ale neměli jsme ho mít...

R: Kdo Vám pomohl? Svěřila jste se někomu?

P: IC mi pomohlo neskutečně moc a navždy jim budu svým způsobem zavazaná a věděli to jen rodiče a můj bratr... opravdu jsem nikoho jiného už neměla... O kamarády mě připravil, s nikým se moc nestýkám... před tím, než jsem ho poznala tak jsem měla spoustu přátel... ani jsem si neuvědomila, kdy mi postupně začali ze života mizet...

R: Jaké následky na Vás DN zanechalo?

P: Já nevím asi strach, úzkost, nervozitu, dost často mám žaludeční potíže, jako průjemy a pocity na zvracení, a bolí mě hlava, ale to je všechno ze stresu – to mi řekl psycholog i psychiatr. A taky mám neskutečný strach o malého... Nikdy nebudu vědět, co ten chorý mozek, ten jeho chorý mozek, zase vymyslí... Někdy přemýšlím nad tím, že ani žádný mozek nemá, že tam má prázdno a nejen tam i v srdci... Vždyť kdyby nějaké city měl, tak by nemohl ubližovat... tak ubližovat... trápit mě... být tak zlostný ... nelítostný ... krutý ... bezcitný člověk, bez empatie...

T: Dobře, děkuji a kdy se ve Vašem vztahu začala odehrávat kyberšikana?

P: Poprvé? Asi po roce a půl od rozsudku mi začaly chodit divné esemesky. Z různých čísel. Třeba, že jsem děvka a všichni to o mně ví, že jsem jen ubohá ženská, která chtěla chlapa jen zavřít, no a tak. Hned mi došlo, že je to on... Udělala jsem blbost, odpověděla jsem mu. Snažila jsem se ty jeho zprávy vyvracet, ale marně, čím víc jsem se bránila, tím víc útočil... pokračoval dál... V tom byl ten výsměch... Osum let násilí, rok podmínka a pak si vesele může pokračovat dál... Podmínka vyprší a jedeme ji deptat dál... Však ona je vina ne já. Tak to prezentuje všude... Já jsem ta děvka, která ho ubožáčka poslala do vězení... Já vím, že umí být přesvědčivý, laskavý, dokud teda neukáže svou pravou, agresivní tvář...

T: A Jakou formu kyberšikany volil agresor?

P: Psal mi esemesky a pak mě začal napadat na Facebooku. Ten už jsem smazala. Pořád mě něco honilo si to číst a odporovat, ale teď už vím, že to nemá smysl.

T: Můžete prosím upřesnit, jak myslíte to, že to nemá smysl?

P: No, víte, když žijete v domácím násilí, naučíte se nereagovat. Jste taková jakoby apatická ke všemu... Co řekne, na to raději přikývnete... Jste jeho otrok. Otrok jeho přání, potřeb, všeho. Když se zeptá, svítí venku slunko? Odpovíte popravdě, že ne... Je to špatně... Odpovíte, že ne, slunko nesvítí, že prší, jak to asi chce slyšet

a výsledek? Taky špatně. Nevím, jestli mi rozumíte... myslím, tím že ať uděláte cokoli, vyjde to nastejno. Stejně Vás zbije, nebo Vám začne říkat, jaká jste nula, nicka, nic jsi nedokázala, a tak. No a pak od něj odejdete, On dostane trest, vymaníte se z jeho vlivu a chcete žít. Víte, co to je?. Uvědomíte si, že jste byla pouhou věcí, kusem nábytku, se kterým si on dělal, co chtěl a najednou je to pryč. Jste sama. On je pryč...Pomalinku nabýváte zpět své ztracené já... To je ono, byla jste jen hadr a teď začínáte znovu od nuly. Doufáte, že ten krutý svět skončil. Chcete to vykřičet do světa a pak bum, esemeska, prozvánění v noci, chcete se bránit. Už nechcete mlčet, rozumíte mi?

T: Jistě rozumím Vám. **Jaké prostředky ke kyberšikaně využíval?**

P: Telefonem to začalo, esemesky chodily pořád, vyzvánění taky, ve dne, v noci. Byl schopný mi za hodinu napsat deset zpráv... Na Facebook psal pravidelně... V podstatě vyvracel cokoli, co jsem zmínila.

T: Jak to myslíte?

P: No, po tom telefonu – to byla v podstatě komunikace jen mezi námi dvěma, ale na Facebooku jsem se přidala do skupiny Týraných žen – na přesný název už si nevzpomenu...to bylo ještě v době manželství...když už jsem fakt nevěděla kudy kam...A psala jsem pod svým účtem – teda jako svým jménem a se svou fotkou o našem soužití, no teď mě napadá, že mě asi sledoval už předtím, že věděl, co do této skupiny píšu – každopádně tam o mě psal, že si vymýšlím, že mám schizofrenii, což není pravda- a že jen čerpám informace, jak zničit svého muže. Sice ho správce skupiny zablokoval, ale založil si jiný účet a šlo to znovu dokola. Takže telefony, esemesky, vyzvánění, facebook. V podstatě rušil můj soukromý život...Ničil mi ho...Věděl, že časem budu na ty jeho zprávy čekat, budu sledovat, co se na facebooku o mě píše...znal mě... No ještě za našeho manželství mi neustále kontroloval mobil. Pořád měl podezření, že jsem mu nevěrná. Nenechal si vyvrátit, že ne, že nevěry bych se nikdy nedopustila.

T: Chápu a můžete mi prosím říci, **jakým způsobem Vás to zasáhlo?** Myslím kyberšikanu.

P: No, věřte mi, že ne moc dobrým. Dostávala jsem se ven z posttraumatické stresové poruchy a teď bum, esemeska, za sebe mohu říct, že jsem se cítila, jako kdybych s ním pořád byla... Viděla jsem ho všude...

T: A Jaké jste měla pocity? Zkuste je nějak pojmenovat.

P: Zoufalství, nejistota, strach, úzkost, zmatek...získaná sebedůvěra byla opět na bodu mrazu...Bála jsem se, moc a ještě se pořád bojím...

T: Tomu rozumím. **Svěřila jste se někomu či vyhledala jste pomoc?**

P: No, ze začátku ne. Víte, připadala bych si blbě. Skoro žádné kamarádky nemám, on mě od nich izoloval a kontakt s nimi už navázat ani nechci. Našim ani bráchovi jsem to říct nechtěla, opravdu jsem si říkala, že mi pomohli až moc a nechtěla jsem je tím zatěžovat. A taky jsem se styděla...

T: Proč jste se styděla?

P: No, protože, já nevím, prostě jsem si prožila domácí násilí. On byl, jakože potrestaný. A ty zprávy byly tak ponižující, nechtěla jsem, aby to naši věděli. Ani brácha.

T: Ale nakonec jste to začala nějak řešit, **vyhledala jste pomoc?**

P: Ano, musela jsem to řešit, protože začal psát i našim a bráchovi, že jsem děvka, že se peleším s chlapama a malý to vidí...Že o malého se vůbec nestarám, ať na mě dohlídnou nebo že ho už nevidíme... Tatka za mnou jednou večer přišel a chtěl vědět jestli je vše v pořádku...Podíval se na mě a já věděla, že tuší...ne, že ví...Tak jsem mu teda ukázala telefon, zahlcený zprávama od něho...Ani jednu jsem nesmazala...a doslova a do písmene jsem se zhroutila...Když jsem se trochu sebrala, tak jsem mu ukázala, jak mě uráží na facebooku.... Pak mu to došlo...Vše do sebe zapadlo...nenechá mě v klidu žít...ach jo...proč jsem ho vůbec kdy potkala? Proč jsem neodešla dřív? Víte, honí se mi v hlavě moc proč, moc otázek a já na ně neumím odpovědět...jako sama sobě, sama si to srovnat...proč já? Co jsem udělala špatně. A vidíte to, už v tom zase lítám...Ta bezmoc. Ta sebelítost.

T: V takovéto situaci by byl bezmocný každý. A pomohl Vám tatínek nějak?

P: Ano, pomohl. Už tím, že jsem se konečně svěřila, věděla jsem, že v tom nejsem sama. Že za mnou někdo stojí...že mi pomůže...konečně tam byl i trošinku pomoc úlevy...

T:Útočil na Vás agresor v určitých pravidelných intervalech?

P: No to každopádně, pořád, ale když se nad tím zamyslím, tak psal hlavně večer a v noci...já nevím, třeba se napil a to mu dalo kuráž?...no a hurá do mě...já jsem ta svině, která za vše může...Teda jako to si myslí on a pořád se snaží se mnou manipulovat. Nejen se mnou, i s mým okolím...Očerňovat v očích ostatních, rodičů, známých a tak...To byla jeho každodenní činnost...

T: Dobře. A jaké jste učinila opatření proti agresorovým útokům?

P: Pro mě bylo asi nejdůležitější, že to ví tatka, teda celá rodina,...No a potom IC, a taky psycholog...Jakože těm jsem to řekla.

T: Dobře a nějaké opatření proti jeho útokům jste udělala?

P: No, to jo. Zrušila jsem facebookový účet, jakože úplně, už tam nechodím...on zas vymyslí něco jiného...nevím... jo a taky mám nový telefon, na který se mi dovolají jen naši a brácha, samozřejmě vedoucí z práce...no a školka...kvůli malému...ale poprosila jsem je, ať toto číslo nikomu nedávají... Ten starý telefon mám taky – tam si může psát a zvonit, jak chce. Zvuk tam vypínám a na esemesky už nereaguju – to mi řekli na IC – že vlastně, když mu odepisuju, tak ho jenom provokuju k dalším útokům...nezastavím ho...

T:Dobře...Pokuste se vybrat jednu situaci, která Vám nejvíce ublížila.

P: To je těžké, ale asi nejvíc mě zasáhlo to, jak psal našim, že zanedbávám péči o syna...Já mu dávám všechno...

T: Rozumím. Je rozdíl mezi tím, jak se cítíte nyní, a jak jste se cítila po prvním útoku?

P: No, zásadní rozdíl je asi ten, že už v tom nejsem sama, že naši to ví. Že jsem pochopila, že nereagovat je správně, že reagováním ho jen provokuju k dalším útokům. Víte, snažím se to nebrat osobně, holt se to stává...nejsem jediná...ale zatím se snažím tak trochu marně...zraňuje mě to...ubližuje... To jako nikdy nebudu už žít normální život? Nevím...Nedokážu to pochopit...uráží mě to...zraňuje...bolí to...

T: Já Vás chápu. V čem Vy osobně shledáváte kyberšikanu za tak zákeřnou?

P: Asi už jsem všechno řekla, ale jde o to, že se vracíte zpátky...tedy já...jakože se cítím znovu být týrána...znovu v domácím násilí... ...a vrací se ty sny...ty co jsem měla, když jsem s ním byla...prostě už jsem se cítila být sama sebou...udělala si nové kamarádky...a teď se bojím, že o ně přijdu...Víte, je to těžké, na každodenní kontrolu telefonu jsem byla zvyklá a stačila jedna zpráva z jiného čísla než od našich a hned bylo zle...to už není, ale nepřímo mě sleduje...mám pocit...někdy...že mě pořád sleduje, že ví o každém mojem kroku...A pořád mám takové nutkání...jít na ten Facebook a zjišťovat, co o mě píše, co sdílí...

T: Uvědomila jste Policii České republiky? Jak se k Vašemu problému postavili?

P: Asi jsem měla jít hned...i na IC mi to říkali, i psycholog a naši... Nakonec jsem tedy šla...Že by se k mému problému postavili nějak závažně, to ne, nebyli moc vstřícní...spíš jsem měla pocit, že je obtěžuju... Vyřídíte si domácí problémy, paní...Tehdy jsem se neuměla ozvat, úplně mě umlčeli... Až když mě fyzicky napadl, přímo před domem, začala jsem s rodiči jednat přes právníky. Osm přestupkových komisí - bez výsledku. Dvacet trestních oznámení na policii - bez výsledku. Potom jsem opět kontaktovala IC a na jejich radu státního zástupce. Vyšel mi velice vstřícně, připravil obžalobu, donutil policii vyšetřovat a vzít v potaz důkazy, které jsem měla. Teď je opět ve vězení, na další rok a půl...Ale bylo to šílenství, takový pocit zmaru než se toho ujal ten státní zástupce...

T: Jistě, chápu to...Změnila Vám kyberšikana život?

P: Každopádně...a moc...nic pozitivního...jakože na venek se tvářím, že je vše v pohodě, ale uvnitř jsem zase ta troska...ta nula...ta nic...ach jo...proč já? Pořád docházím za psychologem...Je to těžké se s tím vyrovnat, ten přímý vliv domácího násilí tam už není, ale ten nepřímý nátlak na mě, na okolí je otravný, obtěžující, zraňující a ta policie ta že má pomáhat a chránit? To jo no, ale asi v jiných věcech, ne v tomto ohledu. Jak říkám – bez toho nátlaku státního zástupce by vše pokračovalo dál...A kam až by to nechali zajít? To by mě nechali i zabít? Rozumíte mi, co tím chci říct? Že udání na policii nepomůže...Bez dobrých lidí vlastně nepomůže nic...

T: Rozumím a jaký názor máte na prevenci a preventivní programy v České republice v oblasti kyberšikany?

P: Tak to nevím...vím, že existují nějaké doporučení i od státního zástupce...mám seznam, co mám dělat, vím, že IC už se tím taky asi trochu zabývá, ale můj názor je takový, že prevence kyberšikany taky...jako v České republice... moc není. Mělo by se o tom víc mluvit...určitě nejsem sama, kdo se do tohoto problému dostal...Prostě víc o tom mluvit.

T: Ano, souhlasím s Vámi. A jaká jsou Vaše doporučení pro ženy, které procházejí kyberšikanou jako formou DN?

P: Vyhledat pomoc, svěřit se, nebýt v tom sama to je asi to hlavní...

ZÁVĚR

T: Tak tímto bych náš rozhovor ukončila. Moc děkuji. Opravdu jste pro mou práci byla velkým přínosem.

P: Prosím, snad to k něčemu bude.

PŘÍLOHA P IV: ANALÝZA ROZHOVORU METODOU IPA 1

ÚVOD

T: Dobrý den, jmenuji se Kateřina Formánková a chtěla bych Vás poprosit o zodpovězení otázek pro mou bakalářskou práci s názvem Kyberšikana v partnerském soužití jako forma domácího násilí. Předem Vás upozorňuji na to, že náš rozhovor bude nahráván a také na to, že nemusíte odpovídat na otázky, které Vám budou nepříjemné. Souhlasíte?

P: Ano, souhlasím.

T: Jak se dnes máte?

P: Celkem dobře. A Vy?

T: Já se mám fajn, děkuji za zeptání. Dneska je venku krásně, vidíte?

P: No to máte pravdu, konečně svítí sluníčko. To je hned o něco lépe. Tak začneme?

T: Jistě a ničeho se nebojte, kdybyste kdykoliv chtěla ukončit rozhovor či si dát pauzu, tak řekněte, ano?

P: Ano. Děkuji...

JÁDRO

Domácí násilí

T: Takže teď Vám položím první otázku.... **Zkuste mi prosím stručně popsat, jaký byl Váš život s násilným partnerem?**

P: To je složité.... Můj život v manželství byl jedna velká katastrofa, manžel mě psychicky deptal, bála jsem se ho, vlastně se bojím dodnes, ale přesto všechno jsem si ho vzala a porodila mu syna. On mě potom začal i bít. Když jsem otěhotněla, fyzické útoky ustaly, na čas... možná kdybych byla pořád těhotná, tak už by mě nebil...nevím, nejsem si jistá, ale každopádně v těhotenství byl relativní klid, psychické násilí ale pokračovalo dál...Co mě trochu zpětně zarazí, je to, že nikdy nepochyboval nad tím, že syn je opravdu jeho, nedůvěřoval mi, pořád měl utkvělou představu o tom, že jsem mu nevěrná, ale možná věděl, že mě má tak zmáklou, že bych nemohla být nevěrná, nevím... Až rodiče mi pomohli od něj odejít, no vlastně nejen oni i paní z IC. ...Jakože nejsou to hezké vzpomínky, to určitě ne...Na jednu stranu si říkám, že je to pryč...teda to bití a to deptání, ale žila jsem s ním osum let. To je přece kus života.... a neodešla jsem...Až když měl malý půl roku. Podali jsme na něj trestní oznámení. Dostal rok podmínku. Na to všechno, co jsem s ním za tu dobu prožila, se mi to zdá jako výsměch...Rok podmínka, vždyť se nad tím zamyslete, co to je oproti těm létům trápení? Nic! Výsměch! Výsměch týrané ženě...No a ještě má zákaz se přiblížit k malému...Ale na druhou stranu si myslím, že i kdyby tam byl sto let, tak mu to nepomůže...Takže asi tak...

Manželství jako katastrofa

Přesto rodina?

Psychické deptání

Strach

Fyzické násilí

Relativní klid v těhotenství

Rodina a IC jako pomoc

Nepěkné vzpomínky

Kus života v DN

TO

Podmínka

Trest je výsměchem?

Žárlivost

Stejně mu nic nepomůže

T: Jste statečná žena a bojovnice. Tak přejdeme k druhé otázce. **Jaké formy DN jste v násilném vztahu zažila?**

P: Psychické deptání a fyzické jako bití rukou... jeho zbraň byla ruka, fackoval mě, udeřil mě mockrát...to ani nejde spočítat, hlavně do břicha, pak i do obličeje, to už bylo horší, to šlo vidět.... Jak už jsem říkala, bití v těhotenství na čas přestalo...Pak si to ale vynahradil, doteď si vzpomínám, jak proti mně hodil židli, malému byly dva týdny, nakojila jsem ho a šla do kuchyně, nachystat mu oběd...a ta židle letěla, zasáhla mě do břicha, bolelo to, ale neskutečně... Taky se snažil mě izolovat, od známých, od kamarádů, od rodiny...

T: **A jak dlouho jste setrvala ve vztahu s násilným partnerem a proč? Co Vás motivovalo k tomu, abyste muže opustila?**

P: Osum let mi trvalo, než jsem odešla, je to asi dost, ale já to nedokázala dřív...nešlo to... neodešla jsem, protože tam byl malý, neodešla jsem, protože na něm jsem byla závislá. Těžko se to popisuje, byl pro mě taková droga, nebo zlozvyk...Nevím, jak to pojmenovat...zvykla jsem si na to soužití... A co mě motivovalo? To, že už budu mít klid. Já a můj syn. My budeme mít klid. Ale neměli jsme ho mít...

R: Kdo Vám pomohl? Svěřila jste se někomu?

P: IC mi pomohlo neskutečně moc a navždy jim budu svým způsobem zavazaná a věděli to jen rodiče a můj bratr...opravdu jsem nikoho jiného už neměla...O kamarády mě připravil, s nikým se moc nestýkám...před tím, než jsem ho poznala tak jsem měla spoustu přátel...ani jsem si neuvědomila, kdy mi postupně začali ze života mizet...

T: Jaké následky na Vás DN zanechalo?

P: Já nevím asi strach, úzkost, nervozitu, dost často mám žaludeční potíže, jako průjmy a pocity na zvracení, a bolí mě hlava, ale to je všechno ze stresu – to mi řekl psycholog i psychiatr. A taky mám neskutečný strach o malého...Nikdy nebudu vědět, co ten chorý mozek, ten jeho chorý mozek, zase vymyslí...Někdy přemyslím nad tím, že ani žádný mozek nemá, že tam má prázdko a nejen tam i v srdci...Vždyť kdyby nějaké city měl, tak by nemohl ubližovat...tak ubližovat...trápit mě...být tak zlostný...nelítostný...krutý...bezcitný člověk, bez empatie...

T: Dobře, děkuji a kdy se ve Vašem vztahu začala odehrávat kyberšikana?

P: Poprvé? Asi po roce a půl od rozsudku mi začaly chodit divné esemesky. Z různých čísel. Třeba, že jsem děvka a všichni to o mně ví, že jsem jen ubohá ženská, která chtěla chlapa jen zavřít, no a tak. Hned mi došlo, že je to on...Udělala jsem blbost, odpověděla jsem mu. Snažila jsem se ty jeho zprávy vyvracet, ale marně, čím víc jsem se bránila, tím víc útočil...pokračoval dál...V tom byl ten výsměch...Osum let násilí, rok podmínka a pak si vesele může pokračovat dál...Podmínka vyprší a jedeme ji deptat dál...Však ona je vina ne já. Tak to prezentuje všude...Já jsem ta děvka, která ho

Ruka jako zbraň

(ne)viditelné stopy násilí

Zintenzivnění útoků

Sociální izolace

Dlouho v dn

Touha po rodině

Závislá na agresorovi

Klid jako motivace k odchodu

Závazek k IC

Rodina ví

Mizející přátelé

Strach, úzkost, nervozita

Vše ze stresu?

Co kdy vymyslí?

Necitlivý agresor

Divné sms

Očerňování

Reakce

Marné vyvracení

Přenášení viny na oběť

ubožáčka poslala do vězení...Já vím, že umí být přesvědčivý, laskavý, dokud teda neukáže svou pravou, agresivní tvář...

Laskavý agresor?

SMS, FB

T: A jakou formu kyberšikany volil agresor?

Smazání účtu FB

P: Psal mi esemesky a pak mě začal napadat na Facebooku. Ten už jsem smazala. Pořád mě něco honilo si to číst a odpovídat, ale teď už vím, že to nemá smysl.

Apatie v DN

T: Můžete prosím upřesnit, jak myslíte to, že to nemá smysl?

Jeho otrok

P: No, víte, když žijete v domácím násilí, naučíte se nereagovat. Jste taková jakoby apatická ke všemu...Co řekne, na to raději přikývnete...Jste jeho otrok. Otrok jeho přání, potřeb, všeho. Když se zeptá, svítí venku slunko? Odpovíte popravdě, že ne...Je to špatně...Odpovíte, že ne, slunko nesvítí, že prší, jak to asi chce slyšet a výsledek? Taky špatně. Nevím, jestli mi rozumíte... myslím, tím že ať uděláte cokoli, vyjde to nastejno. Stejně Vás zbije, nebo Vám začne říkat, jaká jste nula, nicka, nic jsi nedokázala, a tak. No a pak od něj odejdete, On dostane trest, vymaníte se z jeho vlivu a chcete žít. Víte, co to je?. Uvědomíte si, že jste byla pouhou věcí, kusem nábytku, se kterým si on dělal, co chtěl a najednou je to pryč. Jste sama. On je pryč...Pomalinku nabýváte zpět své ztracené já... To je ono, byla jste jen hadr a teď začínáte znovu od nuly. Doufáte, že ten krutý svět skončil. Chcete to vykřičet do světa a pak bum, esemeska, prozvánění v noci, chcete se bránit. Už nechcete mlčet, rozumíte mi?

Co udělám, vyjde nastejno

Po potrestání nový život?

Nové já

Znova od nuly

Konečně se ozvat!

T: Jistě rozumím Vám. Jaké prostředky ke kyberšikaně využíval?

P: Telefonem to začalo, esemesky chodily pořád, vyzvánění taky, ve dne, v noci. Byl schopný mi za hodinu napsat deset zpráv... Na Facebook psal pravidelně... V podstatě vyvracel cokoli, co jsem zmínila.

Zprávy, vyzvánění. FB

Vyvracení zpráv

T: Jak to myslíte?

P: No, po tom telefonu – to byla v podstatě komunikace jen mezi námi dvěma, ale na Facebooku jsem se přidala do skupiny Týraných žen – na přesný název už si nevzpomenu...to bylo ještě v době manželství...když už jsem fakt nevěděla kudy kam...A psala jsem pod svým účtem – teda jako svým jménem a se svou fotkou o našem soužití, no teď mě napadá, že mě asi sledoval už předtím, že věděl, co do této skupiny píšu – každopádně tam o mě psal, že si vymyslím, že mám schizofrenii, což není pravda- a že jen čerpám informace, jak zničit svého muže. Sice ho správce skupiny zablokoval, ale založil si jiný účet a šlo to znovu dokola. Takže telefony, esemesky, vyzvánění, facebook. V podstatě rušil můj soukromý život...Ničil mi ho...Věděl, že časem budu na ty jeho zprávy čekat, budu sledovat, co se na facebooku o mě píše...znal mě... No ještě za našeho manželství mi neustále kontroloval mobil. Pořád měl podezření, že jsem mu nevěrná. Nenechal si vyvrátit, že ne, že nevěry bych se nikdy nedopustila.

Sleduje mě na fb?

Očerňování na FB

Blokace na FB

Nové profily

Bez soukromí

Kontrola tel. V době soužití

Očekávání zpráv

Nevěrná?

T: Chápu a můžete mi prosím říci, **jakým způsobem Vás to zasáhlo?** Myslím kyberšikanu.

Znova na dně?

P: No, věřte mi, že ne moc dobrým. Dostávala jsem se ven z posttraumatické stresové poruchy a teď bum, esemeska, za sebe mohu říct, že jsem se cítila, jako kdybych s ním pořád byla...Viděla jsem ho všude...

T: A Jaké jste měla pocity? Zkuste je nějak pojmenovat.

Snížení sebedůvěry

P: Zoufalství, nejistota, strach, úzkost, zmatek...získaná sebedůvěra byla opět na bodu mrazu...Bála jsem se, moc a ještě se pořád bojím...

Strach, zmatek

T: Tomu rozumím. **Svěřila jste se někomu či vyhledala jste pomoc?**

P: No, ze začátku ne. Víte, připadala bych si blbě. Skoro žádné kamarádky nemám, on mě od nich izoloval a kontakt s nimi už navázat ani nechci. Naším ani bráchovi jsem to říct nechtěla, opravdu jsem si říkala, že mi pomohli až moc a nechtěla jsem je tím zatěžovat. A taky jsem se styděla...

Nechci se svěřit, protože se stydím a nechci zatěžovat

T: Proč jste se styděla?

P: No, protože, já nevím, prostě jsem si prožila domácí násilí. On byl, jakože potrestaný. A ty zprávy byly tak ponižující, nechtěla jsem, aby to naši věděli. Ani brácha.

Manipulace s okolím
Bezmoc

T: Ale nakonec jste to začala nějak řešit, **vyhledala jste pomoc?**

P: Ano, musela jsem to řešit, protože začal psát i našim a bráchovi, že jsem děvka, že se peleším s chlapama a malý to vidí...Že o malého se vůbec nestarám, ať na mě dohlídnou nebo že ho už nevidíme...Tatka za mnou jednou večer přišel a chtěl vědět jestli je vše v pořádku...Podíval se na mě a já věděla, že tuší...ne, že ví...Tak jsem mu teda ukázala telefon, zahlcený zprávama od něho...Ani jednu jsem nesmazala...a doslova a do písmene jsem se zhroutila...Když jsem se trochu sebrala, tak jsem mu ukázala, jak mě uráží na facebooku... Pak mu to došlo...Vše do sebe zapadlo...nenechá mě v klidu žít...ach jo...proč jsem ho vůbec kdy potkala? Proč jsem neodešla dřív? Víte, honí se mi v hlavě moc proč, moc otázek a já na ně neumím odpovědět...jako sama sobě, sama si to srovnat...proč já? Co jsem udělala špatně. A vidíte to, už v tom zase lítám...Ta bezmoc. Ta sebelítost.

Rodina poznává KŠ
Zhroucení se
Nenechá mě v klidu?
Nelze to pochopit
Bezmoc

T: V takovéto situaci by byl bezmocný každý. A pomohl Vám tatínek nějak?

P: Ano, pomohl. Už tím, že jsem se konečně svěřila, věděla jsem, že v tom nejsem sama. Že za mnou někdo stojí...že mi pomůže...konečně tam byl i trošinku pomoc úlevy...

Svěření se - úleva

T: **Útočil na Vás agresor v určitých pravidelných intervalech?**

P: No to každopádně, pořád, ale když se nad tím zamyslím, tak psal hlavně večer a v noci...já nevím, třeba se napil a to mu dalo kuráž?...no a hurá do mě...já jsem ta svině, která za vše může...Teda jako to si myslí on a pořád se snaží se mnou

manipulovat. Nejen se mnou, i s mým okolím...Očernovat v očích ostatních, rodičů, známých a tak...To byla jeho každodenní činnost...	Alkohol – spouštěč? Já za to můžu?
T: Dobře. A jaké jste učinila opatření proti agresorovým útokům?	Manipulace s okolím Očernování
P: Pro mě bylo asi nejdůležitější, že to ví taťka, teda celá rodina,...No a potom IC, a taky psycholog...Jakože těm jsem to řekla.	
T: Dobře a nějaké opatření proti jeho útokům jste udělala?	
P: No, to jo. Zrušila jsem facebookový účet, jakože úplně, už tam nechodím...on zas vymyslí	
něco jiného...nevím... jo a taky mám nový telefon, na který se mi dovolávají jen naši a brácha, samozřejmě vedoucí z práce...no a školka...kvůli malému...ale poprosila jsem je, ať toto číslo nikomu nedávají...Ten starý telefon mám taky – tam si může psát a zvonit, jak chce. Zvuk tam vypínám a na esemesky už nereaguju – to mi řekli na IC – že vlastně, když mu odepisuju, tak ho jenom provokuju k dalším útokům...nezastávím ho...	Zrušení FB účtu Nový telefon Zachování původního tel. Když reaguji, provokuji
T:Dobře...Pokuste se vybrat jednu situaci, která Vám nejvíce ublížila.	Nezastavitelný agresor
P: To je těžké, ale asi nejvíc mě zasáhlo to, jak psal našim, že zanedbávám péči o syna...Já mu dávám všechno...	
T: Rozumím. Je rozdíl mezi tím, jak se cítíte nyní, a jak jste se cítila po prvním útoku?	
P: No, zásadní rozdíl je asi ten, že už v tom nejsem sama, že naši to ví. Že jsem pochopila, že nereagovat je správně, že reagováním ho jen provokuju k dalším útokům. Víte, snažím se to nebrat osobně, holt se to stává...nejsem jediná...ale zatím se snažím tak trochu marně...zraňuje mě to...ubližuje... To jako nikdy nebudu už žít normální život? Nevím...Nedokážu to pochopit...uráží mě to...zraňuje...bolí to...	Nereagovat je správně Úleva ze svěření se Znovu v dn
T: Já Vás chápu. V čem Vy osobně shledáváte kyberšikanu za tak zákeřnou?	Nový život po odchodu Strach o ztrátu nových známých
P: Asi už jsem všechno řekla, ale jde o to, že se vracíte zpátky...tedy já...jakože se cítím znovu být týrána...znovu v domácím násilí... ..a vrací se ty sny...ty co jsem měla, když jsem s ním byla...prostě už jsem se cítila být sama sebou...udělala si nové kamarádky...a teď se bojím, že o ně přijdu... Víte, je to těžké, na každodenní kontrolu telefonu jsem byla zvyklá a stačila jedna zpráva z jiného čísla než od našich a hned bylo zle...to už není, ale nepřímou mě sleduje...mám pocit...někdy...že mě pořád sleduje, že ví o každém mojem kroku...A pořád mám takové nutkání...jít na ten Facebook a zjišťovat, co o mě píše, co sdílí...	Zvyk na každodenní kontrolu Chci zjišťovat, co kde píše
T: Uvědomila jste Policii České republiky? Jak se k Vašemu problému postavili?	
P: Asi jsem měla jít hned...i na IC mi to říkali, i psycholog a naši... Nakonec jsem tedy šla...Že by se k mému problému postavili nějak závažně, to ne, nebyli moc vstřícní...spíš jsem měla pocit, že je obtěžuju... Vyřídte si domácí problémy,	

paní...Tehdy jsem se neuměla ozvat, úplně mě umlčeli... Až když mě fyzicky napadl, přímo před domem, začala jsem s rodiči jednat přes právníky. Osm přestupkových komisí - bez výsledku. Dvacet trestních oznámení na policii - bez výsledku. Potom jsem opět kontaktovala IC a na jejich radu státního zástupce. Vyšel mi velice vstřícně, připravil obžalobu, donutil policii vyšetřovat a vzít v potaz důkazy, které jsem měla. Teď je opět ve vězení, na další rok a půl...Ale bylo to šílenství, takový pocit zmaru než se toho ujal ten státní zástupce...

T: Jistě, chápu to...**Změnila Vám kyberšikana život?**

P: Každopádně...a moc...nic pozitivního...jakože na venek se tvářím, že je vše v pohodě, ale uvnitř jsem zase ta troska..ta nula...ta nic...ach jo...proč já? Pořád docházím za psychologem...Je to těžké se s tím vyrovnat, ten přímý vliv domácího násilí tam už není, ale ten nepřímý nátlak na mě, na okolí je otravný, obtěžující, zraňující a ta policie ta že má pomáhat a chránit? To jo no, ale asi v jiných věcech, ne v tomto ohledu. Jak říkám – bez toho nátlaku státního zástupce by vše pokračovalo dál...A kam až by to nechali zajít? To by mě nechali i zabít? Rozumíte mi, co tím chci říct? Že udání na policii nepomůže...Bez dobrých lidí vlastně nepomůže nic...

T: Rozumím a **jaký názor máte na prevenci a preventivní programy v České republice v oblasti kyberšikany?**

P: Tak to nevím...vím, že existují nějaké doporučení i od státního zástupce...mám seznam, co mám dělat, vím, že IC už se tím taky asi trochu zabývá, ale můj názor je takový, že prevence kyberšikany taky...jako v České republice... moc není. Mělo by se o tom víc mluvit...určitě nejsem sama, kdo se do tohoto problému dostal...Prostě víc o tom mluvit.

T: Ano, souhlasím s Vámi. A **Jaká jsou Vaše doporučení pro ženy, které procházejí kyberšikanou jako formou DN?**

P: Vyhledat pomoc, svěřit se, nebýt v tom sama to je asi to hlavní...

ZÁVĚR

T: Tak tímto bych náš rozhovor ukončila. Moc děkuji. Opravdu jste pro mou práci byla velkým přínosem.

P: Prosím, snad to k něčemu bude.

Nevstřícná PČR

Obtěžuji PČR?

Fyzický útok KŠ

Marné řešení

Tlak st.zást. a vyřešení

Pocit šílenství než se to vyřešilo

Navenek ok, uvnitř troska

Nepřímý vliv DN

Otravný nátlak

Udání nepomůže

Bez dobrých lidí NIC

Doporučení od st.zást.

Není moc prevence

Víc mluvit

Vyhledat pomoc a svěřit se

PŘÍLOHA P IV: ANALÝZA ROZHOVORU METODOU IPA 2

T: Dobrý den, jmenuji se Kateřina Formánková a chtěla bych Vás poprosit o zodpovězení otázek pro mou bakalářskou práci s názvem Kyberšikana v partnerském soužití jako forma domácího násilí. Předem Vás upozorňuji na to, že náš rozhovor bude nahráván a také na to, že nemusíte odpovídat na otázky, které Vám budou nepříjemné. Souhlasíte?

P: Ano, souhlasím.

T: Jak se dnes máte?

P: Celkem dobře. A Vy?

T: Já se mám fajn, děkuji za zeptání. Dneska je venku krásně, vidíte?

P: No to máte pravdu, konečně svítí sluníčko. To je hned o něco lépe. Tak začneme?

T: Jistě a ničeho se nebojte, kdybyste kdykoliv chtěla ukončit rozhovor či si dát pauzu, tak řekněte, ano?

P: Ano. Děkuji...

JÁDRO

Domácí násilí

T: Takže teď Vám položím první otázku.... **Zkuste mi prosím stručně popsat, jaký byl Váš život s násilným partnerem?**

P: To je složité.... **Můj život v manželství byl jedna velká katastrofa, manžel mě psychicky deptal, bála jsem se ho, vlastně se bojím dodnes, ale přesto všechno jsem si ho vzala a porodila mu syna. On mě potom začal i bít. Když jsem otěhotněla, fyzické útoky ustaly, na čas... možná kdybych byla pořád těhotná, tak už by mě nebil...nevím, nejsem si jistá, ale každopádně v těhotenství byl relativní klid, psychické násilí ale pokračovalo dál...Co mě trochu zpětně zaráží, je to, že nikdy nepochyboval nad tím, že syn je opravdu jeho, nedůvěřoval mi, pořád měl utkvělou představu o tom, že jsem mu nevěrná, ale možná věděl, že mě má tak zmáklou, že bych nemohla být nevěrná, nevím... Až rodiče mi pomohli od něj odejít, no vlastně nejen oni i paní z IC. ...Jakože nejsou to hezké vzpomínky, to určitě ne...Na jednu stranu si říkám, že je to pryč...teda to bití a to deptání, ale žila jsem s ním osum let. To je přece kus života.... a neodešla jsem...Až když měl malý půl roku. Podali jsme na něj trestní oznámení. Dostal rok podmínku. Na to všechno, co jsem s ním za tu dobu prožila, se mi to zdá jako výsměch...Rok podmínka, vždyť se nad tím zamyslete, co to je oproti těm létům trápení? Nic! Výsměch! Výsměch týrané ženě...No a ještě má zákaz se přiblížit k malému...Ale na druhou stranu si myslím, že i kdyby tam byl sto let, tak mu to nepomůže...Takže asi tak...**

Manželství jako katastrofa

Psychické násilí

Strach

Fyzické násilí

Žárlivost

Rodiče

IC

TO

Zákaz styku

Nic mu nepomůže

T: Jste statečná žena a bojovnice. Tak přejdeme k druhé otázce. **Jaké formy DN jste v násilném vztahu zažila?**

P: Psychické deptání a fyzické jako bití rukou... jeho zbraň byla ruka, fackoval mě, udeřil mě mockrát...to ani nejde spočítat, hlavně do břicha, pak i do obličeje, to už bylo horší, to šlo vidět... Jak už jsem říkala, bití v těhotenství na čas přestalo...Pak si to ale vynahradil, doteď si vzpomínám, jak proti mně hodil židli, malému byly dva týdny, nakojila jsem ho a šla do kuchyně, nachystat mu oběd...a ta židle letěla, zasáhla mě do břicha, bolelo to, ale neskutečně... Taky se snažil mě izolovat, od známých, od kamarádů, od rodiny...

Fyzické násilí

T: A jak dlouho jste setrvávala ve vztahu s násilným partnerem a proč? Co Vás motivovalo k tomu, abyste muže opustila?

P: Osum let mi trvalo, než jsem odešla, je to asi dost, ale já to nedokázala dřív...nešlo to... neodešla jsem, protože tam byl malý, neodešla jsem, protože na něm jsem byla závislá. Těžko se to popisuje, byl pro mě taková droga, nebo zlovyk...Nevím, jak to pojmenovat...zvykla jsem si na to soužití... A co mě motivovalo? To, že už budu mít klid. Já a můj syn. My budeme mít klid. Ale neměli jsme ho mít...

Touha po rodině

Soužití jako zlovyk

Chci klid

R: Kdo Vám pomohl? Svěřila jste se někomu?

P: IC mi pomohlo neskutečně moc a navždy jim budu svým způsobem zavazaná a věděli to jen rodiče a můj bratr...opravdu jsem nikoho jiného už neměla...O kamarády mě připravil, s nikým se moc nestýkám...před tím, než jsem ho poznala tak jsem měla spoustu přátel...ani jsem si neuvědomila, kdy mi postupně začali ze života mizet...

IC

Mizějící kamarádi

T: Jaké následky na Vás DN zanechalo?

P: Já nevím asi strach, úzkost, nervozitu, dost často mám žaludeční potíže, jako průjmý a pocity na zvracení, a bolí mě hlava, ale to je všechno ze stresu – to mi řekl psycholog i psychiatr. A taky mám neskutečný strach o malého...Nikdy nebudu vědět, co ten chorý mozek, ten jeho chorý mozek, zase vymyslí...Někdy přemýšlím nad tím, že ani žádný mozek nemá, že tam má prázdno a nejen tam i v srdci...Vždyť kdyby nějaké city měl, tak by nemohl ubližovat...tak ubližovat...trápit mě...být tak zlostný...nelítostný...krutý...bezcitný člověk, bez empatie...

Psychosomat. obtíže

Pořád strach

Napětí

Bez empatie

T: Dobře, děkuji a kdy se ve Vašem vztahu začala odehrávat kyberšikana?

P: Poprvé? Asi po roce a půl od rozsudku mi začaly chodit divné esemesky. Z různých čísel. Třeba, že jsem děvka a všichni to o mně ví, že jsem jen ubohá ženská, která chtěla chlapa jen zavřít, no a tak. Hned mi došlo, že je to on... Udělala jsem blbost, odpověděla jsem mu. Snažila jsem se ty jeho zprávy vyvracet, ale marně, čím víc jsem se bránila, tím víc útočil...pokračoval dál...V tom byl ten výsměch...Osum let násilí, rok podmínka a pak si vesele může pokračovat dál...Podmínka vyprší a jedeme ji deptat dál...Však ona je vina ne já. Tak to prezentuje všude...Já jsem ta děvka, která ho ubožáčka poslala do vězení...Já vím, že umí být přesvědčivý, laskavý, dokud teda neukáže svou pravou, agresivní tvář...

Reakce na zprávy

Zintenzivnění útoků

Přenášení viny

Bez empatie

T: A Jakou formu kyberšikany volil agresor?

P: Psal mi esemesky a pak mě začal napadat na Facebooku. Ten už jsem smazala. Pořád mě něco honilo si to číst a odporovat, ale teď už vím, že to nemá smysl.

Smazání účtu

T: Můžete prosím upřesnit, jak myslíte to, že to nemá smysl?

P: No, víte, když žijete v domácím násilí, naučíte se nereagovat. Jste taková jakoby apatická ke všemu...Co řekne, na to raději přikývnete...Jste jeho otrok. Otrok jeho přání, potřeb, všeho. Když se zeptá, svítí venku slunko? Odpovíte popravdě, že ne...Je to špatně...Odpovíte, že ne, slunko nesvítí, že prší, jak to asi chce slyšet a výsledek? Taký špatně. Nevím, jestli mi rozumíte... myslím, tím že ať uděláte cokoliv, vyjde to nastejno. Stejně Vás zbije, nebo Vám začne říkat, jaká jste nula, nicka, nic jsi nedokázala, a tak. No a pak od něj odejdete, On dostane trest, vymaníte se z jeho vlivu a chcete žít. Víte, co to je?. Uvědomíte si, že jste byla pouhou věcí, kusem nábytku, se kterým si on dělal, co chtěl a najednou je to pryč. Jste sama. On je pryč...Pomalinku nabýváte zpět své ztracené já... To je ono, byla jste jen hadr a teď začínáte znovu od nuly. Doufáte, že ten krutý svět skončil. Chcete to vykřičet do světa a pak bum, esemeska, prozvánění v noci, chcete se bránit. Už nechcete mlčet, rozumíte mi?

Apatie v DN

Znova od nuly

Vymaníte se z vlivu

Nabývání JÁ

T: Jistě rozumím Vám. Jaké prostředky ke kyberšikaně využíval?

P: Telefonem to začalo, esemesky chodily pořád, vyzvánění taky, ve dne, v noci. Byl schopný mi za hodinu napsat deset zpráv... Na Facebook psal pravidelně... V podstatě vyvracel cokoliv, co jsem zmínila.

Vyvracení zpráv

T: Jak to myslíte?

P: No, po tom telefonu – to byla v podstatě komunikace jen mezi námi dvěma, ale na Facebooku jsem se přidala do skupiny Týraných žen – na přesný název už si nevzpomenu...to bylo ještě v době manželství...když už jsem fakt nevěděla kudy kam...A psala jsem pod svým účtem – teda jako svým jménem a se svou fotkou o našem soužití, no teď mě napadá, že mě asi sledoval už předtím, že věděl, co do této skupiny píšu – každopádně tam o mě psal, že si vymýšlím, že mám schizofrenii, což není pravda – a že jen čerpám informace, jak zničit svého muže. Sice ho správce skupiny zablokoval, ale založil si jiný účet a šlo to znovu dokola. Takže telefony, esemesky, vyzvánění, facebook. V podstatě rušil můj soukromý život...Ničil mi ho...Věděl, že časem budu na ty jeho zprávy čekat, budu sledovat, co se na facebooku o mě píše...znal mě... No ještě za našeho manželství mi neustále kontroloval mobil. Pořád měl podezření, že jsem mu nevěrná. Nenechal si vyvrátit, že ne, že nevěry bych se nikdy nedopustila.

Reakce na KŠ

FB v soužití – sledoval mě?

Žárlivost

Kontrola tel. V době soužití

T: Chápu a můžete mi prosím říci, jakým způsobem Vás to zasáhlo? Myslím kyberšikanu.

P: No, věřte mi, že ne moc dobrým. Dostávala jsem se ven z posttraumatické stresové poruchy a teď bum, esemeska, za sebe mohu říct, že jsem se cítila, jako kdybych s ním pořád byla... Viděla jsem ho všude...

Znovu s ním?

Nepřímé sledování

T: A Jaké jste měla pocity? Zkuste je nějak pojmenovat.

P: Zoufalství, nejistota, strach, úzkost, zmatek...získaná sebedůvěra byla opět na bodu mrazu...Bála jsem se, moc a ještě se pořád bojím...

Strach

Snížení sebedůvěry

T: Tomu rozumím. **Svěřila jste se někomu či vyhledala jste pomoc?**

P: No, ze začátku ne. Víte, připadala bych si blbě. Skoro žádné kamarádky nemám, on mě od nich izoloval a kontakt s nimi už navázat ani nechci. Naším ani bráchovi jsem to říct nechtěla, opravdu jsem si říkala, že mi pomohli až moc a nechtěla jsem je tím zatěžovat. A taky jsem se styděla...

Zátěž pro okolí

stud

T: Proč jste se styděla?

P: No, protože, já nevím, prostě jsem si prožila domácí násilí. On byl, jakože potrestaný. A ty zprávy byly tak ponižující, nechtěla jsem, aby to naši věděli. Ani brácha.

ponížení

T: Ale nakonec jste to začala nějak řešit, **vyhledala jste pomoc?**

P: Ano, musela jsem to řešit, protože začal psát i našim a bráchovi, že jsem děvka, že se peleším s chlapama a malý to vidí...Že o malého se vůbec nestarám, ať na mě dohlídnou nebo že ho už nevidíme... Taťka za mnou jednou večer přišel a chtěl vědět jestli je vše v pořádku...Podíval se na mě a já věděla, že tuší...ne, že ví... Tak jsem mu teda ukázala telefon, zahlcený zprávama od něho...Ani jednu jsem nesmazala...a doslova a do písmene jsem se zhroutila...Když jsem se trochu sebrala, tak jsem mu ukázala, jak mě uráží na facebooku... Pak mu to došlo...Vše do sebe zapadlo...nenechá mě v klidu žít...ach jo...proč jsem ho vůbec kdy potkala? Proč jsem neodešla dřív? Víte, honí se mi v hlavě moc proč, moc otázek a já na ně neumím odpovědět...jako sama sobě, sama si to srovnat...proč já? Co jsem udělala špatně. A vidíte to, už v tom zase lítám... Ta bezmoc. Ta sebelítost.

Rodina

Bezmoc

T: V takovéto situaci by byl bezmocný každý. A pomohl Vám tatínek nějak?

P: Ano, pomohl. Už tím, že jsem se konečně svěřila, věděla jsem, že v tom nejsem sama. Že za mnou někdo stojí...že mi pomůže...konečně tam byl i trošinku pomoc úlevy...

Pocit úlevy

T: **Útočil na Vás agresor v určitých pravidelných intervalech?**

P: No to každopádně, pořád, ale když se nad tím zamyslím, tak psal hlavně večer a v noci...já nevím, třeba se napil a to mu dalo kuráž?...no a hurá do mě...já jsem ta svině, která za vše může...Teda jako to si myslí on a pořád se snaží se mnou manipulovat. Nejen se mnou, i s mým okolím...Očerňovat v očích ostatních, rodičů, známých a tak... To byla jeho každodenní činnost...

Alkohol?

T: Dobře. A **jaké jste učinila opatření proti agresorovým útokům?**

P: Pro mě bylo asi nejdůležitější, že to ví taťka, teda celá rodina,...No a potom IC, a taky psycholog...Jakože těm jsem to řekla.

Manipulace
s okolím

T: Dobře a nějaké opatření proti jeho útokům jste udělala?

P: No, to jo. Zrušila jsem facebookový účet, jakože úplně, už tam nechodím...on zas vymyslí

něco jiného...nevím... jo a taky mám nový telefon, na který se mi dovolají jen naši a brácha, samozřejmě vedoucí z práce...no a školka...kvůli malému...ale poprosila jsem je, ať toto číslo nikomu nedávají...Ten starý telefon mám taky – tam si může psát a zvonit, jak chce. Zvuk tam vypínám a na esemesky už nereaguju – to mi řekli na IC – že vlastně, když mu odepisuju, tak ho jenom provokuju k dalším útokům...nezastavím ho...

Nový tel.

T:Dobře...Pokuste se vybrat jednu situaci, která Vám nejvíce ublížila.

Zrušení FB

P: To je těžké, ale asi nejvíc mě zasáhlo to, jak psal našim, že zanedbávám péči o syna...Já mu dávám všechno...

Doporučení

nereagovat

T: Rozumím. Je rozdíl mezi tím, jak se cítíte nyní, a jak jste se cítila po prvním útoků?

P: No, zásadní rozdíl je asi ten, že už v tom nejsem sama, že naši to ví. Že jsem pochopila, že nereagovat je správně, že reagováním ho jen provokuju k dalším útokům. Víte, snažím se to nebrat osobně, holt se to stává...nejsem jediná...ale zatím se snažím tak trochu marně...zraňuje mě to...ubližuje... To jako nikdy nebudu už žít normální život? Nevím...Nedokážu to pochopit...uráží mě to...zraňuje...bolí to...

Pořád bezmoc

T: Já Vás chápu. **V čem Vy osobně shledáváte kyberšikanu za tak zákeřnou?**

P: Asi už jsem všechno řekla, ale jde o to, že se vracíte zpátky...tedy já...jakože se cítím znovu být týrána...znovu v domácím násilí... ..a vrací se ty sny...ty co jsem měla, když jsem s ním byla...prostě už jsem se cítila být sama sebou...udělala si nové kamarádky...a teď se bojím, že o ně přijdu...Víte, je to těžké, na každodenní kontrolu telefonu jsem byla zvyklá a stačila jedna zpráva z jiného čísla než od našich a hned bylo zle...to už není, ale nepřímou mě sleduje...mám pocit...někdy...že mě pořád sleduje, že ví o každém mojem kroku...A pořád mám takové nutkání...jít na ten Facebook a zjišťovat, co o mě píše, co sdílí...

Znovu v DN?

Kontrola tel.

T: **Uvědomila jste Policii České republiky? Jak se k Vašemu problému postavili?**

P: Asi jsem měla jít hned...i na IC mi to říkali, i psycholog a naši... Nakonec jsem tedy šla...Že by se k mému problému postavili nějak závažně, to ne, nebyli moc vstřícní...spíš jsem měla pocit, že je obtěžuju... Vyříd'te si domácí problémy, paní...Tehdy jsem se neuměla ozvat, úplně mě umlčeli... Až když mě fyzicky napadl, přímo před domem, začala jsem s rodiči jednat přes právníky. Osm přestupkových komisí - bez výsledku. Dvacet trestních oznámení na policii - bez výsledku. Potom jsem opět kontaktovala IC a na jejich radu státního zástupce. Vyšel mi velice vstřícně, připravil

Zjišťování

Neochota PČR

obžalobu, donutil policii vyšetřovat a vzít v potaz důkazy, které jsem měla. Teď je opět ve vězení, na další rok a půl...Ale bylo to šílenství, takový pocit zmaru než se toho ujal ten státní zástupce...

Řešení – pocit zmaru

T: Jistě, chápu to... **Změnila Vám kyberšikana život?**

Státní zástupce jako
Neochota PČR

P: Každopádně... a moc... nic pozitivního... jakože na venek se tvářím, že je vše v pohodě, ale uvnitř jsem zase ta troska..ta nula...ta nic...ach jo... proč já? Pořád docházím za psychologem... Je to těžké se s tím vyrovnat, ten přímý vliv domácího násilí tam už není, ale ten nepřímý nátlak na mě, na okolí je otravný, obtěžující, zraňující a ta policie ta že má pomáhat a chránit? To jo no, ale asi v jiných věcech, ne v tomto ohledu. Jak říkám – bez toho nátlaku státního zástupce by vše pokračovalo dál... A kam až by to nechali zajít? To by mě nechali i zabít? Rozumíte mi, co tím chci říct? Že udání na policii nepomůže... Bez dobrých lidí vlastně nepomůže nic...

Obtěžující

Udání nepomůže

T: Rozumím a **jaký názor máte na prevenci a preventivní programy v České republice v oblasti kyberšikany?**

Proč já?

Nevyrovnanost

P: Tak to nevím... vím, že existují nějaké doporučení i od státního zástupce... mám seznam, co mám dělat, vím, že IC už se tím taky asi trochu zabývá, ale můj názor je takový, že prevence kyberšikany taky... jako v České republice... moc není. Mělo by se o tom víc mluvit... určitě nejsem sama, kdo se do tohoto problému dostal... Prostě víc o tom mluvit.

T: Ano, souhlasím s Vámi. A **Jaká jsou Vaše doporučení pro ženy, které procházejí kyberšikanou jako formou DN?**

Doporučení

Málo prevence?

P: **Vyhledat pomoc, svěřit se, nebýt v tom sama to je asi to hlavní...**

Víc mluvit

ZÁVĚR

T: Tak tímto bych náš rozhovor ukončila. Moc děkuji. Opravdu jste pro mou práci byla velkým přínosem.

P: Prosím, snad to k něčemu bude.

Svěřit se

PŘÍLOHA P IV: ANALÝZA ROZHOVORU METODOU IPA 3

T: Dobrý den, jmenuji se Kateřina Formánková a chtěla bych Vás poprosit o zodpovězení otázek pro mou bakalářskou práci s názvem Kyberšikana v partnerském soužití jako forma domácího násilí. Předem Vás upozorňuji na to, že náš rozhovor bude nahráván a také na to, že nemusíte odpovídat na otázky, které Vám budou nepříjemné. Souhlasíte?

P: Ano, souhlasím.

T: Jak se dnes máte?

P: Celkem dobře. A Vy?

T: Já se mám fajn, děkuji za zeptání. Dneska je venku krásně, vidíte?

P: No to máte pravdu, konečně svítí sluníčko. To je hned o něco lépe. Tak začneme?

T: Jistě a ničeho se nebojte, kdybyste kdykoliv chtěla ukončit rozhovor či si dát pauzu, tak řekněte, ano?

P: Ano. Děkuji...

JÁDRO

Domácí násilí

T: Takže teď Vám položím první otázku.... **Zkuste mi prosím stručně popsat, jaký byl Váš život s násilným partnerem?**

P: To je složité.... Můj život v manželství byl jedna velká katastrofa, manžel mě psychicky deptal, bála jsem se ho, vlastně se bojím dodnes, ale přesto všechno jsem si ho vzala a porodila mu syna. On mě potom začal i bít. Když jsem otěhotněla, fyzické útoky ustaly, na čas... možná kdybych byla pořád těhotná, tak už by mě nebil...nevím, nejsem si jistá, ale každopádně v těhotenství byl relativní klid, psychické násilí ale pokračovalo dál...Co mě trochu zpětně zaráží, je to, že nikdy nepochyboval nad tím, že syn je opravdu jeho, nedůvěřoval mi, pořád měl utkvělou představu o tom, že jsem mu nevěrná, ale možná věděl, že mě má tak zmáklou, že bych nemohla být nevěrná, nevím... Až rodiče mi pomohli od něj odejít, no vlastně nejen oni i paní z IC. ...Jakože nejsou to hezké vzpomínky, to určitě ne...Na jednu stranu si říkám, že je to pryč...teda to bití a to deptání, ale žila jsem s ním osum let. To je přece kus života.... a neodešla jsem...Až když měl malý půl roku. Podali jsme na něj trestní oznámení. Dostal rok podmínku. Na to všechno, co jsem s ním za tu dobu prožila, se mi to zdá jako výsměch...Rok podmínka, vždyť se nad tím zamyslete, co to je oproti těm létům trápení? Nic! Výsměch! Výsměch týrané ženě...No a ještě má zákaz se přiblížit k malému...Ale na druhou stranu si myslím, že i kdyby tam byl sto let, tak mu to nepomůže...Takže asi tak...

Psychické násilí

Strach

Fyzické násilí

Žárlivost

Rodiče

IC

TO

Zákaz styku

Nic mu nepomůže

T: Jste statečná žena a bojovnice. Tak přejdeme k druhé otázce. **Jaké formy DN jste v násilném vztahu zažila?**

Manželství jako katastrofa

Jeho Zbraně

P: Psychické deptání a fyzické jako bití rukou... jeho zbraň byla ruka, fackoval mě, udeřil mě mockrát...to ani nejde spočítat, hlavně do břicha, pak i do obličeje, to už bylo horší, to šlo vidět... Jak už jsem říkala, bití v těhotenství na čas přestalo...Pak si to ale vynahradil, doteď si vzpomínám, jak proti mně hodil židli, malému byly dva týdny, nakojila jsem ho a šla do kuchyně, nachystat mu oběd...a ta židle letěla, zasáhla mě do břicha, bolelo to, ale neskutečně... Taky se snažil mě izolovat, od známých, od kamarádů, od rodiny...

Fyzické násilí

T: **A jak dlouho jste setrvala ve vztahu s násilným partnerem a proč? Co Vás motivovalo k tomu, abyste muže opustila?**

P: Osum let mi trvalo, než jsem odešla, je to asi dost, ale já to nedokázala dřív...nešlo to... neodešla jsem, protože tam byl malý, neodešla jsem, protože na něm jsem byla závislá. Těžko se to popisuje, byl pro mě taková droga, nebo zlozvyk...Nevím, jak to pojmenovat...zvykla jsem si na to soužití... A co mě motivovalo? To, že už budu mít klid. Já a můj syn. My budeme mít klid. Ale neměli jsme ho mít...

Touha po rodině

Chci klid

R: **Kdo Vám pomohl? Svěřila jste se někomu?**

P: IC mi pomohlo neskutečně moc a navždy jim budu svým způsobem zavazaná a věděli to jen rodiče a můj bratr...opravdu jsem nikoho jiného už neměla...O kamarády mě připravil, s nikým se moc nestýkám...před tím, než jsem ho poznala tak jsem měla spoustu přátel...ani jsem si neuvědomila, kdy mi postupně začali ze života mizet...

IC

Bez přátel

T: **Jaké následky na Vás DN zanechalo?**

P: Já nevím asi strach, úzkost, nervozitu, dost často mám žaludeční potíže, jako průjmy a pocity na zvracení, a bolí mě hlava, ale to je všechno ze stresu – to mi řekl psycholog i psychiatr. A taky mám neskutečný strach o malého...Nikdy nebudu vědět, co ten chorý mozek, ten jeho chorý mozek, zase vymyslí...Někdy přemýšlím nad tím, že ani žádný mozek nemá, že tam má prázdno a nejen tam i v srdci...Vždyť kdyby nějaké city měl, tak by nemohl ubližovat...tak ubližovat...trápit mě...být tak zlostný...nelítostný...krutý...bezcitný člověk, bez empatie...

Psychosomat. obtíže

Strach

Napětí

Bez empatie

T: **Dobře, děkuji a kdy se ve Vašem vztahu začala odehrávat kyberšikana?**

P: Poprvé? Asi po roce a půl od rozsudku mi začaly chodit divné esemesky. Z různých čísel. Třeba, že jsem děvka a všichni to o mně ví, že jsem jen ubohá ženská, která chtěla chlapa jen zavřít, no a tak. Hned mi došlo, že je to on...Udělala jsem blbost, odpověděla jsem mu. Snažila jsem se ty jeho zprávy vyvracet, ale marně, čím víc jsem se bránila, tím víc útočil...pokračoval dál...V tom byl ten výsměch...Osum let násilí, rok podmínka a pak si veesele může pokračovat dál...Podmínka vyprší a jedeme ji deptat dál...Však ona je vina ne já. Tak to prezentuje všude...Já jsem ta děvka, která ho ubožáčka poslala do vězení...Já vím, že umí být přesvědčivý, laskavý, dokud teda neukáže svou pravou, agresivní tvář...

Reakce na zprávy

On nepřestane!

Přenášení viny

Bez empatie

T: **A Jakou formu kyberšikany volil agresor?**

P: Psal mi esemesky a pak mě začal napadat na Facebooku. Ten už jsem smazala. Pořád mě něco honilo si to číst a odporovat, ale teď už vím, že to nemá smysl.

T: Můžete prosím upřesnit, jak myslíte to, že to nemá smysl?

P: No, víte, když žijete v domácím násilí, naučíte se nereagovat. Jste taková jakoby apatická ke všemu...Co řekne, na to raději přikývnete...Jste jeho otrok. Otrok jeho přání, potřeb, všeho. Když se zeptá, svítí venku slunko? Odpovíte popravdě, že ne...Je to špatně...Odpovíte, že ne, slunko nesvítí, že prší, jak to asi chce slyšet a výsledek? Taky špatně. Nevím, jestli mi rozumíte... myslím, tím že ať uděláte cokoliv, vyjde to nastejno. Stejně Vás zbijí, nebo Vám začne říkat, jaká jste nula, nicka, nic jsi nedokázala, a tak. No a pak od něj odejdete, On dostane trest, vymaníte se z jeho vlivu a chcete žít. Víte, co to je?. Uvědomíte si, že jste byla pouhou věcí, kusem nábytku, se kterým si on dělal, co chtěl a najednou je to pryč. Jste sama. On je pryč... Pomalinku nabýváte zpět své ztracené já... To je ono, byla jste jen hadr a teď začínáte znovu od nuly. Doufáte, že ten krutý svět skončil. Chcete to vykřičet do světa a pak bum, esemeska, prozvánění v noci, chcete se bránit. Už nechcete mlčet, rozumíte mi?

Apatie v DN

Znova od nuly

T: Jistě rozumím Vám. **Jaké prostředky ke kyberšikaně využíval?**

P: Telefonem to začalo, esemesky chodily pořád, vyzvánění taky, ve dne, v noci. Byl schopný mi za hodinu napsat deset zpráv... Na Facebook psal pravidelně... V podstatě vyvracel cokoliv, co jsem zmínila.

Vyvracení zpráv

T: Jak to myslíte?

KŠ v době soužití

P: No, po tom telefonu – to byla v podstatě komunikace jen mezi námi dvěma, ale na Facebooku jsem se přidala do skupiny Týraných žen – na přesný název už si nevzpomenu...to bylo ještě v době manželství...když už jsem fakt nevěděla kudy kam...A psala jsem pod svým účtem – teda jako svým jménem a se svou fotkou o našem soužití, no teď mě napadá, že mě asi sledoval už předtím, že věděl, co do této skupiny píšu – každopádně tam o mě psal, že si vymyslím, že mám schizofrenii, což není pravda- a že jen čerpám informace, jak zničit svého muže. Sice ho správce skupiny zablokoval, ale založil si jiný účet a šlo to znovu dokola. Takže telefony, esemesky, vyzvánění, facebook. V podstatě rušil můj soukromý život...Ničil mi ho...Věděl, že časem budu na ty jeho zprávy čekat, budu sledovat, co se na facebooku o mě píše...znal mě... No ještě za našeho manželství mi neustále kontroloval mobil. Pořád měl podezření, že jsem mu nevěrná. Nenechal si vyvrátit, že ne, že nevěry bych se nikdy nedopustila.

Reakce na KŠ

KŠ v době soužití

Žárlivost

T: Chápu a můžete mi prosím říci, **jakým způsobem Vás to zasáhlo?** Myslím kyberšikanu.

P: No, věřte mi, že ne moc dobrým. Dostávala jsem se ven z posttraumatické stresové poruchy a teď bum, esemeska, za sebe mohu říct, že jsem se cítila, jako kdybych s ním pořád byla...Viděla jsem ho všude...

Nepřímé sledování

T: A Jaké jste měla pocity? Zkuste je nějak pojmenovat.

Snížení sebedůvěry

P: Zoufalství, nejistota, strach, úzkost, zmatek...získaná sebedůvěra byla opět na bodu mrazu...Bála jsem se, moc a ještě se pořád bojím...

T: Tomu rozumím. **Svěřila jste se někomu či vyhledala jste pomoc?**

P: No, ze začátku ne. Víte, připadala bych si blbě. Skoro žádné kamarádky nemám, on mě od nich izoloval a kontakt s nimi už navázat ani nechci. Naším ani bráchovi jsem to říct nechtěla, opravdu jsem si říkala, že mi pomohli až moc a nechtěla jsem je tím zatěžovat. A taky jsem se styděla...

Zátěž a stud

T: Proč jste se styděla?

Zátěž a stud

P: No, protože, já nevím, prostě jsem si prožila domácí násilí. On byl, jakože potrestaný. A ty zprávy byly tak ponižující, nechtěla jsem, aby to naši věděli. Ani brácha.

T: Ale nakonec jste to začala nějak řešit, **vyhledala jste pomoc?**

P: Ano, musela jsem to řešit, protože začal psát i našim a bráchovi, že jsem děvka, že se peleším s chlapama a malý to vidí...Že o malého se vůbec nestarám, ať na mě dohlídnou nebo že ho už nevidíme...Tat'ka za mnou jednou večer přišel a chtěl vědět jestli je vše v pořádku...Podíval se na mě a já věděla, že tuší...ne, že ví...Tak jsem mu teda ukázala telefon, zahlcené zprávy od něho...Ani jednu jsem nesmazala...a doslova a do písmene jsem se zhroutila...Když jsem se trochu sebrala, tak jsem mu ukázala, jak mě uráží na facebooku.... Pak mu to došlo...Vše do sebe zapadlo...nenechá mě v klidu žít...ach jo...proč jsem ho vůbec kdy potkala? Proč jsem neodešla dřív? Víte, honí se mi v hlavě moc proč, moc otázek a já na ně neumím odpovědět...jako sama sobě, sama si to srovnat...proč já? Co jsem udělala špatně. A vidíte to, už v tom zase lítám...Ta bezmoc. Ta sebelítost.

Bezmoc

T: V takovéto situaci by byl bezmocný každý. A pomohl Vám tatínek nějak?

P: Ano, pomohl. Už tím, že jsem se konečně svěřila, věděla jsem, že v tom nejsem sama. Že za mnou někdo stojí...že mi pomůže...konečně tam byl i trošinku pomoc úlevy...

Úleva

T: **Útočil na Vás agresor v určitých pravidelných intervalech?**

P: No to každopádně, pořád, ale když se nad tím zamyslím, tak psal hlavně večer a v noci...já nevím, třeba se napil a to mu dalo kuráž?...no a hurá do mě...já jsem ta svině, která za vše může...Teda jako to si myslí on a pořád se snaží se mnou manipulovat. Nejen se mnou, i s mým okolím...Očerňovat v očích ostatních, rodičů, známých a tak...To byla jeho každodenní činnost...

Manipulace s okolím

T: Dobře. A **jaké jste učinila opatření proti agresorovým útokům?**

P: Pro mě bylo asi nejdůležitější, že to ví taťka, teda celá rodina,...No a potom IC, a taky psycholog...Jakože těm jsem to řekla.

T: Dobře a nějaké opatření proti jeho útokům jste udělala?

Raději bez FB

P: No, to jo. Zrušila jsem facebookový účet, jakože úplně, už tam nechodím... on zas vymyslí

něco jiného...nevím... jo a taky mám nový telefon, na který se mi dovolají jen naši a brácha, samozřejmě vedoucí z práce...no a školka...kvůli malému...ale poprosila jsem je, ať toto číslo nikomu nedávají... Ten starý telefon mám taky – tam si může psát a zvonit, jak chce. Zvuk tam vypínám a na esemesky už nereaguju – to mi řekli na IC – že vlastně, když mu odepisuju, tak ho jenom provokuju k dalším útokům...nezastavím ho...

Nereagovat

T:Dobře...Pokuste se vybrat jednu situaci, která Vám nejvíce ublížila.

P: To je těžké, ale asi nejvíc mě zasáhlo to, jak psal našim, že zanedbávám péči o syna...Já mu dávám všechno...

T: Rozumím. Je rozdíl mezi tím, jak se cítíte nyní, a jak jste se cítila po prvním útoku?

P: No, zásadní rozdíl je asi ten, že už v tom nejsem sama, že naši to ví. Že jsem pochopila, že nereagovat je správně, že reagováním ho jen provokuju k dalším útokům. Víte, snažím se to nebrat osobně, holt se to stává...nejsem jediná...ale zatím se snažím tak trochu marně...zraňuje mě to...ubližuje... To jako nikdy nebudu už žít normální život? Nevím...Nedokážu to pochopit...uráží mě to...zraňuje...bolí to...

T: Já Vás chápu. **V čem Vy osobně shledáváte kyberšikanu za tak zákeřnou?**

P: Asi už jsem všechno řekla, ale jde o to, že se vracíte zpátky...tedy já...jakože se cítím znovu být týrána...znovu v domácím násilí...a vrací se ty sny...ty co jsem měla, když jsem s ním byla...prostě už jsem se cítila být sama sebou...udělala si nové kamarádky...a teď se bojím, že o ně přijdu... Víte, je to těžké, na každodenní kontrolu telefonu jsem byla zvyklá a stačila jedna zpráva z jiného čísla než od našich a hned bylo zle...to už není, ale nepřímou mě sleduje...mám pocit...někdy...že mě pořád sleduje, že ví o každém mojem kroku...A pořád mám takové nutkání...jít na ten Facebook a zjišťovat, co o mě píše, co sdílí...

KŠ v soužití jako spouštěč násilí

T: **Uvědomila jste Policii České republiky? Jak se k Vašemu problému postavili?**

Vydržím to nečist?

P: Asi jsem měla jít hned...i na IC mi to říkali, i psycholog a naši... Nakonec jsem tedy šla...Že by se k mému problému postavili nějak závažně, to ne, nebyli moc vstřícní...spíš jsem měla pocit, že je obtěžuju... Vyříd'te si domácí problémy, paní...Tehdy jsem se neuměla ozvat, úplně mě umlčeli... Až když mě fyzicky napadl, přímo před domem, začala jsem s rodiči jednat přes právníky. Osm přestupkových komisí - bez výsledku. Dvacet trestních oznámení na policii - bez výsledku. Potom jsem opět kontaktovala IC a na jejich radu státního zástupce. Vyšel mi velice vstříc, připravil obžalobu, donutil policii vyšetřovat a vzít v potaz důkazy, které jsem měla. Teď je opět ve vězení, na další rok a půl...Ale bylo to šílenství, takový pocit zmaru než se toho ujal ten státní zástupce...

Neochota PČR

Vyřešení s pomocí

T: Jistě, chápu to... **Změnila Vám kyberšikana život?**

Neochota PČR

P: Každopádně... a moc... nic pozitivního... jakože na venek se tvářím, že je vše v pohodě, ale uvnitř jsem zase ta troska..ta nula...ta nic...ach jo...proč já? Pořád docházím za psychologem... Je to těžké se s tím vyrovnat, ten přímý vliv domácího násilí tam už není, ale ten nepřímý nátlak na mě, na okolí je otravný, obtěžující, zraňující a ta policie ta že má pomáhat a chránit? To jo no, ale asi v jiných věcech, ne v tomto ohledu. Jak říkám – bez toho nátlaku státního zástupce by vše pokračovalo dál... A kam až by to nechali zajít? To by mě nechali i zabít? Rozumíte mi, co tím chci říct? Že udání na policii nepomůže... Bez dobrých lidí vlastně nepomůže nic...

Víc mluvit

T: Rozumím a **jaký názor máte na prevenci a preventivní programy v České republice v oblasti kyberšikany?**

P: Tak to nevím... vím, že existují nějaké doporučení i od státního zástupce... mám seznam, co mám dělat, vím, že IC už se tím taky asi trochu zabývá, ale můj názor je takový, že prevence kyberšikany taky... jako v České republice... moc není. Mělo by se o tom víc mluvit... určitě nejsem sama, kdo se do tohoto problému dostal... Prostě víc o tom mluvit.

T: Ano, souhlasím s Vámi. A **Jaká jsou Vaše doporučení pro ženy, které procházejí kyberšikanou jako formou DN?**

Svěřit se

P: Vyhledat pomoc, svěřit se, nebýt v tom sama to je asi to hlavní...

ZÁVĚR

T: Tak tímto bych náš rozhovor ukončila. Moc děkuji. Opravdu jste pro mou práci byla velkým přínosem.

P: Prosím, snad to k něčemu bude.

PŘÍLOHA P VII: TABULKA TEMATICKÝCH OKRUHŮ ROZHOVORU Č. 1

Tematické okruhy	Nadřazená témata	Podřazená témata
ZÁVISLOST NA AGRESOROVÍ	Manželství jako katastrofa	Žárlivost, bez empatie
	Jeho zbraně	psychické, fyzické, sociální násilí
	Soužití jako zlovyk	apatie v DN
UKONČENÍ VZTAHU	Vymanění se z vlivu agresora	chci klid, znova od nuly
	Pomoc okolí k odchodu	rodina, IC, bez přátel
	Trest jako výsměch	TO, zákaz styku
	Přetrvávající strach	psychosomatické obtíže, stres, napětí
POKRAČUJÍCÍ NÁSILÍ A OBRANA	Skupina „Týraných žen“	KŠ již v době soužití, KŠ v soužití jako spouštěč násilí
	Přenášení viny či snaha o manipulaci?	přenášení viny, manipulace s okolím
	Reakce jako provokace	reakce na zprávy, on nepřestane!
BEZ SOUKROMÍ	Už (ne)mlčet?	nereagovat, raději bez FB
	Zátěž pro okolí?	zátěž a stud
	Ta bezmoc, ta úleva	bezmoc, úleva
	Řešení problému jako pocit zmaru	Neochota PČR, vyřešení s pomocí
OČEKÁVÁNÍ	Pořád s ním?	Nepřímé sledování
	Nerovnováha	Proč já?, Vydržím to nečíst?, nic mu nepomůže
	Málo prevence	víc mluvit, svěřit se

Tabulka 1: Tematické okruhy rozhovoru č. 1

PŘÍLOHA P VIII: TEMATICKÉ OKRUHY P1 – P10

Tematické okruhy rozhovoru č. 1

Závislost na agresorovi	Ukončení vztahu	Pokračující násilí a obrana	Bez soukromí	Očekávání
a) Manželství jako katastrofa	d) Vymanění se z vlivu agresora	h) Skupina "Týraných žen"	k) Už(ne)mlčet	o) Pořád s ním
b) Jeho zbraně	e) Pomoc okolí k odchodu	i) Přenášení viny či snaha o manipulaci?	l) Zátěž pro okolí	p) Nerovnováha
c) Soužití jako zlozyk	f) Trest jako výsměch	j) Reakce jako provokace	m) Ta bezmoc, ta úleva	q) Málo prevence
	g) Přetrvávající strach		n) Řešení problému jako pocit zmaru	

Tematické okruhy rozhovoru č. 2

Láska za každou cenu	Rozvod díky dětem	Štvavá kampaň	Zákeřná kyberšikana	Klid
a) Úplná rodina	d) Konečně rozvod	f) On jako já	j) Bez důkazů	l) Relativní klid
b) Psychický teror	e) Děti	g) Jeho dokonalý plán	k) Alarm jménem kyberšikana	m) Zachovat klid
c) Zákaz práce		h) Pocit zrady		
		i) Vnitřně znásilněná		

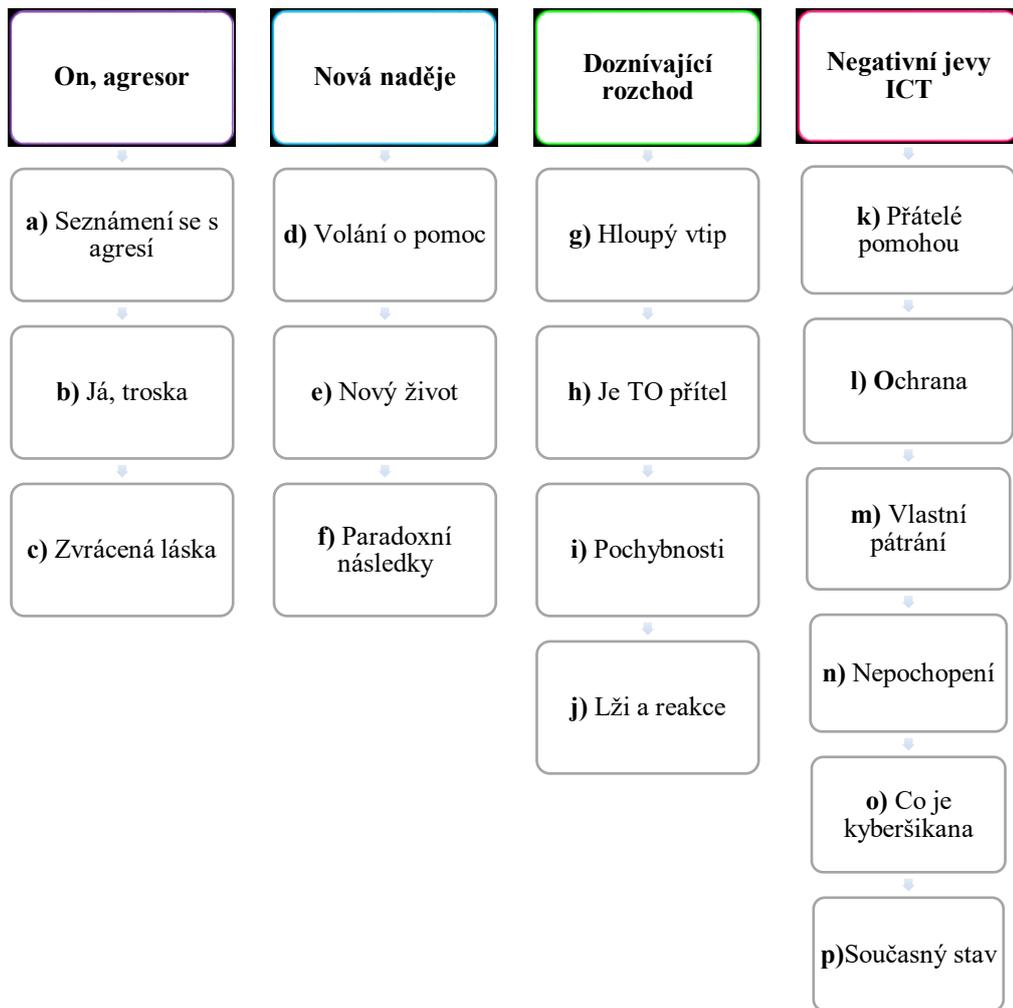
Tematické okruhy rozhovoru č. 3

Nechtěná láska	Motivace k odchodu	Kontrolka v hlavě	Rostoucí intenzita	Ničivý koloběh vzpomínek a očekávání
a) (Ne)chtěné těhotenství	d) Dítě jako on	h) Sliby, chyby	k) Šílený strach	o) Nevím, co bude dál
b) Odchody a návraty	e) Nepřímá zkušenost s DN	i) Ignorance	l) Fyzické napadení	p) Bolestivý dopad kyberšikany
c) To ponižování	f) (Ne)pomoc rodin	j) Výčitky	m) Potrestný?	q) Doživotní křivda
	g) Vina a výčitky		n) Zabezpečení	r) Chybějící osvěta

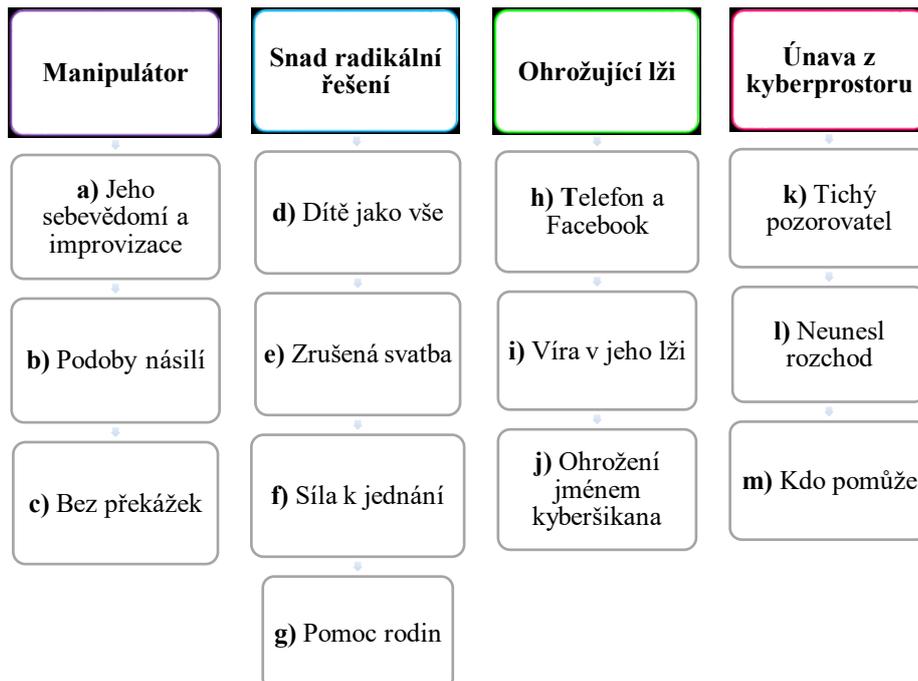
Tematické okruhy rozhovoru č. 4

Umělé manželství	Klid jménem smrt	Životní peklo	Hranice normalnosti
a) Pohádkový život	e) Nezapomenutelný útok	h) telefon	k) Vstřícná policie
b) Jeho zbraně	f) Prosba o pomoc	i) Volání o pomoc	l) Dopis z VT
c) Umělý klid	g) Obavy a potíže	j) Návraty zpět	m) Vyrovnávání se
d) Projevy disharmonie			n) (Ne)zbavit se kyberprostředků

Tematické okruhy rozhovoru č. 5

Tematické okruhy rozhovoru č.6

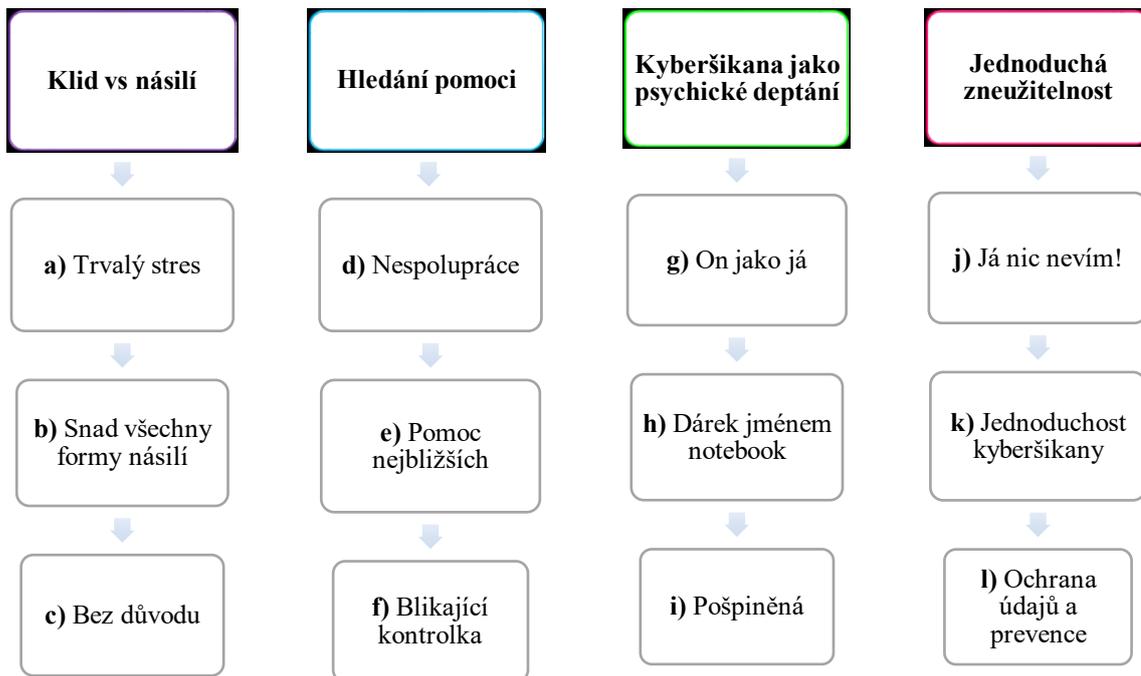
Tematické okruhy rozhovoru č.7

Monstrum jménem exmanžel	Konec!	Blížkost zla	Odchod do neznáma	Nezbytné nebezpečí
a) Pevná ruka despoty	d) Ultimátum a diagnóza	g) Rozvod jako rozsudek smrti	j) Stěhování	m) Bez policie i v budoucnu
b) Nejen psychický teror	e) Krutá pravda	h) Svazující SMS	k) K ničemu nevedoucí opatření	n) Nutné zlo
c) Děti a scény	f) Bez následků?	i) Psychopat, manipulátor	l) Hranice závažnosti	

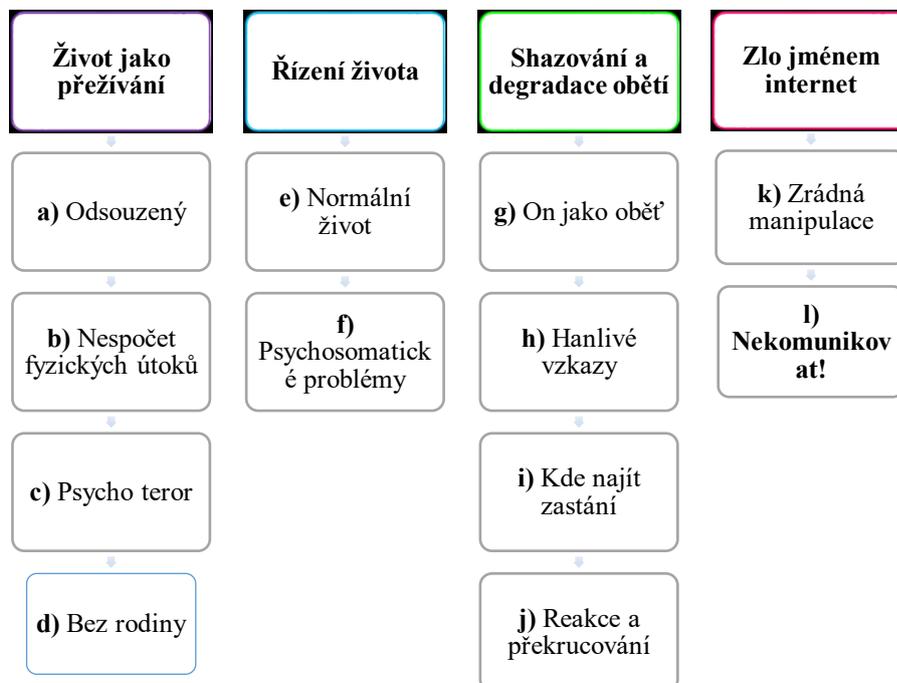
Tematické okruhy rozhovoru č. 8

(Ne)nalezená láska	Potřeba bezpečí	Tvrdá realita	Naivita (nejen) obětí
a) Blesková svatba	e) Azylový dům	h) Ví vše	k) Hrozný stud
b) Kontroly a úkoly	f) Pět let patologie	i) Fotomontáže	l) Kyberstalking
c) Fyzické útoky a izolace	g) Dopady násilí	j) Nový mobil	m) Jakákoliv podoba
d) Poslední útok			n) Zásadní změna

Tematické okruhy rozhovoru č. 9

Tematické okruhy rozhovoru č. 10

PŘÍLOHA P IX: TABULKA SPOLEČNÝCH TÉMAT

	P1	P2	P3	P4	P5	P6	P7	P8	P9	P10
Pravidelné bití aneb fyzické násilí	++	+	-	++	++	++	+	++	++	++
Ublížování slovy aneb násilí psychické	++	++	++	+	+	+	++	+	++	+
Jiné formy násilí	+	++	++	++	++	++	+	++	++	+
Touha po úplné rodině a přizpůsobení se	++	++	++	++	-	+	++	+	+	+
Děti jako hlavní motiv k odchodu?	+	+	+	++	-	+	++	+	+	++
Kyberšikana již v době soužití	++	++	-	+	-	++	-	+	++	+
Ponižování, očeřování a výhrůžky	++	+	++	+	++	++	++	++	++	+
Reakce na kyberšikanózní agresi a jiné způsoby ochrany	++	+	+	-	++	-	+	+	+	+
Stud a pomoc rodiny	++	+	+	+	++	++	+	++	+	-
Řešení skrze Policii ČR	+	+	+	++	+	++	-	+	+	+
Neznalost prevence	++	++	+	++	-	+	+	+	+	+
Doživotní dopad kyberšikany	++	++	++	++	+	++	+	++	+	++

Tabulka 2: Společná témata

Vysvětlení:

- ++ zdůrazněný výskyt tématu v rozhovoru s participantkou
- + výskyt tématu v rozhovoru s participantkou
- téma se v rozhovoru nevyskytuje